

The New York Times
Η εφημερίδα με τη μεγαλύτερη επιρροή στον κόσμο
Κάθε Κυριακή μαζί με την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 18 Σεπτεμβρίου 2022 • Έτος 14ο • Αρ. φύλλου 732

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

Η κίνηση των 4 και ο σιωπηλός Μαυρογιάννης

Το φθινόπωρο φέρνει εξελίξεις

Το γέυμα των τεσσάρων ανεξάρτητων υποψηφίων προκάλεσε συζητήσεις κατά πόσο η προσπάθεια κατάληξης σε μία υποψηφιότητα είναι ειλκρινής, αν υπάρχουν κοινά ή αν η συζήτηση γίνεται χάρην συζήτησης. Επικρατέστεροι είναι ο Αχιλλέας Δημητριάδης και ο Κωνσταντίνος Χριστοφίδης και αναμένεται να ακολουθηθεί συγκεκριμένη μεθοδολογία για το ενδεχόμενο κατάληξης σε μία κοινή υποψηφιότητα, λαμβάνοντας υπόψη τις δημοσκοπήσεις. Την ίδια στιγμή, στο

Το παρασκήνιο των ανεξάρτητων και το άνευρο της προεκλογικής Μαυρογιάννη.

επιτελείο Μαυρογιάννη επικρατεί ανησυχία, καθώς αντιλαμβάνονται πως ο υποψήφιος που στηρίζει το ΑΚΕΛ έχει κάσει μέχρι τώρα χρυσές ευκαιρίες στο να καταστεί στα μάτια των πολιτών ο υποψήφιος της αντιπολίτευσης. Σελ. 8, 9

Φάκελος: Ο τουρκικός γρίφος

Εντεκα αναλυτές με καλή γνώση των εξελίξεων στην Τουρκία σκιαγραφούν στην «Κ» τη θέση της χώρας σε έναν χρόνο από σήμερα. Οι διαφορές με την Ελλάδα αποτελούν όπλο στη φαρέτρα του Ερντογάν, αν αποφασίσει να προκαλέσει μια τεχνητή κρίση ως αντίβαρο στην οικονομική σήψη της Τουρκίας. Σελ. 18-20

Ζητεί ένταξη και Τ/κ στην αγορά εργασίας η Ε.Ε.

Τι εισηγείται σε έγγραφο η Κομισιόν

Την αναβάθμιση δεξιοτήτων και προώθηση Τουρκοκυπρίων σε συγκεκριμένους τομείς της αλυσίδας απασχόλησης της Κυπριακής Δημοκρατίας, ζητάει η Κομισιόν, μέσω επιστολής που απέστειλε προς το υπουργείο Εργασίας και έχει στην κατοχή της η «Κ». Μία τέτοια εξέλιξη θεωρείται πως θα δημιουργήσει ένα επωφελές σκηνικό για όλες τις μεριές. Οι Βρυξέλλες εκτιμούν ότι η προώθηση Τουρκοκυπρίων στην αγορά εργασίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, μέσα και από

προγράμματα εκπαίδευσης, θα οικοδομήσει γέφυρες, φέρνοντας τα δύο μέρη πιο κοντά και λειτουργώντας εν πολλοίς και ως Μέτρο Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης. Η Κομισιόν εμφανίζεται μάλιστα έτοιμη να χρηματοδοτήσει τα προγράμματα εκπαίδευσης των Τουρκοκυπρίων, είτε μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου είτε μέσω του Κανονισμού για τη χρηματοδότηση της τ/κ κοινότητας, ενώ δεν αποκλείεται και συνδυασμός σττήριξης. Σελ. 4

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΙΛΛΗΚΑΣ

Δεν θα υποστηρίξω κάποιον υποψήφιο

Απέχοντας από τα πολιτικά δρώμενα του τόπου τα τελευταία χρόνια ο Γιώργος Λιλλήκας ακτινογραφεί στην «Κ» κόμματα και υποψηφίους, υποστηρίζοντας πως κύριο χαρακτηριστικό των προεδρικών είναι η απαξίωση των κομμάτων. Σελ. 10

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Δύσκολα θα υπάρξει απευθείας συνάντηση

Το διπλωματικό παρασκήνιο της Νέας Υόρκης προϊδεάζει για μια χαμηλών πτήσεων πορεία του Κυπριακού στην 77η Γ.Σ. των Η.Ε. την προσεχή εβδομάδα. Σελ. 6

ΑΚΑΜΑΣ

Αδιέξοδα και πάλι για το Τοπικό Σχέδιο

Η ανάγκη επαναξιολόγησης του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα, οι διαφωνίες των κοινοτήτων και οι πιέσεις στο Πολεοδομικό Συμβούλιο φέρνουν νέα εμπόδια. Σελ. 16

Στο ακροατήριο τα «Χρυσά Διαβατήρια»

Με πολιτικό άρωμα εντός και εκτός αιθούσας η πρώτη υπόθεση των τεσσάρων του βίντεο του Al Jazeera

Δύο ζητήματα που τέθηκαν στη διαδικασία παραπομπής σε δίκη των τεσσάρων προσώπων του βίντεο του Al Jazeera θα κυριαρχήσουν κατά την έναρξη της ακροαματικής διαδικασίας ενώπιον του Κακουργιοδικείου Λευκωσίας στις 26 Οκτωβρίου. Το ένα από τα δύο θέματα, που αναμένεται να δώσουν πολιτική χροιά στην πρώτη ποινική υπόθεση του πορίσματος Νικολάτου, αφορά τον γενικό και βοηθό γενικό εισαγ-

γολογία. Το άλλο ζήτημα σχετίζεται με τη δημοσιότητα που προσέλαβε η αποκάλυψη του αραβικού τηλεοπτικού δικτύου και το κατά πόσο μπορεί να επηρεάσει την εξέλιξη της δίκης. Σελ. 16

Η νέα εποχή για τη Βρετανία

Η παρακαταθήκη της Ελισάβετ

Ο Τίμοθι Γκάρτον Ας καθηγητής Ευρωπαϊκών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης και ο Τζον Κίτμερ πρόεδρος του Αγγλοελληνικού Συνδέσμου γράφουν στην «Κ» για το αύριο του Ηνωμένου Βασιλείου. Σελ. 23

Ρεκόρ πωλήσεων φέτος στα ακίνητα

Στα προ πανδημίας επίπεδα

Στα επίπεδα του 2019 αναμένεται να κινηθούν φέτος οι πωλήσεις ακινήτων. Μέχρι τον Αύγουστο τα πωλητήρια έγγραφα ανήλθαν στα 8.453 καταγράφοντας ετήσια αύξηση 39% σε σχέση με το 2021. Οικονομική, Σελ. 3

Θεαματική ανατροπή στο ανατολικό μέτωπο

Μετά από επτά μήνες μαχών στο διάστημα του Σαββατοκύριακου, οι ουκρανικές δυνάμεις εκδίωξαν τους Ρώσους εισβολείς από το μεγαλύτερο μέρος της βορειοανατολικής επαρχίας Χάρκοβο και συνέχισαν να προωθούνται τις επόμενες ημέρες. Το ρωσικό υπουργείο Άμυνας από την πλευρά του έκανε λόγο για συντεταγμένη αναδιάταξη δυνάμεων, με στόχο να ενισχυθεί η εκστρατεία για τον έλεγχο ολόκληρου του Ντονμπάς. Σελ. 22

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Τα πορίσματα

Δολοφονία δείχνει το πόρισμα για τον Θανάση Νικολάου και όλοι εμείς πρέπει να σταθούμε ένα λεπτό και να αναλογιστούμε το μεγαλείο αυτής της μάνας, που λιοιδορήθηκε, που έτρεχε από γραφείο σε γραφείο, που από το 2005 αφιερώθηκε στην αποκάλυψη της αλήθειας για το τι συνέβη στο παιδί της. Από την άλλη, το πόρισμα για την υπόθεση της Άννας Αριστοτέλους θα μελετηθεί από τον γενικό εισαγγελέα και θα ληφθούν οι κατάλληλες αποφάσεις για το δέον γενέσθαι. Δύο πορίσματα, δύο υποθέσεις -φαινομενικά άσχετα μεταξύ τους, που όμως δείχνουν ότι κάτι σάπιο συνεχίζει να συμβαίνει στα άδυτα του κράτους μας. Είναι υποχρέωση της Πολιτείας να εμπνέει στους πολίτες της εμπιστοσύνη. Για μία ακόμη φορά θα ακουστούν οι φράσεις-κλισέ «θα φτάσει το μαχαίρι στο κόκαλο», «θα μελετηθούν ενδελεχώς τα πορίσματα και θα αποδοθούν οι ευθύνες εκεί και όπου αναλογούν». Εμείς ελπίζουμε επιτέλους αυτές οι φράσεις να επαληθευτούν.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

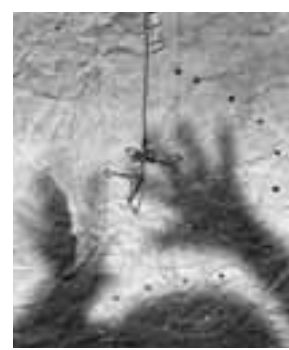
Εκθεση για τον Ιάκωβο Καμπανέλλη

Στην «Κ» μίλησαν οι επιμελητές της έκθεσης, Δάφνη Νικήτα και Γιώργος Ταξιαρχόπουλος, αλλά και ο πρόεδρος του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού κ. Νίκος Α. Κούκης. Τέχνες, Σελ. 4

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

Εβδομάδα Κυπριακού Θεάτρου

Ο Γιώργος Κυριακού, ο Ιζέλ Σεϊλάνι και η Δέσποινα Μπεμπεδέλη, στη σκηνή του Εθνικού Θεάτρου, στο πλαίσιο της Εβδομάδας Κυπριακού Θεάτρου. Τέχνες, Σελ. 3

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ο ψηφιακός δίσκος αντιστέκεται

Το CD, σαράντα χρόνια μετά τη γέννησή του, καταφέρνει ακόμη να δίνει απολαυστική μορφή στο αντικείμενο του πόθου των μουσικophilων. Τέχνες, Σελ. 1

Advertisement for Bank of Cyprus, featuring a person and the text 'Καλύτερη Τράπεζα στην Κύπρο για το 2022'.

Advertisement for 'TECHNES KAI GRAMMATATA' featuring various cultural articles and images.

Advertisement for Hublot watches, featuring a watch and the text 'HUBLOT BIG BANG ONE CLICK STEEL WHITE DIAMONDS'.

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ομιλείτε κυπριακά;

Η ιδέα της «φρέσκιας εκπομπής» που πρότεινε η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον αντιμετώπιστηκε επιφυλακτικά από το μεγαλοστέλεχος του καναλιού... «“Ομιλείτε κυπριακά;”. Μα αυτό είναι κλεμμένο, κυρία μου». «Κι από τότε, αγαπητέ, η κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας υπήρξε εμπόδιο για να θριαμβεύσει κανείς στη βραχοησιδα μας; Εδώ κτίστηκαν φωτογενείς καριέρες με το copy-paste. Μήπως θέλετε παραδείγματα;». «Ας μην κατεβάσουμε τον πήχη, κυρία μου». «Αχ, αυτό το έρμιο το επίπεδο, αγαπητέ...» είπε η χήρα κι αποχώρησε με το κεφάλι ψηλά.

Το απόγευμα, στη σάλα του Pralina της Στασικράτους, η Ιουλία εξηγούσε την ιδέα στις κυρίες έτσι όπως αναπτύχθηκε στο τρικυμισμένο της μυαλό: «Όλες βεβαίως θυμάστε το 1971, όταν ο Πάτροκλος Σταύρου υποδέχτηκε μετά τιμών τη Ράκελ Γουέλς στο αεροδρόμιο Λευκωσίας. Κι έπειτα τη φωτογράφιση της σταρ, μια Θεά ανάμεσα στις πτωχούλες Κυπριαίες, ένα αριστούργημα! Αυτό, λοιπόν, ως concept, θα το μεταφέρουμε στο πεδίο της γλωσσολογίας». «Τουτέστιν;» αναρωτήθηκαν οι άλλες. «Τουτέστιν, θα αναδείξουμε τη λάμψη της διαλέκτου με παραδείγματα βγαλμένα μέσα από τη ζωή!».

Αφορμολοπημένος. «Ωραιότατη κυπριακή λέξη, που σημαίνει “έτοιμος για καβγά”, την οποία θα εμπειδώσουμε οι τηλεθεατές, εάν προβάλλουμε το γλαφυρό περιστατικό ανάμεσα στον Χριστό Χριστοφιδη (ΑΚΕΛ) και τον Ανδρέα Θεμιστοκλέους (Δεξιάτερα Της Δεξιάς), στην πάντα φιλόξενη αρένα του κυπριακού κοινοβουλίου». Ακολουθεί ο αυθεντικός διάλογος... Α.Θ.: «Όταν πάμε στην Ολομέλεια εν να σας σάσω». Χ.Χ.: «Είσαι πολλά έξυπνος». Α.Θ.: «Είσαι και ανάγωγος και αυθάδης». Χ.Χ.: «Θα σε ξανακαταγγείλω στην Επιτροπή Δεοντολογίας». Α.Θ.: «Πού θα με κα-

«Πώς αναδείχτηκε η Ράκελ Γουέλς Θεά μέσα από την αληθινή ζωή; Αυτό, αλλά στο πεδίο της γλωσσολογίας!» ήταν η έμπνευση του τρικυμισμένου μυαλού της Ιουλίας.

ταγγείλεις, ρε;». Χ.Χ.: «Ρέγγες».

Αναγέλασμα. «Είναι πιστεύετε αρκετό να εξηγήσουμε τη σημασία της λέξης;» σήκωσε τους τόνους η Ιουλία, γνωρίζοντας πλέον ότι είχε κερδίσει την προσοχή του κοινού της. «Αναγέλασμα είναι ο εμπαιγμός και δεν υπάρχει καλύτερο παράδειγμα για να κατανοήσουμε τι ακριβώς σημαίνει από την περίπτωση του Προέδρου του ΟΑΥ Θωμά Αντωνίου. Ενός ανθρώπου που επί δεκά χρόνια υπηρέτησε τη μεταρρύθμιση της Υγείας ανιδιοτελώς, έστισε το ΓεΣΥ χωρίς να πληρώνεται και αντί ευχαριστώ, το κράτος εν-

τα σφία του αποφάσισε ότι πρέπει να παυθεί λόγω ασυμβίβαστου!». «Έλεος πιον» αναφώνησαν η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού και η αριστερή (με την κακή έννοια) Ανδριάντα Ζιβάνια Βλαδιμήρου, ζητώντας δεύτερο γύρο gin and tonic.

Αροθυμώ (ροβαίμα). Το παράδειγμα είναι βγαλμένο από την (άλλη) ζωή και η Ιουλία το αλιεύσε από τη συνέντευξη της υποψήφιας Τσελεστίνια Ντε Πέτρο, η οποία εξήγησε τι εννοούσε όταν είπε πως είχε επαφές με τον... τένος Αρχιεπίσκοπο: «Στη συνέντευξη ήταν απλά μια

σύχυση, αλλά δεν πιστεύω ότι γίνεται κάτι τυχαία και δεν θεωρώ ότι ήταν τυχαίο το λάθος μου. Δεν αποκλείω ο τένος Αρχιεπίσκοπος να είναι δίπλα από όλη την Κύπρο και να μας βοηθά. Πιστεύω στην αθέατη μεριά και ότι υπάρχει Θεός και Χριστός και Άγγελοι. Άλλωστε πολλοί είχαν οράματα. Να έχουμε πίστη και να μην ξεχνάμε ότι ο Χριστός περπάτησε στο νησί μας και είναι η νήσος των Αγίων». «Ο Θεός πιον!» αναφώνησε το καρέ και απαίτησε να επισπευσθούν τα gin and tonic. Ξύπνησαν. «Όλη η μαγεία της κυπριακής διαλέκτου σε μια λέξη! Τι να σου κάνει το ξενέρωτο “αφιν-

διασμός» όταν μπορείς να χρησιμοποιήσεις μια τέτοια λέξη γεμάτη χυμούς; Η περίπτωση της υποψήφιας για την Προεδρία Αναστασίας Σάντη αποτελεί την πεμπτοσύνη της έννοιας Ξυππάζω. Γεννημένη το 1977 στη Λεμεσό, από πρόσφυγες γονείς, σπούδασε οδοντιατρική στις ΗΠΑ και διεκδικεί τις εκλογές με το σλόγκαν “Σαν την Κύπρο, εν έσει!”. Έπειτα όμως από τη δημοσίευση της υποψηφιότητάς της στον καθημερινό Τύπο, αποδείχτηκε ότι η γλυκιά Αναστασία δεν είναι παρά ψευτικός λογαριασμός του Twitter. Κάποιοι Ξυππάστηκαν που έπεσαν στην παγίδα, οι υποψιασμένοι του-

τεράδες πάλι καθόλου» εξήγησε στις κυρίες η Ιουλία.

Άσσοιλε. «Με ένα παχύ σίγμα» τόνισε η Ιουλία καθώς είχε πάρει τον ρόλο του Μπαμπινιώτη εντελώς στα σοβαρά. «Μετά αναρωτιόμαστε γιατί η κυπριακή τηλεόραση έχει αυτά τα χάλια... Όταν απορρίπτουν μια τόσο πικάντικη ιδέα λογικό είναι να παραμείνουν εγκλωβισμένοι στα ίδια και τα ίδια. Διδαχτικό παράδειγμα: Το “Ομιλείτε Κυπριακά;” προβάλλει την είδηση που είναι βγαλμένη από τη ζωή. Εν προκειμένω, τη δόλωση του Αβέρωφ: “Η Κύπρος πρέπει να γίνει ο τόπος της Αριστείας των τρία Άλφα σε όλους τους τομείς”. Κι αμέσως μετά, πέφτει στην οθόνη η κυπριακή απόδοση: «Άσσοιλε - Άσσοιλε - Άσσοιλε» είπε η Ιουλία. «Ευφύεστατο!» επιδοκίμασε το καρέ.

Ανακαλιτόν. «Το μυστικό κοπέλες είναι η εκπομπή να πίνουν τον παλιό της επικαιρότητας». «Τουτέστιν;» τραύλισε η Καλαμαρού, που είχε γίνει ντίφλα μετά το τρίτο gin and tonic. «Τουτέστιν παρουσιάζουμε το τρισδιάστατο της έννοιας: Α. Τον θρήνο για τη βασίλισσα Ελισάβετ. Β. Τη συμπάθεια για τον καπμένο τον Φίλιππο που παραμένει άταφος, περιμένοντάς την και Γ. Τον οδυρμό για την απημέρα του διαδόχου».

Άππωναν. «Τα κορδόνια των παπουτσιών του Καρόλου σιδερώνον για την επίπεδα, σύμφωνα με τον πρώην μπάτλερ της Βασίλισσας» εξήγησε η Ιουλία. «Κουβαλά επίσης το δικό του κάθισμα τουαλέτας και χαρτί υγείας Kleenex Velvet όπου πηγαίνει!». «Αυτό είναι κάτι που δεν χρειαζόταν να γνωρίζουμε, καλή μου» σχολίασε η Ρενέ Κυπαρίσι. «Αυτό όμως θα πει άππωναν, αγαπητή μου» την αποστόμωσε η χήρα, καθώς και σε αυτή την περίπτωση ήθελε να έχει τον τελευταίο λόγο.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

18.9.1932

«ΟΜΙΛΟΥΣΑ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ»: Η δημοσιογραφία, όπως και ο κινηματογράφος, έγινε πλέον εκατόν τοις εκατόν «ομιλούσα» και ηχητική. Εις τούτο την εβοήθησαν το ραδιόφωνο. Πράγματι, επιτρέπον ήδη την μεταβίβαση της ομιλίας εις

μεγάλα αποστάσεις και εις πλήθος ακροατών, το ραδιόφωνο συντελέσεν εις την γέννησιν μιας νέας μορφής και μιας νέας εφαρμογής εις την τέχνην της μεταδόσεως των ειδήσεων.

ΜΥΣΤΙΚΟ: Οσον αφορά την ισοπία των δικαιωμάτων εις το ζήτημα των εξοπλισμών και το σχετικόν γερμανικόν διάβημα, ο κ. Ερρίω [πρωθυπουργός Γαλλίας] υπέμνησεν ότι πάντοτε εδύλωσεν ότι αι γερμανικαί προτάσεις ήσαν απαράδεκτοι: «Παραμένω πιστός εις την συνθήκην των Βερσαλλιών, και δεν θα δεχθώ συζητήσεις πέραν του πλαισίου, το οποίον χαράσσει αύτη». Ερωτηθείς επί της ενδεχομένης ανακοίνωσης προς τρίτας Δυνάμεις του φακέλλου του καταρτισθέντος εις το Καί Ντ' Ορσάι, όστις περιέχει εγγράφους αποδείξεις των εξοπλισμών εις τους οποίους προβαίνει η Γερμανία, είπεν ότι η Κυβέρνησις κακώς δεν εκρησιμοποίησε μέχρι τούδε εις τας επισήμους συνομιλίας τα έγγραφα ταύτα τα απολύτως αυθεντικά και των οποίων τινά εις τας διαιπέρας συνομιλίας μετά τινών φίλων Δυνάμεων. Πιθανώς τα έγγραφα ταύτα να υποβάλη εις την γενικάν συνέλευσιν της ΚΤΕ.

«ΚΑΙ ΣΥ, ΒΡΟΥΤΕ;»: Επανελθών εκ της περιοδείας του ανά την Θεσσαλίαν και Μακεδονίαν ο κ. αρχηγός του Εθνικού Ριζοσπαστικού Κόμματος [Γ. Κονδύλης] ανεκοίνωσεν εις τους αντιπροσώπους του Τύπου ότι ο λαός πάσχει, στερούμενος δυστυχώς και αυτού του άρθου, έχει περιέλθη δε εις πλήρη απόγνωσιν! Ηρχισεν λοιπόν να κάμνη αντιπολιτεύσιν και ο κ. Αρχηγός του Εθνικού Ριζοσπαστικού Κόμματος; Και συ, Βρούτε;

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΠΙΣΩ / Γράφει ο ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ

Με άριστα το 10

1 Στο γεφύρι της Άρτας. Ο χώρος κρατικής έκθεσης ίσως το καλύτερο φιλέτο κρατικής γης στη χώρα, εδώ και δεκαετίες είναι μια συνοικία - φαντάσμα. Επιτροπές και παρα-επιτροπές κατέληξαν στο να βάλει ιδιότητα λεφτά. Χωρίς masterplan, χωρίς κόνσεπτ, χωρίς στρατηγική.

2 Στη φωτογραφία. Αν αυτή η δημιουργική ασάφεια δεν είναι φωτογραφική επειδή βρήκαν ήδη τον επενδυτή, το φιλέτο θα αφεθεί να χαλάσει και να βρωμίσει με αποτέλεσμα να μην τρώγεται.

3 Στο φιάσκο. Θα γινόταν εθνικό πάρκο, θα έμπαιναν σημεία εισόδου - εξόδου, θα απαγορευόταν γουρουνες, θα έκαναν καλαισθητά αναψυκτήρια, θα έφτιαχναν φιλικούς προς το περιβάλλον δρόμους, θα έβαζαν όρια και σηματοδούρες στα ταχύπλοα, θα, θα, θα... Ο Ακάμας παραμένει το μεγαλύτερο φιάσκο πολιτικής του famous Προέδρου.

4 Στο πόρισμα. Ποινική δίωξη στον Κατσουνητό προτείνει ο Αιμιλιανίδης. Αναμένουμε και το πόρισμα για τις φυλακές. Θα παίξει Χ;

5 Στην πούσια. Η μάχη για την εξαγορά της μεγαλύτερης τράπεζας της χώρας από το ταμείο Lone Star

Ο ατομικισμός είναι το λίκνο της κυδαιότητας, Nicolas Gomez Davila

εξ Αμερικής ορμώμενο, μας θυμίζει την ανήσυχη προεμία που υπήρχε πριν από τη θύελλα του κουρέματος. Θυμάστε; Τότε που κάναμε και καρναβαλιστικές παρελάσεις.

6 Στη Δημοκρατία. Αν ένας μοναδικός μέτοχος εξαγοράσει την τράπεζα - ραχοκοκαλιά της χώρας με μερίδιο 40% στις τραπεζικές εργασίες, και αυτός ο μέτοχος δεν είναι άλλη τράπεζα, να ετοιμάζεστε για να έχουμε δύο προέδρους στη χώρα. Ο ένας στον λόφο του Προεδρικού και ο άλλος στον λόφο της Αγίας Παρασκευής.

7 Στη διάσωση. Αν συμβεί το πιο πάνω θα γίνει πράξη και η συν-

ταγματική αναθεώρηση του Φούλη. Δεν θα έχουμε όμως βοηθό πρόεδρο, αλλά συν-πρόεδρο.

8 Στη σκέψη. Σκεφτείτε, λοιπόν, να είσαι μοναδικός ιδιοκτήτης, χωρίς τα «check and balances» (που λέει και ο Φούλης) που φέρνει η πολυμετοχικότητα, μιας τράπεζας που ελέγχει τις οικονομικές συναλλαγές μιας ευρωπαϊκής χώρας: Οι πολιτικοί θα ανεβαίνουν γονατιστοί στο κτίριο να σε συναντήσουν, σαν σε τάμα στην Παναγία της Τήνου. Το δε data στο οποίο θα έχει πρόσβαση από τον έλεγχο της συγκεκριμένης τράπεζας, θα έχει επιρροή σε άτομα από τον Τραμπ μέχρι τον Πούτιν. Με 600 εκατο-

μύρια! Πάντα ήμασταν φτηνοί στις εξαγορές, όπως έλεγε και ο μακαρίτης Βγενό.

9 Στις ευθύνες. Η διοίκηση της τράπεζας αλλά και το Δ.Σ. φέρουν βαρύτερες ευθύνες για το ότι την άφησαν ανοχύρωτη απέναντι σε τέτοιες επιθετικές, φτηνές εξαγορές. Μέχρι και φτηνιάρικες θα έλεγε.

10 Στη μνήμη. Αν θέλουμε να λεγόμενα κράτος, η μνήμη του νεαρού Θανάση πρέπει να γίνει σημαία διαφάνειας και κράτους δικαίου. Για όλους τους πολίτες. Χθες ήταν οι γονείς του, αύριο είμαστε εμείς οι υπόλοιποι.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Νέο Δάνειο Green Κατοικία

Μικρό, μεγάλο, καινούργιο ή παλιό... αρκεί να είναι «πράσινο»!

Νέο **Δάνειο Green Κατοικία** από την Ελληνική Τράπεζα, με χαμηλότερο επιτόκιο για την ενεργειακή αναβάθμιση κατοικίας ή την αγορά/ανέγερση νέας κατοικίας με πράσινες προδιαγραφές.

Για το σπίτι σου... σκέψου οικολογικά. Για τη χρηματοδότησή σου... σκέψου λογικά!

Περισσότερα ή για διευθέτηση ραντεβού στο: <https://www.hellenicbank.com/GreenHome>

Προειδοποίηση: Εάν δεν τηρείτε το σχέδιο αποπληρωμής του δανείου σας, μπορεί να χάσετε το σπίτι σας.
Προειδοποίηση: Υπάρχουν χρεώσεις αν εξοφλήσετε νωρίτερα το δάνειό σας.
Προειδοποίηση: Το ποσό της δόσης και το συνολικό κόστος της χορήγησης μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί ανάλογα με τη διακύμανση του βασικού επιτοκίου.

ΜΟΕ για Τ/κ στην αλυσίδα απασχόλησης

Επιστολή της Ε.Ε. προς τη Λευκωσία για εκπαίδευση και προώθηση των Τουρκοκυπρίων στην αγορά εργασίας

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Αναβάθμιση δεξιοτήτων και προώθηση Τουρκοκυπρίων σε συγκεκριμένους τομείς της αλυσίδας απασχόλησης της Κυπριακής Δημοκρατίας ζητάει η Κομισιόν, διά επιστολής προς τη Λευκωσία, προσδοκώντας ότι μια τέτοια εξέλιξη θα δημιουργήσει ένα επωφελές για όλους σκηνικό. Στην επιστολή που στάλθηκε από την Ε.Ε. προς το υπουργείο Εργασίας και την οποία εξασφάλισε η «Κ» (βλέπε φωτοτυπία), οι Βρυξέλλες εκτιμούν ότι η προώθηση Τουρκοκυπρίων στην αγορά εργασίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, μέσα και από προγράμματα εκπαίδευσης, θα οικοδομήσει γέφυρες, φέρνοντας τα δύο μέρη πιο κοντά και λειτουργώντας εν πολλοίς και ως Μέτρο Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης.

Παράλληλα, η Κομισιόν εκτιμά ότι μια τέτοια εξέλιξη θα αποτελέσει «κλειδί» για ενίσχυση της αγοράς εργασίας της Κύπρου και κατ'επέκταση της κυπριακής οικονομίας. Πέραν τούτων, το ζήτημα που έχει ήδη συζητηθεί και με την κυπριακή πολιτική ηγεσία, στο πλαίσιο συνάντησης Κασουλίδη - Νάβα, εκτιμάται ότι θα φέρει πιο κοντά στην Ε.Ε. τους Τουρκοκυπρίους, καταδεικνύοντας, όπως αναφέρεται στην επιστολή, «τα οφέλη που θα επιφέρει η επανένωση της Κύπρου». Η Κομισιόν εμφανίζεται μάλιστα έτοιμη να χρηματοδοτήσει τα προγράμματα εκπαίδευσης των Τουρκοκυπρίων, είτε μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου + (ΕΚΤ+), είτε μέσω του Κανονισμού για τη χρηματοδότηση της Τ/κ κοινότητας, αφήνοντας ανοικτό και το ενδεχόμενο ενός συνδυασμού στήριξης από τα δύο προαναφερθέντα εργαλεία.

Η επιστολή της Κομισιόν στάλθηκε από τη Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης προς τη Λευκωσία στο τέλος Αυγούστου και συγκεκριμενοποιεί ακόμη και τους τομείς στους οποίους θα μπορούσαν να τύχουν εκπαίδευσης Τουρκοκύπριοι, προκειμένου να ενσωματωθούν στην κυπριακή αγορά εργασίας. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται: «[...] θα σας ενθάρρυνα να εξετάσετε διαφορετικές επιλογές, περιλαμβανομένων της οργάνωσης εκπαιδευτικών μαθημάτων αναβάθμισης δεξιοτήτων, για να βοηθήσετε τους Τουρκοκυπρίους να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες για εργασία, σε εκείνους τους τομείς των περιοχών που ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία, όπου οι επι-

χειρήσεις παρουσιάζουν ελλείψεις». Η αρμόδια διεύθυνση της Κομισιόν επισημαίνει χαρακτηριστικά ότι γίνεται αντιληπτό ότι «η Κύπρος εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σημαντικές ελλείψεις στους τομείς εργασίας, όπως διαμονή σε καταλύματα (accommodation), υπηρεσίες εστιασμού, ανθρώπινες υγείας ηλεκτρισμού, φυσικού αερίου, παροχής ατμού και κλιματισμού, κατασκευών και γεωργίας». Όπως μάλιστα τονίζεται, τα δεδομένα αυτά οδηγούν στη ζήτηση δυναμικού σε έναν αριθμό επαγγελματιών, περιλαμβανομένων «νοσοκόμων και μαιών, προγραμματιστών εφαρμογών, ταμείων καταστημάτων, οδηγών, οικολογικών, μέχρι και μαγειρών ή αγροτικών εργατών».

Όπως δε αποκαλύπτει η επιστολή, «στη διάρκεια της πρόσφατης επίσκεψής του στην Κύπρο, ο Γενικός Διευθυντής Νάβα (σ.σ. επι-

Η Κομισιόν εμφανίζεται έτοιμη να χρηματοδοτήσει τα προγράμματα εκπαίδευσης των Τουρκοκυπρίων, είτε μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου + (ΕΚΤ+), είτε μέσω του Κανονισμού για τη χρηματοδότηση της Τ/κ κοινότητας.

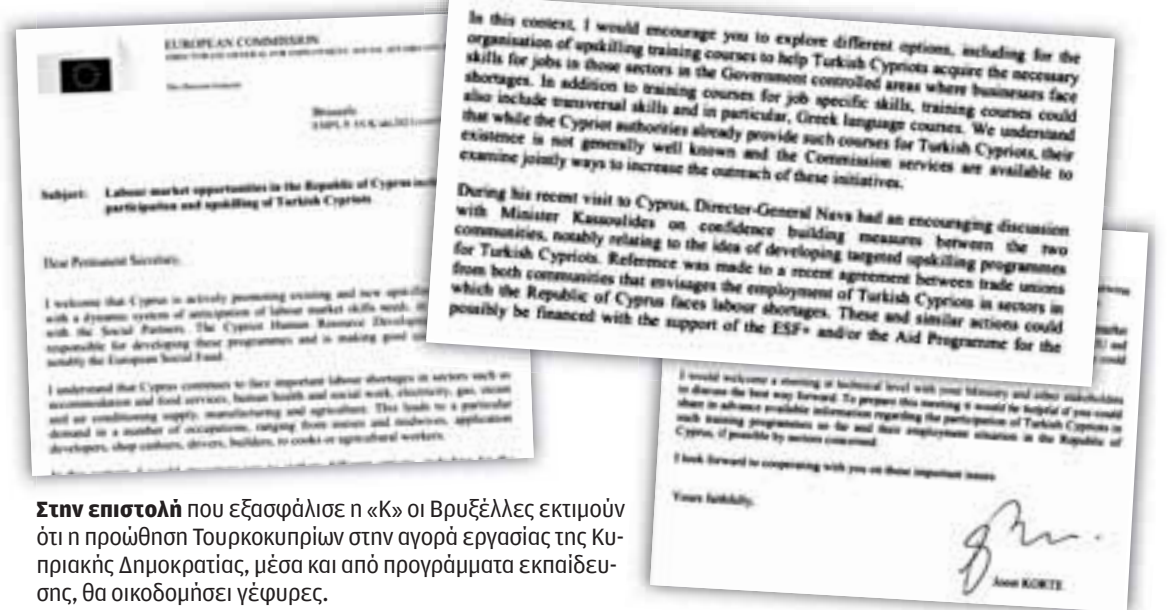
κεφαλής της γενικής διεύθυνσης στήριξης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων Ε.Ε.) είχε μια ενθαρρυντική συζήτηση με τον Υπουργό Κασουλίδη σε σχέση με μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο κοινοτήτων, ιδιαίτερα σε σχέση με την ιδέα ανάπτυξης στοχευμένων προγραμμάτων ανάπτυξης δεξιοτήτων για Τουρκοκυπρίους». Προστίθεται δε ότι «έγινε αναφορά σε μια πρόσφατη συμφωνία μεταξύ συνδικαλιστικών οργανώσεων από τις δύο πλευρές που προβλέπει την εργοδότηση Τουρκοκυπρίων σε τομείς στους οποίους η Κυπριακή Δημοκρατία αντιμετωπίζει κενά». Σύμφωνα με την επιστολή της διεύθυνσης απασχόλησης της Ε.Ε., «αυτές και παρόμοιες δράσεις θα μπορούσαν πιθανώς να χρηματοδοτηθούν με τη στήριξη του ΕΚΤ + ή/και του προγράμματος στήριξης της τουρκοκυπριακής κοινότητας μ' ένα συνδυασμό των δύο. «Οι πιο πάνω δράσεις δεν διαδραματίζονται μόνο έναν ρόλο-κλειδί

Την επιστολή που στάλθηκε από την Ε.Ε. υπογράφει ο γενικός διευθυντής της Διεύθυνσης Απασχόλησης της Ε.Ε., Joost Korte, με αποδέκτη το υπουργείο Εργασίας και τον γενικό διευθυντή, Ανδρέα Ζαχαριάδη.

Και μαθήματα ελληνικής γλώσσας

Στο πλαίσιο της επιστολής της διεύθυνσης απασχόλησης της Ε.Ε. προς τη Λευκωσία και της επισήμανσης για οργάνωση εκπαιδευτικών μαθημάτων και για αναβάθμιση δεξιοτήτων Τουρκοκυπρίων, η Κομισιόν εισηγάει όπως η διαδικασία αυτή συνδυαστεί με την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας από Τουρκοκυπρίους. Εν προκειμένω, σημειώνεται χαρακτηριστικά, ότι «επιπροσθέτως των εκπαιδευτικών μαθημάτων για συγκεκριμένες δεξιότητες εργασίας, τα εκπαιδευτικά μαθήματα θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν οριζόντιες δεξιότητες και συγκεκριμένα, μαθήματα ελληνικής γλώσσας». Ενδιαφέρον συγκεντρώνει και μια εύστοχη υπόδειξη της Κομισιόν προς τη Λευκωσία: «Αντιλαμβανόμεστε ότι αν και οι κυπριακές Αρχές παρέχουν ήδη τέτοια μαθήματα για Τουρκοκυπρίους, η ύπαρξή τους δεν είναι ευρέως διαθέσιμη και οι υπηρεσίες της Κομισιόν είναι διαθέσιμες να εξετάσουν από κοινού τρόπους για την ενίσχυση της προβολής τέτοιων πρωτοβουλιών», καταλήγει η επιστολή της «διεύθυνσης απασχόλησης, κοινωνικών υποθέσεων και κοινωνικής ένταξης» της Ε.Ε.

Στην επιστολή που εξασφάλισε η «Κ» οι Βρυξέλλες εκτιμούν ότι η προώθηση Τουρκοκυπρίων στην αγορά εργασίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, μέσα και από προγράμματα εκπαίδευσης, θα οικοδομήσει γέφυρες.

στη στήριξη της αγοράς εργασίας της Κύπρου και της οικονομίας, αλλά δημιουργούν επίσης την προοπτική να φέρουν τους Τουρκοκυπρίους εγγύτερα στην Ε.Ε., επιδεικνύοντας εμπράκτως τα οφέλη που θα έχει η επανένωση της Κύπρου. Αυτή η πρωτοβουλία, θα μπορούσε να συμβάλει στην οικοδόμηση γεφυρών μεταξύ των δύο κοινοτήτων».

Υπό το φως των συζητήσεων που έγιναν μεταξύ ΥΠΕΕ και Κομισιόν, επί του προκειμένου, η διεύθυνση απασχόλησης της Κομισιόν ζητάει από το Υπουργείο Εργασίας την πραγματοποίηση μιας συνάντησης μεταξύ εμπειρογνομόνων ώστε να δρομολογηθούν τα επόμενα βήματα. «Για την προετοιμασία της συνάντησης, θα ήταν υποβοηθητικό, αν θα μπορούσατε να κοινοποιήσετε διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τη μέχρι τώρα συμμετοχή των Τουρκοκυπρίων σε προγράμματα εκπαίδευσης και την κατάσταση απασχόλησής τους, εάν είναι δυνατόν κατά τομέα, αναφέρεται στην επιστολή που

υπογράφει ο γενικός διευθυντής της Διεύθυνσης Απασχόλησης της Ε.Ε., Joost Korte, με αποδέκτη το υπουργείο Εργασίας και τον γενικό διευθυντή, Ανδρέα Ζαχαριάδη.

Κονδύλια από ΕΚΤ +

Η Κομισιόν και συγκεκριμένα η «Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Κοινωνικής Ένταξης» της Ε.Ε., εμφανίζεται έτοιμη να στηρίξει τα προγράμματα εκπαίδευσης και προώθησης Τουρκοκυπρίων στην αγορά εργασίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, τόσο μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου + (ΕΚΤ +) ή/και μέσω του χρηματοδοτικού Κανονισμού για τους Τουρκοκυπρίους, ή μέσω ενός συνδυασμού των δύο. Το ΕΚΤ + θεωρείται ως το κύριο μέσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό, διαθέτοντας προϋπολογισμό περίπου 99,3 δισ. ευρώ για την περίοδο 2021-2027. Στο πλαίσιο αυτό, το ΕΚΤ+ θα συνεχίσει να συνεισφέρει στις πολιτικές της Ε.Ε. για την απασχόληση, την κοινωνία, την εκπαίδευση

και τις δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένων των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων ο' αυτούς τους τομείς. Στο επίπεδο της πολιτικής συνοχής, το ΕΚΤ+ θα συνεχίσει επίσης την αποστολή του για στήριξη της οικονομικής, εδαφικής και κοινωνικής συνοχής στην Ε.Ε., μειώνοντας τις ανισότητες μεταξύ των κρατών-μελών και των περιφερειών.

Αναφορικά με τον Κανονισμό χρηματοδοτικής στήριξης για την Τ/κ κοινότητα, 389/2006, στόχος θεωρείται η διευκόλυνση επανένωσης της Κύπρου. Ενθαρρύνει την οικονομική ανάπτυξη της Τ/κ κοινότητας, με ιδιαίτερη έμφαση στην οικονομική ολοκλήρωση της νήσου, στη βελτίωση των επαφών μεταξύ των δύο κοινοτήτων και με την Ε.Ε. και στην προετοιμασία για την εφαρμογή του συνόλου της νομοθεσίας της Ε.Ε. (δηλαδή, του κεκτημένου της Ε.Ε.) μετά τη συνολική διευθέτηση του κυπριακού ζητήματος. Κατά την περίοδο 2006-2018, η Ε.Ε. διέθεσε σχεδόν 520 εκατ. ευρώ σε έργα στήριξης της τουρκοκυπριακής κοινότητας.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Δ. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗ

Η κοινωνική πολιτική ως μέτρο αξιοπρέπειας του ανθρώπου

Παρακούθησα με ενδιαφέρον την παρουσίαση που έκανε ο Πρόεδρος Αναστασιάδης του βιβλίου «Κράτος Πρόνοιας- Κοινωνία Χωρίς αποκλεισμούς» του Εθνικού Σχεδίου «Κύπρος- Το Αύριο».

Το πρώτο που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι οι πλειστοί πόροι αυτού του Σχεδίου παρέχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση υπό τη μορφή επιχορηγήσεων και δανείων. Στόχος του εν λόγω εγχειρήματος είναι η ενίσχυση της οικονομικής και της κοινωνικής ανθεκτικότητας, η αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, αλλά και η δημιουργία 3.000 νέων θέσεων εργασίας. Τίποτα από τα πιο πάνω, δεν φαίνεται να υλοποιείται.

Ο Πρόεδρος Αναστασιάδης επι-

καλέστηκε αυτό το σχέδιο για να παρουσιάσει την κοινωνική πολιτική που ασκήθηκε τα τελευταία δέκα χρόνια. Εάν αυτή η πολιτική έχει επιτύχει το απαντούν τα δεδομένα που έχουμε μπροστά μας. Το 2021 η Στατιστική Υπηρεσία ανακοίνωσε ότι το 17,3% του πληθυσμού ζει κάτω από το όριο της φτώχειας. As αναλογιστεί ο καθένας ποια είναι τα δεδομένα σήμερα με την πρωτοφανή αύξηση στα καύσιμα, την ενέργεια και τα είδη πρώτης ανάγκης.

Το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα, βασικός πυλώνας της κοινωνικής πολιτικής αυτής της κυβέρνησης, παρουσιάζεται ως «ριζοσπαστική μεταρρύθμιση». Είναι όμως έτσι; As αφήσουμε κατά μέρος όλες τις αδυναμίες που παρουσιάζονται κατά την εφαρμογή του και

ας δούμε το βασικό ζήτημα. Συνάδει το ύψος του εισοδήματος αυτού με το κόστος ζωής σήμερα; Καθόλου, ειδικά αν ληφθεί υπ' όψιν το κύμα ακρίβειας που σαρώνει την αγοραστική δύναμη το τελευταίο διάστημα. Εξίσου προβληματικό είναι το γεγονός ότι τα Άτομα Με Αναπηρία περιλαμβάνονται στο σύστημα του ΕΕΕ, αντί να στηρίζονται ολοκληρωμένα μέσα από μια ξεχωριστή νομοθεσία που να τους αντιμετωπίζει ως ισότιμους πολίτες με δικαιώματα και να τους επιτρέπει να ζουν αξιοπρεπώς.

Η κοινωνική πολιτική που εφαρμόστηκε τα τελευταία χρόνια διαπνέεται από μία συγκεκριμένη προσέγγιση που περισσότερο έβλαψε παρά ωφέλησε τις ευάλωτες ομάδες

και όσους έχουν ανάγκη από τη στήριξη του κράτους. Αντί να προσανατολιστεί στη δημιουργία σύγχρονων δομών φροντίδας και στήριξης, άφησε την ιδιωτική πρωτοβουλία και τις φιλανθρωπικές οργανώσεις να καλύψουν τα κενά και την απουσία του κράτους. Αντί να προχωρήσει στην ενίσχυση υφιστάμενων δομών προχώρησε στην κατάργηση των περισσότερων και επανήλθε με διάφορα σχέδια, επιδοτώντας την απουσία του κράτους προνοίας. Θέτοντας, μάλιστα, τέτοιες προϋποθέσεις που θα πρέπει κάποιος να είναι φτωχότερος από τους φτωχούς για να λάβει στήριξη.

Υπήρξε αποφασιστικότητα να γίνουν τομείς, ειδικά σε ό,τι αφορά τον εκσυγχρονισμό των υπηρεσιών ευημερίας; Η πολυσυζητημένη ανα-

διοργάνωση των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ευημερίας βρίσκεται για σχεδόν μια δεκαετία στα συρτάρια. Αντί αυτής, επιστρατεύεται το σύστημα αγοράς υπηρεσιών που μεγεθύνει το πρόβλημα.

Η απουσία κοινωνικής ευαισθησίας και η απροθυμία να ανακουφιστεί η πλειονότητα της κοινωνίας καταγράφονταν και καταγράφονται σε διάφορες περιπτώσεις. Ένα παράδειγμα είναι η σημαντική μείωση των χορηγιών των στεγαστικών σχεδίων κατά την τελευταία δεκαετία αλλά και η άρνηση της κυβέρνησης να λάβει ουσιαστικά μέτρα για αντιμετώπιση της κατακόρυφης αύξησης του κόστους ζωής την ώρα μάλιστα που το κράτος καταγράφει έσοδα εκατομμυρίων.

Η κοινωνία δεν χρειάζεται μία

διακυβέρνηση που να μην μπορεί να κατανοήσει τις ανάγκες, άρα να μην μπορεί να λύσει τα προβλήματα. Η κοινωνία χρειάζεται μία διακυβέρνηση που να έχει συγκεκριμένο σχεδιασμό για ένα κράτος προνοίας με σύγχρονες δομές φροντίδας, με εκσυγχρονισμένες υπηρεσίες ευημερίας, με συγκεκριμένες πολιτικές και στοχευμένα προγράμματα για συρρίκνωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων, ούτως ώστε να στηριχθούν ουσιαστικά οι ευάλωτες ομάδες πληθυσμού. Αυτό θα είναι το γράμμα και το πνεύμα της δικής μας διακυβέρνησης στην κοινωνική πολιτική.

Ο κ. Ανδρέας Μαυρογιάννης είναι Ανεξάρτητος υποψήφιος για την προεδρία της Δημοκρατίας.

Wi-Fi
onboard

Καλωσορίζουμε
μια νέα εποχή.
Το Wi-Fi έφτασε!

aegeanair.com

Το Wi-Fi onboard έρχεται στο νέο στόλο μας και αλλάζει τα δεδομένα. Ολοένα και περισσότερα αεροσκάφη μας θα διαθέτουν Wi-Fi, για να είστε συνδεδεμένοι στο internet καθ' όλη τη διάρκεια της πτήσης σας και να κάνετε το ταξίδι σας ακόμη πιο απολαυστικό.

A STAR ALLIANCE MEMBER

AEGEAN

Στη Ν. Υόρκη χωρίς πολλές προσδοκίες

Οι εκλογές σε Κύπρο και Τουρκία δεν ευνοούν συνομιλίες στο Κυπριακό

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η 77η Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών εγκαινιάζει την προεχρή εβδομάδα εκείνη την περίοδο του χρόνου που το Κυπριακό επανέρχεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος, με φόντο τις διπλωματικές διεργασίες της Νέας Υόρκης. Ωστόσο, η αίσθηση φρέσκα είναι πως το ταξίδι του Αναστασιάδη, το τελευταίο του μάλιστα με την ιδιότητα του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας στη Γ.Σ. του ΟΗΕ, «γίνεται για να γίνει» σε μια συγκυρία που το Κυπριακό, ως προς την προοπτική επανέναρξης των συνομιλιών, βρίσκεται σε ιστορικό χαμηλό. Το διπλωματικό παρακάνιο συνεπώς της Νέας Υόρκης προειδεάζει ήδη για μια χαμηλών πτήσεων πορεία του Κυπριακού, η οποία συνοψίζει πως για τους επόμενους μήνες –για σειρά λόγων– δεν υπάρχει πραγματικό περιθώριο επανόδου Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων στο τραπέζι των συνομιλιών.

Στην περίπτωση του Κυπριακού δεν είναι μόνο ο χρόνος, πέντε και πλέον ετών, που στην απουσία διαλόγου μετά την κατάρρευση των συνομιλιών στο Κραν Μοντάνα, το 2017, συσσωρεύει σε πολιτικό και διαδικαστικό επίπεδο δυσκολίες ως προς την επανέναρξη του διαλόγου ως δυναμικής διαδικασίας. Αλλά και οι συγκυρίες σε μια περίοδο που όλα τα άμεσα εμπλεκόμενα μέρη τηρούν στάση αναμονής. Πιο συγκεκριμένα αυτό που διαγράφεται πλέον ξεκάθαρα είναι

πως δύσκολα θα υπάρξει πρόοδος ως προς την ύπαρξη μιας απευθείας συνάντησης, μεταξύ του Προέδρου Αναστασιάδη και του Τουρκοκύπριου ηγέτη Ερσίν Τατάρ στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης, ενώ και από την ελληνική πλευρά η προοπτική συνάντησης Μπιστοτάκη - Ερντογάν (παρά την πρόθεση που εξέφρασε ο Ελλαδίτης πρωθυπουργός), πεδίο στο οποίο το Κυπριακό πάντα έμπαινε στη συζήτηση, απομακρύνεται. Η στάση αναμονής δείχνει να απορρέει από παράγοντες με συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά:

- Την εμμονή του Ερσίν Τατάρ να επιμένει στο αφήγημα της ύπαρξης δύο κρατών στη Κύπρο και στη συζήτηση περί κυριαρχικής ισότητας.

- Στο «νεκρό χρόνο» πέντε μηνών μέχρι τις προεδρικές εκλογές του 2023 στη Κύπρο, όπου εξ ορισμού αλλάζει το παράδειγμα στην εξουσία και

- Από τη μακρά προεκλογική που έχει εγκαινιάσει ο Ερντογάν στην Τουρκία, η οποία χαρακτηρίζεται ήδη από σκληρή και αναθεωρητική ρητορική με αποδέκτες Ελλάδα και Κύπρο σε μια προσπάθεια ανατροπής των δυσχερών δεδομένων (δημοσκοπική υποχώρηση του ΑΚΡ, κακή κατάσταση της οικονομίας) μέσω της κινητοποίησης των εθνικιστικών ακραίων. Η Κύπρος εντάσσεται πιο εύκολα στον εν λόγω προεκλογικό αλλά δεν αποτελεί προς το παρόν το βασικό σημείο εστίασης της τουρκικής ρητορικής.

Καλά ενημερωμένες διπλωματικές πηγές τόνισαν στην «Κ» πως οι προοπτικές από τη Γ.Σ. του ΟΗΕ είναι αναμενόμενες, χωρίς, ωστόσο, αυτό να μη δίνει ευκαιρία για διμερείς και πολυμερείς διπλωματικές επαφές στις οποίες θα προωθηθεί το ζήτημα των ΜΟΕ.

Εκτός απροόπτου στο περιθώριο της Γ.Σ. του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη, Αναστασιάδης και Τατάρ δεν θα συναντηθούν με προοπτική επανεκκίνησης του διαλόγου.

Καλά ενημερωμένες διπλωματικές πηγές πάντως τόνισαν στην «Κ» πως οι προοπτικές από τη Γ.Σ. του ΟΗΕ είναι, σε κάθε περίπτωση, αναμενόμενες χωρίς ωστόσο αυτό να μη δίνει, σ' ένα πολύ πρώιμο στάδιο, ευκαιρία για διμερείς και πολυμερείς διπλωματικές επαφές στις οποίες το ζήτημα των ΜΟΕ θα προωθηθεί, παράλληλα με την προσπάθεια για την αποστολή, από τα Η.Ε., ειδικού απεσταλμένου για το Κυπριακό που σε βάθος χρόνου θα μπορούσε να διατηρήσει, στον βαθμό του δυνατού, μια κάποια μορφή ζωντανή διαδικασία. Με τη μεγάλη εικόνα της αναμώχλευσης των συνομιλιών και της δοκιμής αν υπάρχει ακόμη εστίαση

προοπτική μη αλλαγής του παραδείγματος μετά από χρόνια απουσίας διαλόγου στο Κυπριακό να αποτελεί η επόμενη ημέρα στη Τουρκία.

Με τη Λευκωσία να έχει, πέραν της ύπαρξης νέου Προέδρου μετά τον Φεβρουάριο, πλήρη επίγνωση ότι το τελευταίο περιλαμβάνει και το σενάριο της απομάκρυνσης Ερντογάν από την εξουσία όσο κι αυτό της πολιτικής του επιβίωσης. Δύο σενάρια ωστόσο που δεν αλλάζουν τον βαθμό δυσκολίας επανεκκίνησης του διαλόγου αλλά που σίγουρα τον διαφοροποιούν. Επιπλέον σημασία στη Νέα Υόρκη αποκτά και πως θα κινηθεί ο ίδιος ο γ.γ. του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, σε μια συγκυρία που το Κυπριακό δεν προκαλεί, σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, ιδιαίτερο ενδιαφέρον (και λόγω του ότι οι συνθήκες σε αυτό δραστήριοι διεθνείς δρώντες αναμένουν την έκβαση των τουρκικών εκλογών). Πτυχή στην οποία εστιάζει και η Ουάσιγκτον.

Κρίσιμοι μήνες μπροστά

Μπορεί η Κύπρος να μην πρωταγωνιστεί στον πυρήνα της σκλη-

ρής ρητορικής Ερντογάν με πολλαπλούς αποδέκτες σε εσωτερικό και εξωτερικό, όπως η Ελλάδα, ωστόσο αυτό δεν σημαίνει πως δεν εντάσσεται στον προεκλογικό σχεδιασμό του Τούρκου Προέδρου, Ταγίπ Ερντογάν. Οι επόμενοι μήνες κρίνονται εξάλλου, από έμπειρους παρατηρητές σε Λευκωσία, ως κρίσιμοι για το αν θα υπάρξει, εντός του 2023, αναμώχλευση των συνομιλιών. Εκτός απροόπτου ο Τούρκος Πρόεδρος Ερντογάν θα επισκεφθεί τα Κατεχόμενα στις 15 Νοεμβρίου, εγκαινιάζοντας νέες δομές στο παρόν αεροδρόμιο της Τύμβου, επαναλαμβάνοντας τη ρητορική για ύπαρξη δύο κρατών στην Κύπρο και ίσως ανακοινώνοντας και τη «δευτέρα φάση» της ανάπτυξης του τουρκικού γεωτρύπανου «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν» στην Ανατολική Μεσόγειο με έμφαση αυτή τη φορά σε θαλάσσια περιοχή γύρω της Κύπρου. Η επίσκεψη αυτή κρίνει επίσης αν θα υπάρξει συνέχεια στην πολιτική τετελεσμένων που εγκαινίασε στην περικλειστή πόλη της Αμμοχώστου η Τουρκία εδώ και δύο χρόνια και σηματοδοτεί επίσης δύο στοιχεία:

1) Το αν η Άγκυρα επιθυμεί να θάψει τελείως την προσέγγιση των Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης και

2) Αν θα υπάρξει, σε μια κρίσιμη συγκυρία λόγω και των συνθηκών που επιταχύνει ο πόλεμος στην Ουκρανία, μια νέα προσπάθεια διασύνδεσης του ενεργειακού με το επιχειρημα της ισότιμης κυριαρχίας μεταξύ της Κ.Δ. και της λεγόμενης ΤΔΒΚ.

Η συζήτηση εδώ πηγαινει, αυτή τη φορά, πέραν των τετελεσμένων των έξι γεωτρήσεων της περιόδου 2019-2020 στην Κύπρο ακριβώς, γιατί και οι συνθήκες –και δη για την Άγκυρα σε περιφερειακό επίπεδο– στην περιοχή έχουν διαφοροποιηθεί σε σχέση με τότε. Σε κάθε περίπτωση, οι επόμενοι μήνες είναι κρίσιμοι στο τρίγωνο Τουρκίας - Δύσης /Ε.Ε.-Ελλάδας και σε καμία περίπτωση ο χρόνος δεν κυλά υπέρ της Λευκωσίας και της προοπτικής επανέναρξης του διαλόγου στο Κυπριακό.

Η Νέα Υόρκη, αρχής γενομένης από την επόμενη Τρίτη και τις εργασίες της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, απλώς θα το επιβεβαιώσει.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ**

Προεδρικές Εκλογές 2023: Μετάβαση σε μια νέα πολιτική εποχή

Οι προεδρικές εκλογές του 2023 μπορούν να αποτελέσουν τη γραμμική συνέχιση της παλιάς πολιτικής εποχής ή την ομαλή μετάβαση της Κύπρου σε μια νέα πολιτική εποχή. Στην ιστορική εξέλιξη της κάθε χώρας, οι πολιτικές εποχές διαμορφώνονται αναλόγως των εκάστοτε δεδομένων και ανταποκρίνονται στις εκάστοτε ανάγκες. Έτσι, επειδή ούτε οι ανάγκες, ούτε τα δεδομένα είναι στατικά, οι εποχές ολοκληρώνουν τον κύκλο τους και αλλάζουν, διαδεχόμενες από άλλες πιο επίκαιρες και πιο κατάλληλες. Όμως, η μετάβαση από τη μία εποχή στην άλλη πρέπει να είναι ομαλή και να μην βιαστεί να συμβεί προτού οι συνθήκες ωριμάσουν ή να καθυστερήσει να συμβεί μετά που οι συνθήκες θα γεράσουν. Στη χώρα μας, η σημερινή χρονική συγκυρία είναι κομβική, επειδή η ολοκλήρωση του κύκλου της παλιάς εποχής δημιουργεί τις συνθήκες για τη μετάβαση της Κύπρου σε μια νέα πολιτική εποχή, με διαφορετικά χαρακτηριστικά από τα παλιά, σύμφωνα με τις απαι-

τήσεις του σύγχρονου κόσμου και ανάλογα με τις προκλήσεις του μέλλοντος. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Νίκος Χριστοδουλίδης είναι ο υποψήφιος που διαθέτει τα χαρακτηριστικά, που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις και που μπορεί να διαχειριστεί τις προκλήσεις, εκφράζοντας τη βούληση των πολιτών και την επιθυμία της κοινωνίας.

Η πολιτική ζωή στην Κυπριακή Δημοκρατία, από το 1960 μέχρι σήμερα, εξελίχθηκε σε μεγάλο βαθμό σε συνάρτηση με το κυπριακό πρόβλημα, όμως πέρα από αυτή τη διάσταση, μπορεί να ιδωθεί μέσα από τη διάρκεια σε δύο εποχές που ολοκληρώθηκαν και σε μια τρίτη εποχή που ξεκινά: η πρώτη από το 1960 μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '70, η δεύτερη από τις αρχές της δεκαετίας του '80 μέχρι σήμερα, και η τρίτη από σήμερα προς το μέλλον. Η πρώτη περίοδος της Κυπριακής Δημοκρατίας είχε τα χαρακτηριστικά των νεογέννητων κρατών που προκύπτουν σε μεταπαναστασιακά περιβάλλοντα ως αποτέλεσμα απελευθερωτικών κινήσεων, όπου οι πρω-

Στη δημοκρατία, τη λύση δίνει πάντα ο λαός, που αποφασίζει εάν χτες ήταν πολύ νωρίς, αν αύριο είναι πολύ αργά ή αν σήμερα είναι η κατάλληλη μέρα.

ταγωνιστές του αγώνα αναλαμβάνουν κεντρικούς και εθναρχικούς πολιτικούς ρόλους. Η δεύτερη περίοδος της Κυπριακής Δημοκρατίας έχει τα χαρακτηριστικά των πολιτικά αναπτυσσόμενων κρατών που οικοδομούν την πολιτική τους ζωή μέσα από την ανάπτυξη των πολιτικών κομμάτων ως των βασικών δημοκρατικών κυττάρων, και όπου οι κομματικοί αρχηγοί αναδεικνύονται διαδοχικά σε αρχηγούς του κράτους. Η ολοκλήρωση του κύκλου της δεύτερης περιόδου σημαίνει την έναρξη του κύκλου της τρίτης περιόδου και τη μετάβαση στη νέα πολιτική εποχή της εξισορρόπησης

μεταξύ της κοινοπολιτιστικής και της πολιτικοπολιτιστικής, της συμμετοχικής δημοκρατίας, της ανθρωποκεντρικής πολιτικής, του ορθολογισμού και της επιστημονικότητας, όπου η δημοκρατία υπερβαίνει τις κοινοπολιτιστικές ανισότητες της συγκρουσιακής εξάσκησης μεταξύ αντιμαχόμενων πλευρών και γίνεται συλλογική και δημιουργική, πιο παραγωγική και πιο αποτελεσματική.

Η μετάβαση στη νέα πολιτική εποχή βασίζεται στη διατήρηση των θετικών στοιχείων και στην αντιμετώπιση των προβληματικών στοιχείων της παλιάς εποχής, έτσι ώστε η πορεία της χώρας προς το μέλλον να είναι ασφαλής, σταθερή, αναπτυξιακή και προοδευτική. Τα θετικά στοιχεία που πρέπει να διατηρηθούν έχουν να κάνουν με την ελευθερία και με την πολυφωνία, με τη δημοκρατική εναλλαγή στην εξουσία, με την ευρύτητα των ιδεολογικών επιλογών, με τη δημοκρατικότητα των εκλογικών διαδικασιών, με την ωρίμανση των θεσμών, με την εισαγωγή σημαντικών κοινωνικών πολιτικών, με τον σαφή

ευρωπαϊκό προσανατολισμό. Τα προβληματικά στοιχεία που πρέπει να αντιμετωπιστούν έχουν να κάνουν με τη γιγάντωση του ρόλου των κοινοπολιτιστικών μηχανισμών, με την αλαζονεία των ισχυρών, με τις νέες αναδυόμενες ανισότητες, με την αναξιοκρατία και την ημετεροκρατία, με την ανάδειξη της συγκρουσίας σε αυτοσκοπό, με την ισοπεδωση και τον μηδενισμό, με τη διαφθορά και τον νεποτισμό, που οδηγούν στην αποστασιοποίηση των πολιτών, στην απαξίωση των πολιτικών, στην αμφισβήτηση της επάρκειας της χώρας για ανταπόκριση στις ανάγκες των καιρών.

Οι προεδρικές εκλογές του 2023 αποτελούν ένα σταυροδρόμι όπου οι παθογένειες της παλιάς εποχής μπορούν να διατηρηθούν και να διαιωσιμωθούν ή να αντικατασταθούν από τις προοπτικές που θα δημιουργηθούν μέσα από τη μετάβαση στη νέα πολιτική εποχή. Σε αυτή τη συγκυρία και με τα πολιτικά δεδομένα που έχουν διαμορφωθεί, η υποψηφιότητα του Νίκου Χριστοδουλίδη σηματοδοτεί την ομαλή

μετάβαση σε μια νέα εποχή που θα διατηρεί τα θετικά και θα αντιμετωπίζει τα αρνητικά χαρακτηριστικά της χώρας μας, μέσα από τον συνδυασμό της πολιτικής του εμπειρίας και της τεχνοκρατικής του επάρκειας, μέσα από τη μετριοπάθεια, τη διαλεκτικότητα, τη σεμνότητα και την ταπεινότητα, που μπορούν να αποτελέσουν τα θεμέλια για την ενότητα και την οικουμενικότητα. Η μετάβαση στη νέα εποχή είναι σημαντική και μπορεί να είναι επιτυχής εφόσον επιβεβαιωθεί την κατάλληλη στιγμή. Στη δημοκρατία, τη λύση δίνει πάντα ο λαός, που αποφασίζει εάν χτες ήταν πολύ νωρίς, αν αύριο είναι πολύ αργά ή αν σήμερα είναι η κατάλληλη μέρα. Και μέσα από τη διαφανή υποστήριξη προς την υποψηφιότητα του Νίκου Χριστοδουλίδη επιλέγει να δώσει μια ευκαιρία στο πολιτικό σύστημα για να εξελιχθεί ομαλά σε μια σύγχρονη μορφή, εναποθέτοντας στον ίδιο μεγάλες προσδοκίες στις οποίες καλείται να ανταποκριθεί ουσιαστικά, οδηγώντας τη χώρα προς το μέλλον.

MLC MEDOCHEMIE

46 ΧΡΟΝΙΑ

Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

KEN SEGALL

Ad Creative Executive
(Apple Inc.)
Author

||
**Ken Segall,
the Man Who
Put the "i"
in iMac**
||

THE NEW YORK TIMES

OCTOBER 17, 2022

BOOK TICKET NOW
digitalagency.com

POWERED BY

SUPPORTERS

PARTNERS

A PROJECT ENDORSED BY

Έχασε το μομέντουμ του ο Μαυρογιάννης;

Η μετριοπάθειά του ερμηνεύεται από πολλούς ως αδυναμία και εγείρει ερωτήματα για το αν θα συσπειρώσει την προοδευτική ψήφο

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Ο Σεπτέμβριος θα μπορούσε να είναι ο μήνας που θα έβαζε τον Ανδρέα Μαυρογιάννη δυναμικά στο προεκλογικό παιχνίδι, δεδομένου ότι ενώ στο πρώτο debate αφινιδίασε με τις αποκαλύψεις του και την επιθετική του διάταξη, πολύ γρήγορα μπήκε σε ρυθμούς θερινής ραστώνης. Λίγο οι διακοπές που κράτησαν παραπάνω για το επιτελείο του τον ίδιο και το ΑΚΕΛ και ιδιαίτερα το μετριοπαθές του προφίλ, έστειλαν το μήνυμα πως ίσως να έχασε την ευκαιρία να επισφραγίσει πως είναι υποψήφιος με προοπτική νίκης. Ήταν οι αποκαλύψεις από την Ελλάδα που αφορούσαν το Pegasus, εμπλέκοντας το Μαξίμου και αφήνοντας σαφείς σκιάς για τις σχέσεις με το εδώ κυβερνών κόμμα και τους δεσμούς με τον περιβόητο Αβνί. Ήταν στη συνέχεια οι αποκαλύψεις μεγάλου ύψους εισφορών από επενδυτές του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος στον ΔΗΣΥ, τη στιγμή που το κρατικό ταμείο έχανε λόγω κακοδιαχείρισης χρήμα και το κερασάκι στην τούρτα, η κρότου λάμψης ιδέα του Αβέρωφ Νεοφύτου για εκλογή αντιπροέδρου.

Μία θέση που σε λίγες ώρες έγινε θέση βοηθού προέδρου και μέχρι το τέλος της βδομάδας αποσώθηκαν ατάκτως, περιοριζόμενη στην ανάγκη συνταγματικής αναθεώρησης. Τρία δώρα από το πουθενά που

Οι τρεις ευκαιρίες που χάθηκαν, η κρισιμότητα των επόμενων δημοσκοπήσεων και η μάχη της συσπείρωσης.

έφεραν σε δύσκολη θέση πρώτα από όλα τον υποψήφιο του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου και κατά δεύτερο τον Νίκο Χριστοδουλίδη, ως μέλος και κατ'επέκταση απολογητή της κυβέρνησης Αναστασιάδων. Τόσο όμως το επιτελείο του Ανδρέα Μαυρογιάννη όσο και το ΑΚΕΛ αντι να κεφαλαιοποιήσουν την κατάσταση περιορίστηκαν σε γενικόλογες, απέφυγαν να πείσουν καθυστερώντας για απαντήσεις κυβέρνησης, κυβερνών κόμμα και κυρίως να εκθέσουν τους δύο υποψηφίους της Δεξιάς, κερδίζοντας πολιτικούς πόντους. Ηγέρθησαν λοιπόν ερωτήματα για το πού οφειλόταν όλη αυτή η αμνηχανία. Μήπως στην προσπάθειά του ο κ. Μαυρογιάννης να περάσει το μήνυμα πως δεν θα εμπλακεί σε αντιπαράθεσεις καταδεικνύει τελικά πως δεν θέλει αρκετά τη νίκη; Έστειλε παράλληλα το μήνυμα σε κάποιους πως ίσως ν'αδυνατεί να εμπνεύσει, να συσπειρώσει την προοδευτική ψήφο και προκάλεσε τον προβληματισμό για το κατά πόσο ο υποψηφιότητά του τελικά εξασθενεί στην κρισιμότερη ίσως χρονική συγκυρία του προεκλογικού.

Το άγχος των αριθμών

Είναι λοιπόν η κρισιμότερη χρονική συγκυρία καθώς το φθινόπωρο θα καθορίσει ποιος υποψήφιος κερδίζει, ποιος χάνει το παιχνίδι των εντυπώσεων και ποιος περνά

Ο Ανδρέας Μαυρογιάννης δεν κατάφερε επί του παρόντος να φέρει κοντά άλλες πολιτικές ομάδες και προσωπικότητες. Η αποφυγή αντιπαράθεσης στέλνει σε κάποιους το μήνυμα πολιτικού πολιτισμού, αλλά σε άλλους την αίσθηση ενός άσμου και άνευρου προεκλογικού.

απαρατήρητος. Οι δημοσκοπήσεις του καλοκαιριού για παράδειγμα χαρακτηρίστηκαν πρόωρες με τον ισχυρισμό ότι η πλειοψηφία της κοινωνίας «δεν ασχολείται ακόμα με τις εκλογές» όμως οι δημοσκοπήσεις που θα ξεκινήσουν το επόμενο δεκαπενθήμερο θα οδηγήσουν σε συμπεράσματα και ίσως να καθοδηγήσουν μέρος της κοινής γνώμης. Πρώτος στόχος του ΑΚΕΛ είναι να κλειδώσει σε αυτές τη δεύτερη θέση και να βελτιώσει τα ποσοστά Μαυρογιάννη στην παράσταση νίκης.

Κάτι τέτοιο ενδεχομένως να προσελκύσει αναποφάσιστους ψηφοφόρους από άλλους κομματικούς χώρους ίσως και να διασφαλίσει τη συσπείρωση του ΑΚΕΛ. Για παράδειγμα οι αριστεροί ψηφοφόροι που έβλεπαν θετικότερα τη στήριξη του ΑΚΕΛ στον Αχιλλέα Δημητριάδη αν αποδεχτούν –βάσει δημοσκοπικών ευρημάτων– πως το παιχνίδι έχει ήδη χαθεί, θα εμπλέξουν μία πιο «συνειδησιακά ορθή» για τους ίδιους υποψηφιότητα όπως αυτή του Αχιλλέα Δημητριάδη στον πρώτο γύρο, με ορατό έτσι τον κίνδυνο να χαθεί και το εισιτήριο του β' γύρου. Το ίδιο ισχύει και για κομματικούς χώρους-κινήματα και οργανώσεις που δεν έχουν τοποθετηθεί ακόμα. Σε ένα σενάριο δηλαδή που ο υποψηφιότητα Μαυρογιάννη θεωρηθεί χαμένη περίπτωση, δύσκολα θα συμπαραταχθούν μαζί

του. Αντιθέτως, στην περίπτωση που ο Μαυρογιάννης στείλει το μήνυμα προοπτικής ενδέχεται να συσπειρώσει ψηφοφόρους που αυτή τη στιγμή βλέπουν ως εναλλακτική, είτε τον Κωνσταντίνο Χριστοφίδη, είτε τον Αχιλλέα Δημητριάδη. Καθόλου τυχαίοι οι χαμηλοί τόνοι και η φιλική διάθεση που διατήρησε κατά τη διάρκεια του debate το βράδυ της Πέμπτης, γνωρίζοντας πως είτε οι εν λόγω υποψήφιοι θα δουν θετικά τη σύμπλευση μαζί του σε ένα σενάριο β' γύρου είτε θα μπορέσει με αυτό τον τρόπο να συγκεντρώσει δικούς τους ψηφοφόρους. Έχασε βεβαίως την ευκαιρία κατά το debate να επικρίνει την κυβέρνηση και να καταδείξει πως αυτός είναι ο μοναδικός υποψήφιος που μπορεί να αποτελέσει το αντίβαρο στη Δεξιά.

Σε αυτό ακριβώς το σταυροδρόμι ο Ανδρέας Μαυρογιάννης θα πρέπει να αποδείξει τα εξής:

Ο Γιώργος Βασιλείου θα στηρίξει δημοσίως τον Ανδρέα Μαυρογιάννη, στέλνοντας μήνυμα στο προοδευτικό ακροατήριο που τον βλέπει με επιφύλαξη στο Κυπριακό.

• Είναι μεν μετριοπαθής, αλλά έτοιμος να αντιπαρατεθεί με την κυβέρνηση.

• Μπορεί να συσπειρώσει το ΑΚΕΛ, αλλά παράλληλα να φέρει μαζί του κόσμο από άλλους χώρους.

• Μπορεί να κυβερνήσει χωρίς την πλήρη «επιδρομή» του ΑΚΕΛ και σε προγραμματικές θέσεις αλλά και σε αξιώματα.

Μετριοπάθεια και Μαλός

Όσοι γνωρίζουν την ιδιοσυγκρασία του Ανδρέα Μαυρογιάννη βεβαίως δεν ανέμεναν πως θα είναι εκείνος ο υποψήφιος που θα ανέβαζε τους προεκλογικούς τόνους ή που θα κρατούσε το λάβαρο της επανάστασης. Στο ΑΚΕΛ άλλωστε είχαν από καιρό εκτιμήσει πως οι υψηλοί τόνοι δεν επικροτούνται από το κυπριακό εκλογικό κοινό και πως μια δυναμική και αριστερή υποψηφιότητα δεν έχει επί του παρόντος πρόφορο έδαφος. Ένα όμως είναι να διατηρεί χαμηλούς τόνους, άλλο να τίθεται εν αμφιβόλων αποτελεί τον υποψήφιο της αντιπολίτευσης. Αν και έχει καλύψει έδαφος από την προσωπική επαφή που έχει με το ΑΚΕΛικό ακροατήριο ο κ. Μαυρογιάννης, το κύριο ζήτημα είναι πως δεν κατάφερε επί του παρόντος να φέρει κοντά νέα πρόσωπα και να επιβεβαιώσει το κύριο επιχείρημα της Εξέκρια Παπαϊωάννου, όταν τον στηρίξε πως πρόκειται για μία πολυσυλλεκτική υποψη-

Το μεγάλο ρίσκο

Το πόσο θέλει να εκλεγεί ο Ανδρέας Μαυρογιάννης είναι το ένα ζήτημα. Το κυριότερο βεβαίως είναι ποιες θα είναι οι προεκτάσεις από το σενάριο ήττας του για το ΑΚΕΛ. Το κόμμα της Αριστεράς αντιλαμβάνεται πως βρίσκεται στην κόκκινη ζώνη και πως μία ακόμη ήττα –ιδίαιτερα ο αποκλεισμός από τον β' γύρο– θα αποβεί μοιραία για τη συνέχεια. Στην Εξέκρια Παπαϊωάννου παραδέχονται πως ο Ανδρέας Μαυρογιάννης δεν είχε την πολυσυλλεκτικότητα προσωπικοτήτων την οποία ανέμεναν πως θα έφερνε μαζί του την επομένη της εξαγγελίας του. Λένε βεβαίως πως είναι ακόμη νωρίς. Αν οι δημοσκοπήσεις των επόμενων ημερών δείξουν πως ο Ανδρέας Μαυρογιάννης δεν αποκτά δυναμική, αλλά παρουσιάζει καθίζηση, θα πρέπει να απαντήσουν για ποιο λόγο τον επέλεξαν αντί του Αχιλλέα Δημητριάδη. Θα πρέπει να απαντήσουν στο εσωτερικό τους για ποιο λόγο μερίδα των ΑΚΕΛικών ψηφοφόρων επιλέγει τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Το σίγουρο πάντως είναι και οι εξελίξεις θα είναι κατακλιμακωτές και για το κόμμα και για τον Στέφανο Στεφάνου, αν σε πρώτο στάδιο ο Ανδρέας Μαυρογιάννης δεν καταφέρει να πείσει πως είναι υποψήφιος που θέλει και μπορεί να κυβερνήσει και κατά δεύτερο αν δεν μπορέσει να περάσει στον β' γύρο. Στο ΑΚΕΛ θεωρούν πως ο χρόνος έστω κι αν έχει αρχίσει να μετρά αντίστροφο, δεν έχει χαθεί και πως το παιχνίδι μπορεί να ανατραπεί, δεδομένου ότι τώρα το φθινόπωρο αρχίζει στην ουσία και επίσημα ο προεκλογικός.

πόντους. Αφενός επικρινόντάς τους και αφετέρου επιμένοντας γ' απόδοση ευθυνών με την εκλογή του. Έδειξε ωστόσο σημάδια κακών αντανακλαστικών, καθώς εκεί που όλοι επικεντρώνονταν στο φιάσκο Αβέρωφ με την εκλογή αντιπροέδρου, εκείνος δημοσιοποιούσε συναντήσεις του με την ΠΟΓΟ για την ισότητα των δύο φύλων στη συμμετοχή και έβγαλε μπροστά την προτεραιότητά του για την πράσινη μετάβαση. Η χρονική συγκυρία όμως είχε σημασία, καθώς και οι προτάσεις περσσαν απαρτημένες, και ο ίδιος έστειλε το μήνυμα πως ίσως να μην είναι έτοιμος να αντιπαρατεθεί με τους κύριους ανθυποψηφίους του.

Η εμπλοκή ΑΚΕΛ...

Το κύριο ερώτημα βεβαίως είναι πώς θα καταφέρει το επιτελείο Μαυρογιάννη να πετύχει τη δύσκολη ισορροπία ανεξάρτητης υποψηφιότητας με την εμπλοκή παράλληλα του ΑΚΕΛ. Το κόμμα και συγκεκριμένα ο γ.γ. του ΑΚΕΛ κράτησε αρκετές αποστάσεις από τον υποψήφιο που στηρίζει σε μία προσπάθεια να μην τον επισκιάσει αφενός και να μην περάσει αφετέρου το μήνυμα πως τον έχει «καπελώσει» το ΑΚΕΛ. Σύμφωνα με πολλούς η γέφυρα του κόμματος με το επιτελείο είναι το μέλος της Κεντρικής Επιτροπής Λεόντιος Φιλοθέου, ωστόσο η πραγματικότητα

Καθημερινή επικοινωνία με το επιτελείο Μαυρογιάννη έχουν οι Γιώργος Λουκαΐδης και Άριστος Δαμιανού.

είναι πως ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος Γιώργος Λουκαΐδης και ο βουλευτής Άριστος Δαμιανού έχουν πολύ ενεργό ρόλο.

Το βλέμμα πλέον στρέφεται στην παρουσίαση του προγράμματος του Ανδρέα Μαυρογιάννη την 4η Οκτωβρίου στην πλατεία Ελευθερίας που έχει ως στόχο και να συσπειρώσει το ΑΚΕΛ αλλά και να φέρει κοντά άλλες ομάδες. Αυτή η εκλογική συνάντηση θα καταδείξει και κατά πόσο ο υποψήφιος έχει αποκτήσει δυναμική ή αν έχει καθυλωθεί από το καλοκαίρι. Με το σύνθημα «Κύπρος Μπορείς!» θέλει να περάσει το μήνυμα πως με τη συσπείρωση των ψηφοφόρων που απαιτούν αλλαγή, τότε η Κύπρος θα καταφέρει ν'αλλάξει. Σε αυτή την εκδήλωση ρόλο θα παίξει και ο αριθμός των παρευρισκόμενων αλλά και το αν θα καταφέρει ο κ. Μαυρογιάννης να έχει κοντά το προσωπικό από τον ευρύτερο προοδευτικό χώρο. Προς το παρόν, μόνη ηχηρή στήριξη στον Μαυρογιάννη είναι αυτή του πρώην προέδρου της Δημοκρατίας Γιώργος Βασιλείου, ο οποίος μέσω βίντεο θα εκφράσει τη στήριξη του στον Ανδρέα Μαυρογιάννη. Κίνηση που ίσως να φέρει κοντά το προοδευτικό εκείνο ακροατήριο που θεωρεί προτεραιότητα τη λύση του Κυπριακού και που βλέπει ακόμα με επιφύλαξη σχετικά με αυτό τον κ. Μαυρογιάννη.

ΑΡΘΡΟ / Του ΓΙΑΝΝΑΚΗ Α. ΟΜΗΡΟΥ

Για τις τουρκικές απειλές

Οι συνεχείς δηλώσεις Ερντογάν, Τσαβούσογλου, Ακάρ, όζουσε απειλών κατά της Ελλάδας, είναι χωρίς προηγούμενο. Είναι πλέον προφανές ότι η ακραία επιθετική ρητορική της τουρκικής ηγεσίας κατά της Ελλάδας δεν συνιστά ένα απλό λεκτικό λεονταρισμό. Υπάρχει πραγματικός κίνδυνος πολεμικής εμπλοκής, δηλαδή στρατιωτικής επίθεσης της Τουρκίας, είτε άμεσα με μια απόπειρα κατάληψης ελληνικών νησιών του Αιγαίου, τα οποία απροκάλυπτα επιβουλεύεται, είτε μέσω ενός λεγόμενου θερμού επεισοδίου, το

οποίο θα αποτελέσει τη θρυαλλίδα για μια ευρύτερη επέκταση στρατιωτικής σύγκρουσης.

Είναι πασιφανές ότι η Τουρκία επιδιώκει επέκταση του «ζωτικού χώρου». Αυτή άλλωστε είναι η ουσία της περιφημής διακήρυξης της «γαλάζιας πατρίδας». Το έπραξε και το πράττει στη Συρία, στο Ιράκ, στη Λιβύη, στο Αζερμπαϊτζάν, στο Αιγαίο και βέβαια στην Κύπρο.

Η ομοβροντία επιθετικών και πολεμικών ρεπορτάζ του ποδηγετούμενου τουρκικού τύπου επιβεβαιώνει την κλιμακούμενη συγχωρδία των θεσμών εξουσίας. Αλλά

και η δήλωση-προτροπή του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης προς τον Ερντογάν να προχωρήσει σε κατάληψη ελληνικών νησιών στο Αιγαίο με τη διαβεβαίωση υποστήριξης από τον Κλίτοντάρουλο, αποκαλύπτει την «πανεθνική» συναντίληψη του τουρκικού πολιτικού συστήματος. Οι περισπούδαστες αναλύσεις σε Ελλάδα και Κύπρο ότι όλα αυτά οφείλονται στα εσωτερικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η Τουρκία και ιδιαίτερα στον οικονομικό τομέα ή ότι η ολομέτωπη πολεμική ρητορική Ερντογάν συνδέεται με τις προεδρικές εκλογές

του 2023 δεν μπορούν να είναι πειστικές ούτε πολύ περισσότερο να οδηγούν σε εφσουςαισμό. Ας είμαστε σαφείς. Ορθή η καταγγελία διεθνώς και εντός Ε.Ε. της τουρκικής προκλητικότητας και καταδίκης της από διεθνείς, εθνικούς και ευρωπαϊκούς θεσμούς. Ωστόσο, αν μην έχουμε υπαγάτες. Ευρισκόμαστε ενώπιον πραγματικού κινδύνου μιας πολεμικής σύγκρουσης. Και αυτός ο κίνδυνος απαιτεί επαγρύπνηση και κατάλληλη προετοιμασία. Και κάτι σημαντικό για εμάς εδώ στην Κύπρο. Ελπίζω ότι δεν υπάρχει η χίμαιρα και η βαρύτατη πλάνη

ότι μια εμπλοκή στο Αιγαίο ή στην ευρύτερη ελληνιστοτουρκική μεθόριο θα αφήσει στο απυρόβλητο την Κύπρο. Εκτιμώντας η Τουρκία ότι η Κύπρος αποτελεί την «αχιλλείο πτέρνα» του Ελληνισμού θα πρέπει να θεωρείται βέβαιο ότι θα επεκτείνει τη στρατιωτική της δράση εδώ. Τα μεγάλα ερωτήματα είναι: 1) Υπάρχουν ασφαείς κανόνες εμπλοκής για αντιμετώπιση ενός τέτοιου ενδεχόμενου; 2) Στο πλαίσιο της αμυντικής συνεργασίας Ελλάδας - Κύπρου και του πάλαι ποτέ ισχύσαντος Δόγματος του Ενιαίου Αμυντικού χώρου, υπάρχει ο αναγκαίος σχε-

διασμός και συντονισμός επιχειρησιακού χαρακτήρα για αντιμετώπιση μιας απεικταίας πολεμικής αναμέτρησης;

Ουδείς επιθυμεί πολεμικές περιπέτειες. Τις απευχόμαστε, τις απορρίπτουμε και προφανώς δεν τις επιδιώκουμε. Εάν όμως η Τουρκία δεν αφήσει άλλα περιθώρια δεν θα έχουμε επιλογή. Και συνεπώς είναι ώρα για προετοιμασία για παν ενδεχόμενο. Ελπίζω αυτό να είναι πλήρως κατανοητό.

Ο κ. Γιαννάκης Α. Ομήρου είναι πρώην πρόεδρος της Βουλής.

Στο μικροσκοπικό η κίνηση των τεσσάρων

Τα σενάρια συνεργασίας για την επιλογή ενός κοινού προεδρικού υποψηφίου από την τετράδα και το παρασκήνιο των προθέσεων

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Παρασκευή μεσημέρι σε γνωστή ψαροταβέρνα της Λευκωσίας, τέσσερις ανεξάρτητοι υποψήφιοι για την Προεδρία της Δημοκρατίας σ' ένα γεύμα εργασίας, όπως το ονόμασαν, καταθέτουν ιδέες για το πώς μπορεί η εισήγηση για συνεργασία στις επικείμενες εκλογές του Φεβρουαρίου 2023 να μετενσαρκωθεί σε πράξη.

Οι Αχιλλέας Δημητριάδης, Κωνσταντίνος Χριστοφίδης, Μάριος Ηλιάδης και Χριστόδουλος Πρωτοπαπός σε φιλικό κλίμα στηρίζονται στον αλληλοσεβασμό, πραγματοποιούν το τρίτο τους ραντεβού στις 16 του μήνα και κάπου μεταξύ τυριού και αχλαδιού συζητούν τον δρόμο που θα ακολουθήσουν ώστε τεκμηριωμένα και βάσει επιστημονικών κριτηρίων, να αναδειχθεί ο ηγέτης αυτής της συμμαχίας. Μάλιστα, όρισαν και νέα συνάντηση στα μέσα της ερχόμενης εβδομάδας παρουσία αυτή τη φορά και συνεργατών τους, ώστε να προχωρήσει η διαδικασία και να οριστούν αρμοδιότητες για τον τρόπο επιλογής του γνέπτη.

Προηγήθηκαν άλλες δύο συναντήσεις των τεσσάρων, στις 8 και 14 Σεπτεμβρίου, στο πολιτικό γραφείο του Αχιλλέα Δημητριάδη στην οδό Κένεντι στη Λευκωσία εκεί όπου πιθανότατα, αν καταλήξουν σε συνεργασία, θα συστεγαστούν. Νωρίτερα υπήρξαν και συναντήσεις μεταξύ δύο ή τριών από τους εμπλεκόμενους.

Ο Μάριος Ηλιάδης ήταν αυτός που θέλησε να μοιραστεί αρχικά την ιδέα, που υποστηρίζει ένθερμα και ο πρώην πρύτανης και νυν καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου Σταύρος Ζένιος, η οποία στα πρώτα βήματα αντιμετωπίστηκε με ιδιαίτερο σκεπτικισμό. Ωστόσο, οι θετικές αντιδράσεις υποστηρί-

κτών των υποψηφίων όπως και οι περαιτέρω αναλύσεις πως το ενδεχόμενο μιας τέτοιας εξέλιξης πιθανόν να αναταράξει τα προεκλογικά λιμνάζοντα νερά οδήγησε σε δεύτερες σκέψεις.

Η πρόθεση όπως και η καλή διάθεση υπάρχουν, ωστόσο είναι η ώρα που οι υποψήφιοι θα πρέπει να αποδείξουν στην πράξη πως βάζουν πάνω από όλα το καλό του τόπου και όχι τις προσωπικές τους φιλοδοξίες. Άλλωστε στην παρούσα φάση μια τέτοια επιλογή θα ανέβαζε πιθανότατα και τη δημοτικότητα τους μιας και βάσει των μέχρι σήμερα προβλέψεων δεν τους δίνεται καν η πιθανότητα να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο στον δεύτερο

Το μεγαλύτερο πρόβλημα, το οποίο αν επιλυθεί τότε θα μιλάμε για κατάληξη, είναι να επιλεγεί ο υποψήφιος που θα οδηγήσει τους τέσσερις στην κούρσα των προεδρικών.

γύρο. Οι θέσεις τους είναι κοινές σε θεμελιώδη ζητήματα που απασχολούν τον τόπο όπως το Κυπριακό και η συνθηκολόγηση εναντίον της διαφθοράς. Το μεγαλύτερο πρόβλημα, το οποίο αν επιλυθεί τότε θα μιλάμε για κατάληξη, είναι να επιλεγεί ο υποψήφιος που θα οδηγήσει τους τέσσερις στην κούρσα των προεδρικών. Επικρατέστεροι είναι ο Αχιλλέας Δημητριάδης και ο Κωνσταντίνος Χριστοφίδης, βάσει και των μέχρι τώρα ποσοστών που δίνουν οι δημοσκοπήσεις. Η μεθοδολογία την οποία αναμένεται να επεξεργαστούν αναλυτικά είναι αυτή των δημοσκοπήσεων, ωστόσο δεν έχει ακόμη ξεκαθαρίσει αν θα

Η προσπάθεια θα διαφανεί κατά πόσον θα έχει συνέχεια μέχρι τα μέσα Οκτωβρίου, χρονικό ορόσημο το οποίο έθεσαν οι τέσσερις, ώστε ν' αποφασίσουν κατά πόσον μπορούν να συμπορευτούν.

περιληφθούν οι παλαιότερες, οι νέες που αναμένονται να δημοσιοποιηθούν εντός Σεπτεμβρίου και αν θα προστεθεί και μία δημοσκοπήση με συγκεκριμένα ερωτήματα την οποία θα παραγγείλουν οι ίδιοι. Τα ζητήματα που τίθενται είναι πολλά και μπορεί μέχρι τώρα οι συναντήσεις να κινήθηκαν σε φιλικό επίπεδο, ωστόσο τώρα που θα πρέπει να μουν στην ουσία ίσως να φανούν και τα πρώτα σύννεφα, αφού οι ερμηνείες που δίνονται σε σχέση με την εκλογική δύναμη του καθενός δεν ταυτίζονται απόλυτα. Άλλωστε στην όλη προσπάθεια θα πρέπει να σημειώνεται ότι ο Κωνσταντίνος Χριστοφίδης έχει πίσω

του το Νέο Κύμα | Volt Cyprus άρα θα πρέπει να προχωρήσει με τη σύμφωνη γνώμη του κινήματος.

Απ' όλες τις πλευρές εκφράζεται συγκρατημένη αισιοδοξία, αν και δεν τρέφουν ψευδαισθήσεις για τις δυσκολίες που κρύβει η υλοποίηση ενός τέτοιου εγχειρήματος. Έχουν ήδη τεθεί ζητήματα όπως της συστέγασης, της πιθανής δημιουργίας κοινού προεκλογικού προγράμματος και χειρισμού των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Όπως μας σημειώνεται όλα συζητούνται ακόμη και το πώς θα εκπροσωπούνται πλέον στα debates, μιας και μπορεί να αποφασιστεί η συνεργασία για κοινή υποψηφιότητα, ωστόσο ο καθένας από τους τέσσερις θα χειρίζεται συγκεκριμένα χαρτοφυλάκια.

Σε δήλωσή του στην «Κ» ο Αχιλλέας Δημητριάδης χαρακτήρισε πολύ σημαντική την προοπτική για συμπόρευση των πραγματικά ανεξάρτητων υποψηφίων που έχουν κοινά σημεία για το καλό του τόπου. Στο ίδιο μοτίβο φαίνεται να κινείται και ο Κωνσταντίνος Χριστοφίδης, ο οποίος μιλώντας στον ΣΠΟΡ FM και την εκπομπή «Διασπορά Ειδήσεων» ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι γίνεται μία προσπάθεια με καλή διάθεση και στρατηγικό στόχο την νίκη ώστε να μη βρεθεί στην εξουσία μία από τρεις

φθαρμένες υποψηφιότητες. Οι εμπλεκόμενοι σημειώνουν μάλιστα ότι αν επιτευχθεί μια τέτοια συνεργασία θα γίνεται λόγος για υποψηφιότητα με ξεκάθαρη θέση στο Κυπριακό και όχι ένα συνονθύλευμα απόψεων και την ίδια ώρα μία σειρά από προτάσεις, σε πολλές περιπτώσεις καινοτόμες και προσηφίλεις, που έχουν ήδη εντάξει στα πρόγραμμά τους οι τέσσερις. Μία προσπάθεια που θα διαφανεί κατά πόσον θα έχει συνέχεια μέχρι μέσα Οκτωβρίου, το χρονικό ορόσημο το οποίο έθεσαν οι τέσσερις ώστε να αποφασίσουν κατά πόσον μπορούν να συμπορευτούν από κοινού στις εκλογές του Φεβρουαρίου.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΤΙΓΚΡΑΝ ΜΚΡΤΣΙΑΝ**

Η Αρμενία δέχεται επίθεση!

Μετά τον πόλεμο των 44 ημερών στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ, ο ηγέτης του Αζερμπαϊτζάν ανανέωσε τις προοπτικές του να διαμελίσει την Αρμενία και να «επιστρέψει στα ιστορικά εδάφη», αν και θα μπορούσε κανείς να αναρωτηθεί για τις «ιστορικές» διεκδικήσεις ενός κράτους, που δημιουργήθηκε το 1918, δηλαδή μόλις έναν αιώνα. Το Αζερμπαϊτζάν έχει επεκτατικές βλέψεις προς ένα άλλο κράτος, που είναι παρόν στους πολιτικούς χάρτες του κόσμου από τον 6ο αιώνα π.Χ., δηλαδή την Αρμενία. Αλλά αυτό δεν σημαίνει τίποτε για έναν ηγέτη, ο οποίος έχει πολύ διαφορετική άποψη για τις αρχές του διεθνούς δικαίου και που έχει επανειλημμένα επαναλάβει την πεποίθησή του ότι η ισχύς είναι αυτή που επιβάλλει το «σωστό». Πριν από μερικά χρόνια δεν μπορούσα να φανταστώ ότι θα ξεκινούσα ένα άρθρο μ' ένα απόσπασμα του Προέδρου του Αζερμπαϊτζάν. Αλλά αν η ιστορία μας έχει διδάξει κάτι, είναι ότι δεν πρέπει ποτέ να αγνοούμε τις απειλές ή οποιοδήποτε άλλο είδος μηνυμάτων που προέρχονται από τα εγχειρίδια των δικτατόρων.

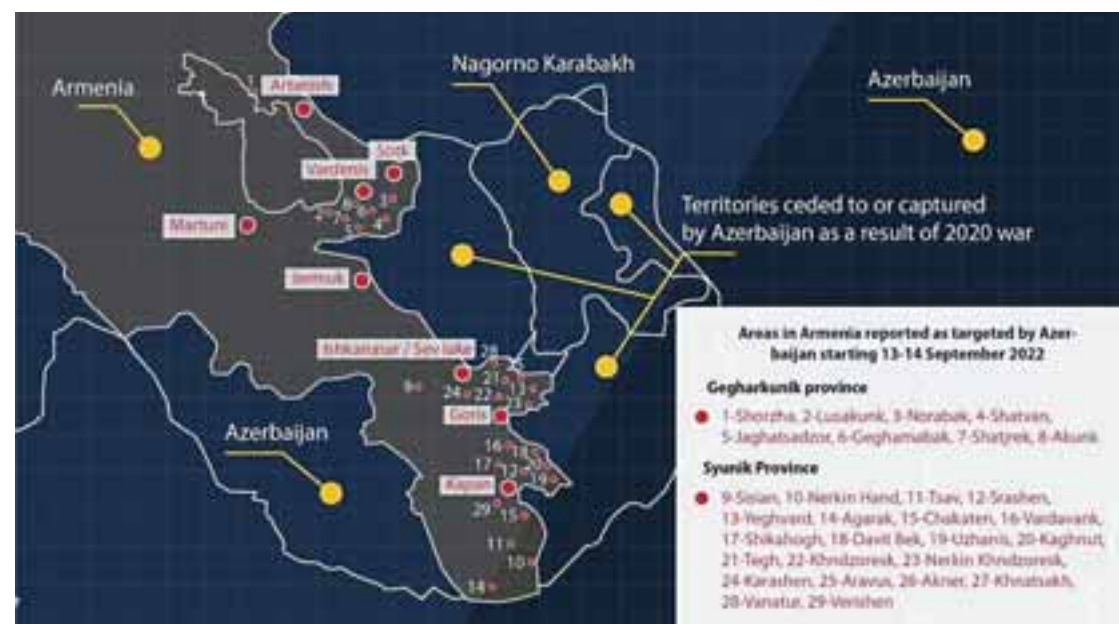
Φαίνεται επίσης ότι η δήλωση κατάπαυσης του πυρός (9 Νοεμβρίου 2020), που υπεγράφη από τους Προέδρους της Ρωσίας, του Αζερμπαϊτζάν και τον Πρωθυπουργό της Αρμενίας, που έβαλε τέλος στον Δεύτερο Πόλεμο του Καραμπάχ, ερμηνεύεται σύμφωνα με αυτή τη σκέψη. Η δήλωση αναφέρει τη λέξη «διάδρομο» μία φορά και αυτό γίνεται στο πλαίσιο του Διαδρόμου του Λατίν που συνδέει την Αρμενία με το Ναγκόρνο-Καραμπάχ. Ωστόσο, αυτό δεν εμπόδισε τους Αζέρους από το να υπερδέξουν τη διακαή επιθυμία τους με την πραγματικότητα, δηλαδή να αποκτήσουν πρόσβαση σε έναν «διάδρομο» (με δικαίωμα εξωεδαφικότητας) που συνδέει το ανατο-

Συνολικά, 105 Αρμένιοι στρατιώτες σκοτώθηκαν, πολλοί άλλοι τραυματίστηκαν, έδαφος έκτασης 10 τετραγωνικών χιλιομέτρων της Αρμενίας έχει καταληφθεί από το Αζερμπαϊτζάν.

λικό Αζερμπαϊτζάν με τον θύλακα του Ναχισεβάν (και, το πιο σημαντικό, με την Τουρκία).

Για αρχή, το άρθρο 9 της παραπάνω Δήλωσης έχει ως εξής: «Όλες οι οικονομικές και κοινωνικοπολιτικές συνδέσεις στην περιοχή θ' ανοίξουν. Η Δημοκρατία της Αρμενίας εγγυάται την ασφάλεια των συγκοινωνιακών συνδέσεων μεταξύ των δυτικών περιοχών της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν και της Αυτόνομης Δημοκρατίας του Ναχισεβάν, προκειμένου να διευθετηθεί η ανεμπόδιστη κυκλοφορία προσώπων, οχημάτων και φορτίων και προς τις δύο κατευθύνσεις. Η Υπηρεσία Συνοριακής Φύλαξης της Ρωσικής Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Ασφαλείας θα είναι υπεύθυνη για την επίβλεψη των συγκοινωνιακών συνδέσεων». Με την εσφαλμένη ανάγνωση και παρερμηνεία αυτού του άρθρου, το Αζερμπαϊτζάν, με την υποστήριξη του κύριου υποστηρικτή του, την Τουρκία, έχει ασκήσει μια πολιτική εκφοβισμού και εκβιασμών κατά της Αρμενίας.

Προφανώς, αυτός είναι ο λόγος που στις 13 Σεπτεμβρίου 2022 στις 00:05 τοπική ώρα, το Αζερμπαϊτζάν εξαπέλυσε μεγάλης κλίμακας στρατιωτική επίθεση σε διάφορες κατευθύνσεις από το ανατολικό τμήμα των συνόρων Αρμενίας - Αζερμπαϊτζάν. Οι ένοπλες δυνάμεις του Αζερμπαϊτζάν, χρησιμοποιώντας

βαρύ πυροβολικό, ξεκίνησαν εντατικούς βομβαρδισμούς των πόλεων Γκόρις, Τζερούκ, Βαρδένης, Καπάν, Σοτ και γειτονικών χωριών. Το στιγμή της συγγραφής αυτού του άρθρου, το Αζερμπαϊτζάν συνεχίζει ακόμη τις επιθέσεις του στο αρμενικό έδαφος, στοχεύοντας όχι μόνο στρατιωτικές, αλλά και πολιτικές υποδομές. Συνολικά, 105 Αρμένιοι στρατιώτες σκοτώθηκαν, πολλοί άλλοι τραυματίστηκαν, έδαφος έκτασης 10 τετραγωνικών χιλιομέτρων της Αρμενίας έχει καταληφθεί από το Αζερμπαϊτζάν. Θα μπορούσα να προσθέσω ότι δύο από τα νεαρά αγόρια που σκοτώθηκαν, υπερασπιζόμενοι την πατρίδα τους, είναι από το Aragatsavan, ένα χωριό κοντά στα αρμενο-τουρκικά σύνορα, όπου μετακόμισαν οι παππούδες μου το 1953 (η οικογένειά μου κατέγεται από το Ερζερούμ) όπου μεγάλωσε ο πατέρας μου. Αυτοί οι άριστοι ενδέχεται ν' αυξηθούν όσο το Αζερμπαϊτζάν συνεχίζει την επιθετικότητά του. Ο χάρτης που παρουσιάζεται δείχνει ξεκάθαρα ότι

οι επιθέσεις γίνονται εντός της Αρμενίας, στις ανατολικές και νοτιοανατολικές περιοχές της Αρμενίας.

Η Αρμενία δέχεται επίθεση! Η κυριαρχία της Αρμενίας τίθεται υπό αμφισβήτηση! Η Αρμενία απευθύνθηκε για πρώτη φορά στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών για μια επείγουσα συνεδρίαση. Τα αποτελέσματα αυτής ή οποιασδήποτε άλλης διενδύσης συζήτησης δεν μπορούν να επιβληθούν, αλλά αρνούμαι να δεχθώ ότι η Αρμενία είναι καταδικασμένη. Είναι αλήθεια ότι οι ηρωικοί στρατιώτες της Αρμενίας είναι το μόνο «εμπόδιο» που στέκεται ενάντια στην αζερική εισβολή, αλλά υπάρχουν αρκετά βήματα που θα μπορούσαν και θα έπρεπε να γίνουν από τη διεθνή κοινότητα για να σταματήσει ένας πόλεμος πλήρους κλίμακας.

Πρώτα απ' όλα, θα πρέπει να ενταθούν οι στοχευμένες δηλώσεις που καταδικάζουν την επίθεση από το Αζερμπαϊτζάν στο κυρίαρχο έδαφος της Αρμενίας (Ηνωμένες Πό-

λες στην Ευρώπη, οι διπλωμάτες του Αζερμπαϊτζάν δεν μιλούν για κοινές αξίες, αλλά για τους ενεργειακούς πόρους τους και τη σημασία τους για την Ευρώπη, ιδίως υπό το φως της επικείμενης ενεργειακής κρίσης. Από τότε το πετρέλαιο έγινε αξία; Γιατί το Αζερμπαϊτζάν να θεωρείται αξιόπιστη πηγή ενέργειας για τον κόσμο, όταν ο τύπος του καθεστώτος του, το ποσό που προσφέρει, καθώς και η διαδρομή (που διέρχεται μέσω Τουρκίας) κάθε άλλο παρά «αξιόπιστη» μπορούν να αξιοποιηθούν; Τρίτον, εάν οι εκκλήσεις για να σταματήσουν οι επιθέσεις κατά της Αρμενίας αποτύχουν και η επιθετικότητά συνεχιστεί, η υποστήριξη προς την Αρμενία θα πρέπει να αυξηθεί και να επιβληθούν κυρώσεις κατά του Αζερμπαϊτζάν.

Μετά την έναρξη των επιθέσεων στην Αρμενία, ένας δυτικός αναλυτής έγραψε με απόγνωση ότι «ένα έθνος που αντιμετώπισε τη γενοκτονία το 1915 δεν μπορεί να βρει ειρήνη το 2022». Αυτή είναι η θλιβερή αλήθεια και είναι επίσης αλήθεια ότι το Αζερμπαϊτζάν αποτελεί υπαρκτή απειλή για την Αρμενία και το Ναγκόρνο-Καραμπάχ, αλλά δεν μπορώ να δεχτώ ότι δεν υπάρχει ελπίδα για ειρήνη. Η ειρήνη πρέπει να επιβληθεί και, για να το πετύχει αυτό, η Αρμενία δεν πρέπει και δεν μπορεί να ενεργήσει μόνη της. Τα βήματα που αναφέρονται παραπάνω, εάν εφαρμοστούν με συνέπεια, μπορούν να σταματήσουν την επέκταση των εξορθραξιών σε κάτι πιο καταστροφικό — έναν πόλεμο μεγάλης κλίμακας. Αλλά για να συμβεί αυτό, χρειάζεται περισσότερη συνέπεια, ευθύτητα και στάση αρχών σε όλο τον κόσμο, σε πολυμερές και διμερές επίπεδο. Σε όλα τα επίπεδα μάλιστα.

Δεύτερο, τα καθαρά οικονομικά συμφέροντα δεν επαρκούν για τη συνέχιση του «business as usual» με ένα κράτος που κοροϊδεύει το διεθνές δίκαιο, το οποίο ανταγωνίζεται άλλες δικτατορίες στο αβυσσαλέο επίπεδο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την έλλειψη ίκνους δημοκρατίας. Επομένως, είναι απαραίτητη η ουσιαστική αναθεώρηση όλων των τύπων επικοινωνίας και σχέσεων με το Μπακού. Στην 30ή επέτειο των σχέσεων του με πολλές

Ο κ. Τγκράν Μκρτσιαν είναι πρόεδρος της Δημοκρατίας της Αρμενίας στην Ελληνική Δημοκρατία, την Κύπρο και την Αλβανία.

Τοξικό το κλίμα των προεδρικών εκλογών

Εκτός πολιτικής κονίστρας ο Γ. Λιλλήκας σκιαγραφεί το προεκλογικό σκηνικό, περιγράφοντας τα υπέρ και τα κατά των υποψηφίων

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Έχοντας θέσει τον εαυτό του εκτός πολιτικού στίβου του τόπου, τα τελευταία χρόνια, ο Γιώργος Λιλλήκας σκιαγραφεί χωρίς ενδιαασμούς το προεκλογικό και πολιτικό γίγνεσθαι. Ο επί πολλά χρόνια πολιτικός, σε συνέντευξή του στην «Κ», παρουσιάζεται απογοητευμένος για τον πολιτικό λόγο και συμπεριφορές που κυριαρχούν κατά την προεκλογική περίοδο, σημειώνοντας πως αυτό αποτελεί επιβεβαίωση της απόφασής του να αποχωρήσει από την ενεργό πολιτική δράση. Ο κ. Λιλλήκας απαντά αν η απόφασή του είναι οριστική και αξιολογεί τις τρεις βασικές υποψηφιότητες, παραθέτοντας τα υπέρ και τα κατά του κάθε υποψήφιου, αλλά και των κομμάτων πίσω από αυτές, ενώ ξεκαθαρίζει ότι δεν θα υποστηρίξει κανέναν από τους υποψηφίους στις προεδρικές εκλογές. Ενδιαφέρουσες είναι οι απόψεις του για το ΑΚΕΛ, κόμμα του οποίου υπήρξε για αρκετά χρόνια βουλευτής με τις Νέες Δυνάμεις, καθώς και τους λόγους απομάκρυνσής του.

—Πώς είναι για ένα πολιτικό πρόσωπο να είναι απλός θεατής σε μια προεκλογική περίοδο μετά από 34 χρόνια παρουσίας στα πολιτικά πράγματα του τόπου;

—Είναι η πρώτη φορά μετά την επιστροφή μου από τη Γαλλία το 1987 που είμαι αμέτοχος σε μια εκλογική διαδικασία. Σε όλες τις άλλες, προεδρικές ή βουλευτικές, είχα συμμετοχή. Ναι, τα βλέπεις με διαφορετικό μάτι, αλλά πρέπει να πω ότι μου είναι στενάχωρο αυτό που βλέπω. Μου είναι στενάχωρο γιατί επιβεβαιώνεται η απόφασή μου να αποσυρθώ από την πολιτική. Την απόφασή μου την πήρα γιατί είχε γίνει πάρα πολύ τοξικό το κλίμα. Η πολιτική, όπως διαμορφώνεται στην Κύπρο, δεν είναι μέσα από την παραγωγή πολιτικής, αλλά είναι μέσα από μία σύγκρουση, μια αντιπαράθεση, η οποία τις περισσότερες φορές δεν στηρίζεται σε επιχειρήματα και επαναλαμβάνεται σε αυτές τις προεδρικές εκλογές. Είναι ήδη τοξικό το κλίμα και φοβάμαι πως θα γίνει περισσότερο τοξικό όσο θα πλησιάζει η ημέρα των εκλογών. Είναι κρίμα, γιατί κατά την άποψή μου αυτό θα οδηγήσει, ιδιαίτερα τις νέες γενιές, σε μεγαλύτερη απο-

στασιοποίηση, όχι από τα κόμματα αλλά από την πολιτική.

—Είναι οριστική η απόφασή σας;
—Αν και λένε «ποτέ μη λες ποτέ στην πολιτική» εντούτοις η απόφασή μου ήταν συνειδητή. Αφιέρωσα 34 χρόνια από τη ζωή μου στην πολιτική και στον τόπο. Ναι, είναι οριστική η απόφασή μου και δεν έχω καμία πρόθεση για επιστροφή.

—Εκτός πολιτικής θα υποστηρίξετε δημόσια κάποιον από του υποψηφίους για τις προεδρικές εκλογές;

—Δημόσια υποστήριξη θα επέτρεπε σε διάφορους να με επικρίνουν ότι επιστρέφω στην πολιτική ή πήρα ανταλλάγματα, όταν βέβαια το 2013 με 25% από το ίδιο βράδυ δήλωσα ότι δεν θα το ανταλλάξω με υπουργεία.

—Είστε εκτός και έχετε ελευθερία

Στο Κυπριακό και οι τρεις υποψήφιοι πρόεδροι έχουν ίδιες ευθύνες για το σημείο όπου βρίσκεται σήμερα.

λόγου. Μπορείτε να αξιολογήσετε τους τρεις βασικούς υποψηφίους;

—Με κίνδυνο να παρεξηγηθώ βέβαια. Οι τρεις έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό. Όσον αφορά το Κυπριακό είχαν συμμετοχή στην παρούσα διακυβέρνηση, άρα δύσκολα μπορούν να έχουν ένα διαφοροποιημένο αφήγημα ο καθένας αναφορικά με τη διαχείριση του Κυπριακού. Και πιστεύω όποιος το επιχειρήσει στα σοβαρά μάλλον θα αντιμετωπισθεί αρνητικά από την κοινωνία, θα θεωρηθεί εμπαιγμός. Ο Ανδρέας Μαυρογιάννης δεν μπορεί να κατηγορηθεί για την εσωτερική διακυβέρνηση, γιατί δεν ήταν μέλος του Υπουργικού Συμβουλίου, όμως η μη εμπλοκή του για πολλές δεκαετίες στα κοινά θεωρώ ότι δημιουργεί ένα μεγάλο κενό, το οποίο δύσκολα θα μπορούσε να το καλύψει. Καθώς επίσης και το γεγονός ότι δύσκολα, εκτιμώ, θα μπορούσε να συσπειρώσει το ΑΚΕΛ σε ποσοστά

Κάποιες ομοιότητες αλλά και αρκετές διαφορές της υποψηφιότητας Νίκου Χριστοδουλίδη με τη δική του, το 2013, βλέπει ο Γιώργος Λιλλήκας. Μια από αυτές είναι ότι ο Νίκος Χριστοδουλίδης υποστηρίζεται από όλα σχεδόν τα κόμματα του ενδιάμεσου χώρου.

τέτοια που να τον διευκολύνουν να περάσει στον δεύτερο γύρο, γιατί ακριβώς δεν είχε ποτέ αριστερό αφήγημα ή μια αριστερή προσέγγιση ο ίδιος στα κοινωνικά ή άλλα θέματα διακυβέρνησης του τόπου. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου πρέπει να πω ότι πληρώνει το τίμημα της διακυβέρνησης, ενώ δεν ήταν υπουργός, αλλά ως κυβερνήτης κόμματος, και δεν πιστώνεται τα θετικά της κυβέρνησης. Αυτό είναι επικοινωνιακά ένα περιεργό ζήτημα για εμένα, γιατί ενώ ταυτίζεται στα μάτια της κοινωνίας με τη διακυβέρνηση Αναστασιάδη εντούτοις από αυτή τη διακυβέρνηση του φορτώνουν τα αρνητικά. Τα θετικά π.κ. το ΓεΣΥ, ο κατώτατος μισθός, τα επιδόματα, η διαχείριση της πανδημίας δεν τα πιστώνεται.

—Μου λέτε πως υπάρχει επικοινωνιακό θέμα;

—Ναι, είναι ένα ζήτημα που πρέπει να βρει τρόπο να το διαχειριστεί.
—Για τον Νίκο Χριστοδουλίδη;

—Αντίθετα σε σύγκριση με τον Αβέρωφ Νεοφύτου πιστώνεται τα θετικά της κυβέρνησης και ενώ ήταν μέλος της κυβέρνησης δεν πιστώνεται τα αρνητικά της. Και εκτιμώ πως είναι ένας λόγος που αποφεύγει τα debate επειδή θα πρέπει να υπερασπιστεί την κυβέρνηση. Γιατί δεν παρατήθηκε επειδή διαφωνούσε με την κυβέρνηση. Μέσα από τα debate ενδεχομένως να υπάρξει και μεγαλύτερη ταύτιση με την κυβέρνηση, κάτι που δεν θα ήθελε.

—Βλέπετε κάποια κοινά χαρακτηριστικά της δικής σας υποψηφιότητας το 2013 με αυτή του Νίκου Χριστοδουλίδη σήμερα;

—Υπάρχουν κάποιες ομοιότητες αλλά και πολλές διαφορές. Ένα κοινό στοιχείο είναι η πολυσυλλεκτικότητα. Το 2013 την υποψηφιότητά μου τη στήριξε μόνο η ΕΔΕΚ, ενώ τον Νίκο Χριστοδουλίδη σήμερα στηρίζουν όλα σχεδόν τα κόμματα του ενδιάμεσου χώρου. Από το 2008

μέχρι το 2012 που εξήγγειλα την υποψηφιότητά μου ήμουν στην αντιπολίτευση και χωρίς καμία κοινοματική δράση, ενώ ο Νίκος Χριστοδουλίδης μέχρι την εξαγγελία της υποψηφιότητάς του ήταν μέλος της κυβέρνησης. Πέραν τούτων στις εκλογές του 2013 εξέφραζε την άλλη σχολή σκέψης στο Κυπριακό από αυτά που εξέφραζαν ο κ. Αναστασιάδης και ο κ. Μαλάς, ενώ ο Νίκος Χριστοδουλίδης ανήκει στην ίδια σχολή σκέψης με τους Νίκο Αναστασιάδη και Ανδρέα Μαυρογιάννη. Η δική μου υποψηφιότητα είχε αρχικά χαμηλή δημοτικότητα, σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις, ενώ του Νίκου Χριστοδουλίδη ξεκίνησε από πολύ ψηλά. Τέλος, θα έλεγα ότι σήμερα η απαξίωση των κομμάτων είναι πολύ πιο έντονη από το 2013 και αυτό ευνοεί τις ανεξάρτητες υποψηφιότητες.

—Στο δικό σας μυαλό υπάρχει αυτό το οποίο λέγεται περί τριών συναγερμικών υποψηφίων;

—Στο Κυπριακό και οι τρεις έχουν ίδιες ευθύνες για το σημείο που βρίσκεται σήμερα. Ιδεολογικά, εξ' όσον γνωρίζω, ο Ανδρέας Μαυρογιάννης δεν είναι αριστερός, προέρχεται από τη Δεξιά. Δεν γνωρίζω εάν είχε οποιαδήποτε οργανική σχέση με τον Συναγερμό, αλλά ναι, έχουν τρεις βασικούς υποψηφίους και οι τρεις υπήρξαν βασικοί συνεργάτες του Νίκου Αναστασιάδη και οι τρεις προέρχονται από τη Δεξιά. Και αυτό κατ' εμέ αποτελεί και μία εκ των προτέρων αποτυχία της Αριστεράς να μην μπορέσει να προβάλλει έναν έστω κεντροαριστερό ή από την ευρύτερη αριστερά υποψήφιο.

—Το ΑΚΕΛ κατ' εσάς θα έπρεπε να πάει με μια αμιγώς αριστερή και ιδεολογική επιλογή;

—Δεν θα το έλεγα έτσι. Θεωρώ πως το ΑΚΕΛ θα μπορούσε να διαμορφώσει, μετά από 10 χρόνια διακυβέρνησης της Δεξιάς, έναν υποψήφιο που να έχει το προφίλ, έστω της ευρύτερης Αριστεράς με γνωστή κοινωνική και πολιτική δράση για να μπορέσει να πετύχει μεγαλύτερη συσπείρωση. Ένας λόγος που το ΑΚΕΛ έχει χάσει σε ποσοστά που δεν μεταφέρθηκαν σε άλλα κόμματα, απλά πήγαν σπίτι τους, είναι γιατί έχουν πειστεί πως οι υποψηφιότητες π.κ. του Σταύρου Μαλά ήταν υποψηφιότητες προδιαγραφής αποτυχίας. Και σε αυτή τη μερίδα των αριστερών πέρασε η αντιληψη πως το ΑΚΕΛ δεν θέλει να κυβερ-

νήσει. Αποτυχία του Ανδρέα Μαυρογιάννη θα είναι η επανάληψη αυτού του σκεπτικού στα μάτια των αριστερών ψηφοφόρων. Και θα έχει μεγαλύτερες αρνητικές συνέπειες στη συνέχεια για το ΑΚΕΛ. Άρα για το ΑΚΕΛ είναι κρίσιμες αυτές οι εκλογές.

—Δέχεται πως το ΑΚΕΛ συνεχίζει να είναι «τραυματισμένο» από τη διακυβέρνηση Χριστοφίγια;

—Το ΑΚΕΛ κουβαλά ένα μεγάλο τραύμα από την περίοδο εκείνη κατά την άποψή μου και σε ιδεολογική διάσταση. Εγώ είχα διαφωνήσει με την υποψηφιότητα Χριστοφίγια και είναι κάτι που μέχρι σήμερα δεν μου το συγχωρούν. Μιλώ για την ηγεσία όχι για τους απλούς ανθρώπους. Είχα διαφωνήσει, γιατί πίστευα ότι δεν ήταν σε θέση να κυβερνήσει. Κατ' αρχάς ένας άνθρωπος που δηλώνει κομμουνιστής, ο οποίος δεν θέλει το καπιταλιστικό σύστημα, δεν ξέρει πώς δουλεύει αυτό το σύστημα γιατί θέλει να το ανατρέψει, πώς θα κυβερνούσε; Και εγώ σε επιστολή μου, τότε, του έγραφα ότι επειδή δεν θα μπορούσε να εφαρμόσει, ακριβώς, αριστερή πολιτική θα απογοητεύσεις και τους αριστερούς που δεν θα δουν διαφορά στη διακυβέρνηση του ΑΚΕΛ από τη διακυβέρνηση του Κέντρου ή της Δεξιάς. Και φοβάμαι πως αυτό έγινε και η απογοήτευση εκφράζεται σταδιακά μέχρι σήμερα.

—Μπορεί να κλείσει η δημοσκοπική φαλίδια που υπάρχει μέχρι σήμερα μεταξύ του πρώτου και των άλλων δύο βασικών υποψηφίων;

—Δύσκολα μπορεί να κλείσει, αν και δεν αποκλείεται, έχουμε πολλούς μήνες μπροστά μας. Για να κλείσει η διαφορά πρέπει από τη μία ο Συναγερμός και το ΑΚΕΛ να πετύχουν υψηλότερη συσπείρωση και από την άλλη, εάν θα υπήρχαν μεγάλες γκάφες ή αν παρουσιαστούν στην πορεία και μέσα από τα debate μεγάλες αδυναμίες, κυρίως του Νίκου Χριστοδουλίδη. Αυτές οι εκλογές χαρακτηρίζονται σε μεγάλο βαθμό από την απαξίωση των κομμάτων. Αυτό το εισπράττει ως ψήφο ή ως πρόθεση ψήφου ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Εισπράττει την αρνητική ψήφο ή την αρνητική τοποθέτηση πολιτών απέναντι είτε στο ΑΚΕΛ είτε στον Αβέρωφ Νεοφύτου, σε προσωπικό επίπεδο. Αυτό σημαίνει πως είναι χαλαρή ψήφος. Είναι ωρίς για να βγουν συμπεράσματα.

Το επίπεδο του κοινοβουλίου μας πάει πίσω-πίσω

—Μπορείτε να αξιολογήσετε την πολιτική σας διαδρομή από την Αριστερά, δίπλα στον Τάσσο Παπαδόπουλο και στη συνέχεια ως ανεξάρτητος;

—Έχω κατηγορηθεί κατά την άποψή μου αδικώς. Μόνο στο Κυπριακό έχω αλλάξει θέσεις και δεν θεωρώ μεμπτό ένας πολιτικός ή ένας πολιτικός ν' αλλάξει θέσεις, όταν τα δεδομένα έχουν αλλάξει. Για μένα μόνο οι στενοκράφοι δεν αλλάζουν θέσεις, όταν δημιουργούνται νέες πραγματικότητες. Όταν στήριξα τον Γιώργο Βασιλείου, τον είχε στηρίξει και το ΑΚΕΛ. Το 1996 η πρώτη πρόταση που μου έγινε για συνεργασία ήταν από τον Νίκο Αναστασιάδη για να κατέβω με τον ψηφοδέλτιο του ΔΗΣΥ και αρνήθηκα, γιατί ήθελα να μείνω στην αντιπολίτευση και γι' αυτό αποδέχθηκα την πρόταση του ΑΚΕΛ να κατέβω

ως Νέες Δυνάμεις με το ΑΚΕΛ, που είχα συνεργασία επί διακυβέρνησης Βασιλείου. Στις προεδρικές εκλογές το 2003, το ΑΚΕΛ στήριξε Τάσσο Παπαδόπουλο και μου ζητήθηκε από τον Τάσσο Παπαδόπουλο ν' αναλάβω υπεύθυνος του εκλογικού του επιτελείου. Ήμουν και βουλευτής των Νέων Δυνάμεων. Διαφώνησα με την ηγεσία του ΑΚΕΛ στο Κυπριακό το 2004 στο σχέδιο Ανάν. Διαφώνησα που μας έφερε σε διαφορετικά στρατόπεδα. Το 2008 πίστευα πως το ΑΚΕΛ έπρεπε να υποστηρίξει και πάλι για δεύτερη θητεία τον Τάσσο Παπαδόπουλο, γιατί δεν έβλεπα κανένα πρόβλημα, στα τέσσερα χρόνια συνεργασίας όπου το μισό Υπουργικό Συμβούλιο προερχόταν από το ΑΚΕΛ. Εκεί οριστικοποιήθηκε το διαζύγιο με το ΑΚΕΛ.
—Έχετε ζήσει στενά αρκετές εκλογικές μάχες. Σε σχέση με το

Υπήρξαν εκλογές που υπήρχε συνεννόηση μεταξύ των υποψηφίων για ηθικούς κανόνες που θα έπρεπε να τηρηθούν, λέει ο Γιώργος Λιλλήκας.

σήμερα, στο παρελθόν υπήρχαν κανόνες, υπήρχε ένα πολιτικό σαβουάρ βιβρ;

—Υπήρξαν εκλογές που υπήρχε

συνεννόηση μεταξύ των υποψηφίων για ηθικούς κανόνες που θα έπρεπε να τηρηθούν και που στηρίζουν τον αλληλοσεβασμό. Οι πα-

λαιότερες γενιές, γιατί πρόλαβα στην πολιτική τους αιμνηστους Γλαύκο Κληρίδη, Τάσσο Παπαδόπουλο, Σπύρο Κυπριανού, Βάσο Λουσσαρίδη, είχαν όντως έναν αλληλοσεβασμό.

—Είχαν τις διαφορές τους...

—Και μάλιστα έντονες σε κρίσιμες περιόδους της Κύπρου. Όμως υπήρχε αλληλοσεβασμός. Σήμερα λείπει ο αλληλοσεβασμός. Δηλαδή, οι επιθέσεις είναι σε προσωπικό επίπεδο και δυστυχώς έχει εμπλακεί ο δημοσιογραφικός κόσμος, αλλά και η ίδια η κοινωνία, οι πολίτες. Δεν επικρίνουν την πολιτική ενός υποψήφιου, επικρίνουν την προσωπική του ζωή, την οικογένειά του, τη γυναίκα του, τα παιδιά του. Έχει ξεφύγει εντελώς η κατάσταση.

—Πιστεύετε πως η Κύπρος αντιμετωπίζει πρόβλημα πολιτικού προσωπικού;

—Λείπει το όραμα που να εμπνεύσει κοινωνία και πολίτες. Εγώ έφθασα τη Βουλή το 1996. Αν τη συγκρίνουμε με την τελευταία που έφυγα το 2021, καμία σύγκριση με το επίπεδο του πολιτικού διαλόγου και της πολιτικής αντιπαράθεσης. Βουλευτές, τότε, που δεν είχαν πάει πανεπιστήμιο, ήταν του γυμνασίου ή του δημοτικού από πρακτικά της Βουλής, όταν έκανα το διδακτορικό μου, έβρισκες απίστευτη επιχειρηματολογία και σοβαρότητα σε βουλευτές που δεν ήταν πτυχιούχοι, συγκριτικά με βουλευτές που σήμερα είναι πτυχιούχοι, αλλά αναλώνονται στις ατάκες, αναλώνονται σε επιθέσεις προσωπικές αντί στην παραγωγή πολιτικής με πολιτικά επιχειρήματα. Το επίπεδο του κοινοβουλίου μας πάει πίσω-πίσω. Το ίδιο ισχύει σε όλα τα επίπεδα.

Πρόγραμμα
Εγγύησης Ελαστικών
από το δίκτυο επιλεγμένων συνεργατών της
Εταιρείας Καποδίστριας

warrantytyres@chrkapodistriass.com www.safetytogether.cy

Χωρκάτες του κόσμου ενωθείτε!

Ένας γόνιμος διάλογος

Μπορεί πολλοί να ήταν εκείνοι που θεωρούσαν τις τηλεμαχίες ως άγονο διάλογο, ωστόσο η τελευταία που διεξήχθη στο ΡΙΚ την περασμένη Πέμπτη έδειξε πως υπάρχει ακόμα πολιτικός πολιτισμός και γόνιμος διάλογος, αν οι καλεσμένοι το θέλουν. Ανδρέας Μαυρογιάννης, Αχιλλέας Δημητριάδης και Κωνσταντίνος Χριστοφίδης, δεν αναλώθηκαν σε αντιπαραθέσεις και προσωπικές κόντρες αλλά προχώρησαν σε προώθηση των πολιτικών θέσεων μακριά από ατάκες και υψηλούς τόνους.

Οι χωρκάτες και η κάλπη

Την ίδια στιγμή πάντως που πραγματοποιείτο η τηλεμαχία στα κτίρια του ΡΙΚ, στην Πάφο, ο δήμαρχος Φαίδωνας Φαίδωνος επιχειρούσε να πείσει τους Παφίτες ψηφοφόρους να στηρίξουν τον Αβέρωφ Νεοφύτου με έναν μάλλον ανorthόδοξο τρόπο. Τους είπε πως αυτή τη στιγμή το ζητούμενο είναι να στηρίξουν τον Αβέρωφ Νεοφύτου και όχι να του μοιράσουν κόλλες με ρουσφέτια. «Όσοι φύετε που δαμέ κανονίστε να έβρετε άλλο έξι ψήφους» είπε ο δήμαρχος. Καθησύχασε παράλληλα τον συναγερμικό πρόεδρο να μη φοβάται καθώς η Πάφος είναι δίπλα του, κατονομάζοντας όλα τα χωριά που τον στηρίζουν. «Μετρούν οι ψήφοι που παν στην κάλπη τζαι εσεις οι χωρκάτες είσαστε οι μόνοι σί-σσυροι που εννά πάτε στην κάλπη» είπε χαρακτηριστικά. Αυτό ακριβώς μας συνέφερε για να αντιληφθούμε τι είναι τελικά η Κύπρος και πώς φέρονται στους πολίτες της οι αξιωματούχοι.

Ξεσκονίζοντας δημοσκοπήσεις

Σε μία προσπάθεια πάντως να πείσουν «χωρκάτες» και μη συναγερμικούς, η Πινδάρου φρόντισε να αποστείλει μήνυμα στον στενό κύκλο για τις επικείμενες εκλογές. Προειδοποίησε πως οι δημοσκοπήσεις που θα δουν το φως της δημοσιότητας το επόμενο διάστημα έχουν πέσει αρκετές φορές έξω και ιδιαίτερα στις βουλευτικές του 2021. Νουθέτησαν τους Συναγερμικούς να πιστεύουν μόνο τις δημοσκοπήσεις Noverna (Πολίτης) Cymar και Pulse (ΔΗΣΥ).

KGB και παρακολουθήσεις

Στις ειδήσεις της εβδομάδας εντάσσεται η ομολογούμενως σοκαριστική αποκάλυψη του πρώην γενικού διευθυντή του υπουργείου Εξωτερικών Αλέξανδρου Ζήνων για περιστατικό με τον απερχόμενο Ρώσο πρέσβη Στανισλάβ Οσάτσι. Σύμφωνα με την ομολογία του κ. Ζήνων στο ράδιο πρώτο απαίτησε να παρανομήσει η Κύπρος έναντι δεσμεύσεων της στην Ευρωπαϊκή

Ποιοι σκότωσαν τελικά τον Θανάση και γιατί τους συγκάλυψαν;

Ένωση προκειμένου να εξυπηρετηθούν ρωσικά συμφέροντα και σχεδιασμοί. «Μου είπε ξεκάθαρα ότι μας παρακολουθούν. Τα τηλεφώνά μας δηλαδή κ.λπ. ...» συμπλήρωσε ο κ. Ζήνων, ενώ η συζήτηση έληξε όταν «του είπα αυτομάτως ότι διακόπεται η συζήτηση» και ουσιαστικά τον έβγαλε έξω από το γραφείο του, όπως είπε. Τη θέση πάντως του κ. Οσάτσι, παίρνει ο κ. Ζιαζίκωβ, ο οποίος υπηρέτησε στην ΚGB και εν πολλοίς μας προϋδεάζει για το τι να αναμένουμε.

Μπούλινγκ στα σχολεία

Σε κάθε περιστατικό βίας στα σχολεία, υπάρχει το θύμα, υπάρχουν οι θύτες υπάρχουν και αυτοί που παρακολουθούν, ενίοτε γελούν και σιγοντάρουν. Το σοκαριστικό βίντεο του μαθητή που τον κτυπούν οι συμμαθητές του και άλλοι γελούν και βιντεοσκοπούν ατάραχοι είναι αρκετό για να καταδείξει το μέγεθος του προβλήματος. Το μέγεθος του προβλήματος στα σχολεία και τις ανεπάρκειες, το μέγεθος του προβλήματος στις οικογένειες και τη νοσηρότητα των παιδιών. Ας ασχοληθούν με αυτά στο υπουργείο και ας αφήσουν κατά μέρος τις τρίκες των μαθητών.

Και η νοοτροπία στη Βουλή

Το bullying σοκάρει τους βουλευτές, τους αξιωματούχους και τους διάφορους φορείς. Πόσο όμως διαφέρει το σχολικό bullying από τη ζωή έξω και κυρίως από την πολιτική μας ζωή; Χαρακτηριστικό παράδειγμα τα νταπλίκια του Ανδρέα Θεμιστοκλέους για ακόμη μία φορά. Ο βουλευτής απείλησε στην ουσία τον συνάδελφό του Χρίστο Χριστοφίδη ότι θα τον σάσει στην Ολομέλεια, ότι δεν τον βλέπει καλά και έριξε για ακόμη μια φορά το επίπεδο. Το ανησυχητικό βεβαίως είναι πως κανείς από τους παρόντες και ιδιαίτερα ο πρόεδρος της Επιτροπής Παιδείας Πάυλος Μυλωνάς που μπορεί να επιληφθεί του θέματος δεν αντέδρασε. Το είπε με τον πιο χαρακτηριστικό τρόπο και η δημοσιογράφος Κάτια Σάββα στην μεσημβρινή εκπομπή της στον ALPHA. «Διαβάζοντας το τι έγινε [στη βουλή] είναι όπως σε ένα σχολείο. Είναι αυτός που επιτίθεται, είναι το θύμα και είναι και όλοι οι άλλοι που βλέπουν. Οι ρόλοι είναι ίδιοι».

Αποδεκτή η παραίτηση

Στη χώρα των χρυσών διαβατηρίων, των παράνομων παρακολουθήσεων και της συγκάλυψης της δολοφονίας του Θανάση, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εξάντλησε όλη την προσπάθεια για εξυγίανση στην

αποδοχή της παραίτησης του κ. Θωμά Αντωνίου που για μια δεκαετία πάλεψε αμισθί ώστε σήμερα να μετράμε τρία και πλέον χρόνια λειτουργίας ΓΕΣΥ. Με λύπη αποδέχτηκε την παραίτηση ο Πρόεδρος, δεν είχε όμως επιλογή αφού η Επιτροπή Ασυμβίβαστου, η επιτροπή που όπως ανέφερε η πρόεδρος της Ηλιάνα Νικολάου, μιλώντας στη Κατερίνα Ηλιάδη βρίσκεται στο πουθενά, δεν είναι οργανωμένη, δεν υπάρχει προσωπικό, δεν υπάρχει ιστοσελίδα, δεν έχει γραφεία, αποφάνθηκε ότι υπάρχει ασυμβίβαστο. Η εξήγηση που δόθηκε είναι το γεγονός πως η σύζυγος του κ. Αντωνίου είναι συμβεβλημένη από το 2020 στο ΓΕΣΥ ως φυσιοθεραπεύτρια. Αν και -πείτε το και παιχνίδι της μοίρας- οι φυσιοθεραπευτές πραγματοποίησαν αυτές τις μέρες στάση εργασίας για να διασφαλίσουν τα συμφωνηθέντα με τον ΟΑΥ και τη βιωσιμότητα των υπηρεσιών τους. Υπήρχε βέβαια και η επιλογή ο κ. Αντωνίου να επικαλεστεί πως δεν έχει πλέον καμία σχέση με τη γυναίκα του -τακτική που ακολουθείται συχνά το τελευταίο διάστημα- αλλά όπως συμβαίνει και με εκείνη του Καίσαρα, δεν πρέπει μόνο να είναι αλλά και να φαίνεται τίμια. Και είναι γνωστό πόση σημασία δίνουμε στο «φαίνεται» σ' αυτόν τον τόπο...

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

ΗΡΩΙΔΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΑΝΔΡΙΑΝΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Η Ανδριάνα Νικολάου έχασε τον γιο της Θανάση πριν από 17 χρόνια και μόνη της κατάφερε να συλλέξει στοιχεία για να αποδείξει σε μία κωφή Πολίτεια, πως ο γιος της δεν αυτοκτόνησε όπως ύποπτα υποστήριζαν αναφανδόν, αλλά δολοφονήθηκε.

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Πληγή βαθιά το μπούλινγκ

Νέο περιστατικό μπούλινγκ άμα τη ενάρξει της σχολικής χρονιάς... Το πρόβλημα είναι τελικά πάρα πολύ μεγάλο και θα πρέπει να εγκύψουν όλοι και όλες σε αυτό το μειζόν κοινωνικό φαινόμενο. Είναι δομικό κοινωνικό πρόβλημα, το οποίο είναι πολυπαραγοντικό και χρειάζεται κεντρικός συντονισμός και συνεχής παρακολούθηση των ενεργειών που γίνονται από πλευράς υπουργείου Παιδείας. Γίνονται σεμινάρια και ενημερώσεις των εκπαιδευτικών, αλλά απ' ό,τι φαίνεται δεν υπάρχει μια κεντρική δεσμευτική πολιτική, που θα αποτρέψει ή θα επιλαμβάνεται παρόμοιων καταστάσεων. Μαγικά ραβδιά δεν υπάρχουν, υπάρχουν όμως καλές πρακτικές που θα πρέπει να ακολουθήσουμε και εμείς, ώστε να δούμε να μειώνονται τέτοια περιστατικά. Είναι επάναγκες να μελετηθεί διεξοδικά το τρίγωνο θύτης - θύμα - θεατής.

Είμαστε Έλληνες εμείς

Με έκπληξη είδα το πανό στην κοινότητα του Καντού, το οποίο ανέγραφε: «Είμαστε χριστιανοί ομιλούμε ελληνικά - Οι μετανάστες και όχι οι Κύπριοι πρέπει να προσαρμοστούν». Προσωπικά, πώς με απασχολεί αν το χωριό προ του 1974 ήταν αμιγώς τουρκοκυπριακό και αν σήμερα κατοικείται από πρόσφυγες... έχουν περάσει 48 χρόνια... ουδείς θυμάται την προσφυγιά, την ξεχάσαμε κι αυτή όπως και άλλα πολλά. Ο δε ρατσισμός από τέτοια δεν κοιτά... Πόσο από εσάς θα έχετε ακούσει για τους πρόσφυγες του Ιουλιού του 1974 που πήγαν σε περιοχές που ακόμα ήταν ελεύθερες εκείνον τον μήνα και αντιμετωπίστηκαν ως παρείσακτοι; Ο ρατσισμός καλλιε-

Πέθανε η βασίλισσα Ελισάβετ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης γέμισαν ιστορικούς, ιστοριοδίφες, φιλοβασιλικούς και βασιλομάχους...

γείται και ποτίζεται με συγκεκριμένες τακτικές, η ενσυναίσθηση δεν κληρονομείται. Ο κοινοτάρχος του Καντού νομίζει πως είναι ανώτατος άρχων, αφού κανείς δεν τον εγκαλεί. Το υπουργείο Εσωτερικών, ο κ. Νουρής, πού είναι να τον μαζέψουν;

Κάποτε ίσως...

Σε πρόσφατη επίσκεψή μου στη Δημοτι-

κή Βιβλιοθήκη Χανίων βρήκα μία κυπριακή έκδοση με τίτλο «Ο Ερωτόκριτος του Κορνάρου κι η επίδρασή του στη διάπλαση της κρητικής ψυχής» του 1939, στη Λευκοσία (sic) - Κύπρου. Η εν λόγω έκδοση κάποτε και το ξέρω καλά βρισκόταν και στα ράφια της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Αμμοχώστου και ελπίζω να υπάρξει ξανά η δυνατότητα αυτό το τομίδιο, να

βρει τη θέση του σε κάποιο ράφι της Νέας Βιβλιοθήκης Αμμοχώστου. Στην Αμμόχωστο που έλεγαν πως δεν θα ανοίξει, που αν χαθεί θα χαθεί κι η Κύπρος... Λόγια άκριτα, φληναφήματα και αερολογίες...

Τα ΜΚΔ και η ιστορία

Πέθανε η βασίλισσα Ελισάβετ και τα

μέσα κοινωνικής δικτύωσης γέμισαν ιστορικούς, ιστοριοδίφες, φιλοβασιλικούς και βασιλομάχους. Θεολόγους και θεολογίζοντες, νομικούς και ειδικούς ποινολόγους... και ταυτόχρονα μάχες στα σχόλια, για την έφεση που δεν έγινε, για τους δικηγόρους, για το τι ήθελε ο Παλληκαρίδης και οι άλλοι αγωνιστές, για την παιδεία μας, για ό,τι θέλεις... μέχρι και φιλίες σχεδόν χάλασαν. Και φυσικά, οι επιστήμονες του πληκτρολογίου αφού γράψουν και κουραστούν περιμένουν το επόμενο συμβάν για να κατεβάσουν από την κούτρα τους κρίσεις και θεωρίες. Ο Παλληκαρίδης και οι άλλοι αγωνιστές της ΕΟΚΑ έπεσαν για τα ιδανικά τους τη δεκαετία του 1950, οι ηθικές ή άλλες κρίσεις του 2022, δεν εξυπηρετούν παρά μόνο αυτούς που τις κάνουν. Είτε η δαιμονοποίηση είτε η ηρωοποίηση οποιουδήποτε είναι ελεγκτές, αποσείει ή επιβεβαιώνει λάθη μιας ολόκληρης κοινωνίας... Ας γράφει ο καθένας ό,τι θέλει, αλλά ας είμαστε προσεκτικοί και προ πάντων προαγειωμένοι στον χωρόχρονο μας.

Πορίσματα πολλά

Το πόρισμα για τον δολοφονημένο Θανάση Νικολάου αποτελεί κόλαφο για το κράτος Δικαίου στη χώρα μας. Οι δηλώσεις της κυρίας υπουργού Δικαιοσύνης και του αρχηγού της Αστυνομίας Κύπρου, ωστόσο, ακούγονται ως κύμβαλα αλαλάζοντα. Το ίδιο με το πόρισμα Αιμιλιανίδη για την υπόθεση της διευθύντριας των Κεντρικών Φυλακών Άννας Αριστοτέλους... κι εκεί οι δηλώσεις και οι ενέργειές τους κατώτερες των περιστάσεων.

Ποιος να ξεπλύνει την ντροπή

Της ΞΕΝΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Δεκαεπτά χρόνια συμπληρώνονται σε μερικές εβδομάδες από την ανανδρική δολοφονία – όπως όλα τα στοιχεία δείχνουν – του 26χρονου κληρωτού στρατιώτη Θανάση Νικολάου. Την οποία οι δράστες, με απίστευτη προχειρότητα, σκηνοθέτησαν ως αυτοκτονία. Εγκαταλείποντας το πτώμα του κάτω από το γεφύρι της Άλασσας. Στη σκηνή κλήθηκε για τη νεκροψία ο ιατροδικαστής Πανίκος Σταυρινός, ο οποίος ετοίμασε έκθεση μετά από 9 μήνες. Ο Σταυρινός αποφάνθηκε ότι ο θάνατος προήλθε από εσωτερικά τραύματα συνεπεία πτώσης από ύψος, και ότι δεν υπήρχαν τρίτα πρόσωπα αναμειγμένα. Κατέληξε επίσης στο συμπέρασμα ότι δεν υπήρχαν υπόνοιες για εγκληματική ενέργεια, αλλά επρόκειτο για αυτοκτονία. Από πλευράς αστυνομικών αρχών την υπόθεση αφέθηκε να διερευνηθεί ο τοπικός αστυνομικός σταθμός Λάνιας αντί του τμήμα ανιχνεύσεως εγκλημάτων. Παρόλο που διαρκώς έρχονταν στην επιφάνεια στοιχεία που καταδείκνυαν ότι ο Θανάσης ήταν θύμα εκφοβισμού, πράγμα που είχε καταγγείλει και συζητήσει με τρίτους, καθώς και το γεγονός του ότι ζήτησε μετάθεση.

Δεκαεπτά χρόνια έκτοτε και μια μαυροφορεμένη γυναίκα, κρατώντας τις φωτογραφίες του γιου της σφιχτά στο στήθος έχει κινηθεί γη και ουρανό για να βρει το δικαίο της. Όλες οι πόρτες ήταν ερμητικά κλειστές μέχρι που η Δημοκρατία καταδικάστηκε από το ΕΔΑΔ τον Ιανουάριο του 2020 για ολιγωρία. Μόνο τότε το Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού το 2021 επέτρεψε την εκταφή και ακολούθησε νέα νεκροψία, η οποία κατέδειξε όλα τα εγκληματικά λάθη και παραλείψεις. Είναι όντως ανικανότητα ή είναι συγκάλυψη; Είναι ανθρώπινα λάθη ή είναι ένα ολόκληρο κύκλωμα κοινωκλωμάτος; Είναι υπόθεση bullying και εκφοβισμού ή πίσω κρύβεται εμπόριο ναρκωτικών και μεγάλων συμφερόντων; Δεν είναι δουλειά μας να παριστάνουμε τους ποινικούς ανακριτές. Υπάρχουν όμως θεσμοί των οποίων αυτή είναι δουλειά. Από το 2005 βρισκόμαστε στον τρίτο γενικό εισαγγελέα που έχει την αρμοδιότητα να χειριστεί την υπόθεση του Θανάση Νικολάου. Όλοι έχουν το δικαίωμα στη αθωότητα, αλλά κανείς δεν έχει το δικαίωμα στην ολιγωρία. Δεκαεπτά χρόνια είναι ντροπή. Μεγαλύτερη ντροπή είναι όταν σκεφτεί κανείς ότι αν δεν υπήρχε η πρωική και Ανδριάντα και η οικογένεια του Θανάση ότι ένα έγκλημα θα έμενε για πάντα στο σκοτάδι. Ότι ο Θανάσης θα μνημονευόταν ως αυτόχειρας. Ότι όσοι συγκάλυψαν το έγκλημα είτε από πρόθεση είτε από ανικανότητα θα έμεναν για πάντα στο απυρόβλητο.

Το φετινό μνημόσυνο του Θανάση στις 30 Σεπτεμβρίου πρέπει να συνοδευτεί με κινήσεις αποφασιστικότητας από τους θεσμούς. Ανακινώσιμους του τύπου «εξετάζεται πλημμελής εκτέλεση καθήκοντος» απλά ρίχνουν πιο χαμπλά την αξιοπιστία των θεσμών. Επειδή τα πορίσματα των ιατροδικαστών είναι στην κατοχή των αρχών. Το ίδιο και το πόρισμα Μάτσα και Αλεξόπουλου. Το ποιο είχαν εμπλοκή στη διερεύνηση επίσης, όπως και μαρτυρίες αναφορικά με το ποιο υπερωσαν τότε στην μονάδα του, ποιο ήταν οι αξιωματικοί που δέχθηκαν τις καταγγελίες και ποιο είχαν υποδειχθεί ως ύπτες του εκφοβισμού που τύχχανε ο νεαρός αρχιτέκτονας. Υπάρχει επίσης ακόμη κάτι.

Η μάνα που ορκίστηκε στο μνήμα του αδικοχάμενου γιου της να βρει τους αυτουργούς του εγκλήματος δεν είναι πλέον μόνη με την οικογένεια και τους δικηγόρους της. Έχει μαζί της μια ολόκληρη κοινωνία που έγινε συμμετοχή στο δράμα της, στην αδικία που έχει υποστεί και η οποία αναμένει να δει πράξεις και να πάρει απαντήσεις. Όχι από ανάγκη εκδικητικότητας ή ικανοποίησης του δημοσίου αισθήματος της δικής αλλά κυρίως, επειδή ο Θανάσης όπως και ο Παναγιώτης από τους Τρούλλους είναι πλέον και δικά μας παιδιά. Στα οποία μια ευνομούμενη πολιτεία οφείλει δικαίωση.

Ταξιδιώτες περιμένουν σε μια αίθουσα αναχωρήσεων στο αεροδρόμιο Schiphol, της Ολλανδίας, 16 Σεπτεμβρίου 2022. Λόγω της έλλειψης προσωπικού ασφαλείας παρατηρούνται και πάλι μεγάλες ουρές στις αίθουσες αναχωρήσεων. Πολλοί ταξιδιώτες πρέπει να περιμένουν για ώρες στο αεροδρόμιο Schiphol προκειμένου να περάσουν από τις αρχές ασφαλείας του αεροδρομίου.

In memoriam

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«**Ας γυρίσω** στην Κύπρο και ας κάνω στρατό 50 χρόνια» δήλωνε το 2005 ο 26χρονος Θανάσης Νικολάου στη μητέρα του, όταν μάθαινε πως προϋπόθεση για να επιστρέψει από την Αυστραλία μόνιμα στην Κύπρο θα ήταν και η εξάμηνη θητεία του στον στρατό. Ο ίδιος είχε ήδη κάνει τα σχέδιά του για το μέλλον, με έναν κεντρικό άξονα: να ζήσει στην Κύπρο. Θα δούλεε για λίγο σε ένα αρχιτεκτονικό γραφείο για την εμπειρία, θα ολοκλήρωνε τη θητεία του και στη συνέχεια θα άνοιγε το δικό του γραφείο.

Όλα λοιπόν είχαν δρομολογηθεί. Μόνο μία λεπτομέρεια είχε παραγνωριστεί. Ότι ακόμα και στις αρχές του 2000, το διαφορετικό δεν συγκοιρείται. Η ξενική προφορά, η διαφορετική ηλικία, η μειωμένη θητεία και οι χαμηλοί του τόνοι αποτελούσαν προφανώς για μέλη της μονάδας του τον κύριο λόγο εκφοβισμού του.

Από μία σύντομη ματιά στις καταθέσεις που λήφθηκαν μετά τη δολοφονία του, διαπιστώνεται ο συντονισμένος εκφοβισμός που είχε ως αποτέλεσμα να φοβάται να πάρει αυτοκίνητο στη μονάδα του, ακόμα και να κοιμηθεί το βράδυ. Τον φώναζαν καγκουρό, τον έβαζαν να κάνει ερωτική εξομολόγηση σε λάμπα, ενώ όταν έσκυβε να δέσει τα παπούτσια του πίεζαν το κεφάλι. Όταν προσπαθούσε να κοιμηθεί του άναβαν το φως μέσα στα μούτρα, του κουνούσαν το κρεβάτι, του έβαζαν χαρτιά ανάμεσα στα δάκτυλα των ποδιών του και έβαζαν φωτιά.

Μία τετράδα που έκανε χρήση χόρτου και παρεκτρέπονταν, ένας διοικητής και ένας επιτελάρχης που γνώριζαν για τους στρατιώτες-θύτες και υποβάθμιζαν την κατάσταση. Την υποβάθμιζαν θεωρώντας πως το καφόνι και τα βάσανα είναι μέρος της σκληραγωγίας των στρατιωτών, αρνούμενοι τη μετάθεσή του. Μέχρι λοιπόν και το μοιραίο συμβάν της δολοφονίας.

Η υπόθεση ωστόσο έκλεισε συνοπτικά. Ο ιατροδικαστής της Δημοκρατίας Πανίκος Σταυρινός έκρινε πως πρόκειται για αυτοκτονία μετά από πτώση από τη γέφυρα. Το άθικτο σώμα του ωστόσο μαζί με το ότι εμφανίστηκε ανάσκελα πρόδιδαν πως κάτι δεν πήγαινε καλά με αυτό το πόρισμα. Δακτυλικά αποτυπώματα δεν ελήφθησαν από το αυτοκίνητο που υπόπτως βρέθηκε όπως βρέθηκε πάνω από τη γέφυρα της Άλασσας με το πρόσχημα πως δεν είχαν λόγο να το λερώσουν!

Μπροστά στην απάθεια των αρχών η μητέρα του Θανάση Ανδριάντα, ανέλαβε η ίδια τον ρόλο των αρχών και της έρευνας. Εντόπισε αίμα κάτω από τη γέφυρα που βρέθηκε ο γιος της δολοφονημένος, άμμο στο στόμα του και μώλωπες στα δάκτυλα.

Καίερα ωστόσο δεν ήταν πρόθυμος ούτε να την ακούσει ούτε να ξαναοίξει την όλη υπόθεση, αντιμετώπιζοντας την ως γραφική φιγούρα. Μόνο με την κατάδικη της Κύπρου στο ΕΔΑΔ για ελλιπή έρευνα άνοιξε ξανά η υπόθεση.

Το πόρισμα Μάτσα επιβεβαιώνει πως ο θάνατος προήλθε από στραγγαλισμό. Από τα ευρήματα των ανακριτών εξάγεται μάλιστα το συμπέρασμα πως προτού στραγγαλιστεί, ξυλοκοπήθηκε βάνουσα. Με τα κτυπήματα να είναι τόσο δυνατά που του προκάλεσαν κάταγμα στέρνου και ρήξη ζωτικών οργάνων.

Δεν γνωρίζω αν η Ανδριάντα Νικολάου νιώθει πλέον δικαιωμένη. Μια μάνα που έστειλε τον γιο της να υπηρετήσει στην Εθνική Φρουρά και μάζεψε από εκείνον τα ματωμένα ρούχα του. Δεν ξέρω αν αυτό αποτελεί μία έστω ανάσα ανακούφισης στον 17χρονο αγόνα της για δικαιώση. Το θέμα όμως δεν είναι μόνο η μάνα του Θανάση. Είναι ο τρόπος που λειτουργεί η Πολιτεία. Από την υπόθεση του Θανάση, στην υπόθεση Μεταξά και των θυμάτων της, που από καθαρή τύχη αποκαλύφθηκε η αλήθεια. Αρχές αρνούμενες να κάνουν το καθήκον τους, βγαίνοντας σε συμπεράσματα. Αρχές που μπαίνουν ίσως σε μία διαδικασία συγκάλυψης και επιβεβαιώνουν μέρα με τη μέρα πως εγκλήματα στην Κύπρο μπορούν να μένουν ανεξέλεστα και οι εγκληματίες να γυρίζουν ανενόχλητοι.

Δεν γνωρίζω τι μπορεί να γίνει πλέον στην υπόθεση Θανάση. Αν μπορούν πλέον μετά από 17 χρόνια και με ελλιπή στοιχεία να καταλήξουν στους ενόχους. Θέλω να πιστεύω όμως ότι η Γενική Εισαγγελία, τουλάχιστον σε αυτή την περίπτωση, θα φροντίσει μέχρι τέλους να εντοπιστούν και να τιμωρηθούν οι ενόχοι. Αν δεν το κάνουν για την Ανδριάντα που για χρόνια αντιμετώπιζαν ως γραφική, ας το κάνουν για να φύγει μέρος όλου αυτού του λεκέ από την ίδια την Πολιτεία. Οτιδήποτε άλλο, θα αποτελεί ακόμα μία σελίδα ντροπής στην κυπριακή δικαιοσύνη.

economidou@kathimerini.com.cy

Ενός λεπτού σιγή

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ως πότε θα υποκρινόμαστε τους επίκλητους; Πόσα χρόνια πρέπει να περάσουν από εκείνο το καλοκαίρι για να αντικρύσουμε επιτέλους το σκοτεινό πρόσωπο της Ιστορίας κατάματα; Ο συνομήλικό μου ήμασταν παιδιά και εφημερία. Αρκετά μεγάλοι δηλαδή, για να μην εθελουφλούμε μπροστά στις ενοχλητικές αλήθειες: «Είμαι 30 χρόνια πνευματικός και ήρθαν πάρα πολλές φορές γυναίκες κοντά μου. Μια περίπτωση συγκεκριμένα, 13 φορές βιάστηκε από Τούρκους στρατιώτες και μετά την έριξαν κάτω από το μαλκόνι. Αυτή η γυναίκα είναι εν ζωή και της έδιναν 50 ευρώ. Το ανέφερα στην Αρχιεπισκοπή. Υπάρχουν πάρα πολλές γυναίκες οι οποίες δεν θέλουν να μιλήσουν και υπάρχουν πάρα πολλές που έχουν ήδη φύγει από τη ζωή». Αυτά δήλωσε ο πατήρ Θεόκλητος Κυριάκου, αιχμάλωτος κι αυτός το 1974, ενώπιον της Επιτροπής Προσφύγων της Βουλιάς.

Αν πρέπει να κεφαλαιοποιήσουμε την ξεφτίλα του κυπριακού κράτους, να θυμόμαστε αυτό το ποσό: 50 ευρώ! Για ένα έγκλημα που δεν το λήσαμε να φωτίσουμε ποτέ, επειδή προκάλεσε τον συντηρητισμό μας. Ομολογώ πως δεν είμαι βέβαιος αν είναι συντηρητισμός ή καθωσπρεπισμός, ή αν πρόκειται για τη σκληρότητα μιας κλειστοφοβικής κοινωνίας όπως ήταν η Κύπρος τη δεκαετία του '70. Γιατί η αλήθεια που πρέπει να αντιμετωπίσουμε δεν εξαντλείται στα εγκλήματα των Τούρκων εισβολέων. Ό,τι ακολούθησε, η απομόνωση αυτών των γυναικών ο' ένα περιβάλλον προκαταλήψεων στην ελεύθερη Κύπρο, ήταν ένα δεύτερο έγκλημα αντίστοιχα ειδικό.

Οι περιπτώσεις των γυναικών που βιάστηκαν στον πόλεμο ήταν εκατοντάδες. Κάποια στοιχεία ανεβάζουν τον αριθμό στις 800. Τον Οκτώβριο του 1974 πάντως έγιναν δεκάδες εκτρώσεις στο νοσοκομείο Princess Mary της Βρετανικής Βάσης Ακρωτηρίου, οι οποίες είχαν και τις ευλογίες του Αρχιεπισκόπου. Τι απέγναν αυτές οι γυναίκες; Άλλες βίωσαν το δράμα τους μόλις αφού οι δικό τους άνθρωποι τις απέρριψαν. Άλλες έφυγαν στο εξωτερικό, κάποιες κατέληξαν στο τρελάδικο κι άλλες κατέφεραν να συνεχίσουν τη ζωή τους, βρίσκοντας κάποιον να ακουμπήσουν.

Όταν κυκλοφόρησε το βιβλίο μου «Τρεις σκάνες Ιστορία» πολλοί με ρώταγαν αν η ιστορία της ηρωίδας μου, της Χλόης, είναι αληθινή. Εγώ πάντα έλεγα πως δεν είναι, αλλά θα μπορούσε να είναι. Η Χλόη σήμερα θα ήταν 66 ετών. Τότε ήταν 18. Βιάστηκε και' εξακολούθησε κι έπειτα έζησε το υπόλοιπο της ζωής της τριγυρισμένη από τα φαντάσματα του παρελθόντος. Η Αθηνούλα, μια άλλη ηρωίδα από την Καρπασία, βιάστηκε άγρια, ενώ έφαζαν τη μάνα της μπροστά στα μάτια της. Ένα έγκλημα που την καταδίκασε σε συναισθηματική αναπηρία. Όσοι βρήκε ένα χέρι για να παστέι... Τυχερή μάλλον, καθώς οι περισσότερες βίωσαν τον σκοταδισμό και τον ρατσισμό μιας στενόμεντης κοινωνίας δίχως ίχνος καλοσύνης. Όταν έγραφα, είχα διαρκώς στο μυαλό μου το «Ενός λεπτού σιγή» του Χριστιανόπουλου: «Εσείς που βρήκατε τον άνθρωπό σας κι έχετε ένα χέρι να σας σφιγγει τρυφερά, έναν ώμο να ακουμπάτε την πίκρα σας, ένα κορμί να υποστηρίξει την εξορία σας, κοκκινίστε άραγε για την τόση ευτυχία σας, έστω και μια φορά; είπατε να κρατήσετε ενός λεπτού σιγή για τους απεγνωσμένους;».

Ύστερα από μισό αιώνα ας αναρωτηθούμε επιτέλους: κοκκινίσαμε άραγε έστω και μια φορά; Αυτοί που γνώριζαν και συμμετείχαν στη λαϊκή κατάδικη, αλλά κι αυτοί που δεν γνώριζαν επειδή επέλεξαν να αποστρέψουν το πρόσωπο από την αλήθεια. Αν ανατρέξετε στον «Ατίλα» του Κακογιάννη θα αντικρύσετε μια τέτοια γυναίκα. Χωρίς φίλτρα, αλογόκριτα, ένα ποτάμι πόνου που ρέει μπροστά στην κάμερα. Αν ψάξετε στο διαδίκτυο θα βρείτε δημοσιογραφικά κείμενα και αναφορές σε ιστορικές μελέτες με πληθώρα μαρτυριών από τους βιασμούς του 1974. Όχι, δεν είναι αληθινή η ιστορία της Χλόης, εκεί έξω όμως υπάρχουν δεκάδες ιστορίες όμοιες και χειρότερες από τη δική της.

Αυτές οι σκέψεις γεννήθηκαν παρακολουθώντας τη συζήτηση στη Βουλή για τα προβλήματα που αφορούν στα τιμητικά επιδόματα των παθόντων πολέμου. «Προβλήματα» που δεν μας τιμούν ως κοινωνία και ως κράτος. Γιατί μισό αιώνα μετά δεν έχουμε τη γενναιότητα να ψελλίσουμε μια συγγνώμη έστω ο' αυτές τις γυναίκες για τον ψυχικό βιασμό και τη ντροπή που τους φορτώσαμε.

stavros.christodoulou@gmail.com

Βορίδης, Καδής, προστασία ζώων και κυπριακές εκλογές

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Ο ΥΠΕΣ της Ελλάδας Μάκης Βορίδης ορθώς έπευσε να ζητήσει την άμεση παύση του αντιδημάρχου Ζίτσας για την πρωτοφανή κακοποίηση γαϊδουριού, στην Ελλάδα. Ο αντιδήμαρχος της περιοχής των Ιωαννίνων φέρεται να είχε σύρει το γαϊδουράκι, έχοντας το δεμένο στην καρότσα του αγροτικού του αυτοκινήτου, με αποτέλεσμα το καπμένο το ζώο, να υποστεί «εκτεταμένα και βαθιά τραύματα στο στέφανο από το σύρσιμο καθώς και σε όλο τον κορμό και τα άκρα, ενώ έχει σοβαρό κάταγμα στο ένα του πόδι». Ο αντιδήμαρχος παύθηκε με συνοπτικές διαδικασίες, μέχρι να αποφανθεί η ελληνική δικαιοσύνη, η οποία, με βάση νομοθεσία που εγκρίθηκε όταν ο Μάκης Βορίδης ήταν υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, εκλαμβάνει την κακοποίηση ζώου ως κακούργημα, με ποινή κάθειρξης μέχρι 10 έτη. Το γαϊδουράκι τελικά δεν άντεξε και οι αρμόδιες Αρχές

προχώρησαν σε ευθανασία, θεωρώντας ότι αυτή ήταν η μοναδική λύση για την ανακούφιση του πόνου, δεδομένου ότι η κατάσταση της υγείας του εκλήφθηκε ως μη αναστρέψιμη. Λίγες μέρες αργότερα, επίσης στην Ελλάδα, στο Ρέθυμνο, ένα κορίτσι 15 ετών κλώτσησε ένα γατάκι, σαν να ήταν μπάλα ποδοσφαίρου και μια φίλη της απαθανάτισε τη σκηνή, η οποία κόστισε με αυτοματοποιημένες διαδικασίες πρόστιμο πέντε χιλιάδων ευρώ, στον πατέρα της ανήλικης. Χωρίς να αποκλείεται και δικαστική διαδικασία, με κατηγορίες επίσης για κακούργημα, καθώς εικάζεται ότι το γατάκι έχασε τη ζωή του από τη βιαιότητα της κλωτσίας της ανήλικης.

Ανάλογη δικογραφία έχει ήδη σχηματιστεί στη Θεσσαλονίκη, όπου ένας άνδρας κινήθηκε ένα νεογέννητο γατάκι, το οποίο ποδοπάτησε και σκότωσε εν ψυχρώ. Το βίντεο της υπόθεσης αυτής καταδεικνύει τον λόγο για τον οποίο η νομοθεσία Βορίδη, έχει λόγο ύπαρξης και έργο να επιτελέσει,

αφαιρώντας την ελευθερία με ποινές μέχρι και δεκαετούς κάθειρξης (ναι, κάθειρξης), σε τέτοια πρόσωπα που δυστυχώς κυκλοφορούν ανάμεσά μας. Τον Μάκη Βορίδη δεν τον γνωρίζω. Αυτόν που γνωρίζω, επαγγελματικά, είναι τον υπουργό Γεωργίας της Κύπρου, Κώστα Καδή, ο οποίος ενδεχομένως κοιμάται ήσυχος, αν και η Κύπρος έχει ανάλογα κρούσματα κακοποίησης ζώων με αυτά της Ελλάδας, χωρίς όμως να υπάρχει ανάλογη νομοθεσία αποτρεπτικών ποινών, για την προστασία των ζώων. Πριν από μερικούς μήνες, η «Κ» έφερε στο φως της δημοσιότητας τον πυροβολισμό σκύλου στα γεννητικά όργανα, στην περιοχή των Κρασσοχωριών. Οι τοπικές Αρχές κάλεσαν τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, οι οποίες πήγαν στην περιοχή – με καθυστέρηση 1-2 ημερών και θανάτωσαν τον σκύλο που είχε φροντίσει κάποιος να ευνοήσει με τις σφαίρες του, σε περιοχή που επιτρέπεται το κυνήγι. Η θανάτωση του ευνοημένου από τις βολές κυνηγετικού όπλου, σκύλου, έβαλε τέλος

στην όλη υπόθεση. Κι ούτε γάτα, ούτε ζημιά. Και σκέφτομαι τώρα εγώ... αν ήταν ο Βορίδης; Να όμως που δεν είναι ο Μάκης Βορίδης, τον οποίο δεν γνωρίζω. Αλλά ο Καδής που γνωρίζω και ο οποίος δεν μπήκε καν στον κόπο να ζητήσει τη διεξαγωγή έρευνας. Και είναι το ζήτημα των, αν μη τι άλλο, «πολιτικών κενών» της κυβέρνησης Αναστασιάδη και του υπουργού Κώστα Καδή, που θα έπρεπε να είχαν υποχρεωθεί – από την ανύπαρκτη δυστυχώς αντιπολίτευση – να προχωρήσουν σε εκβάθρων τροποποίηση της νομοθεσίας προβλέποντας αυστηρές ποινές, για τα τέρατα που δολοφονούν ζώακια. Διότι οι ποινές-χάδι που προβλέπει η κυπριακή νομοθεσία δεν είναι αποτρεπτικές. Αλλά ούτε ικανοποιούν το περί δικαίου αίσθημα. Και γι' αυτό ευθύνονται όλοι ανεξαιρέτως. Και η κυβέρνηση Αναστασιάδη και ο υπουργός Καδής και τα πολιτικά κόμματα που βρίσκονται στην Βουλή.

Διότι αν δεν σου ανεβαίνει το αίμα στο

κεφάλι, όταν βλέπεις ή έστω ακούς ότι ένας ιδιοκτήτης ζώου, όχι μόνο παράτησε το κυνηγετικό του σκυλί, αλλά το πυροβόλησε στα γεννητικά του όργανα και το άφησε να υποφέρει, τότε δυστυχώς τα πράγματα χειροτερεύουν. Και εάν μάλιστα έχεις την εξουσία να κάνεις τον κόσμο καλύτερο για τη ζωή, είτε είσαι κυβέρνηση, είτε είσαι αντιπολίτευση, αλλά δεν κουνάς το δακτυλάκι σου, τότε απλά ντρέπομαι να σε χαρακτηρίσω. Και επειδή έρχονται προεδρικές εκλογές και οι ζωόφιλοι αυξάνονται πλέον στην Κύπρο, είναι καιρός να μάθουμε εάν κάποιος από όλους αυτούς τους υποψήφιους έχει εκπονήσει σοβαρό πρόγραμμα. Σοβαρό πρόγραμμα που δολοφονούν ζώα. Για τη Ρούμ, όλους τους σκύλους και τους γάτους της Κύπρου. Για τα αδύσποτα που οδηγούνται στην ευθανασία, γιατί κάποιος δεν έχουν όραμα όταν είναι ζήτησι!

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Η τελευταία σταθερά σε έναν αβέβαιο ορίζοντα

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Είναι εντυπωσιακές οι ατέλειωτες ουρές Βρετανών που αναμένουν με τις ώρες να αποχαιρετίσουν τη βασίλισσά τους. Αναρωτιέται τι μπορεί να κρύβεται πίσω από αυτό το φαινόμενο, πέρα από τη βρετανική αφοσίωση στην παράδοση και στις συντηραγμένες ουρές... Ενώ την αίσθηση ότι κρύβεται μια μεγάλη αγωγή, για αυτό που αφήνουν πίσω τους και για αυτό που έρχεται.

Η Μεγάλη Βρετανία ήταν μια μοναδική αυτοκρατορία. Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έπαψε να είναι αυτοκρατορία, αλλά δεν έχασε τη λάμψη και σε ένα βαθμό την επιρροή της. Ο,τι έχασε σε πραγματική ισχύ το κέρδισε σε ήπια κάρη, στη γενναία στάση της στον Πόλεμο, με τη μυθική προσωπικότητα του Τζορτζιού να δεσπόζει. Το σύστημα που δημιούργησαν άλλωστε οι Αμερικανοί μετά το 1945 επέτρεπε σε χώρες που ήταν αυτοκρατορίες, όπως η Μ. Βρετανία, να διατηρήσουν την αξιοπρέπεια τους ως μεγάλες, σοβαρές, εύρωστες χώρες. Εστω και αν δεν μπορούσαν πια να συμμετάσχουν στο παγκόσμιο παιχνίδι των υπερδυνάμεων. Οι Άγγλοι συνέχιζαν να είναι εξαιρετικοί στην πνευματική ζωή, στη διπλωματία και στη συλλογή πληροφοριών, στην επιχειρηματικότητα, στο στυλ. Χωρίς όμως να είναι πια μια μεγάλη δύναμη.

Η Ελισάβετ ήταν το νήμα που κράτησε –για δεκαετίες– τη συνέχεια ανάμεσα σε ένα ένδοξο χθες και σε ένα συρρικνωμένο σήμερα. Εκπροσώπουσε τη σταθερότητα, την παράδοση, τη σύνεση και φυσικά το μεγαλείο που σε ένα βαθμό βοήθησαν να συντηρηθούν αβάσμητες ψευδαισθήσεις, θολώνοντας με τις αρετές της την γκριζία πραγματικότητας. Οι Βρετανοί πέρασαν πολλά και δύσκολα τις δεκαετίες

που προηγήθηκαν, αλλά εκείνη βρισκόταν στον θρόνο. Υπήρξε η σταθερά, το σημείο αναφοράς που όταν δοκιμάζονταν οι αντοχές της χώρας, μαζί και ο θρόνος, απορροφούσε τους κραδασμούς.

Η Μ. Βρετανία, όπως και η υπόλοιπη Δύση, μπήκε τα τελευταία χρόνια σε μια έντονη περιθύνση. Οι ηγεσίες της φθίνυναν, η πώληση μέσα στην ίδια την κοινωνία οξύνθηκε και οι Βρετανοί πήραν αποφάσεις που έδειξαν θυμό αλλά και εσωστρέφεια. Βρέθηκαν εκτός Ευρώπης χωρίς να μπορούν να παίξουν πια σημαντικό γεωπολιτικό ρόλο, παρά την επιμονή τους στην ειδική σχέση με τις ΗΠΑ και τη δυναμική ανάμειξη στην Ουκρανία. Οσο, όμως, και να βρίσκεται ο ρόλο η πάλαι ποτέ υπερδύναμη στο πλαίσιο ενός νέου ψυχρού πολέμου, οι πολίτες της καταλαβαίνουν πόσο διαφορετικό ήταν το χθες από το σήμερα.

Η Ελισάβετ ήταν η τελευταία σταθερά. Ήταν η σοφή ηγεσία που δεν είχε Twitter αλλά διέθετε εμπέδεια, το βάθος της παράδοσης και το εύρος της Ιστορίας. Η προσωποποίηση της σιγουριάς σαν αντίβαρο στις ταχύτατες εξελίξεις. Η διττή σιβαρή απεικόνιση –πρόσωπο και θεσμός ταυτόχρονα– σε έναν αβέβαιο ορίζοντα. Ο καθησυχασμός της ανάγκης να υπάρχουν θεσμοί και αξίες που δεν γκρεμίζονται και είναι παντός καιρού. Κι όλα τα παραπάνω σε μια εποχή που ό,τι ξεχωρίζει διαστρεβλώνεται, αποδομείται και απαξιώνεται.

Είμαι σίγουρος ότι η Μ. Βρετανία στη μετά Ελισάβετ εποχή θα βρει την ταυτότητα και τα πατήματά της. Προς το παρόν, πάντως, πενθεί για τον θάνατο μιας βασίλισσας και για το τέλος μιας εποχής. Ίσως να έλθει πιο κοντά μας. Πήρα μια γεύση της εγγύτητας την εποχή του Brexit, όταν έβλεπα φίλους Βρετανούς να τσακνώνονται σαν... Έλληνες.

Ενα παλιό ρεφρέν

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΥΡΑΝΙΔΗ**

Με επιστολή της 5ης Ιουνίου 1963, προς τον γηραιό Τούρκο πρωθυπουργό Ισμέτ Ινονού, ο τότε πρόεδρος των ΗΠΑ Λίντον Τζόνσον απέτρεπε στρατιωτική εισβολή στην Κύπρο, απειλώντας ότι –σε περίπτωση στρατιωτικής επεξεύσεως των Σοβιετικών– οι ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ δεν θα συνέδραμαν στρατιωτικώς την Αγκυρα.

Αίσθημα ικανοποίησης κυριάρχησε στη Λευκωσία και στην Αθήνα την εποχή εκείνη. Ακρα υπήρξε, αντιθέτως, η απογοήτευση των Τουρκοκυπρίων που ανέμεναν παρέμβαση της Τουρκίας, έπειτα από μια αιματηρή αντιπαράθεση των δύο κοινοτήτων.

Προς περαιτέρω κάμψη του ρηκού των Τουρκοκυπρίων, το ΡΙΚ μετέδιδε ένα «αβλαβές» κατά τα άλλα ερωτικό τραγούδι που είχε ως τίτλο «Περίμενα αλλά δεν ήρθε». Η απάντηση της τουρκικής πλευράς την εποχή εκείνη ήρθε με ένα άλλο τραγούδι, που διαρκώς μετέδιδε ο τουρκικός σταθμός του Μπαϊράκ και είχε τον τίτλο «Μπορεί να έρθω ξαφνικά ένα βράδυ». Και μία δεκαετία αργότερα οι Τούρκοι εισέβαλαν στην Κύπρο.

Αυτό είναι το ρεφρέν του τραγουδιού εκείνου που κάθε τόσο επαναλαμβάνει σε ομιλίες του ο πρόεδρος της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Δεν πρόκειται απλώς για νεοοθωμανικό σύνδρομο, αλλά είναι μια υπενθύμιση διαρκής ότι εν καιρώ τα προεξαγγελλόμενα θα πραγματοποιηθούν.

Εκτός εάν αρχίσει ουσιαστικός διάλογος εφ' όλης της ύλης βάσει του διεθνούς δικαίου των άλλων διεθνών ή διμερών συμφωνιών, όπως τις ερμηνεύει η καθεμία πλευρά. Αυτή είναι η θέση της Αγκυρας, αλλά διάφορος η θέση των Αθηνών.

Εν αντιθέσει, όμως, με ό,τι συνέβαινε στη δεκαετία του '60, όταν ο κόσμος ήταν διαιρεμένος σε δύο

στρατόπεδα και η Ελλάδα με την Τουρκία εξαρτώντο πλήρως από τις ΗΠΑ, σήμερα η διεθνής κατάσταση εμφανίζει σημεία ανησυχιακής απορροθμίας.

Η Ουάσιγκτον διατηρεί σε έναν πολύ σημαντικό βαθμό τον έλεγχό της στην Ευρώπη, που όμως οι αντοχές της δοκιμάζονται από τις αρνητικές συνέπειες που υφίστανται λόγω των κυρώσεων που επιβλήθηκαν για να πληγεί η Ρωσία και αποδεικνύεται ότι μέχρις εφουθενώνουν την Ε.Ε.

Στο μεταξύ, νέες προσεγγίσεις εκτός ελέγχου των Αμερικανών βρίσκονται σε εξέλιξη, με κυριότερη την αυξανόμενη ενίσχυση της συνεργασίας Μόσχας - Πεκίνου.

Την περασμένη Πέμπτη, ο κ. Ερντογάν έφθασε στη Σαμαρκάνδη του Ουζμπεκιστάν προκειμένου να συμμετάσχει σε ανώτατο επίπεδο στον «εταιρικό διάλογο» του Οργανισμού Συνεργασίας της Σαγκάης και είχε πλήθος συναντήσεων με διάφορους ηγέτες.

Την προσηχή Παρασκευή ο κ. Ερντογάν μεταβαίνει στη Νέα Υόρκη για τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ. Δεν είναι βέβαιο εάν θα συναντήσει τον Αμερικανό ομόλογό του Τζο Μπάιντεν, αλλά το θέμα της προμηθείας και του εκουχυρονισμού των F-16 θα συζητηθεί σε κάποιο επίπεδο. Ορισμένοι εύχονται στην Αθήνα, αφελώς, ρήξη των σχέσεων της Αγκυρας με την Ουάσιγκτον. Είναι το εφιαλτικό σενάριο για την ασφάλεια της Ελλάδας.

Περί πολλά τυρβάζει η κυβέρνηση καθώς επίσης και το σύνολο των κομμάτων της αντιπολιτεύσεως, αλλά περί του μείζοντος ελληνοτουρκικού προβλήματος οι πάντες δείχνουν να διακατέχονται από αίσθημα «ψυχραιμίας». Με την ελπίδα ότι ο κ. Ερντογάν θα επαναλαμβάνει απλώς το ρεφρέν «Μπορεί να έρθω ξαφνικά ένα βράδυ».

Τι ζητάει ο εθνικισμός;

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Και τώρα τι γίνεται; Το πρότυπο της ανεκτικής κοινωνίας, ο ναός της σοσιαλδημοκρατίας, η Σουηδία, γέρνει προς την Ακροδεξιά. Κοινώς, το πολιτικό φορτίο έχει προκαλέσει μια ανισορροπία η οποία δεν μπορεί να αφήσει αδιάφορη την υπόλοιπη Ευρώπη. Τα δημοκρατικά μας αισθήματα τα απείλησαν οι Γάλλοι, οι Αυστριακοί, όμως μη γελιόμαστε. Τους αντιμετωπίζαμε με ένα ειδος ιστορικής ανοσίας. Και οι μεν και οι δε είχαν πάντα στην Ιστορία τους μια κλίση προς την απολυταρχία, ένα ταλέντο, όμως εντέλει επικρατούσαν οι αντίρροπες δυνάμεις που τους έβγαζαν απ' το αδιέξοδο. Μην ξεχνάμε ότι η σύγχρονη δημοκρατία είναι γέννημα θρέμμα της Γαλλίας, όσο για την Αυστρία –υπέροχη χώρα– δεν νομίζω ότι επηρεάζει την ευρωπαϊκή πολιτική μετά τον Α' Παγκόσμιο.

Η Σουηδία όμως; Η Σουηδία είναι η Βηθλεέμ της σοσιαλδημοκρατίας. Η φάτνη του Βορρά όπου γεννήθηκε το θεϊον βρέφος της κοινωνικής πρόνοιας, της αλληλεγγύης, όπου η κοινότητα δεν αφήνει κανέναν απροστάτευτο, ούτε καν από τις αυτοκτονικές του

διαθέσεις. Και τώρα οι Σουηδοί μοιάζουν έτοιμοι να γυρίσουν την πλάτη τους σε όλ' αυτά. Θέλουν μια πολιτική ηγεσία που μπορεί να υπερασπιστεί την ταυτότητά τους. Κύριος στόχος ο έλεγχος της μετανάστευσης. Κοινώς ο έλεγχος της πολυπολιτισμικής κοινωνίας. Απειλεί η ανεξέλεγκτη μετανάστευση τις αξίες της σουηδικής κοινωνίας; Προφανώς κάποιοι το αντιλαμβάνονται και γι' αυτό υπερασπίζονται τους πολιτικούς που θέλουν να τιν αντισταθούν.

Απ' τον Βορρά στον Νότο της Ευρώπης. Κι εδώ, γιατί είναι τα μέρη μας, ο εθνικισμός προελαύνει. Στην Ιταλία, στη Γαλλία και σε διάφορες άλλες χώρες. Προχθές αμερικανικές υπηρεσίες αποκάλυψαν πως ρωσικές χρηματοδοτούσαν ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα για να επηρεάσουν τη συμπεριφορά τους. Στην Ελλάδα χρηματοδοτούν ένα δίκτυο επαρχιακών τηλεοπτικών σταθμών. Το ενδιαφέρον στην όλη ιστορία είναι ο τρόπος με τον οποίον αντιμετωπίζει η άρχουσα πολιτική Ευρώπη το φαινόμενο. Το εξορκίζει ως άνοδο της «Ακροδεξιάς». Μια ισοπεδωτική κρίση που δεν μπορεί να συλλάβει

την ποικιλία και την πολυμορφία των ευρωπαϊκών κοινωνιών, και γι' αυτό δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις μιας ευρωπαϊκής πολιτικής. Της οποίας το μέλλον δεν μπορούμε να το συλλάβουμε χωρίς την παράμετρο που σήμερα ονομάζουμε «Ακροδεξιά» για να ξεμπερδεύουμε μαζί της.

Μπορείς να ταυτίσεις τους εθνικιστές Σουηδούς με τους Γάλλους, τους Ιταλούς ή τους Έλληνες που σήμερα βρίσκονται στη φυλακή καταδικασμένοι ως εγκληματίες οργάνωση; Δεν έχω αντίρρηση ότι ο εθνικισμός παρ' ημίν δεν μπορεί να ταυτιστεί με τους τραμπούκους της Χρυσής Αυγής. Υπάρχουν εθνικιστές οι οποίοι είναι πιστοί στο δημοκρατικό πολίτευμα. Ίσως είναι και οι περισσότεροι.

Ποιο είναι το ζητούμενο λοιπόν; Η Ευρώπη, ευτυχώς ή δυστυχώς, κλίνει προς έναν συντηρητισμό που αισθάνεται ότι είναι απαραίτητος για την επιβίωσή της. Ενστικτο επιβίωσης. Συνειδητοποιεί πως οφείλει να κρατήσει τις αξίες της, την ανοχή, την ανεξαρτησία, αν δεν θέλει να βυθιστεί στον βάλτο της παγκοσμιοποίησης.

Η Ευρώπη και ο πολιτισμός της

ΣΚΙΤΟΣ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗΗ. makris@kathimerini.gr

Μια ωρολογιακή βόμβα

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ Θ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΥ***

Δεν υπάρχουν Τούρκοι στην Ελλάδα. Αυτό επαναλαμβάνεται μονότονα τα τελευταία χρόνια, σαν τελετουργικός εξορκισμός του προβλήματος της τουρκικής μειονότητας. Η ίδια η μειονότητα συχνά μνημονεύεται χωρίς κανέναν επιθετικό προσδιορισμό. Σκέτα «η μειονότητα».

Η αλήθεια, βέβαια, είναι ότι υπάρχουν Τούρκοι. Και υπάρχουν επειδή εξαιρέθηκαν από την ελληνοτουρκική υποχρεωτική ανταλλαγή πληθυσμών το 1923. Υπάρχουν επίσης ελάσιτοι στα Δωδεκάνησα, που ενσωματώθηκαν αργότερα στο ελληνικό κράτος. Ακόμη και το 1978 στο Μοντράι, ο Κωνσταντίνος Καραμανλής συνουμλούσε με τον τότε Τούρκο πρωθυπουργό Μπουλέντ Ετσέβιτ για «τουρκική μειονότητα» στην Ελλάδα. Επαψε άραγε να υπάρχει ή μήπως έπαψε να είναι τουρκική;

Εμφανίστηκε πολύ όψιμα το επιχείρημα ότι δεν πρόκειται τάχα για εθνική μειονότητα, αλλά μόνο για θρησκευτική. Ότι πρόκειται δηλαδή μόνο για «Ελληνες μουσουλμάνους» και όχι για Τούρκους. Πράγματι, μόνο ως θρησκευτική μειονότητα ήταν και είναι υποχρεωμένο από τη Συνθήκη της Λωζάννης το ελληνικό κράτος να αναγνωρίζει τους Τούρκους μαζί με τους άλλους μουσουλμάνους της ελληνικής Θράκης. Αυτή είναι και σήμερα η καθαρά νομική όψη του ζητήματος, στο μέτρο που αφορά

τη Συνθήκη της Λωζάννης. Ωστόσο, το θρήσκευμα χρησίμευσε το 1923 αποκλειστικά και μόνο ως αντικειμενικό και μάλιστα αμάχητο τεκμήριο εθνικής ταυτότητας, για να είναι στην πράξη υποχρεωτική η ανταλλαγή πληθυσμών. Η ανταλλαγή όμως έγινε μεταξύ «ελληνικών και τουρκικών πληθυσμών» (populations grecques et turques), όπως διαλαλεί η σχετική ελληνοτουρκική σύμβαση στον ίδιο της τον τίτλο.

Τα ίδια ακριβώς ισχύουν, φυσικά, και για τις εξαιρέσεις. Υπήρχε εξαρχής όχι μόνο ποσοτική αλλά και εννοιολογική συμμετρία μεταξύ τους. Δεν μπορούμε να την παραβιάζουμε αμέριμνα και ασυλλόγιστα κάνοντας κατά σύστημα λόγο μόνο για Έλληνες της Πόλης και μόνο για μουσουλμάνους της ελληνικής Θράκης, αποκλείοντας με αγανάκτηση κάθε αναφορά σε Τούρκους. Ή έχουμε Έλληνες και Τούρκους (με λίγους άλλους μουσουλμάνους) ή έχουμε μόνο Ορθοδόξους και Μουσουλμάνους.

Εξάλλου, ήδη από το 1928-30, στον βωμό της ελληνοτουρκικής συμφιλίωσης που επικερίρησε υπερασπιστόδοξα ο Βενιζέλος, δημιουργήθηκαν ορισμένα τετελεσμένα. Αναβαθμίστηκε το μέχρι τότε προγενικό γραφείο της Κομοτηνής σε κανονικό τουρκικό προξενείο. Εκ μέρους της Ελλάδας, δεν μπορούσε να υπάρξει επισομότερη παραδοχή ότι η Τουρκία δικαιούται να ενδια-

φέρεται για ομοεθνείς της – και όχι βέβαια για «ομόθρησκους».

Από τη στιγμή εκείνη είχε πλέον δρομολογηθεί ανεπιτροπείη η σταδιακή μετατροπή του μουσουλμανικού πληθυσμού σε κανονική εθνική μειονότητα, με την προσχώρηση όχι μόνο Τούρκων αλλά, στη συνέχεια, και βουλγαροφώνων Πομάκων στον τουρκικό εθνικισμό. Μετά τον πόλεμο, η ανανέωση της ελληνοτουρκικής συμμαχίας, πρώτα με την κοινή υπαγωγή Ελλάδας και Τουρκίας στο Δόγμα Τρούμαν το 1947 και τελικά με την κοινή είσοδό τους στο ΝΑΤΟ το 1952, δημιούργησε συνθήκες για μονομερείς ελληνικές παραχωρήσεις, με ανεπανόρθωτες και μη αναστρέψιμες συνέπειες.

Το 1954, έπειτα από σχετική διάβημα του Τούρκου πρεσβευτή, δόθηκε διαταγή από τον τότε πρωθυπουργό Αλέξανδρο Παπάγο να γίνεται στο εξής, σε κάθε περίπτωση, επίσημη χρήση των όρων «Τούρκος» και «Τουρκικός» αντί των όρων «Μουσουλμάνος» και «Μουσουλμανικός». Ακολούθησε η υποχρεωτική μετονομασία κάθε «Μουσουλμανικού» σχολείου και οργανισμού της ελληνικής Θράκης σε «Τουρκικό», με άμεση αντικατάσταση ή διόρθωση όλων των επιγραφών και πινακίδων. Υπήρχουν και σχετικές φωτογραφίες... Σε τέτοια ζητήματα είναι φανερό ότι δεν υπάρχει επιστροφή στο παρελθόν ούτε διαγραφή του. Δεν

υπάρχουν για να μας θυμίζουν ότι η απάντηση στον βάλτο της παγκοσμιοποίησης δεν είναι ο πρωτογενής εθνικισμός. Είναι ο μεγάλος πολιτισμός της, η μεγάλη λογοτεχνία της, η ανυπέβλητη σκέψη της. Ας επενδύσουμε σ' αυτά και τα υπόλοιπα ας τα αφήσουμε. Ποια είναι τα υπόλοιπα; Χρειάζεται χώρος για να τα επιστημάνω. Εκείνο που μπορώ να κάνω τώρα είναι να ανασύρω απ' τα ντουλάπια μια σκέψη.

Μπορούμε να σκεφτούμε το μέλλον της πολιτικής Ευρώπης σήμερα όπως το σκεφτόμασταν μέχρι χθες; Ή μήπως οφείλουμε να αναθεωρήσουμε τα εργαλεία μας; Μήπως για να καταλάβουμε πώς θα είναι η Ευρώπη σε δύο τρία, τέσσερα, πέντε χρόνια. Σε πέντε χρόνια άραγε θα επιβιώσει η προφητεία του Ουελμπέκ ότι πρόεδρος θα γίνει η Λεπέν; Μπορεί και ναι, μπορεί και όχι. Το βέβαιο είναι ότι οι συγκρούσεις από δω και πέρα δεν θα είναι ίδιες, όπως ήσαν ως εδώ. Οφείλουμε να προσαρμοστούμε; Όχι απαραίτητα. Μπορούμε να το απολαύσουμε εξ αποστάσεως, ως απροσάρμοστοι.

* Ο κ. Γιώργος Θ. Μαυρογορδάτος είναι τ. καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Χειρότεροι κι από bot

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Ένα bot με όνομα Αναστασία Σάντη, με μια random φωτογραφία από το διαδίκτυο και ένα προφίλ στο Twitter με στοιχειώδη γραφιστική δουλειά, εμφανίστηκε ως υποψήφια Πρόεδρος για τις προεδρικές εκλογές του 2023. Η ανακοίνωση της υποψηφιότητάς της μεταδόθηκε και αναπαράχθηκε από το σύνολο των μέσων μαζικής ενημέρωσης στην Κύπρο, ενώ ο χαβαλές στο κυπριακό Twitter –μόλις διαπιστώθηκε η ταυτότητα της φωτογραφίας της με ένα απλό reverse image search– έδωσε και πήρε. Κάποιος ή μας τρολάρει ή πολύ εύστοχα δημιούργησε ένα ωραίο κοινωνικό πείραμα διάσπασης, κάνοντας τους πάντες, και δη τα ΜΜΕ, να τσιμπήσουν.

Σε κάθε περίπτωση, η «υποψηφιότητα» της κ. Σάντη παρέθεσε ορισμένες θέσεις που μέχρι στιγμής είναι καλύτερες και πιο ξεκάθαρες από αυτές του κ. Χριστοδουλίδη – που είχε ανακαλύψει έναν ανύπαρκτο τύπο ονόματι «Triantafyllis» στο Facebook που τον προσώθησε όντας ένα ανύπαρκτο bot σε ένα γκρουπ που άλλαξε χέρια –πριν

Μπορεί ένα τρολ να επισημειώνει την ένδεα και τα κλισέ των υποψηφίων για τις προεδρικές; Δεν υπάρχει αμφιβολία.

κλείσει– αμέσως μετά την κάθοδό του. Οι θέσεις της κ. Σάντη επίσης φαντάζονται πιο προοδευτικές από αυτές του κ. Νεοφύτου που δείχνει να χάνεται κάπου μεταξύ Κογκό και συνταγματικών αναθεώρησις ενώ σίγουρα είναι πιο σοβαρές από την πρόταση του κ. Ηλιάδη να... ξεχειμωνιάσουν Ευρωπαίοι πολίτες στην Κύπρο ενόψει του δύσκολου χειμώνα που έρχεται στην Ευρώπη λόγω του ουκρανικού πολέμου. Η κ. Σάντη είναι επίσης πιο δραστήρια από τον κ. Μαυρογιάννη που στο ιδιαίτερα δραστήριο (όχι απαραίτητα και με ισχυρή επιρροή) κυπριακό Twitter έχει εξαφανιστεί –μαζί με τους υπερδραστήριους προ υποψηφιότητων τους κ. Νεοφύτου και Χριστοδουλίδη. Του πρώτου που έφτασε μέχρι να μοιράζει... tablet και του δεύτερου που ως ΥΠΙΕΣ επιδίωξαν σε φωτογραφικούς διαγωνισμούς –ξεκινώντας τον πρόωρο προεκλογικό του, πολύ πριν υποβάλει υποψηφιότητα.

Μπορεί ένα τρολ να επισημειώνει την ένδεα και τα κλισέ των υποψηφίων για τις προεδρικές; Δεν υπάρχει αμφιβολία. Ζούμε Ελλάδα στην εποχή των NFTs, του Metaverse όπου στρατιές από bots από φάρμες κάπου στη Ρωσία ή το Ιράν διαμορφώνουν ολόκληρα αφηγή-

ματα για κρίσιμα γεωπολιτικά ζητήματα. Στην εποχή που οι περιφερειακές και διεθνείς στρατιωτικές συγκρούσεις καλύπτονται, σε ζωντανό χρόνο, από την πλατφόρμα του TikTok ή το Telegram. Και σε μια δημόσια σφαίρα, και στην Κύπρο, όπου οι δημοφιλείς πλατφόρμες των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης μετατρέπονται σε echo chambers ή άρενες πολιτικές αντιπαράθεσης με σχεδόν κάθε υποψήφιο να έχει τη δική του στρατιά από ανώνυμα trolls που επιδίδονται στο... dirty job της μείωσης των αντιπάλων.

Η συζήτηση για την Αναστασία Σάντη ωστόσο δεν είναι μια συζήτηση για το μέλλον του Διαδικτύου και το πώς η AI και τα big data θα διαμορφώσουν το μέλλον των εκλογών στην Κύπρο. Εξάλλου όσο εκσυγχρονισμό και αν ευαγγελίζονται οι υποψήφιοι η τελική μάχη γίνεται «κουτζι με κουτζι» σε πανηγύρια, κουμαροκαφενέδες, σωματεία και τσάγια σε πόλεις και χωριά. Με τις προσωπικές μικροφιλοδοξίες όσων συμπορεύονται, τις ισχυρές πελατειακές σχέσεις των σχετικών δικτύων και την «τόκα» να κυριαρχούν ακόμη έναντι του like ή της viral συνθήκης ή μιας πολιτικής στρατηγικής που υπάγεται, αμιγώς, στους ψυχρούς νόμους της τεχνικής νομοσοφίας.

Η συζήτηση όμως για την Αναστασία Σάντη υπενθυμίζει πως συνολικά οι υποψήφιοι ενώπιόν μας, για τις προεδρικές του 2023, μπορεί να είναι κατώτεροι των περιστάσεων σε σχέση με τις προκλήσεις που θα αντιμετωπίσει η Κύπρος τα επόμενα χρόνια. Και δυναμικά μπορεί να είναι χειρότεροι ακόμη κι από ένα... bot ως προς τις θέσεις που εκφράζουν και τις προτάσεις που ρίχνουν στη δημόσια σφαίρα της προεκλογικής.

Στην Κύπρο σε κάθε προεκλογική καμπάνια ακούμε, βλέπουμε και διαβάζουμε πολλές προτάσεις πολιτικής που είτε υφίστανται ήδη εδώ και χρόνια ή που ποτέ δεν εφαρμόζονται γιατί δεν υπάρχει ανεπτυγμένη ή κουλτούρα του πολιτικού practitioner έναντι αυτής του policy maker. Κι επιπλέον σε επίπεδο πολιτικής επικοινωνίας βλέπουμε περισσότερο συγκεκαλυμμένες ad hominem επιθέσεις παρά μεγαλοπρεπείς –και ολίγον radical– δημόσιες αντιπαράθεσις υψηλών τόνων όπου κυριαρχεί η αντιπαράθεση στη βάση στοιχειοθετημένης επιχειρηματολογίας. Και μια αυξημένη τάση, διαδικτυακή, για trolls και parody accounts που προσεγγίζουν τη σάτιρα αυστηρά μέσα από τη μικρότητα της πολιτικής τους ιδεολογίας ή της κομματικής τους ταυτότητας. Μπορούμε καλύτερα και ίσως μελλοντικά πρέπει να δώσουμε πνοή σε μια Αναστασία Σάντη. Πραγματική αυτή τη φορά.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikras

Τουρίστες ενώνονται με περιβαλλοντιστές που απελευθερώνουν πρόσφατα εκκολαφθείσες θαλάσσιες κελώνες στην Κούτα του Μπαλί, στην Ινδονησία. Οι προσπάθειες διατήρησης της θαλάσσιας κελώνας στην Κούτα διεξάγονται από το 2002 για την προστασία των θαλάσσιων κελώνων.

Ο Γ. Κρανιδιώτης και η διπλωματία των διασυνδέσεων

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Στις 14 Σεπτεμβρίου 1999 έφυγε από τη ζωή ο Γιάννος Κρανιδιώτης. Η πολιτική του δράση σφράγισε την ιστορική εξέλιξη της νήσου. Ο Γ. Κρανιδιώτης έγραψε: «Η Ευρωπαϊκή επιλογή στοχεύει κυρίως να διευκολύνει την πολιτική λύση του Κυπριακού. Η Ε.Ε. θα λειτουργήσει υπέρ των δύο κοινοτήτων – και της τ/κ και της ε/κ– και θα αποτελέσει εγγύηση και ασφάλεια για τη συμβίωση μεταξύ τους». Με τη συστηματικότητα που τον διέκρινε, διαμόρφωσε σταθερές θέσεις και σε άλλα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής: 1) Εξ αρχής υποστηρικτής της σύνθετης ονομασίας για το κράτος των Σκοπιάν-όπως «Ανω Μακεδονία ή Βόρεια Μακεδονία», 2) Στήριζε ΜΟΕ στο Αιγαίο ως μια πρακτική που μπορούσε να οικοδομήσει την αναγκαία συνεννόηση με την Άγκυρα για προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, 3) ο «Διάλογος της Βουλαγιαμένης» έφερε κοντά Ισραηλινούς και Παλαιστίνιους κοινοβουλευτικούς. Στοιχεία που χαρακτήριζαν τη διπλωματική του δράση: Ο Γιάννος Κρανιδιώτης υπήρξε κατ' εξοχήν «βενιζελικός» πολιτικός. Οικοδομούσε ισορροπίες συμφερόντων, ώστε μέσα από τις διασυνδέσεις να πηγαίνει μπροστά ένας στρατηγικός στόχος. Μπορούσε να συνεννοηθεί προτεραιότητες σε σχέση με το διεθνές περιβάλλον, να δημιουργήσει επωφελέεις συσχετισμούς και εν τέλει να επιτύχει στόχους της εξωτερικής πολιτικής.

Έγραψε: «Η Κύπρος να αναδειχθεί σε χώρο ειρήνης, σταθερότητας και συνεργασίας στην περιοχή». Πώς προωθείται η εξωτερική πολιτική; Έγραψε: «Οι στρατηγικοί στόχοι δεν προωθούνται με ρητορική, βερμπαλισμούς και αφορισμούς. Η εσωστρέφεια, η αυτάρεσκη περικαρδίαση οδηγούν σε απομονωτισμό. Απαιτείται συνεχής παρακολούθηση, αντιμετώπιση των θεμάτων, πρωτοβουλίες και πρόγραμμα», 20/9/1997.

Έδινε μεγάλη σημασία στην εξωστρεφή δραστηριότητα, στην προσωπική επικοινωνία, θεωρούσε ότι η άμεση επαφή με τους πολιτικούς ή τους διπλωμάτες, υπερέτουμε έναν στόχο. Έγραψε: «Η εξωστρεφής αντιληψη της διεθνούς πολιτικής είναι αυτή που οδηγεί στην ενίσχυση της διεθνούς θέσης της χώρας. Δημιουργεί συμμαχίες, ταύτιση συμφερόντων και επιτρέπει με αποτελεσματικά και αξιόπιστα την προώθηση των στόχων της εξωτερικής

πολιτικής», 22/4/ 1998. Με τις γνώσεις, τη μεθοδικότητα και τη διορατικότητα του σχημάτισε μια δική του διπλωματική σχολή, αυτήν που ονομάζω «σχολή της διπλωματίας των διασυνδέσεων». Ο ορισμός της: Πρόβλεψη των εξελίξεων, οικοδόμηση ενός πακέτου από ευρύτερα συμφέροντα, συμμαχίες με αξιοποίηση του κοινοτικού τρόπου σκέψης, λύσεις με κέρδη για περισσότερους του ενός κοινοτήτων.

Έγραψε: «Αν η Κύπρος ενταχθεί στην Ε.Ε., η κοινοτική νομική παράδοση, θα εφαρμοστεί και στο νησί. Και ένας αριθμός από σημαντικά θέματα και διαστάσεις του Κυπριακού θα μπορούσαν να ρυθμιστούν σύμφωνα με αυτές τις προνοιές –δημοκρατία, ελευθερία, ελευθερία διακίνησης, σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα και ελευθερίες, σεβασμός στην πολιτιστική ταυτότητα και παράδοση κάθε κοινότητας».

Τρία παραδείγματα: 1) Μεσογειακή πολιτική της Ε.Ε. με αντάλλαγμα το ξεπάγωμα της εντάξεως της Κύπρου. Το 1987 μετά από δέκα χρόνια καθυστέρησης, τέθηκε σε εφαρμογή η Τελωνειακή Ένωση Κύπρου-ΕΟΚ, 1 Ιανουαρίου 1988. Έγραψε: «Η Ελλάδα συνέδεσε την υιοθέτηση της ΤΕ Κύπρου-ΕΟΚ με τη μεσογειακή πολιτική της Κοινότητας. Η Ελλάδα κατέστησε σαφές στους εταίρους της ότι δεν θα μπορούσε να δώσει τη συγκατάθεσή της στη μεσογειακή πολιτική, εκτός και αν θα προχωρούσε η ΤΕ Κύπρου-ΕΟΚ». 2) Τελωνειακή Ένωση Τουρκίας-ΕΟΚ με αντάλλαγμα τον καθορισμό χρονοδιαγράμματος για έναρξη ενταξιακών για την Κύπρο. Έγραψε: «Η Ελλάδα θεωρεί ότι η ΤΕ με την Τουρκία συνιστά ένα ποιοτικό βήμα μπροστά στις σχέσεις Τουρκίας-Ε.Ε., και έχει σημαντικό πολιτικό χαρακτήρα. Ωστόσο, η Ελλάδα δεν θα συμφωνήσει στην ΤΕ με την Τουρκία, εκτός και αν πάρει σε αντάλλαγμα κάτι στην Κύπρο...». 3) Η Τουρκία υποψήφιο μέλος της Ε.Ε. με αντάλλαγμα την απόρριψη ενταξιακών για την Κύπρο. Έγραψε: «Εάν τα μέλη της Ε.Ε. επιθυμούν να προσφέρουν στην Τουρκία κανονική υποψηφιότητα, ενδεχομένως στη Σύνοδο Κορυφής τον προσεχή Δεκέμβριο (1999), τότε η Ελλάδα μπορεί να το αποδεχθεί αυτό κάτω από δύο προϋποθέσεις. Πρώτα, εγγυήσεις ότι η ένταξη της Κύπρου θα προχωρήσει απόρροια, χωρίς η λύση στο κυπριακό να είναι προϋπόθεση και δεύτερο δη-

μόσια δήλωση αλληλεγγύης από την Ε.Ε. στο Αιγαίο».

Στις 11 Δεκεμβρίου 1999 (Σύνοδος Κορυφής, Ελσίνκι), ο Κ. Σημίτης πέτυχε τη μεγαλύτερη διπλωματική νίκη της Κύπρου μετά την εισβολή του 1974, δουλεύοντας πάνω στην εισήγηση Κρανιδιώτη.

Ποιο ήταν το σχέδιό του ώστε η Ε.Ε. να γίνει καταλύτης της λύσης;

Έγραψε: «Διορισμός Συντονιστή για το κυπριακό ζήτημα.

• Μέτρα και προγράμματα που να καλλιεργούν τη συνεργασία Ε/κ και Τ/κ μέσα στο ευρωπαϊκό πλαίσιο.

• Ευρωπαϊκή διάσκεψη για το Κυπριακό. Ευρωπαϊκό σχέδιο για την επίλυση του Κυπριακού που θα λαμβάνει υπόψη το κεκτημένο και την προοπτική της ένταξης».

Η πολιτική του φυσιογνωμία εκφραζόταν με χαμηλούς τόνους, με τεκμηρίωση, με ορθολογισμό. Ήταν σταθερά ενάντια στη δημιουργία και τις αμετροπείες εκφράσεις. Ως σοσιαλιστής υποστήριξε σε διεθνή φόρα την ιδέα ενός «Συμβουλίου Αλληλεγγύης» με τις αναπτυγμένες χώρες με δύο στόχους. Έγραψε: «Δημοκρατία και οικοδόμηση της ειρήνης, καταπολέμηση της φτώχειας».

Πολιτικός με πολύ καλή σχέση με τα γράμματα και τον πολιτισμό. Συγγραφέας βιβλίων, ερασιτέχνης ζωγράφος, μέτοχος μιας επικοινωνίας με κορυφαίους των γραμμάτων.

Ένα σημαντικό μήνυμα του Γιάννου Κρανιδιώτη, για όλους τους Κυπρίους. Έγραψε: «Η δικαιοσύνη είναι η χειρότερη δυνατή εξέλιξη στο Κυπριακό. Μια τέτοια εξέλιξη θα δημιουργήσει μια εκρηκτική κατάσταση στο νησί, θα υπάρξει ένα σύνορο εύθραυστο, εκατοντάδων χιλιομέτρων στην Κύπρο μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας ή μεταξύ δύο ανεξάρτητων κρατών, το οποίο θα είναι επικίνδυνο και εστία σύγκρουσης, μια αντιπαράθεση που θα διαιωνίζεται, αποσταθεροποιητικές παράγοντες για όλη την ευρύτερη περιοχή. Στην περίπτωση αυτή ο κυπριακός ελληνισμός πραγματικά θα κινδυνεύει, θα νομιμοποιηθεί η τουρκική εισβολή και κατοχή. Μια τέτοια εξέλιξη αντιστρατεύεται τις αρχές πάνω στις οποίες έχει οικοδομηθεί η μεταπολεμική και μεταψυχροπολεμική Ευρώπη...» (1997).

www.larkoslarkou.org.cy

Η ανθεκτικότητα της κανονικότητας

Του ΣΤΑΘΗ Ν. ΚΑΛΥΒΑ

Δύσκολα θα μπορούσαμε να περιγράψουμε πιο συνοπτικά την εποχή μας απ' ό, τι ο τίτλος της ξεχασμένης σήμερα ταινίας του Πίτερ Γκρινάγουϊ «Άλληπάλπλοι πνιγμοί». Πράγματι, όλοι συμφωνούν πως βρισκόμαστε μπροστά σε έναν πολύ δύσκολο χειμώνα. Μετά μια σκληρότατη δεκαετή οικονομική κρίση και μια διετία πανδημίας, ξεπερνάει μία ακόμη δοκιμασία. Το ερώτημα που προκύπτει είναι λοιπόν αν, όπως υποστηρίζουν πολλοί, έχουμε περάσει σε μια εποχή όπου η κανονικότητα έχει χαθεί και οι διαδοχικές κρίσεις συνιστούν τη νέα κανονικότητα.

Η απάντηση δεν είναι τόσο προφανής και αυτό οφείλεται σε τρεις λόγους που μπορούν να περιγραφούν με τρεις λέξεις-κλειδιά: χρόνος, τόπος και ταχύτητα. Οι συγκρίσεις με το παρελθόν είναι συνήθως στρεβλές. Εδράζονται πάνω

στην περίφημη νοσταλγία της ανάμνησης, στην τάση που έχουμε δηλαδή να ωραιοποιούμε το παρελθόν και να υποβαθμίζουμε τις σκοτεινές πλευρές του. Αναπόφευκτα, η σύγκριση του παρόντος με ένα ωραιοποιημένο παρελθόν αδικεί το πρώτο. Η «κανονικότητα» που νοσταλγούμε σε σχέση με την επερχόμενη ενεργειακή καταιγίδα περιλαμβάνει, για παράδειγμα, δύο τεράστιες πετρελειακές κρίσεις, το 1973 και το 1979, που συντάραξαν το παγκόσμιο οικονομικό και πολιτικό γίγνεσθαι.

Και αν πάμε λίγο μόνο πιο πίσω, θα διαπιστώσουμε πως η «κανονικότητα» χειροτερεύει πολύ. Θα αναφέρω το προσωπικό μου παράδειγμα: Ο ένας μου παππούς σκοτώθηκε νεότετος στον πόλεμο αφήνοντας πίσω του τρία ανήλικα ορφανά. Ο άλλος αναγκάστηκε να μεταναστεύσει στα 14 του, γιατί δεν μπορούσε να τον θρέψει η οι-

Όσο πολλαπλασιάζονται οι κρίσεις, άλλο τόσο φαίνεται να βελτιώνεται η ικανότητά μας να τις διαχειριζόμαστε. Δεν υπάρχει ίσως καλύτερη απόδειξη από την πανδημία.

κογένειά του στο χωριό. Η μία μου γιαγιά βρέθηκε νεαρή κοπέλα ξεριζωμένη στην Αθήνα με τέσσερα μικρότερα αδέρφια και ελάχιστους πόρους, ενώ η άλλη, ξεριζωμένη και αυτή, μεγάλωσε μόνη της τα τρία παιδιά της. Με βάση αυτό τον πόντο, οι κρίσεις της γενιά μου ήταν αστειές.

Αναμφίβολα, η ζωή βελτιώθηκε πάρα πολύ μετά το τέλος του Δευ-

τέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Για τους όμως ακριβώς; Εδώ έχουμε μια δεύτερη μεγάλη στρέβλωση, γεωγραφική αυτή τη φορά. Η οπτική μας εδράζεται πάνω σε ένα πολύ συγκεκριμένο (και περιορισμένο) δείγμα του πλανήτη, τον λεγόμενο ανεπτυγμένο, ή πιο περιοριστικά δυτικό, κόσμο. Και η χώρα μας ευτύχησε να βρεθεί στον κόσμο αυτόν.

Όμως, το ίδιο διάστημα, η ζωή ενός Αιθίοπα ή, χειρότερα, μιας Αφγανής ήταν μια ατελείωτη αλυσίδα κρίσεων που ξεπερνούσαν σε ένταση οτιδήποτε γνωρίσαμε εμείς. Η κανονικότητά μας, με άλλα λόγια, δεν ήταν η κανονικότητα της πλειονότητας των κατοίκων του πλανήτη.

Υπάρχει, βέβαια, κάτι που ίσως εξηγεί πιο αντικειμενικά γιατί η αίσθηση που έχουμε για την κανονικότητα έχει αλλάξει τα τελευταία 10 με 20 χρόνια: η επιτάχυνση

της ζωής. Οι εξελίξεις, είτε αυτές είναι πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές ή τεχνολογικές, τρέχουν με πολύ γρηγορότερους ρυθμούς. Η επιτάχυνση οφείλεται με τη σειρά της κυρίως σε δύο παράγοντες. Αφενός στην τεχνολογία, που παράγει ασύγκριτα μεγαλύτερη διάχυση των πληροφοριών για το τι συμβαίνει γύρω μας. Σκεφτείτε πως στο πρόσφατο παρελθόν ενημερωνόταν κανείς δύο φορές την ημέρα: από την εφημερίδα το μεσημέρι και την τηλεόραση το βράδυ. Πλέον ζούμε μέσα σε μια αδιάκοπη ροή πληροφοριών, πράγμα που εντείνει την αίσθηση των αλληπάλπλων κρίσεων. Και έπειτα είναι οι αριθμοί: το 1980 μοιραζόμασταν τον πλανήτη με περίπου τέσσερα δισεκατομμύρια ανθρώπους. Πλέον έχουμε γίνει οκτώ. Είναι φυσικό ο διπλασιασμός του πληθυσμού να συνεπάγεται πολλαπλασιασμό σχέσεων, εξελίξεων,

συγκρούσεων και κρίσεων. Από την άποψη αυτή, εκείνο που είναι εντυπωσιακό δεν είναι οι διαδοχικές κρίσεις αλλά η ανθεκτικότητα της κανονικότητας.

Γεγονός είναι πως όσο πολλαπλασιάζονται οι κρίσεις, άλλο τόσο φαίνεται να βελτιώνεται η ικανότητά μας να τις διαχειριζόμαστε. Δεν υπάρχει ίσως καλύτερη απόδειξη από την πανδημία. Αυτήν ακριβώς την ικανότητα θα χρειαστούμε περισσότερο από οτιδήποτε άλλο για να αντιμετωπίσουμε τις επιπτώσεις της μεγαλύτερης κρίσης που είναι ήδη μαζί μας, της κλιματικής αλλαγής.

Ο κ. Στάθης Ν. Καλύβας είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης, κάτοχος της έδρας Gladstone στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης.

Ο Γιώργος Κακούρης απουσιάζει.

Η Αννίτα με «σταυρωμένα» μωρά στο Βερολίνο

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

«Και ξαφνικά σπκώ- νεις τα χέρια ψηλά και παραδίδεις στη μοίρα σου, στο πεπρωμένο σου, στον ίδιο τον Θεό σου. Η ανακίνηση από τον γιατρό, ότι το μωρό σου, το σπλάχνο σου, η ψυχή σου, υποφέρει από καρμικό ή άλλη σπάνια ασθένεια, είναι σαν να έρχεται ένα βουνό και σε πλάκωνει. Και ξαφνικά ανταμυγνίζεις ότι είσαι εντελώς χαμένος, εντελώς μόνος, μαζί με τον πόνο σου. Πατάς στον βυθό της απελπισίας και τότε ανταμυγνίζεις, αν είσαι τυχερός, ότι υπάρχει ελπίδα. Τότε αναδύονται από μέσα σου δυνάμεις, τις οποίες ποτέ δεν αντιλήφθηκες ότι διαθέτεις και τότε ξεκινά ο πόλεμος για τη σωτηρία, η μάχη για τη θεραπεία του μωρού, του θησαυρού, ο οποίος δεν ανταλλάσσεται με όλα τα πλούτη της γης...». Οι ιστορίες των άγνωστων ανθρώπων ατέλειωτες, ο πόνος αβάστακτος και τα δάκρυα βροχή, στο φιλανθρωπικό ίδρυμα Ronald MacDonald House του Βερολίνου, στον φιλόξενο χώρο, όπου διαμένουν για πολλούς μήνες ή και για χρόνια, τα μωρά και οι γονείς τους, τα οποία περιβάλλονται στο γειτονικό πανεπιστημιακό νοσοκομείο. Εκεί που τα παιδιά παλεύουν για τη ζωή τους, χωρίς ακόμη να προλάβουν να γευτούν τη ζωή.

Η Αννίτα Δημητρίου, η Πρόεδρος της Βουλής, η οποία μετέβη στη γερμανική πρωτεύουσα για μία πολύ σημαντική επίσκεψη εργασίας, επέλεξε να περάσει λίγες ώρες μαζί με τους γονείς και τα παιδιά στο ίδρυμα φιλόξενης. Τύχη αγαθή στην αποστολή και συνεργείο του ΡΙΚ, το οποίο απαθανάτισε στιγμές του πόνου, αλλά και στιγμές της δύναμης αυτών των ανθρώπων. Ήταν η πρώτη πολιτειακή αξιωματούχος η οποία επισκέφθηκε τον χώρο και διά της επίσκεψης ήρθαν στο φως της δημοσιότητας οι άγνωστες, αλλά και αλτρουιστικές πολλές φορές προσπάθειες, τις οποίες καταβάλλουν η πρόεδρος της Κύπρου Μαρία Παπακυριακού και ο εκπρόσωπος του υπουργείου Υγείας Αντρέας Χρίστου. Βεβαίως πρέπει να γίνει αναφορά και στη γενική διευθύντρια του υπουργείου Υγείας Χριστίνα Γιαννάκη, η οποία μετέβη στη Γερμανία και έκανε πολλές επισκέψεις με νοσοκομεία και χώρους φιλοξενίας και έτσι σήμερα η μεταβαση στη Γερμανία, δεν αποτελεί ακόμη ένα Γολγοθά, μαζί με τον Γολγοθά της ασθένειας.

Οι άνθρωποι της προεβίας, γνωρίζοντας τη γλώσσα, αλλά και τη λειτουργία του γερμανικού συστήματος, παραλαμβάνουν τα μωρά και τους απελπισμένους γονείς, διευθετούν τη διαμονή τους, βοηθούν

στην επιλογή των καλύτερων νοσοκομείων και γιατρών και κυριότερο αποτελούν, το ψυχολογικό αποκούμπι των απελπισμένων ανθρώπων. Από εκεί και πέρα οι καλοί άνθρωποι της προεβίας συμπάσχουν με τον πόνο και χαίρονται με τις νίκες, επί των ασθενειών. Τα στατιστικά νούμερα έχουν μια σημασία, αφού το 80% των παιδιών θεραπεύονται και το 20% δεν τα καταφέρνουν. Και στη φυγή των μωρών, τότε ξεκινά ακόμη ένας νέος Γολγοθάς. Και στις δύο περιπτώσεις πάντα υπάρχει η Ανάσταση, η οποία βιώνεται μυστικά από τους χαροκαμένους ανθρώπους. «Κάναμε ό,τι μπορούσαμε και από εκεί και πέρα είναι δουλειά του Θεού». Έτσι έρχεται η παρηγοριά και έτσι η ζωή συνεχίζεται, χωρίς ποτέ να είναι η ίδια.

Τα δράματα στην ζωή είναι πολλά και ποικιλόμορφα. Πριν από μερικά χρόνια κυκλοφόρησε στη Γαλλία το μυθιστόρημα «Λετισιά ή το τέλος των ανδρών...» ένα βιβλίο βασισμένο σε πραγματικά γεγονότα του 2011, το οποίο έγραψε ένας δημοσιογράφος και έγινε παγκοσμίως best seller. Καταπνάνεται με το μαρτύριο και το τραγικό τέλος μιας 18χρονης κοπέλας στο Παρίσι, η οποία κατέληξε στα σκουπίδια, θύμα ενός βίαιου οικογενειακού περιβάλλοντος, θύμα σεξουαλικής παρενόχλησης ενός ανάδοχου πατέρα και τελικά μιας δολοφονικής επίθεσης, ενός ακόμη πιο βίαιου ανθρώπου.

Ωστόσο αυτό το οποίο οδήγησε στην ανάδειξη της υπόθεσης και αποτέλεσε αφορμή για τη δημοσιογραφική έρευνα, ήταν μια δήλωση του τότε Προέδρου της Γαλλίας Νικολά Σαρκοζί, οποίος σχολίασε την υπερβολική επείκεια των δικαστών εναντίον του δράστη.

Καλώς ή κακώς οι ηγέτες, με τη δύναμη της εξουσίας την οποία κατέχουν, μπορούν να ανατρέψουν τον ρου της ιστορίας, με μια μόνο τους δήλωση. Μπορούν με τα λόγια τους να σώσουν ή να καταστρέψουν μια κοινωνία. Η Κύπρος έχει πολλά καλά και κακά παραδείγματα να επιδείξει, σε αυτό το επίπεδο. Η Αννίτα Δημητρίου, με την επίσκεψη της στο ίδρυμα του Βερολίνου, πέτυχε πραγματικά ένα θαύμα, διδοντας παρηγοριά και δύναμη στους πονεμένους ανθρώπους, με μια μεγάλη αγκαλιά, με ένα χέδι, με ένα ζεστό χαμόγελο, με ένα μικρό δωράκι και με ένα γλυκό λόγο. Και μόνο όσοι πέρασαν από την κάμνη του πόνου, μπορούν να αντιληφθούν την αξία ενός χαδιού και ενός μελιστάλακτου λόγου. Από εκεί και πέρα ο Θεός βοηθός...

kaparispan@yahoo.gr

Γιορτή για τη χάραξη πολιτικής το 3ο Cyprus Forum

Του ΝΙΚΟΛΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ

Στις αρχές της περασμένης δεκαετίας, η δημοκρατία μας είχε φθάσει στο τέλμα, αφού προηγήθηκε μια περίοδος ευμάρειας, η οποία φρόντισε να αφαιρέσει κάθε προσδοκία από τον πολίτη για συμμετοχή στην παραγωγή πολιτικής. Άλλοι αποφασίζαν για εμάς, χωρίς εμάς. Κι όταν πια φτάσαμε στα όρια της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής κρεοκοπής, ως πολίτες αρχίσαμε να σκεφτόμαστε τρόπους για την αναστροφή της πορείας της ιστορίας. Ότι δεν πρέπει να απορροφούνται άλλοι για εμάς χωρίς εμάς.

Με τα δεδομένα της περιόδου εκείνης, τον Φεβρουάριο του 2012, μαζί με δύο φίλους, φοιτητές στη Νομική, ψάχνοντας ένα βήμα να εκφράσουμε τις απόψεις μας, δημιουργήσαμε ένα blog με την επωνυμία Oxygono. Στην πορεία, το Oxygono, από ένα blog που γεννήθηκε από τη γενιά της κρίσης, μετατράπηκε σε έναν οργανισμό που με τα βασικά του projects, το Cyprus Forum και το Νομοπλατφόρμ, προσπαθεί να συμβάλει στη βελτίωση της διαδικασίας παραγωγής πολιτικής στην Κύπρο αλλά και να την ενώσει με τα διεθνή κέντρα παραγωγής πολιτικής που την επιπράζουν (Βρυξέλλες, Λονδίνο, Ουάσινγκτον, Μέση Ανατολή κ.ά.). Το Cyprus Forum δημιουργήθηκε για να αποτελέσει την μεγαλύτερη ανεξάρτητη διοργάνωση χάραξης πολιτικής στην Κύπρο. Διοργανώνεται από τον μη κυβερνητικό οργανισμό Oxygono σε συνεργασία με το Οικονομικό Φόρουμ των Δελφών. Ξεκίνησε συμβολικά τον Οκτώβριο του 2020 με αφορμή τα 60 από την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας ως ένα επίσημο συνέδριο που επιδιώκει να γίνει μοχλός και καταλύτης για αλλαγές μέσω συζητήσεων που οδηγούν σε εισηγήσεις, δράσεις και αποτελέσματα.

Συγκεντρώνει τοπικούς και ξένους πολιτικούς ηγέτες, σημαντικές προσωπικότητες του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, εκπροσώπους από τον επιχειρηματικό και ακαδημαϊκό χώρο, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και την Κοινωνία των Πολιτών, με στόχο την έναρξη διαλόγου, την ανταλλαγή ιδεών και την εξεύρεση νέων και δημιουργικών λύσεων σε βασικούς τομείς της δημόσιας πολιτικής.

Στα δύο χρόνια παρουσίας του κατάφερε να καταστεί θεσμός στην κυπριακή δημόσια συζήτηση και να ενισχύσει τον επαγγελματικό διορισμό της χάραξης πολιτικών στην Κύπρο. Απώτερος σκοπός του είναι η βελτίωση και προώθηση βιώσιμων και κοινωνικά υπεύθυνων πολιτών στην Κύπρο και την ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Επιπλέον, στόχος του Cyprus Forum είναι να αποτελέσει

τη σύνδεση της Κύπρου με κέντρα παραγωγής πολιτικής διεθνώς. Η προσπάθεια για ενίσχυση της συμμετοχικής δημοκρατίας είναι δύσκολη, εντούτοις διοργανώσεις όπως το Cyprus Forum παρέχουν έδαφος για την ανάπτυξη καινοτόμων ιδεών που δημιουργούν μια κουλτούρα διαλόγου και συμμετοχικότητας στην παραγωγή πολιτικής και ανεβάζουν την ποιότητα, δημοκρατικότητα και ταχύτητα των πολιτικών.

Φέτος, το Cyprus Forum διεξάγεται για τρίτη χρονιά, στις 29 και 30 Σεπτεμβρίου 2022, στο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας. Είναι η πρώτη φορά που είναι διήμερο. Η γενική θεματική του 3ου Cyprus Forum είναι η λέξη «Inclusivity». Την πρώτη χρονιά ήταν «Policy-making Redefined» και πέρσι «Towards a sustainable horizon». Φέτος θεωρούμε ότι είναι επικαιρή η συμπερίληψη και σχετίζεται με αρκετά επίκαιρα θέματα όπως η βιώσιμη οικονομία, το προσφυγικό, το Κυπριακό και η παιδεία. Έχουμε μια αρκετά δυνατή ατζέντα με Ευρωπαίους επιτρόπους, ευρωβουλευτές, υπουργούς, ακαδημαϊκούς, επιχειρηματίες με περίπου 40 ομιλητές από το εξωτερικό. Κάποια σημαντικά ονόματα είναι ο Noam Chomsky, η Asma Khan, η Ευρωπαϊκή Επίτροπος Dubravka Suica, ο Juan Manuel Santos και ο Nicholas Christakis (για δεύτερη χρονιά). Η εμπειρία των δύο πρώτων διοργανώσεων μας έχει διδάξει πως δεν θέλουν όλοι αλλαγή στον τρόπο παραγωγής πολιτικής. Το θέλουν όμως αρκετοί και έχουμε βρει αρκετούς από αυτούς και ενώνουμε δυνάμεις μαζί τους. Μία καινοτομία που έχουμε εισαγάγει

φέτος είναι η ανάθεση όλων των συζητήσεων σε οργανισμούς τους οποίους ονομάζουμε Συνεργάτες Γνώσης (Knowledge Partners). Αυτοί οι οργανισμοί, που είναι κυρίως ερευνητικά κέντρα ή δεξαμενές σκέψης, μας βοηθούν στην επιλογή των θεμάτων και των ομιλητών με αποτέλεσμα όλες οι συζητήσεις να διεξάγονται σε επιστημονικό υπόβαθρο. Ενδεικτικά, κάποιοι από αυτούς είναι η Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Κύπρο, το Γραφείο του Ευρωπαϊκού Απεσταλμένου του Γενικού ΣΥΝΕΜ Λευκωσίας, το ΚΙΟΣ, το CYENS, το PRIIO, το Ελληνικό Παρατηρητήριο του LSE, το ELIAMEPI και άλλα. Ο δημόσιος διάλογος στην Κύπρο τείνει να μονοπωλείται από θέματα που αφορούν το Κυπριακό και την οικονομία και μάλλον επαφαινετικά. Πρωτοβουλίες όπως το Cyprus Forum έχουν ως στόχο να αναδείξουν και άλλα ζητήματα, να τα φέρουν στο προσκήνιο και να τα εντάξουν στον δημόσιο διάλογο.

Στο φετινό Cyprus Forum, πληθώρα θεμάτων που απασχολούν την κυπριακή κοινωνία, θα αποτελέσουν τη βάση για τις συζητήσεις. Συγκεκριμένα, πέρα από το θέμα της συμπεριληψής και της διαφορετικότητας, στα panels θα συζητηθούν θέματα που αφορούν τις επερχόμενες προεδρικές εκλογές, τις έξιπνες πόλεις, την ηλεκτρική κινητικότητα, την πράσινη ενέργεια, το Κυπριακό, την ευθρασύτητα, τις ψευδείς ειδήσεις, την τεχνητή γονιμοποίηση, την προσέλκυση τεχνολογικών εταιρειών, την κλιματική αλλαγή, την κυκλική

οικονομία και άλλα. Επιπρόσθετα, ένας από τους βασικούς στόχους της φετινής διοργάνωσης αποτελεί και η περαιτέρω εμπλοκή και συμμετοχή Τουρκοκυπρίων με συζητήσεις που θα αφορούν πρακτικά θέματα που απασχολούν και τις δύο κοινότητες.

Εκτός από την κινητοποίηση όλων των Συνεργατών Γνώσης, οι οποίοι θα συνεχίσουν από εκεί που θα σταματήσουν οι συζητήσεις, κάθε χρόνο εκδίδουμε ένα τόμο με τα συμπεράσματα και τις δεσμεύσεις που προέκυψαν από τις συζητήσεις. Επίσης, μαζί με τους συνεργάτες μας Center for Social Innovation, δουλεύουμε πάνω σε ένα project το οποίο ονομάζουμε Cyprus Quality of Life Index, το οποίο θα παρουσιαστεί σε ένα από τα side events του φετινού Cyprus Forum. Σκοπός του είναι να μετρά κάθε χρόνο αν παρατηρείται πρόοδος στα σημαντικότερα θέματα που συζητούνται κάθε χρόνο στο Cyprus Forum όπως είναι η διαφορετικότητα, η πρόσβαση στην αγορά εργασίας, η διαφάνεια κ.λπ.

Το κύριο μέρος του Cyprus Forum πλαισιώνεται από διάφορες άλλες εκδηλώσεις, οι οποίες θα αρχίσουν δέκα μέρες πριν και θα λάβουν χώρα σε όλες τις πόλεις της ελεύθερης Κύπρου (Λεμεσό, Λάρνακα, Πάφο), καθώς και σε άλλες τοποθεσίες εντός της Λευκωσίας, πλησίον της κύριας σκηνής, όπως το Σπίτι του Πολίτη, το Σπίτι της Συνεργασίας, το Λήθαρο Πάλας και η Πλατεία Ελευθερίας.

Ο κ. Νικόλας Κυριακίδης είναι ιδρυτικό μέλος και εκτελεστικός πρόεδρος του Cyprus Forum.

ΣΚΙΤΟΣ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗΣ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΗΣΤΙΑ

Εμπιστοσύνη και παγκόσμια τάξη

Μετά τον πρώτο πόλεμο στην Ευρώπη, μετά το 1945 και τον νέο ψυχρό πόλεμο της Δύσης με τα ανελεύθερα καθεστώτα, έχει άραγε κλείσει ο κύκλος της παγκοσμιοποίησης; Αντίθετα απ' ό,τι θα περίμενε κανείς και απ' ό,τι πολλοί θα εύχονταν, όλα δείχνουν πως τίποτε δεν μπορεί να σταματήσει τη δυναμική μιας ιστορικής διαδικασίας, η οποία έχει ήδη καταστεί μη αναστρέψιμη. Ποιο είναι όμως το θεμέλιο της μη αναστρέψιμότητας της πολιτικής αυτής διαδικασίας; Η απάντηση βρίσκεται στην πολιτική φιλοσοφία του Τζον Λοκ και στη σημασία που έδινε ο Άγγλος φιλόσοφος στην εμπιστοσύνη, χωρίς την οποία δεν μπορεί να υπάρξει ομαλή, συνεχής και συνεπής διακυβέρνηση. Παρότι η νομοθετική εξουσία ανήκει στον λαό, δεν αρκούν οι καλοί νόμοι για να κυβερνηθεί σωστά ένας τόπος. Για τον Λοκ, η χρηστή διακυβέρνηση βασίζεται τόσο στη φρόνηση, τη σύνεση και τη σφίξη της εκτελεστικής εξουσίας όσο και στους καλά σχεδιασμένους νόμους της νομοθετικής εξουσίας. Αυτό είναι ιδιαί-

τερα χαρακτηριστικό σε ό,τι αφορά τις διεθνείς σχέσεις. Οι προθέσεις, τα σχέδια και οι σκοπιμότητες των διαφόρων κρατών είναι τόσο πολύπλοκες και απροσδιόριστες που κανένας νόμος δεν μπορεί να τις προβλέψει. Επομένως χρειάζονται ιδιαίτερες ικανότητες της εκτελεστικής εξουσίας για να παίρνει κάθε φορά τις σωστές αποφάσεις είτε ερμηνεύοντας πιο ελεύθερα το νομοθετικό πλαίσιο είτε ακόμη και αντίθετα από το γράμμα και το πνεύμα του νόμου.

Πολλές φορές άρα η πολιτική φρόνηση των κυβερνώντων έρχεται σε αντίθεση με την πολιτική βούληση των κυβερνωμένων, όπως αυτή εκφράζεται μέσα από το νομοθετικό έργο των κοινοβουλίων. Σε κάθε περίπτωση, η εμπιστοσύνη είναι εκείνη η σχέση μεταξύ κυβερνώντων και κυβερνωμένων, η οποία επιτρέπει ακριβώς αυτή την ένταση ανάμεσα στην πολιτική φρόνηση και τη νομοθεσία. Με άλλα λόγια, οι κυβερνώμενοι εμπιστεύονται τις κυβερνήσεις τους για να κάνουν ό,τι είναι δυνατό για τη διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης, όταν αυτή κινδυνεύει και για τη διαρκή βελτίωσή της όταν

Ακόμη και οι εθνικιστές στην Ευρώπη αναγνωρίζουν ότι οι εθνικές τους οικονομίες είναι πλέον ενσωματωμένες σε μια ευρωπαϊκή οικονομία, προσανατολισμένη προς ένα παγκόσμιο οικονομικό και πολιτικό φιλελεύθερο σύστημα.

αυτή είναι σταθερή.

Τι σημαίνει αυτό για τη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης; Κατ' αρχάς, αυτό σημαίνει ότι οι κυβερνώμενοι όλων των εθνών επιθυμούν μια παγκόσμια κατάσταση όπου το εμπόριο και όχι ο πόλεμος θα έχει τον πρώτο λόγο, όπου οι τεχνολογικές και πολιτισμικές καινοτομίες θα είναι στη διάθεση όλων και δεν θα ανήκουν μόνο στους παραγωγούς τους και όπου, τέλος, το κράτος δικαίου δεν θα αποτελεί προνόμιο των κρατών της Δύσης, αλλά κοινή παρακαταθήκη των εθνών. Αντίθετα από τις κατηγορίες των αντιπάλων

της, που μέσα από θολές μυστικιστικές έννοιες όπως «φιλελευθερισμός», «νεοφιλελεύθερη τάξη», «καπιταλισμός» απλά συκοφαντούν αυτό που από ζήλο και εμμονή απεχθάνονται, η παγκοσμιοποίηση είναι θεμιτή για τον παγκόσμιο πληθυσμό, τους κυβερνωμένους ανά τον κόσμο. Το ερώτημα για τη βελτίωση της διαδικασίας και ο αγώνας για παγκόσμια συμμετοχική οικονομία δεν θέτουν υπό αμφισβήτηση τη διαδικασία. Οι κριτικοί της παγκοσμιοποίησης, οι οποίοι μέσα από τη συνεχή και παραγωγική κριτική τους αντιτίθενται στα κακώς κείμενα της διαδικασίας, δεν είναι αντίθετοι σε αυτή. Παλεύουν και αγωνίζονται για να την καταστήσουν πιο βιώσιμη, ούτως ώστε μέσα από μια παγκόσμια οικονομική και κοινωνική τάξη να βρεθούν λύσεις για να κοινά πλανητικά προβλήματα. Ένα από αυτά, η κλιματική αλλαγή, αποτελεί επειλή για όλους και την οποία κανένα κράτος από μόνο του δεν μπορεί να αντιμετωπίσει.

Κατά δεύτερον, η εμπιστοσύνη των κυβερνωμένων στις αποφάσεις υπέρ της παγκοσμιοποίησης των κυβερνώντων, τόσο στη Δύση όσο και αλλού, αποδεικνύεται έμμεσα

από το γεγονός ότι οι μόνες αντιφιλελεύθερες δυνάμεις στον πλανήτη είναι στυγνές τυραννίες, όπως η Ρωσία, η Κίνα και η Τουρκία. Στα κράτη αυτά, η εμπιστοσύνη ανάμεσα στους κυβερνώντες και στους κυβερνωμένους έχει ήδη διαρραγεί. Με τις διώξεις των πολιτικών αντιφρονούντων, τη μαφιοκρατία και τη διαφθορά τα δικτατορικά αυτά καθεστώτα οδηγούν τους λαούς τους στον οικονομικό μαρσασμό και στην εξαθλίωση. Τέλος, πολλοί είναι εκείνοι, που πιστεύουν ότι από μόνους του ο πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας είναι εκ των πραγμάτων, ντε φάκτο, το τέλος της παγκοσμιοποίησης του φιλελεύθερου επιχειρήματος. Αυτοί σφάλλουν τουλάχιστον σε δύο σημεία. Πρώτον, η ίδια η επίσημη ιδεολογία τόσο του Πούτιν όσο και του Σι, της ολιγαρχίας του Κρεμλίνου και του Κινεζικού Κομμουνιστικού Κόμματος είναι η αποκατάσταση, όπως οι ίδιοι υποχρηζόταν, μιας πολυκεντρικής παγκόσμιας τάξης. Δεύτερον, τα μέλη της ρωσικής και κινεζικής ελίτ σήμερα είναι όλοι ζήλωτες της παγκόσμιας οικονομίας από την οποία τρέφονται, αντώντας το σημαντικότερο κομμάτι τόσο του πλούτου

τους όσο και του τρόπου ζωής τους. Όσο και αν οι τυράννοι προσπαθούν να αποσταθεροποιήσουν τους ψηφοφόρους της Δύσης ενισχύοντας με κάθε τρόπο τα λεγόμενα «αντισυστημικά» κόμματα σε Ευρώπη και Αμερική, το κεφάλαιο «εμπιστοσύνη» στη Δύση πηγάει από το γεγονός ότι κανείς κυβερνών και καμία κυβέρνηση δεν μπορεί να γίνει τύραννος. Ακόμη και οι εθνικιστές στην Ευρώπη αναγνωρίζουν ότι οι εθνικές τους οικονομίες είναι πλέον ενσωματωμένες σε μια ευρωπαϊκή οικονομία, προσανατολισμένη προς ένα παγκόσμιο οικονομικό και πολιτικό φιλελεύθερο σύστημα. Οι τυράννοι πρώτα κερδίζουν την εμπιστοσύνη των λαών τους και μετά γίνονται οι καταπιεστές τους. Η εμπιστοσύνη όμως, ενώ είναι σταθερή στα φιλελεύθερα κοινοβουλευτικά καθεστώτα, είναι αμφίβολη στα αντιδημοκρατικά καθεστώτα. Η επαφή των δύο, ακόμη και μέσω ενός πολέμου, αρκεί για να ενισχύσει τα πρώτα και να οδηγήσει τα δεύτερα στην κατάρρευση.

Ο κ. Παναγιώτης Χρηστάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Με χροιά πολιτική η πρώτη δίκη για ΚΕΠ

Κορωνίδα των υποθέσεων για χρυσά διαβατήρια το βίντεο του Al Jazeera – Στα σκαριά η καταχώρηση και άλλων το επόμενο διάστημα

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Ο καθορισμός από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας ημερομηνίας εκδίκασης της πρώτης υπόθεσης για το Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα (ΚΕΠ), γνωστής και ως Al Jazeera, αποτελεί μια σημαντική εξέλιξη στα όσα έχουν αφήσει πίσω τους, σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο, οι έρευνες των τελευταίων ετών σ' ένα ζήτημα που συνεχίζει να έχει κυρίαρχη θέση στο εσωτερικό. Στις 26 Οκτωβρίου, ενώπιον του Μόνιμου Κακούργιοδικείου Λευκωσίας, θα παρουσιαστούν οι πρωταγωνιστές του βίντεο του Al Jazeera, μια εξέλιξη που αναμένεται με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τόσο για τα όσα θα ακουστούν κατά την διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας αλλά κυρίως για την κατάληξη της.

Η πρώτη δίκη που στηρίζεται στις έρευνες της Επιτροπής υπό τον Μύρωνα Νικολάτο, εκ των πραγμάτων, θα προσλάβει και πολιτική χροιά μιας και συμπίπτει με την προεκλογική περίοδο των προεδρικών εκλογών του 2023. Επί του προκειμένου μια πρώτη γεύση έδωσε η ουσία δημοσιοποίησης της έκθεσης του γενικού ελεγκτή για το ΚΕΠ, ενώπιον της Επιτροπής Ελέγχου της Βουλής. Το ΑΚΕΛ καθώς και άλλα κόμματα της αντιπολίτευσης έδωσαν το στίγμα τους, ωστόσο, οι πολιτικές προεκτάσεις που αναμένεται να δοθούν δεν περιορίζονται μόνο σε κομματικό επίπεδο. Πολιτική χροιά αναμένεται να δοθεί και εντός της δικαστικής

Στο εδώλιο του κατηγορουμένου θα καθίσουν ο πρώην πρόεδρος της Βουλής Δημήτρης Συλλούρης, ο πρώην βουλευτής του ΑΚΕΛ Χριστάκης Τζιοβάνης, το στέλεχος του Ομίλου Τζιοβάνη Αντώνης Αντωνίου και ο δικηγόρος Ανδρέας Πιττάτζης.

αίθουσας από την υπεράσπιση των κατηγορουμένων. Ήδη κάποιες εκ των συνηγόρων άνοιξαν μερικώς τα χαρτιά τους, στη διαδικασία παραπομπής σε δίκη των τεσσάρων, θέτοντας θέμα για τον γενικό και βοηθό γενικό εισαγγελέα, ένεκα της θητείας τους στο Υπουργικό Συμβούλιο την περίοδο που λάμβανε αποφάσεις για αιτήσεις πολιτογράφησης αλλοδαπών επενδυτών με το ΚΕΠ. Ωστόσο, από τη διαδικασία παραπομπής προέκυψαν και άλλα ενδιαφέροντα στοιχεία που αναμένεται να συντηρήσουν το ενδιαφέρον της δίκης.

Βασικά όπλα

Η δίκη με το βίντεο του Al Jazeera μπορεί να χαρακτηριστεί και ως η κορωνίδα των υποθέσεων που αναμένεται να καταλήξουν ενώπιον της δικαιοσύνης. Η παρουσία δύο πολιτικών προσώπων στο εδώλιο,

Η έναρξη της πρώτης δίκης θα γίνει στις 26 Οκτωβρίου στο Μόνιμο Κακούργιοδικείο Λευκωσίας με την υπεράσπιση των κατηγορουμένων να έχει αποκαλύψει ένα μέρος της τακτικής που θα ακολουθήσει.

του πρώην προέδρου της Βουλής Δημήτρης Συλλούρη και του πρώην βουλευτή του ΑΚΕΛ Χριστάκη Τζιοβάνη, αναμένεται να ενισχύσει την πολιτική αντιπαράθεση εκτός αίθουσας. Ωστόσο, η πρώτη πράξη αναμένεται να παιχθεί εντός της δίκης. Ο συνήγορος του Δημήτρη Συλλούρη Κρις Τριανταφυλλίδης προέβλεπε το έδαφος για τα νομικά όπλα που θα χρησιμοποιήσει κατά τη διάρκεια της δίκης στο Κακούργιοδικείο. Και τα δύο ζητήματα που έθεσε σε μια διαδικασία τυπικού

χαρακτήρα για καθορισμό ημερομηνίας έναρξης της δίκης, δεν σχετίζονται με την ουσία των κατηγοριών που αποδίδονται στον πελάτη του, αλλά με μια ενδεχόμενη απαλλαγή τους με το σκεπτικό ότι η όλη διαδικασία έχει πρόβλημα εν τη γενέσει της.

Με βάση τις διακρυμμένες προθέσεις της υπεράσπισης, το Κακούργιοδικείο όπως όλα δείχνουν θα κληθεί να αποφασίσει αν η υπόθεση που βρίσκεται ενώπιόν του είναι «μολυσμένη». Δηλαδή αν

ισχύει το σκεπτικό της υπεράσπισης πως τα πρόσωπα που ενέκριναν τη δίωξη του πελάτη του, γενικός εισαγγελέας και βοηθός γενικός εισαγγελέας, δεν νομιμοποιούνται να το πράξουν ένεκα της συμμετοχής τους στο Υπουργικό Συμβούλιο που ενέκρινε τις πολιτογραφικές αλλοδαπών επενδυτών του ΚΕΠ. Στην περίπτωση αυτή επιδίωξη της υπεράσπισης είναι η απαλλαγή των κατηγορουμένων με το σκεπτικό ότι η δίωξη είναι προβληματική.

Το δεύτερο θέμα που γιγέρθηκε από τον κ. Τριανταφυλλίδη και υπερθεματίστηκε από τον Ανδρέα Πιττάτζη ήταν αυτό της δημοσιότητας που προσέλαβε η υπόθεση με το βίντεο του Al Jazeera. Ο κ. Τριανταφυλλίδης αναφέρθηκε σε ρεπορτάζ ημερήσιας εφημερίδας στο οποίο υπήρχαν αναφορές οι οποίες εκλήφθηκαν, από τον συνήγορο του Δημήτρη Συλλούρη, ως παρέμβαση στο έργο της δικαιοσύνης. Ο κ. Τριανταφυλλίδης περιορίστηκε να καλέσει τον γενικό εισαγγελέα να διερευνήσει το συγκεκριμένο ζήτημα ο δε κ. Πιττάτζης άφησε να εννοηθεί πως με τα ζητήματα δημοσιότητας «θα τα πούμε στη δικαστική αίθουσα». Από τις κινήσεις των δύο δικηγόρων φαίνεται πως στις προθέσεις τους είναι να εγείρουν θέμα δίκαιης δίκης των πελατών τους, ένεκα της υπέρμετρης, κατά τους ίδιους, δημοσιότητας που δόθηκε στην υπόθεσή τους. Και σε αυτή τη περίπτωση επιδίωξη θα είναι η απαλλαγή των κατηγορουμένων.

Νέες υποθέσεις

Η έναρξη εκδίκασης του πρώτου φακέλου από το πόρισμα Νικολάτου συμπίπτει με την ολοκλήρωση αριθμού άλλων υποθέσεων, η διερεύνηση των οποίων έχει ολοκληρωθεί και ετοιμάζεται η παραπομπή τους στη δικαιοσύνη. Η τελευταία πινελιά για τους φακέλους που έχουν ολοκληρωθεί θα μπει το αμέσως επόμενο διάστημα με τις δημοσιογραφικές πληροφορίες να κάνουν λόγο για 20 πρόσωπα που θα οδηγηθούν σε δίκη. Από πλευράς Νομικής Υπηρεσίας αυτό που έχει γίνει γνωστό είναι πως κάποιες υποθέσεις είναι σε προχωρημένο στάδιο διερεύνησης. «Σε αυτές είναι που θα δώσουμε ιδιαίτερη έμφαση σήμερα και θεωρώ ότι θα είμαστε σε καλύτερη θέση να ξερούμε πώς προχωρούν και ποιες υποθέσεις προχωρούν».

Επιδίωξη μας είναι σύντομα να καταχωρισθούν νέες υποθέσεις ενώπιον δικαστηρίου, γι' αυτό και μόλις συμπληρώνεται μια υπόθεση και τύχει αξιολόγησης, λαμβάνονται αποφάσεις από τη Νομική Υπηρεσία, χωρίς χρονοτριβή» διαβεβαίωσε ο γενικός εισαγγελέας. Εάν και εφόσον επιβεβαιωθεί ο οδικός δικαστικός χάρτης από πλευράς Νομικής Υπηρεσίας, ουσιαστικά θα σημειωθεί επανάληψη του σκηνικού που υπήρχε μετά το 2014 με τις υποθέσεις για την κατάρρευση της οικονομίας, περίοδος κατά την οποία παρατηρήθηκε συνωστισμός υποθέσεων στα Κακούργιοδικεία.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΛΗΡΙΔΗΣ, Πρόεδρος Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου

Εξαιρέση του κανόνα οι ποινικές υποθέσεις για δικηγόρους

—Τι σημαίνει για τον δικηγορικό κόσμο της Κύπρου η έναρξη δικαστικών διαδικασιών για υποθέσεις με εμπλοκή δικηγόρων;

—Οι υποθέσεις ποινικής φύσεως, οι οποίες έχουν αρχίσει εναντίον δικηγόρων, αποτελούν την εξαιρέση στον κανόνα, η οποία βεβαίως εξαιρέση υπάρχει πολύ πιθανόν σε όλα τα επαγγέλματα αλλά και επιβεβαιώνει σαν εξαιρέση τον κανόνα ότι οι δικηγόροι, λειτουργοί της δικαιοσύνης, που αριθμούν σήμερα σχεδόν τις 4.500, αποτελούν μέρος της νομιμότητας και του Κράτους Δικαίου. Βεβαίως, η έναρξη των δικαστικών διαδικασιών δεν σημαίνει τίποτε απολύτως όσον αφορά το αποτέλεσμα και την έκβαση τους. Υπάρχει πάντοτε το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα και τεκμήριο της αθωότητας. Όμως και στο παρελθόν είχαμε καταδικές δικηγόρων και βεβαίως σε αυτές τις περιπτώσεις, όπου η καταδίκη ουσιαστικά ποσοποίησε διάπραξης

σοβαρού ποινικού αδικήματος, η συνήθης ποινή την οποία επιβάλλει το Πειθαρχικό Συμβούλιο των δικηγόρων είναι η διαγραφή από το μητρώο των δικηγόρων. Παλαιότερα, η διαγραφή σαν το έσχατο μέτρο δεν χρησιμοποιείτο αλλά επιβαλλόταν αναστολή της άδειας άσκησης του επαγγέλματος για κάποιους μήνες, κάτι το οποίο το νέο Πειθαρχικό Συμβούλιο θεωρεί αναλόγως πάντοτε με την περίπτωση ότι δεν είναι ορθό.

—Με αφορμή την εμπλοκή δικηγόρων σε υποθέσεις διαφθοράς αλλά και του αντίκτυπου που υπάρχει στην κοινωνία, προκύπτει ηθικό ζήτημα από όσα ζήτησε ο ΠΑΣ με επιστολή του από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας;

—Η επιστολή προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας 20/5/2022 στάλθηκε με την επιβολή κυρώσεων που υιοθέτησε η Κ.Δ. ως μέλος της Ε.Ε. κατά Ρώσων με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν προβλήματα σε δικηγορικά

γραφεία. Ευτυχώς ο αριθμός των άμεσα επηρεαζόμενων δεν είναι μεγάλος, αλλά είχαμε καταγγελίες τότε ότι τραπεζικά ιδρύματα παγοποίησαν τους λογαριασμούς Ρώσων πελατών τους, ανεξαρτήτως αν καλύπτονταν από τις κυρώσεις ή όχι «υπό τον φόβο των Ιουδαίων». Το αποτέλεσμα ήταν ότι δεδουλευμένες οφειλές δεν μπορούσαν να καταβληθούν στα δικηγορικά γραφεία και περαιτέρω η δίωξη της ρωσικής πελατείας ως αποτέλεσμα των κυρώσεων σε ορισμένες περιπτώσεις δημιούργησε δύσκολες οικονομικές καταστάσεις με απόλυτη προσωπικού και αδυναμία πολλές φορές δικηγορικών γραφείων να εκπληρώσουν τις οικονομικές τους υποχρεώσεις. Ο ΠΑΣ ποτέ δεν ζήτησε ούτε επιδόματα ούτε οικονομική ενίσχυση υπό μορφή παροχών/επιδομάτων. Η αναφορά σε «οικονομική στήριξη» στην επιστολή, αφορούσε την εξέταση της δυνατότητας, όπως έγινε και την περίοδο της πανδημίας,

αναστολής π.χ. πληρωμής υποχρεώσεων ΦΠΑ/φορολογικών υποχρεώσεων, υποβολή δηλώσεων κ.ο.κ., χωρίς να επιβαρύνεται ο πολίτης αλλά για να διευκολυνθούν κάποιοι συνάδελφοι και γραφεία προσωρινά, τα οποία είχαν πληγεί περισσότερο από άλλους ως αποτέλεσμα των μέτρων. Άλλο η «στήριξη» και άλλο η «ενίσχυση». Ουδέν μεμπτό, σε αντίθεση όμως με τον τρόπο διαχείρισης του όλου θέματος μετά τη διαρροή της επιστολής από κάποια ΜΜΕ και κάποιους, οι οποίοι έσπευσαν να κατηγορήσουν τους δικηγόρους. Έχω πει πάρα πολλές φορές ότι οι εμπλεκόμενοι δικηγόροι τέθηκαν ενώπιον του Πειθαρχικού και του Εποπτικού Γραφείου του ΠΑΣ, κάποιες υποθέσεις εκδικάστηκαν και υπήρξαν καταδίκες, κάποιες εκκρεμούν και κάποιες διερευνώνται ακόμα. Διαβεβαιώνω για μία ακόμη φορά ότι ουδέποτε ο ΠΑΣ ζήτησε ή έλαβε οικονομική ενίσχυση από το κράτος.

Ο ΠΑΣ ποτέ δεν ζήτησε ούτε επιδόματα ούτε οικονομική ενίσχυση υπό μορφή παροχών/επιδομάτων, τονίζει στην «Κ» ο κ. Χρήστος Κληρίδης.

Σε νέο αδιέξοδο το Τοπικό Σχέδιο Ακάμα

Η ανάγκη επαναξιολόγησής του, οι διαφωνίες των κοινοτήτων που επηρεάζονται και οι πιέσεις στο Πολεοδομικό Συμβούλιο

Της ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

Παράταση μέχρι νεωτέρας φαίνεται να είναι μέχρι στιγμής το επικρατέστερο σενάριο σε σχέση με το Τοπικό Σχέδιο Ακάμα. Έξι χρόνια μετά την απόφαση για εκπόνησή του από το Υπουργικό Συμβούλιο, ο φάκελος Ακάμα βρίσκεται μπροστά σε νέο αδιέξοδο εφόσον δεν φαίνεται να επιτεύχθηκε τελικά ο στόχος που είχε τεθεί από την κυβέρνηση, να συγκεραστούν τα αιτήματα των κοινοτήτων με τις θέσεις της περιβαλλοντικής αρχής. Η τελική περιβαλλοντική γνωμάτευση που δημοσιεύτηκε τέλος Αυγούστου επικύρωσε το περιεχόμενο της ειδικής έκθεσης οικολογικής αξιολόγησης και ενέτεινε τις αντιδράσεις των κοινοτήτων Ακάμα. Σοβαρές διαφωνίες εκφράζονται ωστόσο και σε επίπεδο Πολεοδομικού Συμβουλίου, με την πλειοψηφία των μελών να θεωρούν ότι καταργούνται στόχοι κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης των κοινοτήτων Ακάμα, οι οποίοι ήταν ο βασικός άξονας του σχεδίου. Από την άλλη οι όροι της Περιβαλλον-

τικής Αρχής είναι δεσμευτικοί και δεν αφήνουν περιθώρια παρέκκλισης. Την ίδια ώρα, με τις προεδρικές εκλογές ενόψει, η τελική απόφαση για το θέμα, αποκτά άλλη βαρύτητα, λόγω πολιτικού κόστους που δύναται να επιφέρει. Πηγές αναφέρουν στην «Κ» ότι σε κάποιες περιπτώσεις ασκούνται πιέσεις ώστε το πολεοδομικό συμβούλιο να μην εκδώσει τελικά το τοπικό σχέδιο, εφόσον οι προσδοκίες των κοινοτήτων Ακάμα δεν μπορούν να ικανοποιηθούν.

Νέα αναβολή

Αυτή τη στιγμή το Πολεοδομικό Συμβούλιο χρειάζεται χρόνο ώστε να μελετήσει την περιβαλλοντική γνωμάτευση και να τροποποιήσει αναλόγως τις πρόνοιες του σχεδίου. Μέχρι στιγμής έγινε μία σύσκεψη και η επόμενη έχει προγραμματιστεί για τις 20 Σεπτεμβρίου. Σύμφωνα με πληροφορίες, ενδέχεται η έκδοση του σχεδίου να καθυστερήσει. Πηγές αναφέρουν ότι λόγω του όγκου δουλειάς που απαιτείται γι' αυτή τη διαδικασία δεν αποκλείεται να περάσουν 2-6 μήνες από την

Έξι χρόνια μετά την απόφαση για εκπόνησή του από το Υπουργικό Συμβούλιο, το Τοπικό Σχέδιο Ακάμα βρίσκεται σε νέο αδιέξοδο εφόσον δεν φαίνεται να επιτεύχθηκε τελικά ο στόχος που είχε τεθεί.

ημερομηνία περιβαλλοντικής γνωμάτευσης, μέχρι την έκδοση του σχεδίου. Είναι επίσης θέμα πολιτικής απόφασης, αφού τον τελικό λόγο θα έχει ο υπουργός Εσωτερικών. Εκφράζονται επίσης εκτιμήσεις ότι αντικειμενικά η τελική διευθέτηση του θέματος δεν θα επέλθει πριν από το 2023. Αναφορά στο ενδεχόμενο παράτασης στην τελική

δημοσίευση του Τοπικού Σχεδίου είχε γίνει ήδη από τον Ιούλιο. Πηγές από το Πολεοδομικό Συμβούλιο είχαν αναφέρει στην «Κ» ότι εφόσον πολλές από τις πρόνοιες στερούν υφιστάμενα αναπτυξιακά δικαιώματα που εφαρμόζονται σήμερα από τις κοινότητες, όπως είναι η μεμονωμένη κατοικία και η αναιρέση ζωνών, η κατάσταση ίσως

επαναξιολογηθεί πλήρως. Μιλώντας στην «Κ» ο υπουργός Γεωργίας Κώστας Καδής τόνισε πάντως ότι η γνωμάτευση της Περιβαλλοντικής Αρχής προστατεύει την ακεραιότητα του Ακάμα και ζητούμενο είναι το τελικό σχέδιο να ενσωματώνει αυτές τις παρατηρήσεις.

Ο ρόλος των κοινοτήτων

Η κατάργηση της μεμονωμένης κατοικίας και οι περιορισμοί στις πολεοδομικές ζώνες που έφερε η περιβαλλοντική γνωμάτευση προκάλεσε την έντονη αντίδραση των κοινοτήτων Ακάμα. Μιλώντας στην «Κ» ο κοινοτάρχης Ίνειας Γιάνκος Τσίβικος και ο κοινοτάρχης Κάθηκα Μενέλαος Τούρβας, χαρακτηρίζουν απαράδεκτες τις αλλαγές που επιβάλλει η περιβαλλοντική γνωμάτευση και ζητούν τη διατήρηση της δόξα της πολιτικής για την περιοχή. Το πρώτο της Παρασκευής πέντε κοινότητες Ακάμα έστειλαν επιστολή στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, με την οποία αιτούνται να μην προχωρήσει στην εξαγγελία του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα και να παραμείνουν στη δόξα πολιτι-

κής. Η επιστολή υπογράφεται από τους κοινοτάρχες Ίνειας, Κάθηκα, Νέου Χωριού, Αρόδων και Δρούσεας. Η επιστολή κοινοποιείται στον υπουργό Εσωτερικών, το Πολεοδομικό Συμβούλιο και την Ένωση Κοινοτήτων. Όπως αναφέρεται στην επιστολή, το υπό εκπόνηση Τοπικό Σχέδιο δεν είναι σχέδιο ανάπτυξης, αφού με την περιβαλλοντική γνωμάτευση αφαιρούνται οποιεσδήποτε πρόνοιες ανάπτυξης, καταργείται η μεμονωμένη κατοικία, μειώνονται δραστηριότητες ανάπτυξης και τεράστιες εκτάσεις εντάσσονται σε περιοχές διατήρησης παραμένοντας εσαεί χωρίς κανένα δικαίωμα ανάπτυξης. Επισημαίνεται ότι η περιβαλλοντική γνωμάτευση δεν λαμβάνει υπόψη τον ανθρώπινο παράγοντα και οδηγούν με μαθηματικά ακρίβεια σε σοβαρές αντιδράσεις και μη αποδοχή του εκπονημένου σχεδίου. Καλούν τον Πρόεδρο Αναστασιάδη να μην εξαγγείλει το Τοπικό Σχέδιο και να παραμείνει η Δύσωση Πολιτικής. Οι κοινότητες ζητούν επίσης συνάντηση για το θέμα με τον Πρόεδρο Αναστασιάδη.

VOGUE

GREECE

25/09
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

LOVE ?

Christopher Papakallatis & Sara Grace Wallerstedt
by Christopher Papakallatis

Φάκελος: Ο τουρκικός γρίφος

Πού θα είναι σε ένα χρόνο Ερντογάν και Τουρκία;

Έντεκα αναλυτές εξηγούν στην «Κ»

Του ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ

Οι διαφορές με την Ελλάδα αποτελούν όπλο στη φαρέτρα του Ερντογάν, αν αποφάσιζε να προκαλέσει μια τεχνητή κρίση ως αντίβαρο στην οικονομική σήψη της Τουρκίας. Είναι άλλωστε ικανός να γκρεμίσει τις γέφυρες με τη Δύση, αν αυτό χρειαστεί για να κερδίσει τις εκλογές, οι οποίες έχουν υπαρκτό χαρακτήρα για το μέλλον του. Όμως, κανείς δεν μπορεί να μπει στο μυαλό του.

Στο συμπέρασμα αυτό συγκλίνουν έντεκα αναλυτές με καλή γνώση των εξελίξεων στην Τουρκία, οι οποίοι σκιαγραφούν στην «Κ» τη θέση της γείτονος σε έναν χρόνο από σήμερα. Οδηγός τους, η πορεία ενός στριμωγμένου –πλην απρόβλεπτου– ηγέτη, ο οποίος ετοιμάζεται να παίξει το «τελευταίο χαρτί» με στόχο την παραμονή στην εξουσία. Οι τοποθετήσεις τους στέλνουν σήμα εγρήγορης για την Ελλάδα, η οποία μπαίνει στην εξίσωση του προέδρου της Τουρκίας με το βλέμμα στην κάλπη, που θα στηθεί μέχρι το καλοκαίρι.

Εκλογικό δράμα

Το ερώτημα «ομαλή μετάβαση εξουσίας μέσω των εκλογών ή μάχη μέχρι τέλους για τη διατήρηση στην εξουσία» τίθεται πλέον ανοικτά ανάμεσα στους μελετητές της τουρκικής πραγματικότητας, καθώς υπάρχουν φόβοι ότι ο Ερντογάν θα ήταν ικανός να αμφισβητήσει το αποτέλεσμα και να επαναλάβει τις εκλογές, αν η διαφορά θα είναι μικρή, ή ακόμη και να αγνοήσει το εκλογικό αποτέλεσμα, βάζοντας σε άλλα μονοπάτια την Τουρκία. Εξάλλου, «έναν εμφύλιο πόλεμο δεν είναι πέρα από κάθε φαντασία».

Με βάση τις δημοσκοπήσεις και την περιρρέουσα ατμόσφαιρα στη γείτονα, μέχρι στιγμής, ο Ερντογάν οδεύει προς μια εκλογική ήττα από τον συνασπισμό της αντιπολίτευσης, που απαρτίζεται από τους κεμαλιστές και άλλα κόμματα. Ο Κιλιςτάρου γλου φαίνεται ότι αυτή τη φορά διεξάγει μια πιο αποτελεσματική καμπάνια. Είναι πάντως ένας αντιπαλός τον οποίο γνωρίζει καλά ο Ερντογάν και άρα μπορεί να τον χειριστεί καλύτερα όσο θα ξετυλίγει το προσωπικό ταλέντο του: της δημαγωγίας μπροστά στην εκλογική αναμέτρηση. Γι' αυτό και ο δήμαρχος της Αγκυρας, Γιαβάς, θεωρείται δυνητικός υποψήφιος ο οποίος μπορεί να αιφνιδιάσει τον Ερντογάν, αξιοποιώντας στο έπακρο την υψηλή δημοφιλία του. Σε αντίθεση με τον δήμαρχο της Κωνσταντινούπολης, Ιμάμογλου, ο οποίος «δεν είναι ακόμη έτοιμος».

Τα σενάρια για την Ελλάδα

Ακόμη όμως κι αν υπάρξει αλλαγή φρουράς στην τουρκική κυβέρνηση με τον πλέον ανώδυνο τρόπο, είναι αμφίβολο αν αυτή θα συνοδευθεί και από αλλαγή πλεύσης της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά την Ανατολική Μεσόγειο. Η Ελλάδα θα βρεθεί τότε αντιμέτωπη με ένα καλό και ένα κακό σενάριο: α) Μια νέα κυβέρνηση στην Τουρκία επικεντρώνεται στη διαχείριση του οικονομικού χάους και επιλέγει τη «νπνεμία» στο

Αιγαίο β) με την ευκαιρία της 100ής επετείου της Συνθήκης της Λωζάννης και της τουρκικής δημοκρατίας –καλοκαίρι και φθινόπωρο 2023, αντιστοίχως– διατηρεί ή και αυξάνει την ένταση στο Αιγαίο, ανεξάρτητα από τις προκλήσεις στο εσωτερικό.

Η άποψη ότι η Τουρκία «χάρισε» τα νησιά στην Ελλάδα μέσα από λανθασμένους χειρισμούς της είναι ευρέως διαδεδομένη στην τουρκική κοινή γνώμη και ενίοτε λαμβάνει τα χαρακτηριστικά της εμμονής. «Αν χρειαστεί, θα φορέσω στρατιωτική στολή και θα δεχθώ ακόμη και να ανατιναχθώ ανάμεσα σε Έλληνες στρατιώτες», έλεγε τις προάλλες ο κεμαλιστής δήμαρχος του Μπολού. Η αντίληψη αυτή αποτελεί τη βάση για μια χειρότερη εκδοχή, που θέλει τον Ερντογάν να προκαλεί τεχνητή κρίση με την Ελλάδα, στοχεύοντας ακόμη και στην αναβολή των εκλογών στην Τουρκία. «Το μέτωπο με τη Συρία δεν θα ήταν αρκετό γι' αυτόν τον σκοπό», εκτιμούν αναλυτές, που ζηγίζουν τα δεδομένα για να οριοθετήσουν τις επιλογές που θεωρητικά υπάρχουν στο τραπέζι.

Δεν έλειψαν Τούρκοι αναλυτές που αρνήθηκαν να απαντήσουν στα ερωτήματα της «Κ». Θεωρούν ότι Τουρκία και Ελλάδα έχουν μπει σε έναν φαύλο κύκλο αντιπαραγωγικής αντιπαλοτητας. Κυρίως όμως θεωρούν τόσο

Σήμα εγρήγορης προς την Ελλάδα, η οποία μπαίνει στην εξίσωση του Τούρκου προέδρου με το βλέμμα στην κάλπη, που θα στηθεί μέχρι το καλοκαίρι.

απρόβλεπτο τον Ερντογάν, που κρίνουν ότι δεν έχει νόημα να τοποθετηθούν για έναν στριμωγμένο ηγέτη σε μια μετέωρη χώρα. Τον έχουν ικανό για όλα και άλλωστε αρνούνται να πάρουν ως δεδομένη την προκρουγμένη ημερομηνία των εκλογών.

Θύμα των Erdoganomics, η οικονομία της Τουρκίας βρίσκεται σε περιδίπλωση με επώδυνο αντίκτυπο στα θεμέλια της κοινωνίας της. Το καθεστώς καταδικάζει την οικονομία με την πολιτική του αναξιοπιστία: χρησιμοποιεί τη δικαιοσύνη για να πλήξει πολιτικούς αντιπάλους: φλερτάρει με άλλα απολυταρχικά καθεστώτα: καταστρατηγεί ανθρώπινα δικαιώματα και απομακρύνει την Τουρκία από την ευρωπαϊκή και ευρύτερα δυτική προοπτική της.

Μπροστά σε αυτήν την πραγματικότητα, αποχαλινώνεται η ρητορική εις βάρος της Ελλάδας, η οποία είναι μεν σχεδιασμένη για εσωτερική κατανάλωση, αλλά μπορεί ανά πάσα στιγμή να προκαλέσει ανυπολόγιστες παρενέργειες. Όσο για την τουρκική αντιπολίτευση; Οι περιγραφές επέλεξαν μελανά χρώματα, καθώς ο σχεδιασμός της «εξαντλείται στην ανατροπή του Ερντογάν». Μέχρι τότε; Η Τουρκία του Ερντογάν θα λαμβάνει στήριξη, «πιθανώς και συνάλλαγμα», από τη Ρωσία του Πούτιν με εγγύηση τα έσοδα της Gazprom από την Ευρώπη.

Σύμφωνα με τους μελετητές της τουρκικής πραγματικότητας, ο Ταγίπ Ερντογάν θα ήταν ικανός να αμφισβητήσει το αποτέλεσμα και να επαναλάβει τις εκλογές, αν η διαφορά είναι μικρή, ή ακόμη και να αγνοήσει το εκλογικό αποτέλεσμα, βάζοντας σε άλλα μονοπάτια την Τουρκία.

Στίβεν Κουκ, Συμβούλιο Εξωτερικών Σχέσεων - CFR, ειδικός στα θέματα Μέσης Ανατολής

Μπορεί να τον παρασύρει η ρητορική του

Η έκβαση των εξελίξεων στην Τουρκία είναι εντελώς αβέβαιη. Θεωρώ ότι ο Ερντογάν θα κάνει ό,τι μπορεί για να κερδίσει αυτές τις εκλογές. Μεταξύ άλλων, θα χρησιμοποιήσει την Ελλάδα και την Κύπρο για να κατευθύνει το λαϊκό αίσθημα εις βάρος τους. Όμως, αν τελικά κερδίσει ο Ερντογάν, είναι πιθανό να τον δούμε να οπισθοχωρεί από την επιθετική ρητορική του. Αν κερδίσει η αντιπολίτευση, είναι θολή η πρόβλεψη. Πρόκειται για κόμματα με διαφορετικές ιδεολογικές καταβολές, που θα πρέπει να συμφωνήσουν σε έναν κοινό υποψήφιο. Υποψιάζομαι ότι αυτό δεν θα γίνει, λειτουργώντας προς όφελος του Ερντογάν. Αν κερδίσει ο Κιλιςτάρου γλου (σ.σ. ηγέτης του κεμαλικού, σοσιαλδημοκρατικού CHP), θα μπορούσε να τηρήσει μια πιο μετριοπαθή στάση στο Αιγαίο

μόνο αν ήθελε να διαφοροποιηθεί από τον προκάτοχό του, διότι είναι ένα θέμα που ευαισθητοποιεί μεγάλο μέρος της τουρκικής κοινωνίας, ανεξάρτητα από το κόμμα προτίμησής. Η σημερινή αντιπολίτευση ίσως να έριχνε τους τόνους ως κυβέρνηση απέναντι στην Ε.Ε. και τη Δύση, όμως ο Κιλιςτάρου γλου είναι και ο ίδιος εθνικιστής. Ο δήμαρχος της Αγκυρας Μανσοούρ Γιαβάς θα ήταν μια υποψηφιότητα που επίσης θα έβγαζε νόημα απέναντι στον Ερντογάν, ως ιδιαίτερα δημοφιλής αλλά και σκληρός εθνικιστής, γεγονός που θα μπορούσε να δημιουργήσει και πάλι προβλήματα για την Ελλάδα και την Κύπρο.

Η πιο επικίνδυνη περίοδος για την Ελλάδα είναι η περίοδος μέχρι τις εκλογές, μέσα από τις οποίες ο Ερντογάν επιθυμεί πάση θυσία να είναι ο πρόεδρος της Τουρκίας στην 100ή επέτειο της τουρκικής δημοκρατίας το 2023. Θα χρησιμοποιήσει κάθε μέσο που μπορεί και η Ελλάδα είναι θέμα που του βγαίνει με φυσικό τρόπο στον σχεδιασμό του. Όμως το Αιγαίο βρίσκεται πολύ κοντά στην Τουρκία και τα αεροσκά-

φη των δύο χωρών πετούν το ένα δίπλα στο άλλο. Δεν μπορεί να αποκλειστεί ένα ατύχημα ή μια παρεξήγηση ή ένα λάθος. Και οι ΗΠΑ δεν έχουν δράσει όπως θα έπρεπε ως διαιτητές για τις δύο χώρες στην περιοχή. Έχουν αποδειχθεί σιωπηλές

Δεν πιστεύω ότι οι Τούρκοι επιθυμούν εσκεμμένα να πάνε σε πόλεμο με την Ελλάδα, ιδίως αν σκεφθεί κανείς τη φριχτή οικονομία τους. Όμως, τα πάντα μπορούν να συμβούν.

και αναποτελεσματικές. Δεν πιστεύω ότι οι Τούρκοι επιθυμούν εσκεμμένα να πάνε σε πόλεμο με την Ελλάδα, ιδίως αν σκεφτεί κανείς τη φριχτή οικονομία τους. Όμως, τα πάντα μπορούν να συμβούν. Εξάλλου, η συστηματική ρητορική του Ερντογάν γύρω από τη Συνθήκη

της Λωζάννης, τα νησιά και την άποψη ότι η Τουρκία αδικείται, μπορεί να τον παρασύρουν σε έναν δρόμο που δεν θα μπορεί να κάνει διαφορετικά από το να αναλάβει δράση, αν αυτό θα είναι προς το πολιτικό του συμφέρον. Δράση την οποία στην πραγματικότητα δεν θα ήθελε να αναλάβει.

Ως προς την τουρκική οικονομία, βρίσκεται σε καθεστώς απελπισίας, λόγω της κακής διαχείρισης του Ερντογάν. Υπάρχουν πλέον χρηματικές ροές προς την κεντρική τράπεζα της Τουρκίας. Υποψιάζομαι ότι βρίσκεται από πίσω η Ρωσία, μετά και τη συμφωνία Πούτιν - Ερντογάν η Τουρκία να βοηθήσει για την παράκαμψη των δυτικών κυρώσεων εις βάρος της Ρωσίας. Γίνεται όλο και πιο σαφές ότι ο Πούτιν έχει επενδύσει στον Ερντογάν και τον θέλει να κερδίσει αυτές τις εκλογές. Μην ξεχνάμε ότι η Ρωσία σε αυτή τη φάση έχει πολλά χρήματα λόγω της εκτόξευσης των τιμών της ενέργειας. Υποψιάζομαι ότι το ξένο συνάλλαγμα που εισρέει στην Τουρκία ίσως είναι χρήματα που έχει βγάλει η Ρωσία από τις πωλήσεις ενέργειας στη Δύση.

Φάκελος: Ο τουρκικός γρίφος

Γιαβούζ Μπαϊντάρ, αρχειογράφος στο ανεξάρτητο δίκτυο Ahaal, δημοσιογράφος, blogger και ακτιβιστής

Αργή διολίσθηση προς την Ανατολή

Η **προσπάθεια** του Ερντογάν να μετατρέψει την Τουρκία σε πλήρη απολυταρχία θα πρέπει να συνδεθεί με την προσπάθεια να αμφισβητήσει τη Συνθήκη της Λωζάννης, γεγονός που απαιτεί περαιτέρω επίδειξη πυγμής και, αν οι ευκαιρίες το επιτρέπουν, συνεχή επεκτατισμό με εδαφικά κέρδη. Η στρατηγική του να παραμείνει στην εξουσία βασίζεται στην καταπίεση στο εσωτερικό και στην επιθετική εξωτερική πολιτική. Ο δυτικός κατευνασμός δεν θα λειτουργήσει ποτέ, και δεν λειτουργήσει. Ο Ερντογάν ευδοκίμει εν μέσω μιας κατακεραμιτισμένης, μπερδεμένης αντιπολίτευσης και των δυτικών ψευδαισθήσεων της ήπιας δύναμης.

Το όραμα του διατυπώνεται επίσης στην αυξανόμενη αντιπαράθεσή του με τις ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ, στο πλαίσιο της οποίας η Ελλάδα, καθώς και η Συρία, η Σουηδία και η Φινλανδία, είναι μόνο τα μέσα. Ο Ερντογάν θα παραμείνει ένας μεγάλος τζογαδόρος, καθώς προσπαθεί να ανοίξει πόρτες προς τη Ρωσία και την Ανατολή. Υπό τη διακυβέρνησή του, μπορεί να δούμε την Τουρκία να γλιστράει σε αυτήν τη σφαίρα, αν και με αργή κίνηση.

Ενα βασικό ερώτημα είναι εάν η Ρωσία, η Σαουδική Αραβία και ο Κόλπος, αλλά και το Ηνωμένο Βασίλειο, θα προτιμήσουν να παραμείνει στην εξουσία ή όχι. Αν ναι, μπορεί να λάβει την οικονομική υποστήριξη και μπορεί να δούμε να αυξάνονται σημαντικά οι πιθανότητες του για να ενισχυθεί τη μονιμότητά του.

Δεν υπάρχουν πολλά περιθώρια για αισιοδοξία, εκτός και αν η οικονομική κρίση γίνει αφορμή, δημιουργώντας μια μορφή «ανωτέρας βίας». Εκτός από την αδυναμία να παρουσιάσει έναν ισχυρό, ελκυστικό αντίπαλο απέναντι στον Ερντογάν, οι προκλήσεις για την αντιπολίτευση είναι πολλαπλές: Το σύστημα της 99χρονης δημοκρατίας σχεδόν κατέρρευσε και οι εκλογές θα διεξαχθούν υπό την απειλή της αναβολής με το πρόσχημα της κατάστασης πολέμου ή κρίσης. Ειδήλως, θα διεξαχθούν υπό την απουσία των κράτους δικαίου και των αυτόνομων θεσμών, και υπό τη σκιά πιθανής βίας. Η πώλωση και ο φόβος κυριαρχούν στη χώρα. Η αντιπολίτευση μέχρι στιγμής δεν έχει ένα συνεκτικό πρόγραμμα για την αντιμετώπιση των ογκωδών ζητημάτων και έχει χάσει την επαφή με τα ευρωπαϊκά κόμματα, τους κύκλους της Ε.Ε. και την αμερικανική κυβέρνηση. Αυτό εγείρει ανησυχίες ότι μπορεί να αλλάξουν οι παράγοντες της εξουσίας αλλά όχι η πορεία της χώρας. Για την Ε.Ε., η Τουρκία δείχνει μάλλον «χαμένη στη μετάβαση».

Τζένι Γουάιτ, Ινστιτούτο Τουρκικών Μελετών στο Πανεπιστήμιο της Στοκχόλμης, ειδική στο πολιτικό Ισλάμ και στην Τουρκία

Θερμή σύγκρουση για να αποφύγει εκλογές

Οι **δημοσκοπήσεις** δείχνουν ότι ο Ερντογάν μάλλον θα χάσει την ψήφο για την προεδρία, αλλά το κόμμα του –ΑΚΡ– θα εξακολουθεί να κυριαρχεί στο κοινοβούλιο. Τότε, υποθέτοντας ότι ο Ερντογάν θα παραδώσει πραγματικά την προεδρία, το κοινοβούλιο θα προσπαθήσει να εμποδίσει κάθε κίνηση ενός προέδρου της αντιπολίτευσης. Ακόμη κι αν κερδίσει τις εκλογές, ο Ερντογάν δεν θα μπορεί να διατηρήσει την εξουσία χωρίς περαιτέρω καταστολή.

Οι νέοι στην Τουρκία σήμερα δεν μπορούν να βρουν δουλειά αν δεν είναι στους κύκλους του ΑΚΡ. Να σημειωθεί, κάτι που ανησυχεί τον Ερντογάν, ότι απορρίπτονται εντελώς το Ισλάμ υπέρ του ντεϊσμού, δηλαδή πιστεύουν στον Θεό, αλλά δεν ενδιαφέρονται για καμία οργανωμένη θρησκεία.

Ως προς το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης –CHP–, είναι ελαφρώς πιο μετριοπαθές, αλλά και εθνικιστικό – και είναι πάντα εγγυημένο ότι οι εθνικιστικές θέσεις ικανοποιούν το λαϊκό αίσθημα και τραβούν την προσοχή μακριά από μια οικονομία που καταρρέει. Είναι μάλλον απίθανο να υπάρξουν σημαντικές αλλαγές στην εξωτερική πολιτική ή να μειωθεί η εσωτερική πόλωση. Επίσης, η οικονομία είναι διαλυμένη και δεν θα υπάρξει κάποια σημαντική βελτίωση στο επόμενο έτος.

Το φλέγον ερώτημα είναι αν ο Ερντογάν θα φύγει από την εξουσία εφόσον χάσει τις εκλογές που έχουν προγραμματιστεί για τον Ιούνιο του 2023 ή αν θα προσπαθήσει να τις «πειράξει», όπως έχει ξανακάνει. Αν αυτό δεν πετύχει και χάσει την προεδρία, δεν είναι ξεκάθαρο τι θα κάνει ο ίδιος ή οι υποστηρικτές του. Είναι πιθανό να τους καλέσει στους δρόμους, όπως έκανε μετά την αποτυχημέ-

νη απόπειρα πραξικοπήματος του 2016, να τους οπλίσει και να τους αφήσει ελεύθερους για να πολεμήσουν τους αόριστα καθορισμένους «εχθρούς» του. Ένας εμφύλιος πόλεμος στην Τουρκία δεν είναι πέρα από κάθε φαντασία.

Ομως, θα γίνουν εκλογές; Εάν η κυβέρνηση του ΑΚΡ βρεθεί σε μια καυτή σύγκρουση, ας πούμε με την Ελλάδα και τη σύμμαχό της Γαλλία στο Αιγαίο ή με τη Ρωσία –ή και με τις ΗΠΑ– στη Συρία, μπορεί να την επικαλεστεί για ακύρωση των εκλογών και κήρυξη κατάστασης εκτάκτου ανάγκης. Τότε θα συνεχιστεί η τερσίσια οικονομική δυσπραγία, η καταστολή των δικαιωμάτων για το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού, η διαφθορά και ο πλούτος για όσους ευθυγραμμίζονται με το ΑΚΡ και –με στόχο τον αποπροσανατολισμό από τα προβλήματα– η συνεχιζόμενη πολεμική υποκίνηση και τοποθέτηση του Ερντογάν στη διεθνή σκηνή ως ισχυρού αντιδυτικού που «υπερασπίζεται την Τουρκία ενάντια στον εχθρό».

Το φλέγον ερώτημα είναι αν θα φύγει από την εξουσία εφόσον χάσει τις εκλογές ή αν θα προσπαθήσει να τις «πειράξει».

Τα συσσωρευμένα προβλήματα της οικονομίας είναι τόσο μεγάλα, που είναι δύσκολο να αντιμετωπίσει όποιος κι αν εκλεγεί.

Κενγκιζ Ακτάρ, πολιτικός επιστήμων, ειδικός στις σχέσεις της Τουρκίας με την Ευρώπη

Χaos χωρίς εναλλακτική

Όσο **πλησιάζουν** οι εκλογές, τόσο θα φουντώνουν τα στοιχεία στην Τουρκία και το εξωτερικό. Από σήμερα υπάρχει μεγάλη σύγκλιση μεταξύ των δημοσκόπων και των παρατηρητών της Τουρκίας ότι το καθεστώς θα χάσει τις εκλογές και θα πτηθούν οι κυβερνήσεις συνασπισμός και ο Ερντογάν.

Πράγματι, δεδομένης της τρέχουσας κατάστασης στην οικονομία, στην κοινωνική συνοχή και το πολιτικό τοπίο, το καθεστώς δεν έχει σχεδόν καμία πιθανότητα να επανεκλεγεί. Παραμερίζοντας την πιθανότητα μιας εκτεταμένης νοθείας και ενός ανανεωμένου συνασπισμού μεταξύ του ΑΚΡ και του ΓΥΡ, η ετερόκλητη αντιπολίτευση θα κέρ-

διζε τις βουλευτικές εκλογές καθώς και την προεδρία στον δεύτερο γύρο.

Κατά τη γνώμη μου, τα δεινά που βιώνει η Τουρκία σε καθημερινή βάση δεν θα σταματήσουν μόλις αναλάβει μια νέα κυβέρνηση. Η ετερόκλητη αντιπολίτευση δεν έχει πολιτικό πρόγραμμα για να διορθώσει τη καοτική κατάσταση, πέρα από το να νικήσει τον Ερντογάν. Δεν έχει κανένα οικονομικό πρόγραμμα, καμία πολιτική βούληση να αντιμετωπίσει το κούρδικό τέλμα και κανένα σχέδιο για να αντιμετωπίσει τις συνεχιζόμενες εξωτερικές περιπέτειες, συμπεριλαμβανομένων των απειλών κατά της Κύπρου και της Ελλάδας. Σε αυτό ακριβώς το θέμα η αντιπολίτευση –με εξαίρεση τον HDP– στην πραγματικότητα είναι τόσο πολεμοχαρής όσο και το καθεστώς.

Συνολικά, δεν θα πρέπει να περιμένουμε από την Τουρκία να ανακάμψει και να επιστρέψει στην κανονικότητα, ακόμη και με νίκη της αντιπολίτευσης.

Σείφετιν Γκουρσέλ, Πανεπιστήμιο Bahçeşehir, ειδικός στην τουρκική οικονομία

Κρίση μη αναστρέψιμη

Θεωρώ ότι ο Ερντογάν δεν έχει άλλη επιλογή από το να διατηρήσει την Τουρκία στη Δυτική Συμμαχία. Η Τουρκία δεν μπορεί να αποχωρήσει από την Τελωνειακή Ένωση, το ΝΑΤΟ και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Μια τέτοια βίαιη ρήξη θα μπορούσε να φανταστεί κανείς ως ενδεχόμενο μόνο εάν ο Ερντογάν αντιμετωπίσει μια ήττα στις εκλογές και επιλέξει να μην αποδεχθεί το αποτέλεσμα. Μια τέτοια δραματική ενέργεια θα σήμαινε ριζική αλλαγή στο τουρκικό σύστημα. Στην πραγματικότητα, θα σήμαινε μετάβαση από την ημιδημοκρατία, από τον αυταρχισμό, σε μια ακραία δικτατορία.

Αν ο Ερντογάν κερδίσει τις προεδρικές εκλογές, η κρίση

δεν είναι αναστρέψιμη. Δεν μου άρεσε να κάνω εικασίες για αυτό το θέμα, αλλά πραγματικά πιστεύω ότι ο σημερινός εφιάλτης στην Τουρκία θα γίνει ακόμη πιο φρικτός.

Από την άλλη πλευρά, αν εκλεγεί πρόεδρος ο υποψήφιος της αντιπολίτευσης, δεν θα είναι επίσης εύκολο για τη νέα κυβέρνηση να αντιμετωπίσει την τρέχουσα οικονομική κρίση, αν αναλογιστεί κανείς τα προβλήματα που έχουν συσσωρευτεί τα τελευταία χρόνια στην Τουρκία. Ιδιαίτερα υψηλός πληθωρισμός, αρνητικά αποθεματικά της κεντρικής τράπεζας, πολύ υψηλό έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών. Ζητήματα τόσο βαριά που καθιστούν εξαιρετικά δύσκολο να διορθωθούν γρήγορα και με σχετικά μέτρο κόστους.

Βεβαίως, σε κάθε περίπτωση, το κύριο στοιχείο στο οποίο εύλογα θα επενδύσει μια νέα κυβέρνηση θα είναι η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης.

Ραϊάν Γκινγκεράς, Ναυτική Μεταπτυχιακή Σχολή, ιστορικός της ύστερης Οθωμανικής Αυτοκρατορίας

Η επικίνδυνη επέτειος της Λωζάννης

Μέχρι το καλοκαίρι οι πολίτες και στην Τουρκία και στην Ελλάδα θα έχουν ψαφίσει σε κρίσιμες εκλογικές αναμετρήσεις. Οι προεκλογικές εκστρατείες και στις δύο χώρες θα θέσουν στο προσκήνιο την απειλή και την πιθανότητα μιας ελληνοτουρκικής σύρραξης.

Αιγαίο και τη Μεσόγειο για την πρόωπηση της καμπάνιας τους. Ομως, αυτό που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη για την επόμενη χρονιά είναι το βάρος της Ιστορίας. Το 2023 η τουρκική κυβέρνηση θα καταβάλει αναμφίβολα μεγάλους κόπους για να τιμήσει δύο σημαντικές εκατονταετηρίδες. Το ερχόμενο καλοκαίρι θα σηματοδοτήσει την εκατοστή επέτειο από την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάννης. Ενώ οι Έλληνες πι-

θανότατα θα δουν εκείνη τη στιγμή ως το αποκορύφωμα της καταστροφής στη Μικρά Ασία –καθώς και την έναρξη της ανταλλαγής πληθυσμών του 1923-1924–, οι Τούρκοι θα δουν την εκατονταετηρίδα της Λωζάννης ως μια ευκαιρία να αντιδικήσουν για τη συνθήκη αυτή καθαυτή. Είναι εύκολο να φανταστεί κανείς τα τουρκικά talk shows να εκτυλίσσονται με τακτικές συζητήσεις για το καθεστώς των μουσουλμάνων στη δυτική Θράκη, καθώς και για τους όρους που διέπουν την κυριαρχία της Ελλάδας στη Λέσβο, στη Σάμο, στη Χίο και άλλα νησιά. Εθνικιστές διαφόρων ειδών σίγουρα θα επιστρατεύσουν αυτήν την επέτειο για να καταγγείλουν την υποτιθέμενη αποτυχία της Ελλάδας να τηρήσει τις υποχρεώσεις της υπό τη Συνθήκη της Λωζάννης. Άλλοι θα υποστηρίξουν ότι ο Ισμέτ Ινονού απέτυχε παντελώς στη διαπραγμάτευση της συνθήκης για το τουρκικό έθνος. Στη συνέχεια, τον Οκτώβριο, μετά την εκατονταετηρίδα της Λωζάννης, η Τουρκία θα γιορτάσει τα εκατό χρόνια της ως δημοκρατίας. Είναι η επέτειος την οποία ο Ερντογάν, περισσότερο

από κάθε άλλη, περίμενε εδώ και καιρό. Για χρόνια, έχει υποσχεθεί την ολοκλήρωση διαφόρων «μέγα έργων» το 2023, στη μνήμη της ίδρυσης της δημοκρατίας. Εν αναμονή της επανεκλογής του ως προέδρου, η 29η Οκτωβρίου υποσχεται να

Είναι εύκολο να φανταστεί κανείς τα τουρκικά talk shows να αφιερώνονται στο καθεστώς των μουσουλμάνων στη Θράκη, καθώς και στους όρους της κυριαρχίας στα νησιά.

είναι μια κορυφαία στιγμή στην πολιτική του καριέρα. Τι σημαίνουν λοιπόν αυτές οι επέτειοι για τις τουρκοελληνικές σχέσεις; Δυστυχώς, αρκετά πράγματα. Είναι πολύ πιθανό το βάρος αυτών των δύο γεγονότων να λειτουργήσει ως καταλύτης τόσο της συ-

ζήτησης όσο και της δράσης από την πλευρά της Αγκυρας σε αυτό το πεδίο. Ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα των προεδρικών εκλογών, οι Τούρκοι πολιτικοί ηγέτες είναι ενωμένοι στην επιθυμία τους να προωθήσουν τις διεκδικήσεις της χώρας τους στο Αιγαίο και τη Μεσόγειο. Με τα επιτεύγματα του Ατατούρκ να «παίζουν» στο φόντο, τόσο ο Ερντογάν όσο και οι αντίπαλοί του πιθανότατα θα ενεργοποιηθούν τον επόμενο χρόνο για να αντιμετωπίσουν τα διαχρονικά παράπονα της χώρας τους με την Ελλάδα. Εδώ έχουν μεγάλη σημασία τα τυχόν απρόοπτα γεγονότα. Η αβεβαιότητα για το αποτέλεσμα των εκλογών, σε συνδυασμό με τα υψηλά διακυβεύματα που θα συνοδεύουν τη νίκη ή την ήττα, μπορεί να ωθήσουν τον Ερντογάν, τον Κιλιτσντάρογλου και την Ακσενέρ να καταφύγουν σε ακραία μέτρα και θέσεις. Ωστόσο, το βάρος της Ιστορίας αναμφίβολα θα επηρεάσει την απόσταση που θα είναι διατεθειμένος να διανύσει ο Ερντογάν ή ο εκάστοτε διάδοχός του προκειμένου να πετύχει τη νίκη εις βάρος της Ελλάδας.

Ζέρα Σελένκ, συγγραφέας και αρθρογράφος στο Gazete Duvar, ειδική στα ανθρώπινα δικαιώματα

Απειλή για τα δικαιώματα

Η **αυξανόμενη** καταπίεση, οι απαγορεύσεις και η τάση για βία διαμορφώνουν μια απογοητευτική εικόνα καθώς πλησιάζουν οι εκλογές στην Τουρκία. Εάν ο Ερντογάν κερδίσει ξανά, θα είναι πολύ δύσκολο να σκεφτούμε ένα λαμπρό μέλλον σε

ό, τι αφορά τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των γυναικών. Τα πράγματα είναι χειρότερα για τις γυναίκες μετά την αποχώρηση της Τουρκίας από τη σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας –επίσης γνωστή ως σύμβαση της Κωνσταντινούπολης– με προεδρικό διάταγμα στις 20 Μαρτίου 2021. Δεν είναι τυχαίος ο αυξανόμενος αριθμός δολοφονιών και βίαιων πράξεων κατά των γυναικών, όπως και ο αυξανόμενος μισογυνιστικός λόγος σε όλους

τους τομείς. Εξάλλου, αυξάνεται ραγδαία η ρητορική μίσους κατά των LGBTQ+ ατόμων, η οποία συνδυάζεται με σχετικές απαγορεύσεις. Επιπλέον, σημειώνονται διαδοχικές ακυρώσεις συναυλιών –ειδικά εκείνων από γυναικείες τραγουδίστριες– χωρίς πειστικό λόγο ή επιχείρημα. Τα πράγματα θα γίνουν ακόμη χειρότερα αν η υπάρχουσα νοσοτροπία κερδίσει ξανά.

Αν κερδίσει η αντιπολίτευση, θα είναι εξίσου σημαντικό το είδος χαρακτήρα θα φέρει στην εξουσία. Διότι υπάρχει μια δεξιά (ακόμη και φασιστική, σύμφωνα με ορισμένους) ομάδα της αντιπολίτευσης που στοχεύει να κερδίσει την εξουσία εκμεταλλομένη τη μιλιταριστικές και ρατσιστικές τάσεις στην τουρκική κοινωνία, μέσα σε ένα ασφυκτικό περιβάλλον εξαιρετικά υψηλού κόστους ζωής και ανεξέλεγκτης μετανάστευσης. Θέλω να πιστεύω ότι ένα πιο δημοκρατικό CHP, με επικεφαλής τον Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου και με πλήρη υποστήριξη από μικρότερα κόμματα της αντιπολίτευσης, θα μπορούσε να προσφέρει μια μάλλον αισιόδοξη προοπτική για το μέλλον, σύμφωνα με τις διεθνείς νομικές τάσεις για τα δικαιώματα.

Φάκελος: Ο τουρκικός γρίφος

Μπασίκ Γκοκκάν, Πανεπιστήμιο Παλάσκι της Τσεχίας, ειδικός στο Ισλάμ και στην Τουρκία

Μπορεί στην κάλπη να θυσιάσει ακόμη και τις σχέσεις με τη Δύση

Η οικονομία της Τουρκίας βρίσκεται σε πολύ κακή κατάσταση και ο Ερντογάν, λογικά, θα χάσει τις εκλογές. Όμως, δεν ξέρουμε πώς μπορεί να αντιδράσει ένας απολυταρχικός ηγέτης. Εξάλλου, όσο χειρότερα θα τα πηγαίνει η οικονομία, τόσο περισσότερο θα αξιοποιεί άλλα θέματα για να τραβήξει ψήφους.

Μεταξύ άλλων, είναι πιθανό να προκαλέσει κρίσεις στην εξω-

τερική πολιτική. Η περίπτωση της Ελλάδας συγκεντρώνει υψηλές πιθανότητες σε σχέση –για παράδειγμα– με τη Συρία, καθώς είναι θέμα που αγγίζει έντονα και τους κεμαλιστές ψηφοφόρους. Οι Τούρκοι πολίτες «τσιμπάνε» με το θέμα της ασφάλειας και ο Ερντογάν θέλει τον κόσμο να μιλάει για άλλα πράγματα, όχι για την οικονομία. Μια κρίση με την Ελλάδα θα ήταν κάτι μεγάλο, το οποίο θα αντιστάθμιζε τη βαρύτητα της οικονομικής κρίσης. Δεν υποστηρίζω ότι θα γίνει, αλλά εκτιμώ ότι αν ο Ερντογάν αποφασίσει να παίξει αυτό το παιχνίδι, τότε το μέτωπο με την Ελλάδα έχει υψηλές πιθανότητες. Και θεωρώ ότι προκειμένου να κερδί-

Το πρόβλημα είναι ότι και η αντιπολίτευση λαϊκίζει. Αυτά τα χρόνια, όλοι έχουν οδηγηθεί στη δημαγωγία και στον εθνικισμό.

σει αυτές τις εκλογές, ο Ερντογάν είναι διατεθειμένος ακόμη και να θυσιάσει τις σχέσεις με τη Δύση. Είναι διατεθειμένος να ρισκάρει τα πάντα. Και αν συνεχίσει έτσι, θα καταλήξουμε με μαθηματική ακρίβεια το ανατολικό σύνορο της Δύσης να είναι η Ελλάδα. Το ερώτημα

είναι κατά πόσο θα το πετύχει. Αυτό θα εξαρτηθεί και από την ικανότητα της αντιπολίτευσης να αντιδράσει, την οποία μέχρι στιγμής βλέπουμε αρκετά παθητική σε κάποια θέματα.

Μια άλλη παράμετρος είναι οι ψήφοι των Κούρδων, τις οποίες χρειάζεται όποιος θέλει να εκλεγεί. Λογικά, αυτές οι ψήφοι θα πάνε στην αντιπολίτευση. Θα πρέπει να δούμε όμως αν θα κάνει κάτι γι' αυτό ο Ερντογάν. Τα σενάρια για το εκλογικό αποτέλεσμα διαφέρουν ανάλογα και με τον υποψήφιο που θα δούμε από την αντιπολίτευση. Το πρόβλημα είναι ότι και η αντιπολίτευση λαϊκίζει. Όλα αυτά τα χρόνια ο Ερντογάν έχει οδηγήσει τους πάντες στη δημαγωγία και στον

εθνικισμό, τους έχει αναγκάσει με τη στάση του, με αποτέλεσμα η μάχη κατά του Ερντογάν να δουλεύει κατά έναν τρόπο προς όφελος της πολιτικής του.

Αν ο Ερντογάν χάσει τις εκλογές, είναι πιθανό να θέσει ζήτημα με τη διαδικασία, αλλά θεωρώ ότι θα μπορεί να το κάνει μόνο αν η διαφορά θα είναι μικρή. Αυτές οι εκλογές θα είναι ένα τεστ για την Τουρκία, αν θα παραμείνει σε δημοκρατική τροχιά. Το ερώτημα είναι ποιος θα «κατέβει» υποψήφιος από την αντιπολίτευση, η οποία απαρτίζεται από κόμματα με διαφορετικές ιδεολογίες. Ο Κιλιτσντάρογλου θέλει να είναι υποψήφιος, όμως δεν είναι απολύτως βέβαιο ότι μπορεί να κερδίσει τον Ερντο-

γάν. Για κάθε σενάριο υποψηφιότητας από την αντιπολίτευση υπάρχει και διαφορετικό σενάριο για το εκλογικό αποτέλεσμα.

Αν εκλεγεί η αντιπολίτευση, σε σχέση με την Ελλάδα, συγκριτικά με τον Ερντογάν τα πράγματα θα είναι μόνο λίγο καλύτερα. Η εξωτερική πολιτική της Τουρκίας απέναντι στην Ελλάδα είναι θέμα στο οποίο πιστεύει και η τουρκική κοινωνία. Βλέπουμε και κεμαλιστές με ακραίες θέσεις κατά της Ελλάδας. Η διαφορά είναι ότι οι κεμαλιστές δεν θα χειραγωγήσουν τόσο την κοινή γνώμη σε αυτό το θέμα. Δομικά όμως δεν θα πρέπει να περιμένει κανείς μεγάλες αλλαγές. Τα ζητήματα με την Ελλάδα είναι εμμονή στην Τουρκία.

Σύμφωνα με τον Μπασίκ Γκοκκάν, ο Τούρκος πρόεδρος θα μπορούσε να προκαλέσει κρίσεις στην εξωτερική πολιτική, και η περίπτωση της Ελλάδας συγκεντρώνει υψηλές πιθανότητες, καθώς είναι θέμα που αγγίζει και τους κεμαλιστές ψηφοφόρους. Οι Τούρκοι πολίτες «τσιμπάνε» με το ζήτημα της ασφάλειας και ο Ερντογάν θέλει τον κόσμο να μιλάει για άλλα πράγματα, όχι για την οικονομία.

Χένρι Μπάρκεϊ, Συμβούλιο Εξωτερικών Σχέσεων - CFR, ειδικός στα θέματα Μέσης Ανατολής

Οι τρεις πιθανοί αντίπαλοι

Ο Ερντογάν βρίσκεται υπό πίεση. Το πρόβλημα είναι ότι γνωρίζει καλά πώς να χειραγωγεί και έχει σίγουρα χαρτιά που δεν έχει παίξει ακόμη. Οι εκλογές δεν γνωρίζουμε πότε θα γίνουν στην πράξη. Μπορεί να ξυπνήσει αύριο το πρωί και να τις προκηρύξει.

Είναι βέβαιο ότι θα πωλώσει κι άλλο το κλίμα, με σφοδρές επιθέσεις στην αντιπολίτευση. Οι εκλογές αυτές είναι υπαρκτές για τον Ερντογάν, ο οποίος έχει

σεχδιασμένη για εσωτερική κατανάλωση, αλλά τα πράγματα μπορεί να τεθούν εκτός ελέγχου. Πάντα κάποιο περιστατικό μπορεί να πυροδοτήσει μια κρίση.

Η αντιπολίτευση βλέπουμε ότι σε γενικές γραμμές «αγοράζει» την εξωτερική πολιτική του Ερντογάν. Όμως, αν εκλεγεί, θα

Ο δήμαρχος της Αγκυρας Γιαβάς ίσως αφηνιάσει τον Ερντογάν, αφού δεν ξέρει τόσο καλά τα χαρτιά του.

βάλει κόσμο στη φυλακή και είναι αντιμέτωπος με υποθέσεις σκανδάλων.

Οι Τούρκοι θα ψηφίσουν με γνώμονα την οικονομία, η οποία συνιστά τον βασικό παράγοντα που θα κρίνει τις αποφάσεις του Ερντογάν – έχει σημασία αν θα πιστέψει ότι η οικονομία θα πάει καλύτερα ή χειρότερα.

Δεν μπορεί να αποκλείσει κανείς την πιθανότητα να αυξήσει την ένταση με την Ελλάδα ακόμη και για να αναβάλει τις εκλογές, σύμφωνα με κάποια σενάρια. Η ένταση με την Ελλάδα είναι σαφώς

λάβει το μήνυμα ότι θα πρέπει να μειώσει την ένταση, αν θέλει να ελπίζει σε εξωτερική βοήθεια για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης. Θα χρειαστεί και η ίδια σταθερότητα στην περιοχή προκειμένου να επικεντρωθεί στην οικονομική ανασυγκρότηση. Ο ηγέτης του CHP Κιλιτσντάρογλου ίσως να μην είναι ο πιο ισχυρός υποψήφιος της αντιπολίτευσης. Ο δήμαρχος της Αγκυρας Γιαβάς μπορεί να αφηνιάσει τον Ερντογάν, ο οποίος δεν ξέρει τόσο καλά τα χαρτιά του. Ο δήμαρχος της Κωνσταντινούπολης Ιμάμογλου δεν είναι ακόμη έτοιμος.

Μεχμέτ Σαμάν, Πανεπιστήμιο Μემόριαλ του Νιουφάουντλαντ στον Καναδά, ειδικός στην Τουρκία και στα ανθρώπινα δικαιώματα

Αθεράπευτα προβλήματα

Ερώτηση: Πώς θα είναι η Τουρκία σε ένα χρόνο από τώρα; Απάντηση: Δεν θα πρέπει να περιμένει κανείς ότι η Τουρκία θα είναι μια πολύ διαφορετική χώρα από αυτήν την οποία γνωρίζουμε σήμερα. Η Τουρκία θα συνεχίσει να είναι μια χώρα με ιδιαίτερα προβληματική δημοκρατία, η οποία στην πραγματικότητα δεν διαθέτει ου-

σιαστικό κράτος δικαίου. Μια χώρα η οποία δεν αναγνωρίζει τα δικαιώματα κυριαρχίας των γειτονικών χωρών της. Μια χώρα η οποία προκαλεί μια σειρά από βάσανα στον λαό της. Ένα από τα κύρια προβλήματα της Τουρκίας είναι η συγκρότηση ενός κράτους το οποίο επιβάλλει στους πολίτες του μια τουρκική υπεροχλή. Επί της ουσίας, επιβάλλει μια εθνορατσιστική ταυτότητα. Τα θεμέλια αυτού του κράτους πηγαίνουν πολύ πίσω, καθώς βασίζονται στον οθωμανικό ιμπεριαλισμό και στις ρατσιστικές και επεκτατικές πολιτικές του Κόμματος «Ένωση και Πρόοδος».

Εξαιτίας αυτών των υφιστάμενων θεμελίων, που διαμορφώνουν διαχρονικά τον χαρακτήρα του τουρκικού κράτους, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε σή-

μερα δεν είναι προβλήματα που μπορούν να θεραπευθούν από τη μια μέρα στην άλλη. Αντιθέτως, είναι δομικά προβλήματα και η θεραπεία τους θα απαιτήσει θεμελιώδεις μεταρρυθμίσεις, αν όχι αντικατάσταση της αρχιτεκτονικής του κράτους. Στην πραγματικότητα, θα πρέπει να ξαναγραφεί η επίσημη ιστορία της τουρκικής

Θα συνεχίσει να είναι μια χώρα με ιδιαίτερα προβληματική δημοκρατία, η οποία δεν διαθέτει ουσιαστικό κράτος δικαίου.

υπεροχής. Θα πρέπει να υποκατασταθεί από μια άλλη ιστορία, περιεκτική και ολοκληρωμένη.

Η Τουρκία θα πρέπει να είναι μια αποκεντρωμένη, ομοσπονδιακή, δημοκρατική και κοσμική δημοκρατία, η οποία θα δίνει έμφαση στην ταυτότητα της Ανατολίας, δηλαδή στη γεωγραφική της ταυτότητα.

Ρεαλιστικά, δεν βλέπω την πιθανότητα η Τουρκία τον επόμενο χρόνο να φέρει μαζί της μια πολιτική δύναμη που θα ανοίξει την πόρτα στις απαραίτητες αυτές αλλαγές τις οποίες μόλις περιέγραψα ως προϋποθέσεις για την ουσιαστική αλλαγή της χώρας.

Λεβέντ Κέκερ, νομικός, ειδικός στο τουρκικό δίκαιο

Ανάγκη για νέο σύνταγμα

Το άμεσο θέμα που αντιμετωπίζει η Τουρκία είναι οι εκλογές, οι οποίες είναι πολύ πιθανό να διεξαχθούν νωρίτερα – πιθανώς στο τέλος Απριλίου ή τον Μάιο. Η Τουρκία χρειάζεται μια αλλαγή, αυτό είναι σίγουρο. Μια αλλαγή σε άτομα και πολιτικά κόμματα στην εξουσία που θα ανανεώσει τις φιλοδοξίες της

χώρας για ένα πιο δημοκρατικό μέλλον. Υπό αυτή την έννοια, εάν ο συνασπισμός της αντιπολίτευσης κερδίσει τις εκλογές, θα είναι καλύτερο από τη συνέχεια της ήδη 20χρονης εποχής Ερντογάν. Αυτό φαίνεται πολύ πιθανό, αν κοιτάξει κανείς τις τρέχουσες έρευνες κοινής γνώμης. Όπως και να έχει όμως –και αυτό είναι η μεγαλύτερη ανησυχία μου– εάν διατηρηθεί η στάση αποκλεισμού των LFA και HDP, μια στάση που συνδέεται με την αδυναμία επίλυσης του κορροϊκού ζητήματος πάνω σε μια δημοκρατικά ανασυγκροτημένη πολιτική, τότε η Τουρκία δεν θα μπορέσει να σπάσει τις αλυσίδες του αυταρχισμού.

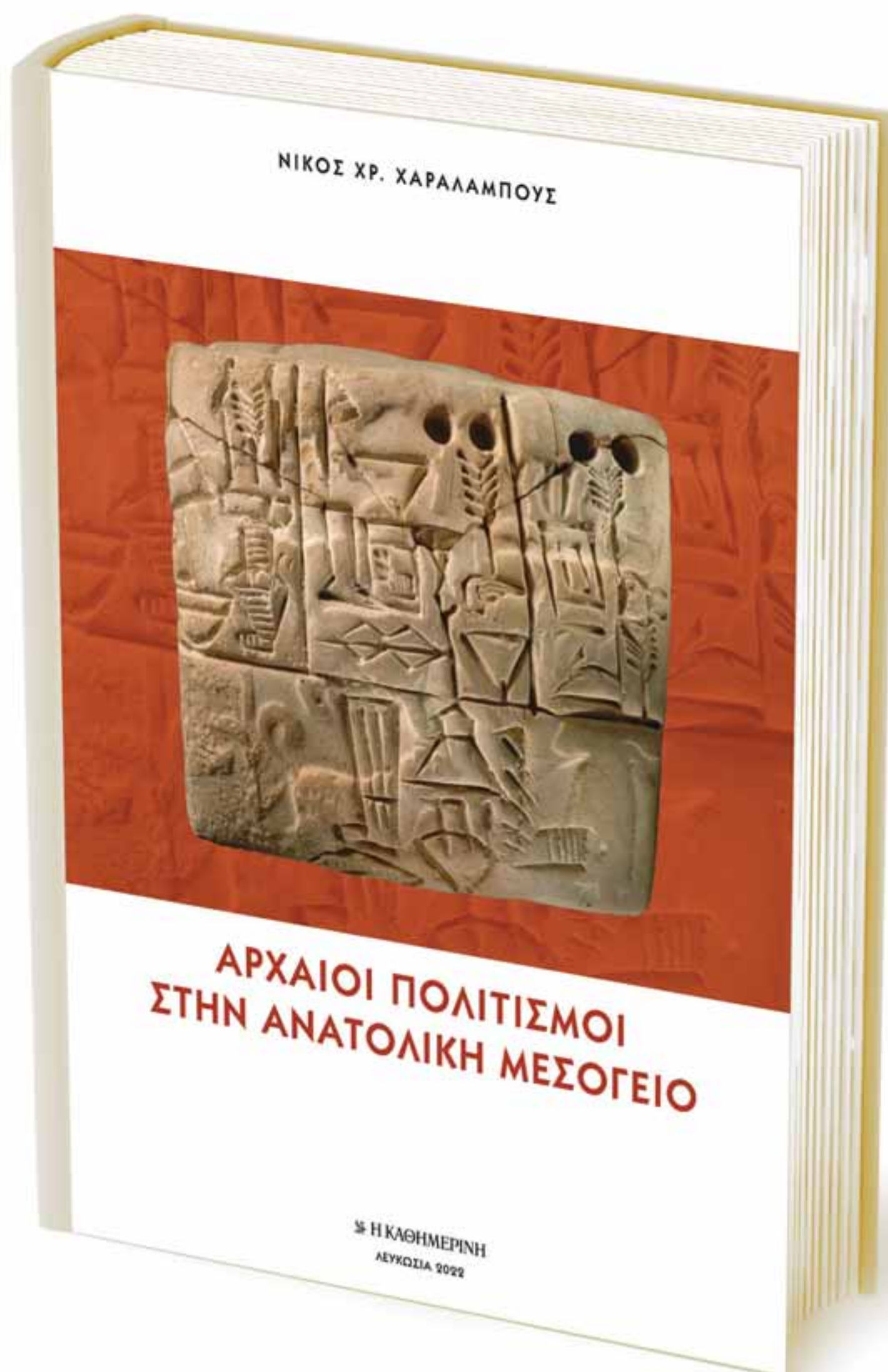
Τελικά, υπάρχει στέρεο έδαφος για να αισιοδοξεί κανείς; Η

Δημοκρατία της Τουρκίας ήταν ιστορικά ένα κράτος βασισμένο στην ιδεολογία του τουρκικού εθνικισμού. Οποιαδήποτε λύση σε ζητήματα ταυτότητας στην τουρκική πολιτική απαιτεί την εξάλειψη της συγκεκριμένης κρατικής ιδεολογίας και αυτό απαιτεί σχεδόν μια επαναστατική αλλαγή στο σύνταγμα.

Οποιαδήποτε λύση σε ζητήματα ταυτότητας στην πολιτική απαιτεί την εξάλειψη της κρατικής ιδεολογίας του τουρκικού εθνικισμού.

Όσον αφορά τη σημερινή σύνθεση των πολιτικών δυνάμεων στην Τουρκία, φαίνεται εξαιρετικά δύσκολη βραχυπρόθεσμα. Οι επικείμενες εκλογές μπορεί να βοηθήσουν την τουρκική κοινωνία να συνειδητοποιήσει ότι το θεμελιώδες ζήτημα είναι να ξεπεραστεί το αδιέξοδο που σχηματίζεται από τον τουρκοισλαμικό εθνικισμό από τη μια και τον κοσμικό τουρκικό εθνικισμό από την άλλη. Ως εκ τούτου, σε ένα χρόνο από τώρα, νομίζω ότι στην καλύτερη περίπτωση η Τουρκία θα συζητά για το αν και πώς θα φτιάξει ένα νέο σύνταγμα.

Μια ιστορική περιδιάβαση στους Αρχαίους Πολιτισμούς
στην **Ανατολική Μεσόγειο**

25/09
Σ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η αντεπίθεση φέρνει τον πόλεμο στο Κρεμλίνο

Η ήττα στο Χάρκοβο, θηλιά για τον Πούτιν

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Η περασμένη εβδομάδα έφερε ανατροπή σκηνικού στον πόλεμο της Ουκρανίας, που κοντεύει να συμπληρώσει επτά μήνες. Από τις αρχές Ιουνίου, οπότε τα ρωσικά στρατεύματα κατέλαβαν δύο σημαντικές πόλεις, το Σεβροντονέτσκ και το Λισιστόνσκ, ολοκληρώνοντας τον έλεγχο της ανατολικής επαρχίας Λουγκάνσκ, η κατάσταση σε όλα τα ενεργά μέτωπα ήταν λίγο-πολύ στάσιμη και το επικρατέστερο σενάριο των διεθνών αναλυτών ήταν ένας μακρύς και αβέβαιος πόλεμος φθοράς. Ωστόσο στο διάστημα του Σαββατοκύριακου, οι ουκρανικές δυνάμεις εκδίωξαν, σε μια αστραπιαία αντεπίθεση, τους εισβολείς από το μεγαλύτερο μέρος της βορειοανατολικής επαρχίας Χάρκοβο και συνέχισαν να προωθούνται τις επόμενες ημέρες, απειλώντας να προελάσουν σε επόμενο χρόνο στο Ντονμπάς, βιομηχανική καρδιά της χώρας, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας συνεχίζει να κατέχεται από τους Ρώσους και τους εγχώριους συμμάχους τους.

Το ρωσικό υπουργείο Άμυνας προσπάθησε να γλυκάνει το πικρό χάπι, κάνοντας λόγο για συντεταγμένη αναδιάρθρωση δυνάμεων, με στόχο να ενισχυθεί η εκστρατεία για τον έλεγχο ολόκληρου του Ντονμπάς, που αποτελεί τον διακρουγμένο βασικό στόχο της εισβολής. Το πίστεψαν μόνον όσοι ήθελαν σώνει και καλά να το πιστέψουν. Ρεπορτάζ διεθνών μέσων ενημέρωσης κατέγραψαν εικόνες άτακτης φυγής, που επέφεραν καίριο πλήγμα στην εικόνα του ανίκητου ρωσικού στρατού. Η σημασία της ουκρανικής πρόωθσης είναι πολύ δύσκολο να υποτιμηθεί. Ακόμη κι αν οι ακριβείς αριθμοί είναι συζητησιμοί, γεγονός παραμένει ότι οι Ουκρανοί ανακατέλαβαν μέσα σε λίγες ημέρες χιλιάδες τετραγωνικά χιλιόμετρα, δεκάδες χωριά, αρκετές κομποπόλεις και την πόλη Ιζιούμ, κόμβο ανεφοδιασμού του

ρωσικού στρατού. Αυτό σημαίνει ότι όχι μόνον εξασθενεί η ρωσική πίεση στις πόλεις Σλοβιάνσκ και Κραματόρσκ, στο Ντονέτσκ, αλλά και ότι το Λουγκάνσκ θα μπορούσε να γίνει στο εγγύς μέλλον το επόμενο θέατρο της ουκρανικής αντεπίθεσης.

Πώς έγινε δυνατή αυτή η θεαματική ανατροπή; Η συνισταμένη των αναλύσεων καταδεικνύει τρεις βασικούς και αλληλοσυνδεόμενους παράγοντες. Ο πρώτος εντοπίζεται στην αριθμητική υπεροχή των Ουκρανών. Σύμφωνα με την εφημερίδα Le Figaro, που επικαλείται πηγές του γαλλικού υπουργείου Άμυνας, αυτή τη στιγμή αντιπαράτιθενται σε όλη τη γραμμή επαφής, που εκτείνεται σε 1.300 χιλιόμετρα, περίπου 205.000 Ουκρανοί στρατιώτες με 170.000 Ρώσους. Στο μέτωπο του Χάρκοβο η αναλογία ήταν τουλάχιστον τρία προς ένα υπέρ των Ουκρανών – μάλιστα, ο Βιτάλι Γκάντσεφ, αξιωματούχος των Ρώσων που είχε εγκατασταθεί στην επαρχία, ανέφερε στον τηλεοπτικό σταθμό Rossiya-24 ότι η αναλογία ήταν οκτώ προς ένα.

Ο δεύτερος παράγοντας ήταν ο αιφνιδιασμός. Εδώ και κάμποσες εβδομάδες, Ουκρανοί αξιωματούχοι είχαν προαναγγείλει την ουκρανική αντεπίθεση, αλλά την εστίαζαν στο νότιο μέτωπο της Χερσώνας, της μόνης κατεχόμενης από τους Ρώσους πόλης που βρίσκεται δυτικά του Δνειπέρου και πάνω στη Μαύρη Θάλασσα. Αλλάωστε στο νότιο μέτωπο, από τη Χερσώνα μέχρι την Κριμαία, κατευθύνονταν τα περισσότερα πλήγματα πυροβολικού και drones για την εξασθένιση των ρωσικών γραμμών ανεφοδιασμού. Η ουκρανική αντεπίθεση στη Χερσώνα ξεκίνησε όντως, στις 29 Αυγούστου, ενώ οι Ρώσοι είχαν μεταφέρει μεγάλες και επίλεκτες δυνάμεις από τα ανατολικά στα νότια για να θωρακίσουν την άμυνά τους. Η παραπλάνηση απέδωσε καρπούς όταν εκδηλώθηκε, από τις 6 Σεπτεμβρίου, η αντεπίθεση στο Χάρκοβο, όπου

Ο Ολεγκ Κοτένκο, επίτροπος για θέματα αγνοουμένων, καταγράφει με το κινητό του τους ομαδικούς τάφους στο Ιζιούμ. Οι Ουκρανοί στρατιώτες που ανακατέλαβαν την πόλη από τους Ρώσους ανακάλυψαν, σύμφωνα με την ουκρανική αστυνομία, περισσότερους από 400 ανθρώπους -οι περισσότεροι άμαχοι- σκοτωμένους και θαμμένους με τα χέρια δεμένα πισθάγκωνα.

Σημείο καμπής μπορεί να αποδειχθεί η αιφνιδιαστική αντεπίθεση των Ουκρανών και η θεαματική ανατροπή στο ανατολικό μέτωπο.

κατά τα φαινόμενα συγκεντρώθηκε η κύρια δύναμη πυρός των Ουκρανών.

Τελευταίος στη σειρά, αλλά όχι σε σημασία παράγοντας ήταν η δυτική και κυρίως η αμερικανική στήριξη. «Δεν θα μπορούσαμε να ανακαταλάβουμε εδάφη χωρίς τη βοήθεια των ΗΠΑ», δήλωσε ο ευγνώμων πρόεδρος της Ουκρανίας Βολοντιμυρ Ζελένσκι πρόσφατα, υποδεχόμενος στο Κίεβο τον Αμερικανό υπουργό Εξωτερικών Αντονι Μπλίνκεν. Από την έναρξη της ρωσικής εισβολής, στις 24 Φεβρουαρίου, έως σήμερα, οι ΗΠΑ έχουν προσφέρει στρατιωτική βοήθεια ύψους 14,5 δις. δολαρίων στην Ουκρανία, της οποίας ο ετήσιος αμυντικός προϋπολογισμός ήταν

πέντε δις. Τα προηγμένα οπικά συστήματα που έφτασαν το καλοκαίρι, ιδιαίτερα οι πολλαπλοί εκτοξευτές ρουκετών HIMARS, ενίσχυσαν σοβαρά το αξιόμαχο του ουκρανικού στρατού, ενώ εξίσου σημαντικό ρόλο έπαιξαν οι πληροφορίες που έδιναν οι αμερικανικές μυστικές υπηρεσίες στο Κίεβο.

Αμερικανοί σύμβουλοι

Την περασμένη Τρίτη, οι New York Times έγραψαν ότι το σχέδιο της ουκρανικής αντεπίθεσης καταστρώθηκε σε σειρά διαβουλεύσεων του Αντρέι Γέρμακ, συμβούλου του Ζελένσκι, με τον Τζέικ Σάλιβαν, σύμβουλο εθνικής ασφαλείας του προέδρου Μπάιντεν, τον αρχηγό του αμερικανικού επιτελείου στρατηγό Μαρκ Μίλεϊ και τον ταξίαρχο Γκάρικ Χάμον, τον νέο στρατιωτικό ακόλουθο των ΗΠΑ στην Ουκρανία.

Παρότι οι ουκρανικές επιτυχίες στο Χάρκοβο συνιστούν σημείο καμπής, με τους Ουκρανούς να έχουν αυτήν τη στιγμή πρηνότατο άνεμο, θα ήταν επισφαλές να προδικάσουμε την τελική νίκη τους. Στους επτά μήνες που προηγήθηκαν, ο πόλεμος πέρασε

από κάμποσα σημεία καμπής, με τις εντυπώσεις της στιγμής να διαφεύδονται από τις μετέπειτα εξελίξεις. Οι Ουκρανοί θα χρειαστεί να σταθεροποιήσουν τις θέσεις που κατέκτησαν, αλλά παραμένουν επισφαλείς, αν δεν θέλουν να ρισκάρουν επιθέσεις με ευάλλα μετόπισθεν. Στο μέτωπο της Χερσώνας, η πρόοδος που σημειώνουν είναι βασανιστικά αργή, ενώ οι Ρώσοι εξακολουθούν να κατέχουν πάνω από το 20% της χώρας τους. Το κυριότερο, ο πόλεμος, όπως κάθε πόλεμος, κρίνεται από το ασταθές ισοζύγιο ανάμεσα στις πραγματικότητες στα πεδία των μαχών και στις κοινωνικές και πολιτικές αντοχές των αντιπάλων στρατοπέδων στα μετόπισθεν. Επί του προκειμένου, ο Βλαντιμύρ Πούτιν φαίνεται ότι ποντάρει κυρίως στην ασφυκτική ενεργειακή πίεση που δέχεται η Ευρώπη και στην προοπτική της κοινωνικής αναστάτωσης και των πολιτικών ανατροπών που θα μπορούσε να φέρει ένας εφιαλτικός χειμώνας ψύχους και ανέχειας. Εστω και αν, όπως έγραφε ο αρθρογράφος των New York Times Τόμας Φρίντμαν, το αντίτιμο θα είναι «να

μετατραπεί η Ρωσία από ενεργειακό τσάρο της Ευρώπης σε ενεργειακή αποικία της Κίνας».

Στο μεταξύ, ο ίδιος ο Ρώσος πρόεδρος βρίσκεται υπό κλιμακούμενες, αντίρροπες πιέσεις ύστερα από τις τελευταίες αποτυχίες, που πλήττουν καιρία και το προσωπικό του γόπτρο. Δύο δημοτικά συμβούλια συνοικιών της Αγίας Πετρούπολης και της Μόσχας ζήτησαν την καθαίρεση ή την παραίτησή του. Από την άλλη, αρκετοί εθνικιστές πολιτικοί που τα έχουν καλά με το Κρεμλίνο, συμπεριλαμβανομένου του Γενάντι Ζουγκάνοφ, γενικού γραμματέα του Κομμουνιστικού Κόμματος, ζητούν γενική επιστράτευση, κάτι που θα ισοδυναμούσε με ανοιχτή ομολογία ότι η «ειδική στρατιωτική επιχείρηση» στην Ουκρανία είναι ανοικτός πόλεμος και μάλιστα πόλεμος που δεν εξελίσσεται καλά για τη Ρωσία. Σε κάθε περίπτωση, η σύγκρουση που στην αρχική φάση της συνοστούσε υπαρκτική απειλή για την Ουκρανία, αρχίζει να παίρνει χαρακτηριστικά υπαρκτικής απειλής για τον ισχυρό, ακόμη, άνδρα του Κρεμλίνου.

Ψυχρός Πόλεμος δεν είναι, αλλά μοιάζει με τέτοιοι

Της ΤΖΕΪΝ ΠΕΡΛΕΖ
THE NEW YORK TIMES

Κατά τη διάρκεια επίσκεψής του στην Κίνα ως αντιπρόεδρος πριν από μία δεκαετία, ο Τζο Μπάιντεν εκφώνησε πανηγυρική ομιλία, στην οποία ανέφερε ότι οι ΗΠΑ ήταν δύο και μισή φορές πλουσιότερες από την Κίνα. Το ίδιο απόγευμα, ο Μπάιντεν συναντήθηκε με τον Σι Τζίνπινγκ για εκτός πρωτοκόλλου περίπατο, στον οποίο η ασφάλεια αποτέλεσε το κύριο θέμα συζήτησης. Ο Σι παραπονήθηκε με αμερικανικά κατασκοπευτικά αεροσκάφη πετούσαν πάνω από την Κίνα, με τον Μπάιντεν να απαντά ότι οι πτήσεις θα συνεχίζονταν, όπως αργότερα διηγήθηκε σε Αμερικανούς δημοσιογράφους.

Τις ημέρες εκείνες, τέτοιες διαφωνίες έμοιαζαν διαχειρίσιμες, χάρη στις συχνές επαφές μεταξύ των δύο πλευρών. Σήμερα, ενώ το εισοδηματικό χάσμα έχει συρρικνωθεί μεταξύ των δύο χωρών, οι προκλήσεις ασφαλείας έγιναν πιο επικίνδυνες, με την επικοινωνία να σπανίζει. Μπάιντεν και Σι επέλεξαν να έχουν συγκρουσιακή σχέση, ικανή να προκα-

λέσει νέα εκδοχή του Ψυχρού Πολέμου, σύμφωνα με διπλωμάτες και αναλυτές. Οι στρατιωτικές, οικονομικές και ιδεολογικές εντάσεις ανάμεσα στα δύο κράτη εξαπλώνονται ανεξέλεγκτες, ενώ η Κίνα ενισχύει το πυρηνικό της οπλοστάσιο και την τεχνολογική ισχύ της.

Το Πεκίνο, στην προσπάθειά του να οικοδομήσει συμμαχία αυταρχικών κρατών, ανακαλύπτει ολοένα και περισσότερα κοινά με τη Μόσχα. Παρά τα προβλήματα της Ρωσίας στο ουκρανικό μέτωπο, το Πεκίνο δεν αναμένεται να αλλάξει στάση απέναντι στον Πούτιν, θεωρώντας αναγκαία την ύπαρξη ισχυρού αντιβαρού στη φερόμενη αμερικανική ηγεμονία.

Την ίδια ώρα, Πεκίνο και Ουάσινγκτον συνεχίζουν να απομακρύνονται. Μετά την επίσκεψη της προέδρου της Βουλής, Νάνσι Πελόζι, στην Ταϊβάν, το Πεκίνο ακύρωσε τρεις γύρους αμυντικών συνομιλιών και ανέβαλε άλλους πέντε με θέμα το κλίμα και το διεθνές έγκλημα. Οι αμυντικές επαφές, παρότι σποραδικές και γεμάτες τυπικότητες, ήταν σημαντικές σε περιβάλλον περιφε-

ρειακής αστάθειας και έντασης στα Στενά της Ταϊβάν.

Τα πράγματα δεν ήταν πάντα έτσι. Μετά την ανάδειξη του Σι Τζίνπινγκ στην προεδρία, ο Κινέζος ηγέτης ανέπτυξε γρήγορα καλή σχέση με τον Μπαράκ Ομπάμα. Οι δύο πρόεδροι ολο-

Ακόμη και στις χειρότερες ημέρες τους, Αμερικανοί και Σοβιετικοί συζητούσαν σήμερα, οι επαφές ΗΠΑ - Κίνας είναι σπάνιες, ενώ Πεκίνο και Μόσχα προσεγγίζουν ο ένας τον άλλον.

κλήρωσαν αμοιβαίες επίσημες επισκέψεις το 2015 και αντιπροσωπείες των δύο χωρών συνέχισαν τις τακτικές συναντήσεις. Μετά την ορκωμοσία Μπάιντεν το 2021, οι δύο ηγέτες έχασαν μιλήσει μόλις πέντε φορές στο τηλέφωνο, με την έλλειψη επικοινωνίας να απειλεί να οξύνει την

ήδη υπάρχουσα ένταση.

«Η απουσία διάλογου ευνοεί την ασυνεννοησία, με τις διαφωνίες και την καχυποψία να κυριαρχούν», λέει ο Τσαρλς Κάππσον, πρώην μέλος του συμβουλίου εθνικής ασφαλείας του προέδρου Ομπάμα. Σε πρόσφατη τηλεοπτική επικοινωνία τους, οι δύο ηγέτες συμφώνησαν να συναντηθούν στο περιθώριο της συνόδου του G20 στην Ινδονησία τον Νοέμβριο. Εάν η είδηση επιβεβαιωθεί, θα πρόκειται για την πρώτη διά ζώσης συνάντηση Σι - Μπάιντεν μετά την ορκωμοσία του Αμερικανού προέδρου. Ο Σι συναντήθηκε νωρίτερα φέτος με τον Πούτιν στο Πεκίνο, ενώ πριν από λίγες ημέρες επρόκειτο να συναντηθούν στο Ουζμπεκιστάν.

Πεκίνο και Ουάσινγκτον υποβαθμίζουν τις εκτιμήσεις για νέο Ψυχρό Πόλεμο. Καθώς, όμως, η κάθε πλευρά επιδιώκει να αποκτήσει το πλεονέκτημα, οι κινήσεις τους δημιουργούν την αντίθετη εντύπωση. Σε άρθρο της στην επιθεώρηση Foreign Affairs, η καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Κορνέλ, Τζέσικα Ουάις, έγραψε ότι και οι δύο πλευρές «βρίσκονται ήδη μπλεγμένες

σε παγκόσμια αντιπαράθεση». Δεδομένης της βαθιάς καχυποψίας, ένας νέος γύρος συνομιλιών είναι επιβεβλημένος. «Οι επαφές αυτές δεν θα πρέπει να εστιαστούν στη δημιουργία νέου «πλαισίου» ή στην εκπόνηση νέων συνθημάτων, που η κάθε πλευρά θα εκμεταλλευθεί σαν Δούρειο Ίππο», επισημαίνει η δρ Ουάις.

Μερικές δεκαετίες πριν

Ο συσχετισμός δυνάμεων ήταν ριζικά διαφορετικός στον Ψυχρό Πόλεμο, με την ΕΣΣΔ να μην ανταγωνίζεται οικονομικά τις ΗΠΑ και την Ουάσινγκτον να εκμεταλλεύεται τη σινοσοβιετική ρήξη. Ο πρόεδρος Νίξον έπεισε τον Μάο να εγκαταλείψει τον ιστορικό Σοβιετικό σύμμαχό του για να προσεγγίσει τις ΗΠΑ. Νίξον και Κίσινγκερ εκμεταλλεύθηκαν τότε τη νέα γεωπολιτική διάταξη προκειμένου να πείσουν την ΕΣΣΔ να εγκαινιάσει συνομιλίες πυρηνικού αφοπλισμού. Οι συνομιλίες αυτές, με τη σειρά τους, έδωσαν αφορμή για συνόδους κορυφής, επιτρέποντας στους ηγέτες να συναντηθούν και να συζητήσουν πιο ουσιώ-

δη θέματα και να προσφέρουν εγγυήσεις και δείγματα καλής θέλησης.

Οι ΗΠΑ ανησυχούν για την ταχεία επέκταση του κινεζικού πυρηνικού οπλοστασίου. Τον Ιούλιο του 2021, ειδικοί της αμερικανικής επιστημονικής ένωσης ανέφεραν, σύμφωνα με αξιόπιστα στοιχεία, πως η Κίνα κατασκευάζει περισσότερα από 100 σιλό στα δυτικά της χώρας, για την εκτόξευση πυρηνικών βολιβολών πυραύλων. Η παύση κάθε στρατιωτικής επαφής μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας είναι ίσως η πιο ανησυχητική εξέλιξη. Παρότι οι συναντήσεις αυτές ακολουθούν σαν άκαμπτο πρωτόκολλο, είχαν την ικανότητα να προάγουν τη συνεννόηση μεταξύ των επιτελείων των δύο χωρών.

«Οι συζητήσεις μας ήταν συναδελφικές και διακρίνονταν από αμοιβαίο σεβασμό. Ως αποτέλεσμα, καταφέραμε να ξεπεράσουμε την απαιτούμενη αλλά στερεοτυπική για να εστιάσουμε σε πρακτικά θέματα, όπως η αποφυγή εμπλοκών στην ανοικτή θάλασσα», σχολιάζει ο πρώην διοικητής του Στόλου του Ειρηνικού των ΗΠΑ, ναύαρχος Σκοτ Ζουίφτ.

Το πένθος και η παρακαταθήκη

Του ΤΖΟΝ ΚΙΤΜΕΡ*

Στη Βρετανία θρηνούμε για τη βασίλισσά μας. Η απώλειά της είναι μεγάλη. Νιώθουμε μειωμένοι. Το πένθος μας δεν είναι μόνο επίσημο, είναι βαθιά προσωπικό.

Η εγκάρδια σχέση μεταξύ μονάρχη και λαού δεν είναι αυτονόητη, κερδίζεται. Γεννημένη πριγκίπισσα, η Ελισάβετ ήταν μέλος της βασιλικής οικογένειας με ό, τι προνόμια αυτό συνεπάγεται, αλλά δεν ήταν στην άμεση σειρά διαδοχής. Η γνωστή συνταγματική κρίση του 1936, η οποία έφερε στον θρόνο τον πατέρα της, καθόρισε και τη δική της μοίρα στην τρυφερή ηλικία των δέκα ετών. Ήταν μόλις 21 ετών όταν υποσχέθηκε να είναι πιστή στο καθήκον της και να αφιερώσει τη ζωή της, «μακριά ή σύντομα», στην υπηρεσία μας. Ο βίος της ήταν πράγματι μακρύς και κράτησε απарέγκλιτα την υπόσχεσή της μέχρι το τέλος, στα 96 χρόνια της.

Η βασίλισσα ήξερε ότι έπρεπε να είναι ορατή και να βρίσκεται δίπλα στους ανθρώπους που υπηρετούσε. Μέχρι τα τελευταία χρόνια της ζωής της, ταξίδευε διαρκώς σε κάθε γωνία του βασιλείου και της Κοινοπολιτείας. Στις δημόσιες εμφανίσεις της η επαφή της με τον κόσμο ήταν μοναδική. Ηθελε να γνωρίσει τους πάντες, όχι μόνο τους επίσημους, αλλά και το προσωπικό, και όσους είχαν βρεθεί εκεί μόνο με την ελπίδα να τη δουν. Είχε υπό την αιγίδα της εκατοντάδες φιλανθρωπικές οργανώσεις, τις

οποίες είχε επιλέξει προσεκτικά, στηρίζοντας ενεργά αλλά διακριτικά το έργο τους. Προσκάλεσε τις τηλεοπτικές κάμερες στη ζωή της οικογένειάς της, άνοιξε στο ευρύ κοινό τα ανάκτορα του Μπάκιγχαμ, και με την ενθάρρυνση του αείμνηστου συζύγου της, της Α.Υ. του πρίγκιπα Φιλίππου, δούκα του Εδιμβούργου, έφερε τη βασιλική οικογένεια πολύ πιο κοντά στον μέσο Βρετανό, περιορίζοντας τις επισημότητες του παρελθόντος. Τα αποτελέσματα ήταν εκπληκτικά: στο τέλος της βασιλείας της,

Βιώνουμε μια ουσιαστική απώλεια: σαν να απωλέσαμε τη μητέρα μας, το στήριγμά μας, το πρόσωπο που ενσάρκωνε τις αρετές της γενιάς της.

περίπου το 30% των Βρετανών λέει ότι τη γνώρισε προσωπικά ή την είδε από κοντά.

Η βασίλισσα υπήρξε μια άψογη συνταγματική μονάρχη σε μια ανοιχτή, δημοκρατική εποχή. Ενεργούσε μόνο κατόπιν συμβουλής των υπουργών της και ολοκλήρωσε το συνταγματικό της καθήκον με το να τους συμβουλευτεί. Ως υπέρτατος κυβερνήτης της Εκκλησίας της Αγγλίας έδειχνε ότι η βαθιά χριστιανική της πίστη αποτελούσε το θεμέλιο του αξιακού της κώδικα.

Μας ενθάρρυνε πάντα να σεβόμαστε τα πιστεύαμα των άλλων. Για εμάς ήταν πέρα και πάνω από τα μικρά, σκοτεινά ή τεταμένα πολιτικά πράγματα της εποχής, ενσάρκωνοντας τα υψηλότερα ιδανικά και οράματά μας για το τι είδους έθνος, τι είδους άνθρωποι θα έπρεπε να είμαστε.

Στα πρώτα χρόνια της βασιλείας της, η Βρετανία ολοκλήρωσε τη διάλυση της αυτοκρατορίας και η βασίλισσα στήριξε με πάθος την Κοινοπολιτεία. Αντανάριζε τη μεγάλη σημασία των μετα-αυτοκρατορικών διεθνών σχέσεων της χώρας και εργάστηκε σκληρά για την εξέλιξή τους. Ταξίδευε περισσότερο από οποιονδήποτε προηγούμενο Βρετανό μονάρχη και ήταν η πιο σπουδαία διπλωμάτις της πατρίδας μου. Ήξερε καλά την Ελλάδα, όχι μόνο μέσω του αγαπημένου της συζύγου, του πρίγκιπα Φιλίππου, και βρέθηκε ευτυχώς στη χώρα το 1950, όταν ήταν ακόμη η πριγκίπισσα Ελισάβετ. Το 2013, στην ακρόαση που μου παραχώρησε στα ανάκτορα του Μπάκιγχαμ κατά την ανάλυση των καθηκόντων μου ως πρέσβη της στην Ελλάδα, έμαθα πόσο στενά παρακολουθούσε τις εξελίξεις στην Ελλάδα – ανυσκούσε για τους Έλληνες.

Η βασίλισσα είχε μοναδικές αρετές. Κάθε φορά που τη συναντούσε, σε έκανε να νιώθεις άνετα αμέσως. Βεβαιώς, καταλάβαινες ότι ήσουν παρούσα της βασίλισσας, αλλά ήταν πάντα σεμνή και σε άκουγε προσεκτικά, απαντώντας με σοφία. Είχε

ζωντανή αίσθηση του χιούμορ και αστειευόταν συχνά με αφοπλιστικό τρόπο (παρά τη νευρικότητά μου με έκανε να γελάσω κατά την ακρόαση που μου παραχώρησε). Αλλά η αλήθεια είναι ότι δεν την κατανοούσαμε πάντα. Όταν πέθανε η Νταϊάνα, πολλοί θα ήθελαν να έχει δείξει μεγαλύτερη ευαισθησία και να χαλαρώσει την εθιμοτυπία που έμοιαζε τότε να τη χωρίζει από το λαϊκό αίσθημα για την απώλεια της πριγκίπισσας. Εξήγησε ότι η στάση της είχε να κάνει με την ενστικτώδη προσπάθειά της να προστατεύσει τους εγγονούς της, παρά ταύτα, ανταποκρίθηκε στις περιστάσεις.

Ήταν, πράγματι, πάντα εκεί για εμάς, πάντα δίπλα μας: ιδίως σε κρίσιμες στιγμές. Πρόσφατα, όταν όλοι μας ζούσαμε την πρωτόγνωρη εμπειρία της απομόνωσης λόγω της πανδημίας, μάς έδωσε το πιο δυνατό μήνυμα ελπίδας: «Θα ξαναταμώσουμε», μάς είπε, χρησιμοποιώντας ένα στίχο από ένα από τα πιο αγαπημένα τραγούδια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου. Λίγο μετά, δακρύσαμε μαζί της, θέλαμε να την παρηγορήσουμε οι ίδιοι όταν, λόγω των περιορισμών της πανδημίας, βρέθηκε μόνη της στο παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου στο Ουίνδσορ, στην κηδεία του αγαπημένου της συζύγου, του πρίγκιπα Φιλίππου. Η ζωή της έκανε καιρό να επιστρέψει στην κανονικότητα, αλλά ήρθε, πράγματι, η στιγμή που ξαναταμώσαμε. Παρότι ήδη αντιμετώπιζε θέματα υγείας, η βασίλισσα συνέχισε τις δραστηριότητές της και κατά τη

διάρκεια των γιορτασμών για το πλατινένιο ιωβηλαίο της το πρώτο μισό της χρονιάς αυτής. Η εμφάνισή της στο μπαλκόνι των ανακτόρων του Μπάκιγχαμ, το χαμόγελο με το οποίο καιρέτησε το μεγάλο πλήθος που είχε συγκεντρωθεί, έδωσαν χαρά σε όλους μας. Η βασίλισσα είχε γίνει πραγματικά σύμβολο για εμάς, ένα σύμβολο που έμοιαζε αιώνιο. Φαινόταν να είναι ήρεμη με τον εαυτό της.

Τα συλλυπητήριά μου είναι προς την Αυτού Μεγαλειότητα τον βασιλιά

Το 2018 και πέρυσι, οι Έλληνες έγιναν μάρτυρες του θαυμασμού του νέου βασιλιά για το ελληνικό έθνος, το ορθόδοξο δόγμα και τον ελληνικό πολιτισμό.

και τη βασιλική οικογένεια, που έχασαν μητέρα, γιαγιά, προγιαγιά. Πρώτος απ' όλους μας ο νέος βασιλιάς πένθει, αλλά ταυτόχρονα παίρνει τα νηία της μοίρας του ως Κάρολος Γ'. Στις πρώτες ημέρες της βασιλείας του, μάς έχει κιόλας καθησυχάσει για τη συνέχεια και τη σταθερότητα στην κορυφή του κράτους.

Και βέβαια ο νέος βασιλιάς ξέρε καλά την Ελλάδα. Το 2018 και πέρυσι, οι Έλληνες έγιναν μάρτυρες του θαυμασμού του για

το ελληνικό έθνος, το ορθόδοξο δόγμα και τον ελληνικό πολιτισμό. Αυτό δεν πρόκειται να αλλάξει όπως δεν θα αλλάξει και η δέσμευσή του γύρω από τις φιλανθρωπικές δράσεις τις οποίες στηρίζει στην Ελλάδα.

Οι προκλήσεις που έχουμε μπροστά μας είναι πολλές, και για το Ηνωμένο Βασίλειο και για την οικογένεια δημοκρατικών κρατών. Ο βασιλιάς θα αποτελέσει, σίγουρα, βάση της εθνικής ενότητας και σύμβολο της αποφασιστικότητας μας μπροστά στους κινδύνους που αντιμετωπίζουμε μαζί.

Για πολλούς από εμάς σήμερα, το πένθος είναι απέραντο. Ήταν η βασίλισσά μας, πραγματικά μας αγαπούσε και πραγματικά την αγαπούσαμε. Βιώνουμε μια ουσιαστική απώλεια: σαν να απωλέσαμε τη μητέρα μας, το στήριγμά μας, το πρόσωπο που ενσάρκωνε τις αρετές της γενιάς της. Οι εκκλησιαστικές τελετές, οι επίσημες εκδηλώσεις μάς παρηγορούν. Μαζί μας θα παρακολουθήσουν την κηδεία εκατομμύρια άτομα σε όλο τον κόσμο.

Η βασίλισσά μας απεβίωσε. Αναπαυθήτω εν ειρήνη και εν δόξα αναστηθήτω. Αιωνία της η μνήμη. Ζήτω ο βασιλιάς.

* Ο κ. Τζον Κίτμερ είναι πρόεδρος του Αγγλοελληνικού Συνδέσμου και διατέλεσε πρέσβης της Αυτής Μεγαλειότητας στην Ελληνική Δημοκρατία, 2013-2016.

Ο βασιλιάς Κάρολος Γ' και άλλα μέλη της βασιλικής οικογένειας γύρω από το φέρετρό της βασίλισσας Ελισάβετ στην αγρυπνία προς τιμήν της στον καθεδρικό ναό του Αγίου Αιγιδίου στο Εδιμβούργο.

Ο διεθνής ρόλος της Βρετανίας μετά την Ελισάβετ

Του ΤΙΜΟΘΙ ΓΚΑΡΤΟΝ ΑΣ*

Μετά την κηδεία της Ελισάβετ, τι επιφυλάσσει το μέλλον για τη Βρετανία; Ο, τι και να πιστεύετε για τον θεσμό της βασιλείας σε μία δημοκρατία, οφείλουμε σεβασμό για τα 70 χρόνια υπηρεσίας της μονάρχη ως αμερόληπτης αρχηγού του κράτους και πόλο συσπειρώσεως της χώρας, αλλά και πέρα από αυτή. Πολλά από όσα εκπροσωπούσε, όμως, τίθενται σήμερα εν αμφιβόλω.

Η Ελισάβετ εκπροσώπησε την ανέλιπτη συγχώνευση τεσσάρων εθνοτήτων σε ένα κράτος, τη Μεγάλη Βρετανία. Η Σκωτία ετοιμάζεται, όμως, να εγκαταλείψει τη βρετανική ένωση προκειμένου να επιστρέψει στην ευρωπαϊκή εκδοχή της. Η Βόρεια Ιρλανδία εκτιμά ότι το μέλλον της βρίσκεται στη Δημοκρατία της Ιρλανδίας, ως άτυπο μέλος της Ε.Ε. Ακόμη και αν η Βρετανία δεν καταλήξει να αποτελείται μόνο από την Αγγλία και την Ουαλία, θα χρειαστεί συνταγματική αναδιάρθρωση. Η βασίλισσα υπήρξε σύμβολο συνέχειας, ασφάλειας και βεβαιότητας. Η σύγχρονη Βρετανία αντιμετωπίζει, όμως, κρίση ακρίβειας, μεγάλο κρατικό χρέος, πιθανή ύφεση και χρόνια υποπαραγωγικότητα. Ολα

αυτά πρέπει να αντιμετωπισθούν από την άπειρη πρωθυπουργό Λιζ Τρας. Παρά την αισιοδοξία της πρωθυπουργού, ποσοστό 69% των ερωτηθέντων σε πρόσφατη δημοσκόπηση ανέφεραν ότι η Βρετανία «βρίσκεται σε παρακμή».

Το Brexit και ο θάνατος της βασίλισσας θέτουν εν αμφιβόλω την εθνική ενότητα και το κύρος της χώρας στο εξωτερικό.

Για πολλές δεκαετίες η Ελισάβετ ήταν σίγουρα η διασημότερη γυναίκα στον κόσμο. Περισσότεροι από ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι παρακολούθησαν την τηλεοπτική της παρέμβαση στο πλευρό του Τζέιμς Μποντ, στους Ολυμπιακούς του Λονδίνου το 2012. Αφού πληροφορήθηκε τον θάνατό της, η NASA έγραψε στο Twitter: «Καθώς ενώνουμε τη φωνή μας με αυτή του πλανήτη για να τιμήσουμε την εκδήμια της...» Κάποια από τη μαγεία αυτή μεταδόθηκε και στη Βρετανία, το κράτος που εκπροσωπούσε. Μετά το Brexit όμως, το

παγκόσμιο κύρος της Βρετανίας και η επιρροή της βρίσκονται στο ναδίρ τους. Η βασίλισσα εξομάλυνε τη μετάβαση από αυτοκρατορία σε κοινοπολιτεία, αλλά και από αυτοκρατορική δύναμη σε ευρωατλαντική δύναμη μεσαίας εμβέλειας. Πολλές από τις πρώην αποικίες και κτήσεις, των οποίων παρέμενε τυπικά αρχηγός του κράτους, εξετάζουν σοβαρά να απεμπλακούν από τα τελετουργικά καθήκοντα του διαδόχου της, Καρόλου Γ'. Ειδικός της κοινοπολιτείας εκτιμά ότι πολλά από τα κράτη αυτά θα σπεύσουν να αδράξουν την ευκαιρία να αφήσουν πίσω τους την αποικιακή ιστορία. Ο Κάρολος θα αντιμετωπίσει επίσης νέες πικρές φωνές, που θα τον καλούν να αναγνωρίσει και να ζητήσει συγγνώμη για τα εγκλήματα της αυτοκρατορίας.

Πιο σοβαρά από την απώλεια συμβολικών θεσμικών δεσμών με άλλες χώρες είναι η γεωπολιτική αβεβαιότητα που αντιμετωπίζει σήμερα η Βρετανία. Το 1962, ο πρώην ΥΠΕΕ των ΗΠΑ Ντιν Ατσεσον είχε πει ότι η Βρετανία «έχασε μία αυτοκρατορία, αλλά δεν βρήκε ακόμη τον ρόλο της». Σαραντά χρόνια αργότερα, τις ημέρες του χρυσού ιωβηλαίου

της Ελισάβετ το 2002, μπορούσε κανείς να υποθέσει ότι η Βρετανία είχε βρει τον ρόλο της. Το Λονδίνο είχε αποφασίσει να διατηρήσει τη χώρα αγκυροβολημένη ταυτόχρονα στην Ευρώπη και στη σφαίρα του αγγλόφωνου κόσμου. Θα διατηρούσε την «ειδική σχέση» με τις ΗΠΑ, αλλά και με άλλες χώρες, όπως η Γαλλία, η Γερμανία και η Πολωνία. Ελάχιστοι ξένοι αναλυτές ποστούσαν σήμερα ότι η Βρετανία διαθέτει σαφή και ισχυρή στρατηγική παρουσία. Αυτή είναι η τραγωδία της χώρας μου: να έχει βρει τον ρόλο της στις αρχές του 21ου αιώνα, για να τον χάσει για μία ακόμη φορά. Μετά το δημοψήφισμα για το Brexit το 2016, η χώρα βίωσε κυβέρνηση υπό μία πραγματικότητα αλλά άτυχη πρωθυπουργό (Τερέζα Μέι), μία καρικάουρα του Ουίνστον Τσώρτσιλ (Μπόρις Τζόνσον) και, τέλος, μία παρωδία της Θάτσερ (Λιζ Τρας). Όσο οι κομψασμοί αυξάνονταν, τόσο υποχωρούσε ο ρεαλισμός.

Την ώρα που η αδιάκοπη δημοσιογραφική κάλυψη του πένθους για την Ελισάβετ λειτουργεί ως ψυχολογική διόσος διαφυγής από τα προβλήματα των ημερών, κάποια από την κάλυψη από διεθνή μέσα έδινε έκφραση

στην αδυναμία που φανερώνει το μεσαιωνικό τελετουργικό. Αυτό δεν είναι ακριβές. Η χώρα αυτή διαθέτει ακόμη πολλά πλεονεκτήματα. Πολλοί παρατηρητές υποθέτουν ότι μετά το Brexit η Βρετανία θα βρισκόταν

Η Σκωτία ετοιμάζεται να εγκαταλείψει τη βρετανική ένωση προκειμένου να επιστρέψει στην ευρωπαϊκή εκδοχή της.

δικασμένη μεταξύ δύο εχθρικών φυλών. Η εθνική ενότητα που εκδηλώθηκε, όμως, γύρω από το εθνικό σύστημα υγείας την περίοδο της πανδημίας, αλλά και τώρα την ώρα του πένθους για την Ελισάβετ, εμφανίζουν διαφορετική και πιο ενθαρρυντική εικόνα. Κοιτάζοντας τα πρόσωπα του πλήθους των προσκυνητών, αλλά και αυτά του υπουργικού συμβουλίου (ουδείς λευκός άνδρας για τα τέσσερα μεγάλα υπουργεία), διαπιστώνει κανείς ότι η ενσωμάτωση μεταναστών στη βρετανική κοινωνία υπήρξε πιο επιτυχής από ό, τι αλλού στη Δύση. Η Βρετανία

διαθέτει σπουδαία πανεπιστημιακή και άριστους επιστήμονες, δημιουργικές βιομηχανίες, υποδειγματικό τομέα υπηρεσιών και ζωντανά ΜΜΕ. Η ομαλή –και σχεδόν ανεπαίσθητη– μετάβαση σε νέο αρχηγό κράτους και νέα πρωθυπουργό δείχνει ότι η συνταγματική μας δημοκρατία βρίσκεται σε καλή κατάσταση. Παρά τις εικασίες περί του αντιθέτου, εκτιμώ ότι ο βασιλιάς Κάρολος θα είναι ένας αξιοπρεπής και συγκρατημένος αρχηγός κράτους. Αν η κυβέρνηση Τρας τα θαλασσοώσει –όπως πιθανότητα θα συμβεί–, θα υποστεί τις συνέπειες στην κάλπη. Σε αντίθεση με την οξυτάτα πολυμένη πολιτική ατμόσφαιρα στις ΗΠΑ, κανείς δεν αμφισβητεί ότι οι εκλογές στη Βρετανία είναι ελεύθερες και ακριβοβέβαιες.

Η μεταελισβετιανή Βρετανία θα περάσει δύσκολα χρόνια τη δεκαετία του 2020. Για να χρησιμοποιήσουμε, όμως, μία έκφραση την οποία η Ελισάβετ θα χρειαζόταν να χρησιμοποιήσει σίγουρα υπό τις παρούσες περιστάσεις: τα πράγματα θα μπορούσαν να είναι χειρότερα.

* Ο κ. Τιμοθί Γκάρτον Ασ είναι καθηγητής Ευρωπαϊκών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης.

ΠΑΟ για... πρωτάθλημα!

Οι πράσινοι δείχνουν ικανοί να επιστρέψουν στην κορυφή του ελληνικού ποδοσφαίρου

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΤΤΙΧ

Μετά από αρκετά χρόνια, ο Παναθηναϊκός άρχισε το πρωτάθλημα έχοντας υψηλές βλέψεις. Με πολύ προσεκτικές κινήσεις, διοίκηση και Γιοβάνοβιτς, ενίσχυσαν με ποιοτικούς παίκτες το δυναμικό της ομάδας, για να κάνει πρωταθλητισμό και να επιστρέψει στην κορυφή του ελληνικού ποδοσφαίρου. Οι πράσινοι της Αθήνας επένδυσαν αρκετά στον καλοκαιρινό προγραμματισμό τους. Ενίσχυσαν ουσιαστικά και ποιοτικά το δυναμικό τους. Μπορεί να είναι ακόμα πολύ νωρίς, όμως ο ΠΑΟ δείχνει πως έχει όλες τις προϋποθέσεις να κατακτήσει τον τίτλο, μετά από αρκετά χρόνια στο περιθώριο. Μια δεκαετία που έχει φανεί σαν αιώνας στους οπαδούς του «Τριφυλλιού», που είχαν μάθει σε συνεχόμενους τίτλους και μεγάλες διακρίσεις – επιτυχίες στις Ευρωπαϊκές διοργανώσεις.

Η ονειρεμένη εκκίνηση

Η ομάδα του Ιβάν Γιοβάνοβιτς βρίσκεται μόνη της στην κορυφή του βαθμολογικού πίνακα, με τέσσερις νίκες σε τέσσερις αγώνες, χωρίς μάλιστα να έχει δεχθεί ούτε μισό γκολ. Η εικόνα της ομάδας που βγάζει υγεία και σφύζει από ποιότητα αλλά και δύναμη, έχει ενθουσιάσει τον κόσμο του «τριφυλλιού» που γεμίζει το «Απόστολος Νικολαΐδης», κάνοντας το ξανά απόρρητο κάστρο.

Ο κόσμος που άρχισε να ζητά «πρωτάθλημα ξανά», δείχνει εμπιστοσύνη στην πίστη του στην δυναμική της νέας ομάδας. Χαρακτηριστικό του ενθουσιασμού και της πίστης τους είναι και το ότι σε ελάχιστες ώρες εξαφάνισαν τα εισιτήρια για το ντέρμπι με την ΑΕΚ στη Λεωφόρο, το βράδυ της περασμένης Κυριακής 11 Σεπτεμβρίου! Στο ξεκίνημα του νέου πρωταθλήματος, μετά τις τέσσερις πρώτες αγωνιστικές, οι αντικειμενικοί φίλαθλοι και οι ποδοσφαιρικοί αναλυτές παραδέχονται πως ο Παναθηναϊκός αποτελεί την καλύτερη ομάδα της διοργάνωσης, παρότι δεν έχει τους καλύτερους, στις περισσότερες θέσεις, παίκτες. Ο Παναθηναϊκός έγινε πολύ πιο ποιοτικός, αναβαθμίζοντας το δυναμικό του με παίκτες οι οποίοι έχουν αξία, εμπειρία και παραστάσεις για να τον επαναφέρουν στην κορυφή όπως οι Σπύρας, Βέρμπιτς, Μάγκνουςσον και Μπερνάρντ.

Ο «Στρατηγός»

Η διοίκηση ανέβασε πολύ το μπάτζετ δίνοντας μεγάλα συμβόλαια για αγορά ποδοσφαιριστών που μπορούν να κάνουν την διαφορά. Στήριξε και στηρίζει τον προπονητή – προσωπικότητα Ιβάν Γιοβάνοβιτς που απέδειξε ότι έχει την ικανότητα και την διορατικότητα για να οδηγήσει το «τριφυλλι» στην γη της Επαγγελίας, στην κορυφή του ελληνικού ποδοσφαίρου. Ο Σέρβος προπονητής έδωσε ξανά όραμα στον Σύλλογο. Έφερε τίτλο μετά από 8 χρόνια και Ευρωπαϊκό ει-

Η εικόνα της ομάδας που βγάζει υγεία και σφύζει από ποιότητα αλλά και δύναμη, έχει ενθουσιάσει τον κόσμο του «τριφυλλιού» που γεμίζει το «Απόστολος Νικολαΐδης», κάνοντας το ξανά απόρρητο κάστρο.

Η ομάδα του Ιβάν Γιοβάνοβιτς βρίσκεται μόνη της στην κορυφή του βαθμολογικού πίνακα, με τέσσερις νίκες σε τέσσερις αγώνες, χωρίς μάλιστα να έχει δεχθεί ούτε μισό γκολ.

σιτήριο μετά από μία πενταετία. Εμπνέει εμπιστοσύνη στον κόσμο και σεβασμό στους ποδοσφαιριστές του. Ο 60χρονος τεχνικός πιστώνεται την εύρυθμη λειτουργία της ενδεκάδας και την οργανωμένη – μεθοδική, δουλειά. Επίσης πιστώνεται για την επιβολή της πειθαρχίας στα αποδυτήρια και την επαναφορά των υψηλών απαιτήσεων που αρμόζουν στον ιστορικό Σύλλογο της Αθήνας. Καταφέρνει να συνεργάζεται αρμονικά με τον Αλαφούζο και ταυτόχρονα, να κερδίζει στο 100% τον πολύ απαιτητικό κόσμο του «τριφυλλιού».

Οι άλλοι διεκδικητές

Οι «πράσινοι» προχωρούν αποφασιστικά με την κεκλιμένη περυσινή

ταχύτητα και την ταυτότητα - πνεύμα του νικητή ενώ οι βασικοί αντιπάλοι του όχι μόνο δεν πείθουν αλλά βγάζουν πολλά, σοβαρά προβλήματα. Ο Ολυμπιακός έχει τα... χάλια του και προσπαθεί να κάνει τις μονάδες, ομάδα. Ο ΠΑΟΚ δεν έχει την ποιότητα που χαρακτηρίζει την ομάδα που πήρε τον τίτλο του 2019. Επίσης οι «κιτρινομαυροί» ΑΕΚ και Άρς, έκαναν ριζική αναδόμηση και δεν έχουν βρει ακόμα τη νέα αγωνιστική τους ταυτότητα.

Σεμνά και ταπεινά

Ο Ιβάν Γιοβάνοβιτς και οι συνεργάτες του προσπαθούν καθημερινά να κρατήσουν χαμηλούς τους τόνους και δεν επιτρέπουν την υπεραισιοδοξία, που είναι επικίνδυνη αφού ενίοτε αποπροσανατολίζει. Η ομάδα προχωρά σεμνά και ταπεινά ανεβιτώντας σταθερά τα σκαλιά της καταξίωσης. Οι «πράσινοι» μένουν απόλυτα προσπωμένοι στο πλάνο του προπονητή τους χωρίς να εκτρέπονται. Μόνο έτσι θα αποφύγουν τα λάθη του παρελθόντος.

Αυτό που του λείπει...

Από την άλλη ο Παναθηναϊκός είναι συνυφασμένος με την κατάκτη-

ση τροπαιών αλλά η δεκαετία που πέρασε χωρίς τίτλο πρωταθλήματος (το τελευταίο πρωτάθλημα κατακτήθηκε τη σεζόν 2009-2010), του άφησε κάποια αρνητικά κατάλοιπα. Είναι πολύ σημαντικό να αποκτήσει ξανά την ταυτότητά του πρωταθλητή που τον χαρακτηρίζει στα χρόνια της κυριαρχίας του.

Μία άλλη παράμετρος που ίσως αποδειχτεί καθοριστικής σημασίας είναι η αδυναμία του ΠΑΟ στο παρασκήνιο με ελάχιστη ως μηδαμινή επιρροή στα κέντρα αποφάσεων. Θα πρέπει λοιπόν να γίνει αγωνιστική υπέρβαση για να ξεπεραστούν και απρόσμενοι εξωγενείς παράγοντες.

Θα φανεί στις αντοχές

Ο Ιβάν Γιοβάνοβιτς και οι παίκτες του δείχνουν πάντως ικανοί για όλα. Η εκτίμηση μου είναι ότι θα τα καταφέρουν να ζήσουν το όνειρο των πιστών οπαδών, να δουν την ομάδα τους πρωταθλήτρια ξανά, να μεγαλουργεί και στα αστέρια του Champions League. Θα φανεί στο χειρόκροτσημα τους και στις αντοχές, σωματικές και ψυχικές, που θα καταθέσουν οι πράσινοι στον... μαραθώνιο για τίτλο.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Ο καθένας τον μηχανισμό του

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Εδώ και πολλά χρόνια, είχαμε επισφραγισμένο στο χωρίς έμπνευση αθλητικό - ποδοσφαιρικό ρεπορτάζ του τόπου, τους επικοινωνιακούς μηχανισμούς που στήθηκαν ανά των μεγάλων ομάδων του ποδοσφαίρου μας. Στην προσπάθεια μας να «κατορθώσουμε» κάπως το μπερδεμένο σκηνικό, είχαμε πολλάκις και επανειλημμένα ασχοληθεί με την επίδραση που έχουν τα γραφεία επικοινωνίας στους δημοσιογράφους καθότι προέκυπτε και εξακολουθεί να προκύπτει ένα μπερδεμένο για το ποιος και τι γράφει ή λέει δημόσια.

Δεν είναι καθόλου υπερβολή να ισχυριστεί κανείς, ότι ο Χ εκπρόσωπος τύπου ή πρόεδρος είναι ο αρχισυντάκτης του Ψ μέσου και ο Χ δημοσιογράφος συγκαταλέγεται στο ray-roll της Ψ ποδοσφαιρικής εταιρείας. Αληθινό μπερδεμένο. Το μπερδεμένο μας σχετικά με το πώς, ποιος, τι και γιατί, φροντίζουν πλέον να το αποσαφηνίζουν οι ίδιοι εκπρόσωποι τύπου δια δημόσιων τοποθετήσεων τους. Μην διατηρώντας καν τα προσχήματα, δεν έχουν κανένα ενδιαφέρον να παραδεχθούν ότι όντως ελέγχουν δημοσιογράφους, μπαίνοντας ακόμη και σε λεπτομέρειες ως προς το πώς λειτουργεί ο «μηχανισμός».

Το περίεργο στην όλη υπόθεση δεν είναι μονάχα η δημόσια ομολογία εκπροσώπου τύπου, περί ελέγχου που ασκείται στους δημοσιογράφους, μα η μηδαμινή αντίδραση επί των λεγομένων του.

Ουδείς ζήτησε τον λόγο, ουδείς έδειξε να θιγεται και κανένα συνδικαλιστικό (εδώ γελάμε), όργανο των λειτουργών του Τύπου δεν έδωσε απάντηση ή ζήτησε εξηγήσεις από τον εκπρόσωπο τύπου του Απόλλωνα που χωρίς κανένα ενδιαφέρον «δίνει» στον αέρα τους συνεργάτες - υπηκόους δημοσιογράφους. Οι οποίοι προφανώς δεν ενοχλήθηκαν αντιθέτως συνεχίζοντας αμέριμνοι την εργασία τους ωσάν και είναι Δευτέρα η Τρίτη. Το ίδιο και οι αρχι - συντάκτες τους και όσοι τέλος πάντων συμμετέχουν άμεσα ή έμμεσα στον μηχανισμό.

Βέβαια είναι αλήθεια ότι έτσι όπως φτάσαμε να είμαστε σε τούτο το νησί, ακόμη και η δημόσια παραδοχή για στήσιμο δημοσιογραφικού μηχανισμού δεν εκπλήσσει, ούτε και τρομάζει κανένα. Αντιθέτως μοιάζει για μέρος της κανονικότητας, αφού και το ίδιο το κινό είναι για εθισμένο στις «ειδήσεις» που πλασάρουν οι «μηχανισμοί» ανά την Κύπρο.

Με λίγα λόγια ο καθένας as έχει το μηχανισμό του. Και για κάποιους λίγους, καλό θα ήταν να οχυρώσουν πολύ περισσότερο τον δικό τους εσωτερικό μηχανισμό μήπως και ανταπεξέλθουν της χυδαιότητας που εκκρίνει τούτη η κοινωνία και οι μηχανισμοί της.

Ξένοι διατηπές αλά καρτ

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ

Σ' ένα πρωτάθλημα δεκαετήσφρων ομάδων, ασφαλώς και πρακτικά αδύνατο είναι να έρχονται ξένοι διατηπές, σε αγωνιστικό χώρο και VAR, για όλους τους αγώνες. Μοιραία λοιπόν και φυσιολογικά, αργά ή γρήγορα, θα καταγράψουμε τις πρώτες αντιδράσεις, του... στυλ γιατί εμείς με κύριους και άλλοι με ξένους. Αντιδράσεις που προέκυψαν πολύ νωρίς, as είμαστε, ωστόσο, προετοιμασμένοι και για ανάλογη ή και πιο έντονη συνέχεια.

Αντιδράσεις οι οποίες θα μπορούσε ως ένα βαθμό να καμφθούν, αν το σκεπτικό της απόφασης, για την επιλογή αγώνων που διατηπτεύουν ξένοι σε κάθε αγωνιστική, ήταν πάντα το ίδιο. Η λογική λέει και οι ορισμοί στις πλείστες περιπτώσεις αυτό δείχνουν, πως η επιλογή έχει να κάνει κυρίως με τους αγώνες ντέρμπι. Πολλά όμως από τα δεδομένα του κυπριακού πρωταθλήματος έχουν αλλάξει. Ο πρόσφατος αγώνας ΑΠΟΕΛ – Άρς αποτελεί ένα κλασικό παράδειγμα. Πριν από τρία χρόνια ένα τέτοιο παιχνίδι διεξαγόταν ανάμεσα σε μια ομάδα που διεκδικούσε τον τίτλο και στην άλλη που προσπαθούσε να κρατήσει στην πρώτη κατηγορία. Πλέον η αναμέτρηση ΑΠΟΕΛ – Άρς ή και αντίστροφα, επηρεάζει γενικότερα τη διεκδίκηση τίτλου ή προνομιστικών θέσεων. Το ίδιο και η αναμέτρηση αυτής της αγωνιστικής ανάμεσα στην ομάδα της Πάφου και την ΑΕΚ και πολλές άλλες οι οποίες δεν συγκαταλέγονται στα κλασικά ντέρμπι του κυπριακού πρωταθλήματος.

Στην κυπριακή διατηπσία υπάρχει (σοβαρό) πρόβλημα. Και οι τελευταίοι που επέμεναν για το αντίθετο έχουν πλέον πειστεί, ακόμη και οι φωνές διαμαρτυρίας από το Σύνδεσμο Διατηπτών έχουν σιγήσει. Ξένους διατηπτές, αναγκαστικά, φέρνουμε προκειμένου τα σοβαρά λάθη να μειωθούν, άρα λιγότερη και η πιθανότητα από σοβαρά λάθη να διαμορφωθούν αποτελέσματα τα οποία θα επηρεάσουν την εξέλιξη και τελική έκβαση του πρωταθλήματος.

Σημαντικοί είναι οι στόχοι και για τις δεκαετίες ομάδες του πρωταθλήματος, είτε αφορούν στην κατάκτηση του τίτλου, είτε στην αποφυγή του υποβιβασμού, Αφού λοιπόν, αδύνατο είναι πρακτικά να ορίζονται σε όλους τους αγώνες ξένοι διατηπτές, τουλάχιστον σε ό, τι αφορά σε αγώνες μεταξύ ομάδων που διεκδικούν τη διακρίση, διάκριση από πλευράς ΚΟΠ και Επιτροπής Διατηπσίας δεν θα πρέπει να παρατηρείται...

Όσο για τους κύριους διατηπτές, οι πλείστοι και δυστυχώς οι πιο έμπειροι αυτή την περίοδο, με την απόδοσή τους, απλά δικαιώνουν αυτούς απαιτήσαν και όσους αποφάσισαν την κάθοδο ξένων.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Δεν νοιάζεται

Το πρωτάθλημα Γ' Κατηγορίας αρχίζει την πρώτη Οκτωβρίου. Το περσινό τέλειωσε στις 16 Απριλίου. Το πρωτάθλημα Επίλεκτης κατηγορίας ΚΟΠ αρχίζει στις 24 Σεπτεμβρίου, ενώ το περσινό τέλειωσε στις 6 Μαΐου. Διάστημα αποχής τεράστιο που σκοτώνει τον αθλητή. Το πιθανότερο είναι ότι κανείς αρμόδιος δεν νοιάζεται.

Κροάτες διατηπτές

Το πρώτο που κερδίζουμε με την έλευση ξένων διατηπτών είναι η μείωση της προκατάληψης. Για ένα ξένο διατηπτή κανείς δεν θα ενδιαφερθεί για την ομάδα του στο σχολείο, την ομάδα της οικογένειας του και κανείς δεν θα θυμηθεί ή θα συγκρίνει διατηπσίες του σε προηγούμενα πρωταθλήματα. Στόχος όμως θα πρέπει

να είναι και οι πιο ποιοτικές διατηπσίες, σε σχέση πάντα με τα προβλήματα της κυπριακής διατηπσίας. Στην πρώτη παρουσία πάντως διατηπτών από την Κροατία, κάθε άλλο παρά ποιοτική διατηπσία έδωσε και μακάρι οι επόμενοι διατηπτές από τη χώρα αυτή να μην είναι ανάλογου επιπέδου...

Εθνική Ελλάδας

Σαφώς και πρόκειται για αποτυχία ο αποκλεισμός της εθνικής Ελλάδας στα προημιτελικά του Ευρωπαϊκού. Από μόνη της και δικαίως η ομάδα του Δημήτρη Ιτούδη δημιούργησε προσδοκίες και απαιτήσεις για κάτι πολύ μεγαλύτερο και ασφαλή για ένα μετάλλιο. Απ' εκεί και πέρα όμως, άλλο η κριτική, έντονη αλλά δικαιολογημένη, για την απογοητευτική

εμφάνιση κόντρα στη Γερμανία και άλλο ο μηδενισμός. Ούτε η πρώτη, ούτε η τελευταία φορά βέβαια που προκύπτουν υπερβολικές αντιδράσεις και εύκολα εμείς εδώ στην Κύπρο μπορούμε να το αντιληφθούμε...

Πρόβλεψη

Άρχισε την περασμένη εβδομάδα το πρωτάθλημα Β' Κατηγορίας. Είναι βέβαια νωρίς για προβλέψεις, αλλά η πρόβλεψη από τώρα ότι το πρωτάθλημα θα είναι ανταγωνιστικό και συναρπαστικό, γίνεται με σχετική ασφάλεια.

Ο νατουραλιζέ

Το αντιπροσωπευτικό μας συγκρότημα στην καλαθοσφαίρα που έχει την

τιμή να είναι οικοδόσπινα ομάδα του Ευρωμπάσκετ 2025 (Η Κύπρος θα συνδιοργανώσει το τουρνουά μαζί με τη Φινλανδία και τη Λετονία) ξέρει ότι οφείλει να παρουσιάσει αγωνιστικά, όσο επαρκέστερη γίνεται. Και το προσπαθεί. Ο νατουραλιζέ ψηλός που αποτελεί ανάγκη είναι προ των πυλών.

Ελλάδα- Ευρωμπάσκετ

Έχασε η Εθνική Ελλάδα από τη Γερμανία και έμεινε εκτός Ευρωμπάσκετ. Η στενοχώρια όλων των Ελλήνων φίλων του μπάσκετ είναι δικαιολογημένη. Δυστυχώς κανείς δεν θα θυμάται το 6/6 και τα όσα καλά παρουσίασε στο παρκέ. Το θετικό είναι ότι υπάρχουν οι βάσεις για ένα καλύτερο μέλλον. Να διατηρηθούν όμως αυτές οι βάσεις.

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
0,16%

Χ.Α.
-0,68%

Dow Jones

-4,72%

Nasdaq

-6,18%

Nikkei

-2,27%

Dax

0,41%

FTSE 100

0,28%

ΕΩΣ ΤΟ 2050

Οφέλος 12 τρισ. δολάρια από την πράσινη μετάβαση
Σελ. 9

Πετρέλαιο

-1,72%

€/€

-0,53%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Το φετινό καλοκαίρι απογείωσε την Airbnb

Σε μεγάλο «κερδισμένο» του φετινού καλοκαιριού στον τομέα του τουρισμού εξελίσσονται τα καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης, Airbnb, στην Ελλάδα. Η ζήτηση για τους μήνες Ιούλιο, Αύγουστο και Σεπτέμβριο σημείωσε αύξηση κατά 26,5% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2019. Σελ. 8

ΕΛΛΑΔΑ

Πρωθείται σχέδιο για προσιτή στέγη σε νέους

«Στρατηγικό σχέδιο» με δράσεις όπως παροχή φθηνών δανειών για την αγορά πρώτης κατοικίας και διάθεση ιδιωτικών ή κρατικών αναξιοποίητων ακινήτων, αφού ανακαινιστούν και αναβαθμιστούν ενεργειακά, σε νέους και ζευγάρια, ηλικίας από 25 έως 39 ετών, πρωθείται στην Ελλάδα. Σελ. 6

ΣΕ ΜΙΑ ΤΕΤΡΑΕΤΙΑ

Αύξηση 44% των τιμών κατοικιών στην Ελλάδα

Ράλι δίχως τέλος καταγράφουν οι τιμές κατοικιών τα τελευταία τέσσερα χρόνια. Από το δεύτερο τρίμηνο του 2018 έως και το φετινό δεύτερο τρίμηνο έχουν ενισχυθεί κατά 44,6% στην Αττική, σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος. Πανελλαδικά, η αύξηση φθάνει το 31,2%. Σελ. 12

Στα επίπεδα 2019 οι πωλήσεις ακινήτων

Η ετήσια αύξηση μέχρι τον Αύγουστο ανήλθε στο 20% - Εκτιμήσεις για ζεστό ενδιαφέρον και το 2023

Η αύξηση του κατασκευαστικού κόστους και ο πληθωρισμός που μειώνει την αγοραστική δύναμη του καταναλωτή δεν φαίνεται να πτοούν τις πωλήσεις ακινήτων. Εκφράζονται μάλιστα εκτιμήσεις από παίκτες του κλάδου,

ότι οι αγοραπωλησίες ακινήτων θα ανακάμψουν αγγίζοντας επίπεδα προ πανδημίας. Μέχρι τον Αύγουστο του 2022 τα πωλητήρια έγγραφα ανήλθαν στα 8.453, καταγράφοντας ετήσια αύξηση 39% σε σχέση με την αντίστοιχη

περίοδο του 2021 και 20% μέχρι τον Αύγουστο του 2019, περίοδο κατά την οποία είχαν κατατεθεί 7.044 πωλητήρια έγγραφα. Τα στοιχεία δείχνουν σημαντικές αυξήσεις για κάθε μήνα του 2022 έναντι του αντίστοιχου

του 2019. Το ποια θα είναι η εικόνα στον τομέα του Real Estate το επόμενο διάστημα, είναι μια ερώτηση με αντικρουόμενες απαντήσεις. Οι ντιβέλοπερ εκτιμούν ότι ο τομέας του Real Estate θα συνεχίσει τις καλές επι-

δόσεις μέχρι το τέλος της χρονιάς αλλά και το 2023. Από την άλλη, η Κεντρική Τράπεζα κάνει λόγο για καθοδικές πιέσεις στην αγορά ακινήτων. Αυξήσεις στις τιμές αναμένονται από την 1η Οκτωβρίου. Σελ. 3

Οι ΗΠΑ δεν μπορούν να καλύψουν ενεργειακά την Ευρώπη

Εάν η Γηραιά Ήπειρος προβλέπει στις ΗΠΑ για να της διαθέσουν αυξημένες ενεργειακές προμήθειες πετρελαίου και φυσικού αερίου να ανταπεξέλθει στον χειμώνα, τότε τρέφει φρούδες ελπίδες. Τουλάχιστον αυτό αποτυπώνεται στις δηλώσεις αμερικανικών ενεργειακών ομίλων, που δραστηριοποιούνται στην εξόρυξη από σχιστολιθικά εδάφη, προειδοποιώντας ήδη πως δεν δύνανται να σώσουν την Ευρώπη. Κι όλα αυτά συμβαίνουν υπό συνθήκες φόβου, πως μια μεγάλη μείωση των ρωσικών εξαγωγών «μαύρου» χρυσού θα εκτινάξει την τιμή του πάνω από τα 100 δολάρια το βαρέλι. Σελ. 10

Οι κοινωνικοί ΦΠΑ σε άλλα κράτη της Ε.Ε.

Αναζητούν λύση

Η Κομισιόν έχει δώσει χρονικό περιθώριο στην Κύπρο για την αλλαγή του πλαισίου που ένας αγοραστής θα επωφεληθεί του μειωμένου ΦΠΑ 5%. Στην τελευταία διαπραγμάτευση δικαιολογείται η επιβολή μειωμένου συντελεστή 5% στα πλαίσια κοινωνικής πολιτικής για τα πρώτα 170 τ.μ. κατοικιών με συνολικό εμβαδό 220 τ.μ. και με συνολική αξία που να μην υπερβαίνει τις 350 χιλ. ευρώ. Τι ισχύει σε άλλες χώρες. Σελ. 3

Αγνωστο το μέλλον των επιτοκίων

Προβλέψεις ενόψει

Μετά τις αποφάσεις της ΕΚΤ να αυξήσει τα επιτόκια για να ελέγξει τον πληθωρισμό οι τράπεζες «τρίβουν» τα χέρια τους, αφού θα λάβουν κέρδη εκατομμυρίων. Το μεγάλο ερώτημα που προκύπτει είναι για πόσο χρονικό διάστημα θα τους επιτραπεί, αφού τα νοκοκοριάζονται. Σελ. 4

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΑΗ

Οδεύουμε προς ένα ενεργειακά δύσκολο χειμώνα

Για μεγάλο χρονικό διάστημα, οι τιμές συμβατικών μορφών ενέργειας (κάρβουνο, πετρέλαιο, φυσικό αέριο) είχαν καθλωθεί, αντικατοπτρίζοντας, κυρίως, την πεποίθηση ότι η παγκόσμια οικονομία θα παρουσίαζε χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, επηρεάζοντας τη ζήτηση πτωτικά.

Κατά διαστήματα, γεωπολιτικές αναταράξεις οδήγησαν σε απότομες αυξήσεις τιμών, αλλά για σύντομο χρονικό διάστημα. Πρόσφατα, αριθμός παραγόντων διαφοροποίησαν το σκηνικό και τις προοπτικές για τα επόμενα χρόνια. Η σχετική ομαλοποίηση της υγειονομικής κατάστασης, μετά την αρχική έξαρση της πανδημίας το 2020, οδήγησε σε απότομη αύξηση της ζήτησης. Αυτή η εξέλιξη κρίθηκε ως πρόσκαιρο φαινόμενο και δεν επηρέασε μα-

κροχρόνια τις συνθήκες ζήτησης ενεργειακών προϊόντων. Επιπρόσθετα, τα προβλήματα στην παραγωγή και μεταφορά ενεργειακών προϊόντων, λόγω της πανδημίας, επηρέασαν προσωρινά τις ενεργειακές τιμές.

Ωστόσο, οι συνεχιζόμενες πολεμικές αναταραχές στην Ουκρανία απειλούν να επηρεάσουν την επάρκεια της προμήθειας για τον επερχόμενο χειμώνα, αλλά και τις τιμές των ενεργειακών προϊόντων μακροχρόνια.

Ως επακόλουθο, οι τιμές πετρελαίου, παρά τις πρόσφατες τάσεις υποχώρησης, παραμένουν σε ιστορικά υψηλά επίπεδα. Υπάρχουν ενδείξεις ότι ορισμένες πετρελαιοπαραγωγές χώρες προσπαθούν να κρατήσουν ψηλά τις τιμές, με στόχο τα \$90 το βαρέλι, έχοντας υπόψη ότι η πα-

γκόσμια στροφή προς όφελος των ΑΠΕ δε θα επιτρέψει, μελλοντικά, την επαρκή αξιοποίηση του ορυκτού τους πλούτου.

Οι τιμές φυσικού αερίου έχουν επίσης αυξηθεί κατακόρυφα, κυρίως λόγω της μείωσης διοχέτευσης του από τη Ρωσία προς τις ευρωπαϊκές αγορές. Η απόφαση της ΕΕ να απεξαρτηθεί από εισαγωγές φυσικού αερίου υποδηλώνει ότι οι τιμές θα παραμείνουν ψηλές για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Άλλη πηγή ενέργειας που εξετάζεται είναι η πυρηνική ενέργεια, η οποία, αν και χρησιμοποιείται ευρέως σε χώρες όπως η Γαλλία, λόγω ασφάλειας επηρεάζουν τις δυνατότητες αξιοποίησής της.

Με βάση τα πιο πάνω, η διαμόρφωση της κατάλληλης ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ βρίσκεται στο επίκεντρο. Η προ-

σπάθεια μείωσης τιμών μέσω προσαρμογής της φορολογίας είναι κατανοητή από πολιτικές πλευρές αλλά αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την εξοικονόμηση ενέργειας, που είναι απολύτως αναγκαία υπό τις παρούσες συνθήκες και δεν προκρίνεται, εκτός σε ακραίες περιπτώσεις.

Μια ενδιαφέρουσα ιδέα, που εξετάζεται από αριθμό χωρών, είναι ο υπολογισμός της βασικής κατανάλωσης ενός νοικοκυριού, λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος του, και η γενναιόδωρη επιδότησή της. Για κατανάλωση πέραν της βασικής, θα υπάρχουν, ουσιαστικά, αυξημένες χρεώσεις. Με τον τρόπο αυτό θα ενισχύονται, κυρίως, τα ευάλωτα νοικοκυριά και θα ενθαρρύνεται, παράλληλα, η εξοικονόμηση ενέργειας.

Μια άλλη ιδέα που προωθείται είναι στοχευμένες δαπάνες προς όφελος των χαμηλών εισοδηματικών στρωμάτων.

Για επιχειρήσεις, μια προσέγγιση που υιοθετείται είναι η επιδότηση αυτών που μειώνουν την κατανάλωση κατά τουλάχιστον 10%.

Μακροχρόνια λύση αποτελεί η ανάπτυξη των ΑΠΕ, η οποία αποτελεί την πιο φθηνή πηγή ενέργειας και συμβάλλει, παράλληλα, στην αντιμετώπιση του δύσκολου προβλήματος της κλιματικής αλλαγής.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών. Ο Όμηρος Πισσαριάης είναι διευθύνων σύμβουλος της PricewaterhouseCoopers Investment Services.

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,51%	0,27%
Γερμανία	1,76%	0,05%
Γαλλία	2,31%	0,05%
Ιταλία	4,04%	0,09%
Ισπανία	2,91%	0,08%
Ιρλανδία	2,31%	0,03%
Ελλάδα	4,22%	0,02%
Ην. Βασίλειο	3,16%	0,02%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB	Σταθερή
Fitch	BBB-	Σταθερή
Moody's	Ba1	Θετική
S&P	BBB	Σταθερή

PwC Κύπρου

Annual Review 2022

Διαθέσιμο από τις 23 Σεπτεμβρίου

ΑΝΑΛΥΣΗ / Της ΡΕΪΤΣΕΛ ΚΑΪΤ

Η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής

Οι αεροφωτογραφίες από το Πακιστάν δείχνουν εκτεταμένες καταστροφές, σε μια χρονιά με άνευ προηγουμένου καύσωνα σε ολόκληρη την Ευρώπη, πλημμύρες στην Αυστραλία και τη Νότια Αφρική, ακραία ζέση και ξηρασία στις ΗΠΑ, στην Κίνα, καθώς και πυρκαγιές παντού. Χίλιες γέφυρες έχουν διαλυθεί, το 90% των καλλιέργειων τροφίμων βυθίστηκε στα νερά και η σοδειά βαμβακιού έχει χαθεί. Οι εκτιμήσεις είναι ότι οι ζημιές από τις πλημμύρες θα είναι περίπου 10 δισ. δολάρια, ή τουλάχιστον 3% του ΑΕΠ του Πακιστάν. Περισσότεροι από 1.000 άνθρωποι έχουν πεθάνει, καθώς και πάμπολλα ζώα, ενώ 33 εκατομμύρια άνθρωποι εκτοπίζονται. Οι αριθμοί βαίνουν αυξανόμενοι. Λίγο πριν από

σιάζει για κάποιους, ενώ η κρίση στα τρόφιμα, στα καύσιμα και στις πιστώσεις επιδεινώνεται. Το ευνοϊκό περιβάλλον για την παγκόσμια συνεργασία για το κλίμα έχει γίνει εκθροικό. Πώς μπορεί να τετραγωνιστεί ο κύκλος; Πώς μπορεί η δεινή κατάσταση του Πακιστάν –με μόλις το 1% των παγκόσμιων εκπομπών, αλλά το ένα τρίτο της χώρας υπό των υδάτων, τους παγετώνες του να λιώνουν λόγω της δικής μας νοσηρότητας με τη ρύπανση από το διοξείδιο του άνθρακα– να μας σπρώξει να αρθούμε υπεράνω του αδιεξόδου όσον αφορά τις απώλειες και τις ζημιές;

Αντισκώνας για τις συνέπειες της ανάληψης ευθύνης και των συνεπαγόμενων αποζημιώσεων, οι διαπραγματεύσεις έχουν βαλτώσει. Πλέον, οι επιμέρους χώρες πήραν την κατάσταση στα χέρια τους. Τα βλέμματα είναι στραμμένα στο Βασιλείο, διότι ζητεί γνωμοδότηση από το Διεθνές Δικαστήριο για το δικαίωμα προστασίας από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Αυτό το δικαίωμα θα ισχύει για τις σημερινές και τις μελλοντικές γενιές. Συν τοις άλλοις, όλα είναι θέμα αλληλεγγύης. Εάν η έννοια των απωλειών και των ζημιών είναι ανάθεμα για την Ουάσινγκτον, τη Βέρνη ή το Παρίσι, πρέπει βραχυπρόθεσμα να προχωρήσουμε σε κάποιον χρηματοδοτικό μηχανισμό, που βασίζεται στην αλληλεγγύη. Η συμφωνημένη συναίνεση επί αυτού είναι έργο κατεπίγειο από τώρα έως την κλιματική Διάσκεψη COP 27 στο Σαρμ ελ Σέιχ τον Νοέμβριο. Θα πρέπει να είμαστε σε θέση να συμφωνήσουμε σε μια αρχή ηθικής ευθύνης για δράση με αλληλεγγύη προς τις χώρες που δεν παρήγαγαν ρύπους έως τώρα. Ακόμη, μπορούμε να γίνουμε δημιουργικοί. Ας εισαγάγουμε εισφορές αλληλεγγύης σε μια σειρά δραστηριοτήτων πολυτελείας ή υψηλής έντασης εκπομπών. Ένα δολάριο, λόγω χάριν, για ταξίδια με πρώτη θέση ή ακριβότερη. Φόροι και εισφορές για τη ρύπανση από άνθρακα, τέλη για εθελοντικές συναλλαγές στην αγορά ρύπων για τους αγοραστές και, τέλος, μια εισφορά ταμείου αλληλεγγύης επί των απρόβλεπτων κερδών για τις εταιρείες ορυκτών καυσίμων.

* Η Ρέιτσελ Κάιτ είναι κοσμήτορας Σχολής Φλέτσερ του Πανεπιστημίου Ταρτς.

ΔΗΚΤΗΣ

Μεταρρύθμιση

Μεταρρύθμιση της ευρωπαϊκής αγοράς ενέργειας υποσχέθηκε μιλώντας στο ευρωκοινοβούλιο η επικεφαλής της Κομισιόν. Παράλληλα δεσμεύτηκε για τη δημιουργία ομάδας εργασίας, που θα επεξεργαστεί σχέδιο επιβολής πλαφόν στις τιμές του φυσικού αερίου. «Ταβάνι» προσαπολιτίζεται να θέσει και στα κέρδη των εταιρειών ενέργειας με στόχο την άντληση €140δισ για στήριξη σε πανευρωπαϊκό επίπεδο εκείνου του στρώματος της κοινωνίας που πλήττεται από τις υψηλές τιμές ενέργειας και βρίσκεται προ του φάσματος της ενεργειακής φτώχειας. Όσον αφορά στην μεταρρύθμιση της αγοράς ενέργειας, η πρόθεση της Κομισιόν είναι το ξεκαθάρισμα εκείνων των συστατικών της αγοράς που είναι πλέον ακατάλληλα και δεν υπηρετούν τις ενεργειακές πολιτικές της ένωσης.

Προειδοποίηση

Όλοι οι συμμετέχοντες στον χρηματοοικονομικό κλάδο (τράπεζες, επενδυτικές εταιρείες, ασφαλιστικά και συνταξοδοτικά ταμεία) βρίσκονται ενώπιον σημαντικών προκλήσεων και καλούνται άμεσα να προετοιμαστούν για πόντους ενδεχόμενου. Η συγκεκριμένη προειδοποίηση εκδόθηκε την βδομάδα που μας πέρασε από την κοινή ευρωπαϊκή εποπτεία, γνωστή και ως ESAs. Οι κίνδυνοι που εμφανίζονται σύμφωνα με τους επόπτες έχουν να κάνουν με την δύσκολη μακροοικονομική προοπτική συνέπεια του αυξημένου πληθωρισμού και μιας άνευ προηγουμένου ενεργειακής κρίσης που μαινεται εντός της ευρωπαϊκής επικράτειας.

Φιλανθρωπία

Την επιχείρηση που ίδρυσε το 1973 αποφάσισε να δωρίσει σε φιλανθρωπικό οργανισμό ο Υγος Chouinard με την εντολή όπως όλα τα κέρδη που δεν θα επενδύονται για ανάπτυξη της εταιρείας να διοχετεύονται σε δράσεις κατά της κλιματικής αλλαγής. Πρόκειται για την εταιρεία λιανικού εμπορίου Patagonia Inc, η οποία ειδικεύεται σε ρουχισμό για αθλητικές δραστηριότητες όπως είναι η ορειβάσις, το σκι, το ψάρεμα κ.α. Η εταιρία με έδρα στην Καλιφόρνια των ΗΠΑ παράγει ετήσια έσοδα ύψους 1,5δισ δολαρίων και παράγει αντίστοιχα κέρδη ύψους 100εκ. δολαρίων. Η συγκεκριμένη ενέργεια θεωρείται από πολλούς ότι πάει το θέμα φιλανθρωπίας σε άλλο επίπεδο, με την ευχή σύντομα να υπάρξουν μιμητές.

Συμβολισμός

Σε μια ιδιαίτερα συμβολική πράξη προχώρησε ο ενεργειακός κολοσσός Shell διορίζοντας στην

Σε ρυθμούς ύφεσης καλούνται να σχεδιάσουν τα οικονομικά επιτελεία αφού ο χειμώνας της περιόδου 22-23 αναμένεται πως θα είναι ιδιαίτερα δύσκολος.

θέση του επικεφαλής του οργανισμού τον μέχρι πρότινος διευθυντή για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και το φυσικό αέριο. Το νέο αφεντικό της Shell σκοπεύει όπως μεταδίδεται να αδράξει τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται αυτή την περίοδο όσον αφορά στην μεταρρύθμιση του κλάδου ενέργειας. Ο Mr Sawan υπήρξε για πολλά χρόνια επικεφαλής του έργου για την «μεταμόρφωση» της Shell με στόχο το 2020 σε μια εταιρία με μηδενικούς ρύπους.

Διόρθωση

Η ευρωπαϊκή αγορά ακινήτων κατέγραψε κατά το πρώτο τρίμηνο του έτους άνοδο 9,8% που είναι η μεγαλύτερη των τελευταίων 30 ετών (η τελευταία φορά ήταν στις αρχές της δεκαετίας του 90). Όπως φαίνεται από τα οικονομικά δεδομένα και μέσα από έρευνες κοινής γνώμης, οι καταναλωτές που θα αγόραζαν σπίτι παρουσιάζονται προβληματισμένοι λόγω των αυξημένων επιτοκίων ενώ και οι τράπεζες με την σειρά τους προβληματίζονται για το επίπεδο της ζήτησης σε στεγαστικά δάνεια που θα κληθούν να εξυπηρετήσουν. Γίνεται λοιπόν ξεκάθαρο και θεωρείται λογικό κάποιος να αναμένει πως το έτος 2023 θα είναι έτος διόρθωσης στον κλάδο των ακινήτων.

Συστημικό

Αυτό που για πολύ καιρό απεύχονταν οικονομικοί κύκλοι να συμβεί είναι πλέον γεγονός. Η αύξηση στο κόστος εργασίας το πρώτο εξάμηνο του 2022 κυμαίνεται στην περιοχή του 4,5%. Με δεδομένο ότι η πληθωριστική λαίλαπα έχει «μολύνει» και την αγορά εργασίας εύκολα κάποιος μπορεί να αντιληφθεί την επιθετικότητα με τη οποία η ΕΚΤ παλεύει να δαμάσει τον πληθωρισμό μέσα από τις αυξήσεις των βασικών επιτοκίων. Αποτελεί άλλωστε κοινό τόπο ότι όταν οι ανατιμήσεις των πρώτων υλών μεταφερθεί στο κόστος εργασίας τότε σημαίνει ότι το πρόβλημα έχει εγκατασταθεί στο κέντρο της παραγωγικής διαδικασίας και γίνεται συστημικό.

Η αλιεία αστακού απειλεί φάλαινες

Της ΑΝΙ ΡΟΘ

Ο αμερικανικός αστακός, πάλι ποτέ οικονομική λύση για το οικογενειακό τραπέζι, δεν αποτελεί πλέον βιώσιμη επιλογή θαλασσινού εδέσματος, ενώ οι καταναλωτές θα έκαναν καλά να αποφεύγουν την κατανάλωσή του, σύμφωνα με την περιβαλλοντική οργάνωση Seafood Watch. Σε ανακοίνωσή της την περασμένη εβδομάδα η οργάνωση αποκάλυψε ότι τα σκωινιά που χρησιμοποιούνται για τις παγίδες αστακών μπλέκονται συχνά στα πετρώδη και στα στόματα απειλούμενων ειδών φάλαινων του Ατλαντικού. Η Seafood Watch τοποθέτησε τον αμερικανικό αστακό, καθώς και ορισμένα είδη καβουριών και ψαριών, στην «κόκκινη λίστα» της, εξαιτίας των επιπτώσεων που έχει η αλιεία τους για τις φάλαινες. Η οργάνωση ελπίζει ότι η ενημέρωση του κοινού θα υποχρεώσει ιδιοκτήτες και διαχειριστές αλιευτικών στόλων να συνειδητοποιήσουν την απειλή που αντιμετωπίζουν οι φάλαινες. Οι αστακοί αλιεύονται στα ανοικτά της πολιτείας του Μέιν, καθώς και στις παραθαλάσσιες επαρχίες του ανατολικού Καναδά. «Οι καταναλωτές πρέπει να αντιληφθούν τις επιπτώσεις που έχει αυτή η μορφή αλιείας. Αν οι άνθρωποι γνώριζαν περισσότερα γι' αυτές τις φάλαινες και τον ρόλο που παίζουν τα σκωινιά, θα αποτύοναν απαντήσεις και αλλαγές», λέει ο Μαρκ Μπαουμάρτνερ από το Ωκεανογραφικό Ινστιτούτο της Μασαχουσέτης. Παρότι ο ευρωπαϊκός μπλε αστακός και ο «εξάδελφός» του στον βόρειο Ειρηνικό είναι δημο-

Αλιευτικό αστακών ανοικτά του Κένεμπανκπορτ, στο Μέιν. Οι αστακοί αλιεύονται στα νερά της αμερικανικής πολιτείας, καθώς και στις παραθαλάσσιες επαρχίες του ανατολικού Καναδά.

φιλείς, κανένα είδος δεν μπορεί να συγκριθεί με τον αμερικανικό αστακό λόγω των υπερμεγέθων δαγκανών του. Η μεγάλη πλειονότητα ψαράδων στις ΗΠΑ χρησιμοποιεί κλουβιά-παγίδες, συνδεδεμένες με την επιφάνεια με σημαδούρες. Τα σκωινιά της σημαδούρας απειλούν τις φάλαινες που μπλέκονται σε αυτά και πεθαίνουν από ασφυξία, καθώς δεν μπορούν να αναδυθούν για να αναπνεύσουν. Τα ιδιαίτερα ανθεκτικά συνθετικά σκωινιά μπορεί να αποκοπούν και να μπλεχτούν στο στόμα ή σε πετρώδη της φάλαινας, η οποία θα «μεταφέρει» διά βίου το πλαστικό φορτίο, που θα της στερεί δύναμη, καθώς θα προσπαθεί να απαλλαγεί από αυτό. Λιγότερες από 350 φάλαινες eubalaena glacialis ζουν σήμερα στον Ατλαντικό, ενώ οι θηλυκές αναπαραγωγικής ηλικίας είναι λιγότερες από 100. «Τα σκωινιά είναι σήμερα η κύρια αιτία σοβαρών τραυματισμών και θανάτου αυτού του απειλούμενου είδους»,

λέει η Εϊμ Νόουλτον, επιστημονική συνεργάτις του ενυδρείου της Βοστώνης.

Μία από τις λύσεις που προτείνουν οι ειδικοί αφορά τη χρήση αλιευτικού εξοπλισμού στερούμενου σκωινιών. Τέτοια συστήματα αξιοποιούνται σήμερα στην Αυστραλία. Ο κλωβός παραμένει ίδιος, αλλά διαθέτει σύστημα τηλεχειριζόμενης ανάκτησης, χωρίς σκωινιά. Τα συστήματα αυτά είναι, όμως, δαπανηρά, με κάθε ηλεκτρονικό κλουβί να κοστίζει 4.000 δολάρια, έναντι 70 δολαρίων για τα συμβατικά κλουβιά με σκωινιά.

Ακόμη και το πολυκατάστημα Whole Foods, ειδικευμένο στα βιολογικά προϊόντα, παραδέχεται ότι δεν σχεδιάζει να διακόψει την πώληση αμερικανικών αστακών, αν και θα συνεχίσει «να παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις και τις επιστημονικές μελέτες προκειμένου να χαράξει τη μελλοντική πολιτική» σε ό,τι αφορά τη σωτηρία των απειλούμενων ειδών φάλαινων.

Αφανίζονται οι αλπικοί παγετώνες

Σε 15 χρόνια οι παγετώνες των γερμανικών Άλπεων δεν θα υπάρχουν πια. Τη δραματική διαπίστωση έκανε ο Κρίστοφ Μάγερ, από την Ακαδημία Επιστημών της Βαυαρίας, ο οποίος είναι ειδικός στους παγετώνες. Σε συνέντευξη που παραχώρησε στο ειδησιογραφικό πρακτορείο Reuters επισήμανε ότι οι γερμανικοί παγετώνες αντιμετωπίζουν οξύτερα προβλήματα από τους υπόλοιπους. «Στις Άλπεις εξακολουθούν να υπάρχουν περί τους 3.000 παγετώνες, εκ των οποίων κάποιος έχουν μεγάλο μέγεθος και προφανώς θα επιβιώσουν για πολλά ακόμη χρόνια. Όμως, όπως παρατηρούμε ήδη, η πλειονότητα των αλπικών παγετώνων θα αφανιστεί εντός του επόμενου μισού αιώνα», δήλωσε. Ο γερμανικός παγετώνας Σνιφέρνερ βρίσκεται στην κορυφή του Τσούγκπιτσε, του ψηλότερου γερμανικού βουνού. Από την έναρξη τήρησης αρχείων, το 1901, το στρώμα χιονιού που καλύπτει την κορυφή δεν υπήρξε ποτέ τόσο λεπτό όσο τον φετινό Ιούλιο, σύμφωνα με τις μετρήσεις ερευνητικού σταθμού που βρίσκεται επιτόπου. Όπως και οι υπόλοιποι παγετώνες, έτσι και ο Σνιφέρνερ τήκεται με μεγάλη ταχύτητα τα τελευταία χρόνια και την τελευταία δεκαετία έχει χάσει ένα σημαντικό τμήμα του όγκου του.

Οι εξαιρετικά υψηλές θερμοκρασίες που επικράτησαν στην Ευρώπη το φετινό καλοκαίρι και η χαμηλή βροχοπτώση έκαναν κατά πολύ δυσχερότερη την επιβίωση όλων των παγετώνων, κυρίως επειδή η έλλειψη επαρκούς κάλυψης από χιόνι επιταχύνει την τήξη τους. Ωστόσο, ο δρ Μάγερ εκτιμά ότι για την πορεία των παγετώνων δεν ευθύνονται οι αναρριχητές και περιπατητές που βαδίζουν

Ο παγετώνας Σνιφέρνερ, στην κορυφή του ψηλότερου βουνού της Γερμανίας (2.962 μ.), Τσούγκπιτσε, έχει χάσει σημαντικό τμήμα του όγκου του.

στα χιόνια και τους πάγους, αλλά η σκόνη από τη Σαχάρα, που μεταφέρθηκε εκεί από νοτιοδυτικούς ανέμους στις αρχές του 2022. «Το χιόνι έχει μια εξαιρετικά ανοιχτόχρωμη επιφάνεια. Όταν ο ήλιος λάμψει πάνω του, το μεγαλύτερο μέρος της ηλιακής ενέργειας αντανακλάται στην ατμόσφαιρα. Όταν, όμως, η επιφάνειά του καλύπτεται από την πιο σκουρόχρωμη σκόνη ή από άμμο, τότε η ηλιακή ενέργεια απορροφάται. Η θερμότητα που παράγεται μεταδίδεται στη χιονισμένη επιφάνεια, λιγότερο γρήγορα με άλλες περιοχές των Άλπεων». Μοναδικός τρόπος για την αποτροπή της καταστροφής που θα προκαλέσει η τήξη των παγετώνων, τόσο στη Γερμανία όσο και σε κάθε άλλη περιοχή του πλανήτη, είναι η χαλιναγώγηση της κλιματικής α-

λλαγής, προκειμένου να μην αυξηθεί ακόμα περισσότερο η θερμοκρασία της ατμόσφαιρας και να μην αλλοιωθούν τα καιρικά πρότυπα. Όπως τονίζει ο δρ Μάγερ, η μείωση των εκπομπών που ευθύνονται για το φαινόμενο του θερμοκηπίου είναι ο ταχύτερος τρόπος για να μπει τροχιά σε αυτή την καταστροφική συνέπεια της κλιματικής αλλαγής.

Η τήξη των αλπικών παγετώνων, άλλωστε, φέρνει ήδη και «γεωπολιτικές» εξελίξεις. Η τήξη του παγετώνα Τεοντούλ μετέβαλε τη συνοριακή γραμμή μεταξύ Ελβετίας και Ιταλίας, με αποτέλεσμα τα δύο κράτη να ερίζουν για την ιδιοκτησία ενός ορεινού καταφυγίου που όταν κτίστηκε ανήκε στην Ιταλία, αλλά πλέον σημαντικό τμήμα του ανήκει στη νότια Ελβετία. Το πρόβλημα φαίνεται να επιλύθηκε μετά από διπλωματικές διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο κυβερνήσεων, δείχνει ωστόσο πόσο απρόοιμες μπορεί να είναι οι επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης, εφόσον δεν ληφθούν ικανοποιητικά μέτρα για την αντιμετώπισή της.

Βλέπουν πωλήσεις ακινήτων όπως το 2019

Ήδη η ετήσια αύξηση μέχρι τον Αύγουστο ανήλθε στο 20%, εκτιμήσεις για ζεστό ενδιαφέρον και το 2023

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Το γεγονός ότι τους τελευταίους μήνες το κατασκευαστικό κόστος έχει αυξηθεί γύρω στο 25-30% και ο πληθωρισμός μειώνει την αγοραστική δύναμη του καταναλωτή, δεν πτοεί, τουλάχιστον μέχρι στιγμής, τις πωλήσεις ακινήτων. Εκφράζονται μάλιστα εκτιμήσεις από παίκτες του κλάδου, ότι οι αγοραπωλησίες ακινήτων θα ανακάμψουν αγγίζοντας επίπεδα προ πανδημίας. Μιλώντας στην «Κ» ο Γιώργος Μουσκίδης, πρόεδρος του κυπριακού συνδέσμου ιδιοκτητών ακινήτων και διευθυντής στην Fox Property Group, ανέκρουσε τα περί κρίσης στον κλάδο επικαλούμενος δεδομένα του Κτηματολό-

των εν καιρώ πληθωρισμού. Εκτιμάται ότι τα ακίνητα αποτελούν την καλύτερη προστασία του ιδιοκτήτη απέναντι στον πληθωρισμό, ως εκ τούτου, σε ανάλογες συνθήκες, οι επενδύσεις στα ακίνητα αυξάνονται.

Ξένοι αγοραστές

Σαφώς, η κάθοδος των ξένων εταιρειών διατηρεί ψηλά το ενδιαφέρον των ξένων αγοραστών και το θετικό πρόσημο στα στοιχεία του Κτηματολογίου. Ο αριθμός των ακινήτων τα οποία έχουν πωληθεί σε ξένους αγοραστές εντός και εκτός ΕΕ, ανέρχεται στις 3.678, ενώ οι ξένοι αγοραστές είναι πίσω από το 25% των συνολικών πωλήσεων. Περιγράφεται επίσης ότι, πέραν της γεωπολιτικής αστάθειας η οποία ενισχύει την ζήτηση των ξένων αγοραστών, για γραφειακούς χώρους και οικιστικά ακίνητα, η Κύπρος παραμένει την ίδια ώρα ένας ελκυστικός προορισμός για Headquartering, αυξάνοντας το επενδυτικό ενδιαφέρον κυρίως, από το Ισραήλ. Συνοπτικά, οι αριθμοί των ξένων αγοραστών στο κυπριακό Real Estate, ενισχύονται από τους Ουκρανούς και τους Ρώσους που μεταφέρουν την επιχειρηματική τους έδρα στην Κύπρο, τους Ισραηλίτες και σε δεύτερο στάδιο τους αγοραστές από Λίβανο και Ευρώπη.

Τι έπεται

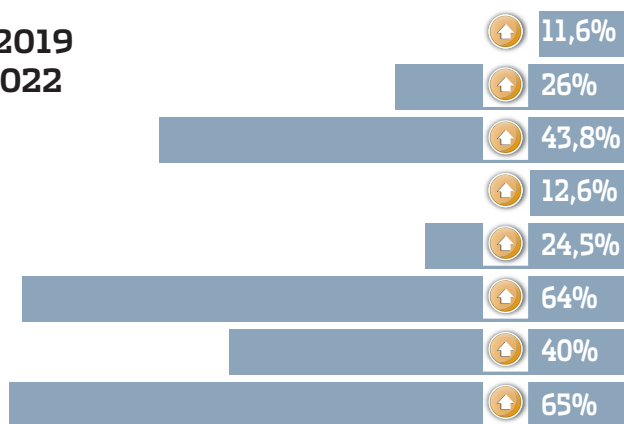
Το ποια θα είναι η εικόνα στον τομέα του Real Estate το επόμενο διάστημα, είναι μια ερώτηση με αντικρουόμενες απαντήσεις. Από τη μια οι ντιβέλοπερ εκτιμούν ότι ο τομέας του Real Estate θα συνεχίσει τις καλές επιδόσεις μέχρι το τέλος της χρονιάς αλλά και το 2023. Από την άλλη, η Κεντρική Τράπεζα κάνει λόγο για καθοδικές πιέσεις στην αγορά ακινήτων. Αναφέρεται παράλληλα και σε σειρά παραγόντων που δύναται να λειτουργήσουν αντισταθμιστικά σε αυτές τις πιέσεις, όπως η σταδιακή ενίσχυση των ξένων και εγκώριων επενδύσεων, η δρομολόγηση και επιτάχυνση σημαντικών έργων υποδομής και η δυναμική του τουρισμού. Ο πρόεδρος του Συμβουλίου Κτηματολογίου Κύπρου Μαρίνος Κουναγιέρου είχε εκφράσει σε πρόσφατη συνέντευξη του στην «Κ»,

Ο τομέας διατήρησε τη δυναμική του λόγω του ενδιαφέροντος ξένων εταιρειών, αλλά και της εγκώριας αγοράς η οποία συνεχίζει να αγοράζει, αν και φαίνεται να προτιμά παλαιότερα ή μεταχειρισμένα ακίνητα παρά νεόδμητα, ένεκα του κατασκευαστικού κόστους και του ΦΠΑ.

Στο +20% τα πωλητήρια έγγραφα

Από 2019 στο 2022

*Στοιχεία βάσει δεδομένων Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας

την θέση ότι παρόλη τη δυναμική που διατήρησε ο τομέας των ακινήτων, εντούτοις η κατάσταση για τους επόμενους μήνες αναμένεται να έχει ιδιαίτερες προκλήσεις καθώς η αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών θα συνεχίσει να μείνεται

και οι επιχειρήσεις ενδεχομένως να αναβάλουν αποφάσεις επενδυτικού χαρακτήρα. Παρόμοιες ανησυχίες εκφράζονται και από τον πρόεδρο της Ομοσπονδίας Εργολάβων Οικοδομών, Στέλιο Γαβριήλ, ο οποίος σχολιάζει ότι οι μέχρι στιγ-

Αυξήσεις από τον Οκτώβριο

Οι αυξήσεις του κόστους κατασκευής που κυμαίνονται τους τελευταίους μήνες στο 25-30%, έφτασαν ήδη στον αγοραστή, ενώ εταιρείες οι οποίες δεν έχουν μετακυλήσει το κόστος στον καταναλωτή, αξιολογούν τις επικείμενες αυξήσεις κοινωνικωνικά ώστε να προσελκύσουν αγοραστικό ενδιαφέρον άμεσα. Συγκεκριμένα, σε διαφημίσεις στην εταιρική ιστοσελίδα αλλά και σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης, εταιρείες ενημερώνουν το κοινό ότι από τον επόμενο μήνα

οι τιμές θα ακριβύνουν. Προφανώς, μια τέτοια γνωστοποίηση επιταχύνει την απόφαση για τους ενδιαφερόμενους και ενισχύει την ζήτηση για αγορά ακινήτων. Σε επικοινωνία της «Κ» με ντιβέλοπερ μας αναφέρθηκε επικριτικά ότι πρόκειται για αυξήσεις της τάξης του 7% στην τελική τιμή του οικιστικού προϊόντος. Έτσι για παράδειγμα ένα διαμέρισμα ύψους 225 κιλιάδων ευρώ, από την 1η Οκτωβρίου θα πωλείται πέραν των 230 κιλιάδων ευρώ.

Συνολικά 7.044 πωλητήρια έγγραφα κατατέθηκαν μέχρι τον Αύγουστο για το έτος 2019, ενώ για το 2022 ο αριθμός αυτός έφτασε τις 8.453.

γίου. Βάσει αυτών, μέχρι τον Αύγουστο του 2022 τα πωλητήρια έγγραφα ανήλθαν στα 8.453, καταγράφοντας ετήσια αύξηση 39% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2021 και 20% μέχρι τον Αύγουστο του 2019, περίοδο κατά την οποία είχαν κατατεθεί 7.044 πωλητήρια έγγραφα. Τα στοιχεία δείχνουν σημαντικές αυξήσεις για κάθε μήνα του 2022 έναντι του αντίστοιχου του 2019.

Οι λόγοι

Υπάρχουν πέντε βασικοί παράγοντες που οι ντιβέλοπερ βλέπουν ότι κρατούν αυτή την περίοδο ζεστό το ενδιαφέρον για αγορά ακινήτου. Ο CEO του ομίλου Cyfield Γιώργος Χρυσόκοκ, έβλεπε στην εξίσωση τα αυξημένα ποσοστά απασχόλησης, την άνοδο των μισθών και της ρευστότητας των τραπεζών. Την ίδια ώρα η επικείμενη αύξηση του ΦΠΑ, μετουσιώνει ταχύτερα το αγοραστικό ενδιαφέρον, σε πράξη. Βασικός παράγοντας αποτελεί και η υψηλή απόδοση των ακινή-

Τι ισχύει με τον ΦΠΑ στα ακίνητα σε άλλες χώρες

Αναζητείται εδώ και ένα χρόνο η χρυσή τομή για την αλλαγή του πλαισίου του μειωμένου ΦΠΑ 5%

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Η «μοίρα» του ΦΠΑ για την πρώτη κατοικία στην Κύπρο και για το αν και πότε θα επωφελείται ένας αγοραστής παραμένει στα χέρια της Βουλής και του Υπουργείου Οικονομικών εδώ και ένα χρόνο. Το μόνο που είναι σίγουρο είναι πως η Κύπρος θα πρέπει να συμμορφωθεί με τις υποδείξεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με το ζήτημα του ΦΠΑ στα ακίνητα, αφού η Κο-

ναδπραγματευτεί τους όρους και είχε το αποτέλεσμα να αυξηθεί το όριο στα πρώτα 170 τ.μ. αντί στα 140 τ.μ. Σύμφωνα με τα τελευταία δεδομένα του Υπουργείου Οικονομικών, δικαιολογείται η επιβολή μειωμένου συντελεστή ΦΠΑ 5% στα πλαίσια κοινωνικής πολιτικής για τα πρώτα 170 τ.μ. κατοικιών με συνολικό εμβαδό 220 τ.μ. και με συνολική αξία που να μην υπερβαίνει τις 350 κιλιάδες ευρώ. Σαν το μέτρο αυτό της Κύπρου που υπάρχει στο πλαίσιο άσκησης κοινωνικής πολιτικής φαίνεται από στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με στοιχεία Ιανουαρίου 2021 να εφαρμόζονται αντίστοιχα και σε άλλες χώρες στην Ευρώπη. Τι ισχύει για τις άλλες χώρες;

Κοινωνικές κατοικίες

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της Κομισιόν, για τους συντελεστές ΦΠΑ στις κοινωνικές κατοικίες (Overview of VAT rates on social housing, January 2021) στην Αυστρία ο ΦΠΑ που συνδέεται με ακίνητα στο πλαίσιο κοινωνικού μέτρου κυμαίνεται στο 20%. Στο Βέλγιο ωστόσο υπάρχουν ειδικές περιπτώσεις ΦΠΑ που αφορούν το ΦΠΑ για ακίνητα. Συγκεκριμένα, αναφέρεται πως αν αγοραστεί ένα νέο «κοινωνικό σπίτι» από «Φορέα Δημόσιας Πρόνοιας» θα πληρωθεί ο αγοραστής 12% ΦΠΑ. Αλλιώς, καταβάλλεται 6% ΦΠΑ εάν αγοραστεί από περιφε-

δικαιολογείται η επιβολή μειωμένου συντελεστή ΦΠΑ 5% στα πλαίσια κοινωνικής πολιτικής για τα πρώτα 170 τ.μ. κατοικιών με συνολικό εμβαδό 220 τ.μ. και με συνολική αξία που να μην υπερβαίνει τις 350 κιλ. ευρώ.

ρειακή εταιρεία στέγασης ή εταιρεία κοινωνικών στέγασης. Σε Βουλγαρία, Κροατία, Τσεχία, Δανία, Εσθονία και Φινλανδία ο ΦΠΑ για κοινωνικές κατοικίες είναι στο 20%, 25%, 15%, 25%, 20% και 24% αντίστοιχα όπως παρουσιάστηκαν. Στην Γαλλία εφαρμόζεται 5,5% ΦΠΑ για την οικοδομική γη, την κατασκευή και ορισμένες εργασίες για κοινωνικά στέγαση, ενώ 10% ισχύει για τα υπόλοιπα έργα κοινωνικής στέγασης. Στη Γερμανία το ΦΠΑ για τα ακίνητα είναι στο 19% και για την Ελλάδα στο 24%, όμως στην Ελλάδα όπως αναφέρει ο Ελληνικός Τύπος αναμένεται παράταση στο πάγωμα του ΦΠΑ που ισχύει για τα νεόδμητα ακίνητα

και στην έκπτωση φόρου για όσους προχωρούν σε ανακαίνιση. Στην Ουγγαρία ισχύει συντελεστής 5% εάν η συνολική χρησιμοποίηση επιφάνεια δεν υπερβαίνει τα 150 τετραγωνικά μέτρα για μια πολυκατοικία κατοικιών, ή τα 300 τετραγωνικά μέτρα για τις μονοκατοικίες. Εάν είναι υψηλότερο, ισχύει ο κανονικός συντελεστής ΦΠΑ 27%. Είναι επί της ουσίας –με διαφορετικά νούμερα– ότι ισχύει σήμερα και στην Κύπρο. Στην Ιρλανδία ο συντελεστής ΦΠΑ στο πλαίσιο της κοινωνικής κατοικίας κυμαίνεται στο 13,5%, ενώ στην Ιταλία ισχύει ΦΠΑ 4% για μη πολυτελή στέγαση σύμφωνα με τα κριτήρια που ορίζονται με το Διάταγμα του

Υπουργού Δημοσίων Έργων Ν 218 της 2ας Αυγούστου 1969. Αλλιώς το ΦΠΑ ορίζεται στο 10% σύμφωνα με τα στοιχεία της Κομισιόν. Στη Λετονία και στη Λιθουανία το ΦΠΑ για κατοικία στο πλαίσιο της κοινωνικής στέγασης είναι στο 21% και στο Λουξεμβούργο δεν διαφαίνεται να υπάρχει ειδικός ΦΠΑ για σκοπούς κοινωνικής στέγασης. Στη Μάλτα ωστόσο για κοινωνικούς σκοπούς στέγασης φαίνεται να υπάρχει πλήρης απαλλαγή ΦΠΑ, μέτρο το οποίο υπάρχει και για την Σουηδία. Στη Σουηδία αλλιώς ο ΦΠΑ για κατοικία διαφαίνεται να είναι στο 25%. Στην Ολλανδία είναι στο 21% ενώ στην Πολωνία είναι στο 10% για κατοικίες έως 300 τμ. και διαμερίσματα έως 150 τμ. Εφαρμόζεται ΦΠΑ 8%. Εάν είναι υψηλότερα από αυτά τα τ.μ. ισχύει ο τυπικός πολωνικός συντελεστής ΦΠΑ του 23%. Στην Πορτογαλία αποδίδεται ΦΠΑ 6% για υπηρεσίες κατασκευής κοινωνικών κατοικιών ή κατοικιών με ελεγχόμενο κόστος των οποίων οι υποστηρικτές είναι συνεταιρισμοί, όπου οι κατοικίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της κοινωνικής στέγασης πολιτικής. Στη Ρουμανία ο ΦΠΑ στο πλαίσιο κοινωνικών κατοικιών είναι στο 5%, στη Σλοβακία 20% και στη Σλοβενία 9,5%. Τέλος, στην Ισπανία, αναφέρεται πως εφαρμόζεται ειδικός ΦΠΑ για κατοικίες που έχουν εξουσιοδοτηθεί από την κυβέρνηση για επίσημη προστασία σε ειδικό

καθεστώς ή κάτω από την ομπρέλα κοινωνικών κριτηρίων. Ο ΦΠΑ σε αυτές τις περιπτώσεις είναι στο 4% και ανεβαίνει στο 10% εάν δεν εμπίπτει στα παραπάνω κριτήρια η κοινωνική κατοικία.

Προς εξεύρεση λύσης

Ο νόμος που έχει ενώπιον της η Επιτροπή Οικονομικών ονομάζεται ο περί Φόρου Προστιθέμενης Αξίας Τροποποιητικός Νόμος του 2022, όπου σκοπός είναι η στοχευμένη επιβολή μειωμένου συντελεστή ΦΠΑ (5%) στην παράδοση ή ανέγερση κατοικίας η οποία να καλύπτει τα πρώτα 140 τ.μ. της κατοικίας με μέγιστο εμβαδό τα 200 τ.μ. Όπως έγραψε ξανά η «Κ», πέρα από τις διαφωνίες που υπάρχουν για διαχωρισμό μεταξύ κατοικιών και διαμερισμάτων, ύπαρξης ορίου σε τ.μ. ή σε αξία ανά τ.μ. και εφαρμογής μειωμένου συντελεστή για μονάδες σε συγκεκριμένες αξίες ακινήτα, σε εκείνο που φαίνεται να δίδεται ειδικό βάρος είναι η αρχή της αναλογικότητας για το ποσό που θα υπερβαίνει την αξία των 350 κιλιάδων ευρώ. Δηλαδή, αν η αξία για κατοικία/διαμέρισμα ανέρχεται σε Χ ποσό, τότε θα επωφελείται ο αγοραστής/ιδιοκτήτης με μειωμένο συντελεστή ΦΠΑ ύψους 5%. Από Χ ποσό +1 αξίας, θα ισχύει ο κανονικός συντελεστής ΦΠΑ ύψους 19%. Όπως δηλαδή εφαρμόζεται η αναλογικότητα στην προσωπική φορολογία.

«Debate» για τραπεζικά κέρδη από επιτόκια

Ουκρανικό, ακρίβεια και πληθωρισμός επιδεινώνουν τις οικονομικές προοπτικές των πιστωτικών ιδρυμάτων

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Ερωτηματικά γεννώνται γύρω από τις αυξήσεις επιτοκίων και τα κέρδη που αναμένουν οι τράπεζες, αφού διανύουμε μία μεταβατική περίοδο από διαδοχικές κρίσεις που κτύπησαν την παγκόσμια οικονομία. Η οικονομική ανάπτυξη αναμένεται να επιβραδυνθεί σε παγκόσμια βάση, με το 2023 να θεωρείται ότι θα είναι πολύ πιο δύσκολο έτος από το 2022 που θα εκπνεύσει σε λίγους μήνες.

Οι τρεις Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές (EBA, EIOPA και ESMA - ESAs) αναφέρουν πως έχουν αυξηθεί οι ευπάθειες σε όλους τους χρηματοπιστωτικούς τομείς.

Πρώτα ανέτρεψε τα πάντα η πανδημία με την έλευση του Covid-19 και ακολούθησε ο πόλεμος που ξεκίνησε η Ρωσία στην Ουκρανία. Αυτές οι δύο κρίσεις δημιούργησαν προβλήματα στην προσφορά και στη ζήτηση, μπήκαν κυρώσεις μεταξύ κρατών, ανέβασαν κατακόρυφα τις τιμές του πετρελαίου και γενικότερα της ενέργειας και «ξεπετάχτηκαν» και οι πληθωριστικές τάσεις (ακρίβεια). Ο πληθωρισμός «φλερτάρει» με το 10% στην Ευρώζων και έτσι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θέλοντας να τον «ελέγξει» αυξάνει από τον Ιούλιο τα βασικά επιτόκια συνεχώς. Και από αρνητικά, μπήκε μετά από χρόνια θετικό πρόσημο στα επιτόκια. Τον Ιούλιο προχώρησε σε αύξηση 0,5% και την προηγούμενη εβδομάδα τα αυξήσε περαιτέρω, κατά 0,75%.

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να συνεχίσουν να είναι προετοιμασμένα για επιδείνωση της ποιότητας των περιουσιακών στοιχείων.

Οι τράπεζες ωστόσο αναμένουν κέρδη από την αύξηση των επιτοκίων αυτών, ενώ αναμένουν και αποφυγή ζημιών από χρήματα που πληρώναν για να παρκάρουν την πλεονάζουσα ρευστότητά τους. Όλες οι τράπεζες –και δικαιοδογημένα- αναμένουν αρκετά κέρδη μόνο και μόνο επειδή πέρασε η εποχή των αρνητικών επιτοκίων και ήρθε αυτή με το θετικό πρόσημο, εντούτοις ένα μεγάλο «debate» αρχίζει να δημιουργείται για το πόσο θα διαρκέσουν αυτά τα κέρδη. Η ακρίβεια πιάζει τα νοικοκυριά ασφυκτικά, αφού πλέον εκτός από το καλάθι της νοικοκυράς που είναι ακριβότερο, προστέθηκε και η αύξηση της δόσης του δανεισμού που μπορεί να έχει ένα νοικοκυριό. Το παραπάνω φτιάχνει ένα «εκρηκτικό κοκτέιλ» που σε συνάρτηση με τις τιμές της ενέργειας ελλοχεύει

ο κίνδυνος να δημιουργηθούν δυσκολίες αποπληρωμής των δόσεων των δανείων. Ιδίως σε χώρες που υπάρχει αυτή η κουλτούρα που αποπληρωμής δόσεων (βλέπε Κύπρος που έφτασε το ότι τόσο μακρινό 2014 στα 28 δισ. μη εξυπηρετούμενων δανείων). Έτσι, έχει δημιουργηθεί ένα «debate» μεταξύ οικονομολόγων και τραπεζιτών για το πόσο θα αφήσει η ΕΚΤ να δημιουργηθούν κέρδη από τα επιτόκια οι τράπεζες και τότε θα δώσει εντολή να γίνουν αυτά τα κέρδη προβλέψεις για δάνεια που έχουν δοθεί. Το «κάψιμο» των κερδών των τραπεζών και η μετατροπή τους σε προβλέψεις δεν είναι άγνωστο για τις κυπριακές τράπεζες, αφού μέχρι πριν μία διετία – τριετία αυτό έκαναν για τα τελευταία 10 χρόνια. Έτσι, δεν αποκλείεται «μεθαύριο» οι επόπτες να δώσουν

εντολή το 80% για παράδειγμα των κερδών που προέρχονται από συγκεκριμένους τομείς (π.χ. επιτόκια) να απορροφηθούν από προβλέψεις πάνω σε δανεισμό που έχει δοθεί.

Καμπανάκια ξένων εποπτικών

Οι τρεις Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές (EBA, EIOPA και ESMA - ESAs) εξέδωσαν μέσα στην εβδομάδα την κοινή τους έκθεση κινδύνου για το φθινόπωρο του 2022. Η έκθεση υπογραμμίζει ότι η επιδείνωση των οικονομικών προοπτικών, ο υψηλός πληθωρισμός και οι αυξανόμενες τιμές της ενέργειας έχουν αυξήσει τις ευπάθειες σε όλους τους χρηματοπιστωτικούς τομείς. Οι Εποπτικές Αρχές λοιπόν συμβουλεύουν τις εθνικές εποπτικές αρχές, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τους συμμετέχοντες στην αγορά να είναι

προετοιμασμένοι για μελλοντικές προκλήσεις.

Σύμφωνα με τις τρεις Αρχές, η ακρίβεια, οι κρίσεις και ο πληθωρισμός σε συνδυασμό με την επιδείνωση των οικονομικών προοπτικών, έχουν επηρεάσει σημαντικά το περιβάλλον κινδύνου του χρηματοπιστωτικού τομέα. Η αστάθεια της χρηματοπιστωτικής αγοράς έχει αυξηθεί σε γενικές γραμμές λόγω των υψηλών αβεβαιωτήτων, σημειώνουν, ενώ μετά από μια μακρά περίοδο χαμηλών επιτοκίων, οι κεντρικές τράπεζες αυστηροποιούν τη νομισματική τους πολιτική. Ο συνδυασμός υψηλότερου κόστους χρηματοδότησης και χαμηλότερου οικονομικού προϊόντος μπορεί να ασκήσει πίεση στην αναχρηματοδότηση του δημόσιου χρέους, των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, ενώ επηρεάζει αρνητικά την πιστωτική ποιότητα των δανειακών χαρτοφυλακίων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Όπως τονίζουν, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να συνεχίσουν να είναι προετοιμασμένες για επιδείνωση της ποιότητας των περιουσιακών στοιχείων στον χρηματοπιστωτικό τομέα και να παρακολουθούν τις εξελίξεις, συμπεριλαμβανομένων των περιουσιακών στοιχείων που επωφεληθήκαν από προσωρινά μέτρα που σχετίζονται με την πανδημία και εκείνων που είναι ιδιαίτερα ευάλωτα σε ένα επιδεινούμενο οικονομικό περιβάλλον, στον πληθωρισμό επίσης όσον αφορά τις υψηλές τιμές ενέργειας και εμπορευμάτων. «Ο αντικτύπος των περαιτέρω αυξήσεων των επιτοκίων πολιτικών και των πιθανών ξαφνικών αυξήσεων των ασφαλιστικών κινδύνου για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τους συμμετέχοντες στην αγορά γενικά θα πρέπει να παρακολουθούνται στενά», καταλήγει σχετικά με τις τράπεζες.

Προειδοποιήσεις και εγχώριων

Εντός της εβδομάδας ήταν και η ετήσια γενική συνέλευση του Συνδέσμου Τραπεζών Κύπρου όπου κατά την ομιλία του ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, Κωνσταντίνος Ηροδότου, τόνισε πως όλα τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να συνεχίσουν να ασκούν συνετές πολιτικές. Θα πρέπει να προσαρμόζουν συνεχώς τα οικονομικά τους πλάνα προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που θα προκύψουν, και ότι παρόλο που οι άμεσες επιπτώσεις της γεωπολιτικής κρίσης κρίνονται μέχρι τώρα διαχειρίσιμες, οι έμμεσες επιπτώσεις βρίσκονται ακόμη σε στάδιο αποκρυστάλλωσης και πιθανόν να επηρεάσουν την κερδοφορία και την ποιότητα ενεργητικού των πιστωτικών ιδρυμάτων. Όπως συμπλήρωσε, οι πολιτικές εξομάλυνσης των επιτοκίων ενδέχεται μεν να βελτιώσουν το επιτοκιακό εισόδημα, αλλά ίσως να μην επαρκούν για να καλύψουν τις ενεργειακές αδυναμίες που αντιμετωπίζουν ορισμένες τράπεζες. «Αναφερόμαι στο ύψος των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων, στα αυξημένα κόστη σε σχέση με τα έσοδα, στους περιορισμένους πόρους εισοδήματος, στις ανταγωνιστικές πιέσεις από εταιρείες που λειτουργούν εκτός του παραδοσιακού τραπεζικού χώρου, τις μεταβαλλόμενες ανάγκες του σύγχρονου πελατολογίου, την ανάγκη συνετής διαχείρισης των επενδύσεων σε κυβερνητικά ομόλογα, χωρίς αυτή η λίστα να είναι εξαντλητική. Ως εκ τούτου, ο τραπεζικός τομέας θα πρέπει να προβεί σε προσαρμογή των επιχειρησιακών του στρατηγικών στις νέες πραγματικότητες όπως αυτές προκύπτουν από τις κρίσεις της πανδημίας και του «πρόβλεψιμου», κατέληξε.

Τόκος 0,75% στα ταμειακά διαθέσιμα των κρατών της Ευρωζώνης

Την Πέμπτη η ΕΚΤ προχώρησε και σε μια σημαντική κίνηση για τους οργανισμούς διαχείρισης χρέους των χωρών της Ευρωζώνης, καθώς ανακοίνωσε ότι θα αρχίσει να «αποζημιώνει» για τις κρατικές καταθέσεις στις εθνικές κεντρικές τράπεζες, έναντι του 0% που ήταν το επιτόκιο που λάμβαναν. Πλέον και έως τον Απρίλιο του 2023, τα ταμειακά διαθέσιμα των κρατών της Ευρωζώνης στις εθνικές κεντρικές τράπεζες θα λαμβάνουν ως αποζημίωση το επιτόκιο καταθέσεων της ΕΚΤ, το οποίο αυξήθηκε στο 0,75%.

Οι οργανισμοί διαχείρισης χρέους των χωρών της Ευρωζώνης ανησυχούσαν εδώ και εβδομάδες, και από τη στιγμή που η ΕΚΤ ξεκίνησε την ομαλοποίηση της νομισματικής πολιτικής της και έφερε τα επιτόκια στο μηδέν τον περασμένο Ιούλιο, ότι σε περίπτωση επικείμενης αύξησης των επιτοκίων θα άρχιζαν να χάνουν από τις καταθέσεις σε

περίπτωση που δεν άλλαζε ο κανόνας αυτός της ΕΚΤ. Οι ανησυχίες κορυφώθηκαν όσο πλησίαζε η συνεδρίαση της ΕΚΤ του Σεπτεμβρίου.

Η έξοδος από την εποχή των αρνητικών επιτοκίων, η οποία είχε κρατήσει μια δεκαετία, είχε θορυβήσει έντονα τα οικονομικά επιτελεία των κυβερνήσεων της Ευρωζώνης, δεδομένου ότι η πολιτική της ΕΚΤ όριζε ανώτατο όριο 0% στις καταθέσεις. Με λίγα λόγια, εάν τα επιτόκια καταθέσεων αυξάνονταν στο 0,25%, 0,50% 0,75% ή σε όποιο θετικό έδαφος, οι... ΟΔΔΧ της Ευρωζώνης θα λάμβαναν μηδενικό επιτόκιο.

Ωστόσο, σε ένα αυξανόμενο επιτοκιακό περιβάλλον που το κόστος δανεισμού αυξάνεται, όποια κυβέρνηση έχει διαθέσιμα, αντί να τα καταθέτει στις εθνικές κεντρικές τράπεζες θα μπορούσε να τα καταθέτει στις εμπορικές τράπεζες μέσω περ

Η έξοδος από την εποχή των αρνητικών επιτοκίων, η οποία είχε κρατήσει μια δεκαετία, είχε θορυβήσει έντονα τα οικονομικά επιτελεία των κυβερνήσεων της Ευρωζώνης, δεδομένου ότι η πολιτική της ΕΚΤ όριζε ανώτατο όριο 0% στις καταθέσεις.

με εξασφαλίσεις, δηλαδή σε αντάλλαγμα με κρατικούς τίτλους –γνωστές ως συμφωνίες reverse repo– ώστε να μειώσει λίγο το διαφορικό επιτόκιο μεταξύ του μηδενός και του κόστους δανεισμού. Αυτό φυσικά σημαίνει ότι θα «αφαιρέσουν»

τίτλους από την αγορά και έτσι θα επιτείνουν το πρόβλημα της έλλειψης ρευστότητας, που τελικά θα «γυρίσει» σε αυξημένο κόστος δανεισμού. Τα προγράμματα αγοράς χρονικό διάστημα, καθώς το χαμηλότερο πραγματικό εισόδημα οδηγεί σε περισσότερες αθετήσεις υποχρεώσεων και υψηλότερες απώλειες

κίνηση θα επέτρεπε στον οργανισμό να αποφυγή τη διατήρηση των μετρητών στον λογαριασμό του στην Bundesbank, όπου θα κέρδιζε λιγότερα από τα επίπεδα της αγοράς, εάν η ΕΚΤ –όπως και αναμενόταν ευρέως– αυξάνει τα επιτόκια πάνω από το 0% την Πέμπτη. Όπως σχολιάζει και η Société Générale, «υπό τις παρούσες συνθήκες, απουσία της απόφασης της ΕΚΤ να αυξήσει το ανώτατο όριο στις κρατικές καταθέσεις, οι κυβερνήσεις θα είχαν κίνητρα να βελτιστοποιήσουν τη διαχείριση των μετρητών τους και να διαφοροποιηθούν σε καταθέσεις σε άλλους αντιπροσβαλλόμενους (π.χ. εμπορικές τράπεζες) με θετικό επιτόκιο. Αυτό θα είχε οδηγήσει τα επιτόκια περ χαμηλότερα, σε σχέση με το επιτόκιο της διευκόλυνσης καταθέσεων, και θα έκανε τις εξασφαλίσεις ακόμη πιο σπάνιες».

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΟΥΡΤΑΛΗ

ΑΝΑΛΥΣΗ / Της ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ

Η αύξηση των επιτοκίων στηρίζει την κερδοφορία των τραπεζών

Η μεγάλη αύξηση των επιτοκίων στην οποία προχώρησε η ΕΚΤ είναι πιστωτικά θετική για τις ευρωπαϊκές τράπεζες γιατί θα στηρίξει την κερδοφορία τους, επισημαίνει ο οίκος αξιολόγησης Moody's. Ωστόσο προειδοποιεί πως τα όφελή για τον κλάδο θα περιορισθούν σημαντικά εάν ο πληθωρισμός παραμείνει υψηλός για μεγάλο χρονικό διάστημα, καθώς ο αντικτύπος του στο πραγματικό εισόδημα θα οδηγήσει σε αθετήσεις πληρωμών και αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Αυτό που προκάλεσε τον μεγάλο και γρήγορο ρυθμό των αυξήσεων των επιτοκίων, τονίζει η Moody's, είναι ο υψηλός πληθωρισμός στην

Ευρώπη, ο οποίος βλάπτει τους πελάτες των τραπεζών και αυξάνει τις δαπάνες τους. Η ΕΚΤ ανέφερε ότι η αύξηση κατά 75 μονάδες βάσης είχε στόχο την εξομάλυνση των νομισματικών συνθηκών και τη μείωση του πληθωρισμού –για τον οποίο η ΕΚΤ προβλέπει επί του παρόντος ότι θα φθάσει στο 8,1% φέτος– προς ένα επίπεδο-στόχο περίπου 2%. Είπε επίσης ότι θα συνεχίσει να αυξάνει τα επιτόκια επειδή αυτό εξομαλύνει να απαιτείται, δεδομένης της μεγάλης διαφοράς μεταξύ του πραγματικού και του στοχευμένου πληθωρισμού, αν και δεν όρισε σε ποια περίοδο ή ποιο θεωρεί ότι είναι ένα «ομαλοποιημένο» επίπεδο επι

τοκίων. Πάντως, η πρόεδρος της ΕΚΤ Κριστίνε Λαγκάρντ δήλωσε ότι η τράπεζα θα ολοκληρώσει το «σχέδιο δράσης» της σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα.

Η ΕΚΤ αναμένει ότι ο πληθωρισμός θα μειωθεί στο 2,3% το 2024, ενώ θεωρεί ότι η τρέχουσα περίοδος υψηλού πληθωρισμού καθοδηγείται από την προσφορά (κυρίως τις αυξανόμενες τιμές της ενέργειας), υποδηλώνοντας ότι καθιστά δυσκολότερο τον έλεγχο του πληθωρισμού και ως εκ τούτου απαιτεί δυναμική δράση.

Όπως υπογραμμίζει η Moody's, η αύξηση των επιτοκίων σε επίπεδο που δεν έχει παρατηρηθεί για πε

ρισσότερο από μια δεκαετία έχει στόχο να μειώσει τη ζήτηση και να διατηρήσει υπό έλεγχο τις προσδοκίες για τον πληθωρισμό. Παρέχει κάποια ανακούφιση στις τράπεζες που υπέστησαν μείωση των περιθωρίων των επιτοκίων λόγω παρατεταμένων αρνητικών επιτοκίων. Ωστόσο, το όφελος θα αντισταθμιστεί εν μέρει από άλλες συνέπειες.

Πρώτον, η πιστοληπτική ικανότητα των πελατών των τραπεζών θα διαβρωθεί εάν ο πληθωρισμός παραμείνει υψηλός για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, καθώς το χαμηλότερο πραγματικό εισόδημα οδηγεί σε περισσότερες αθετήσεις υποχρεώσεων και υψηλότερες απώλειες

δανείων. Οσοι οφειλτές έχουν δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου ή επιδίδουν να αναχρηματοδοτήσουν το χρέος τους, θα αντιμετωπίσουν επίσης αυξημένα βάρη αποπληρωμής. Τα υψηλότερα επιτόκια αποθαρρύνουν έτσι τον δανεισμό και περιορίζουν την ανάπτυξη των δανείων, όπως τονίζει ο οίκος.

Επιπλέον, προσθέτει η Moody's, η ΕΚΤ άρχισε να χαλαρώνει τα υποστηρικτικά μέτρα που έλαβε για να αντισταθμίσει τον αντικτύπο των αρνητικών επιτοκίων στα έσοδα των τραπεζών. Η διακοπή του συστήματος δύο βαθμίδων για τον εκτοκισμό πλεονάζοντων αποθεματικών (οι καταθέσεις που τοπο

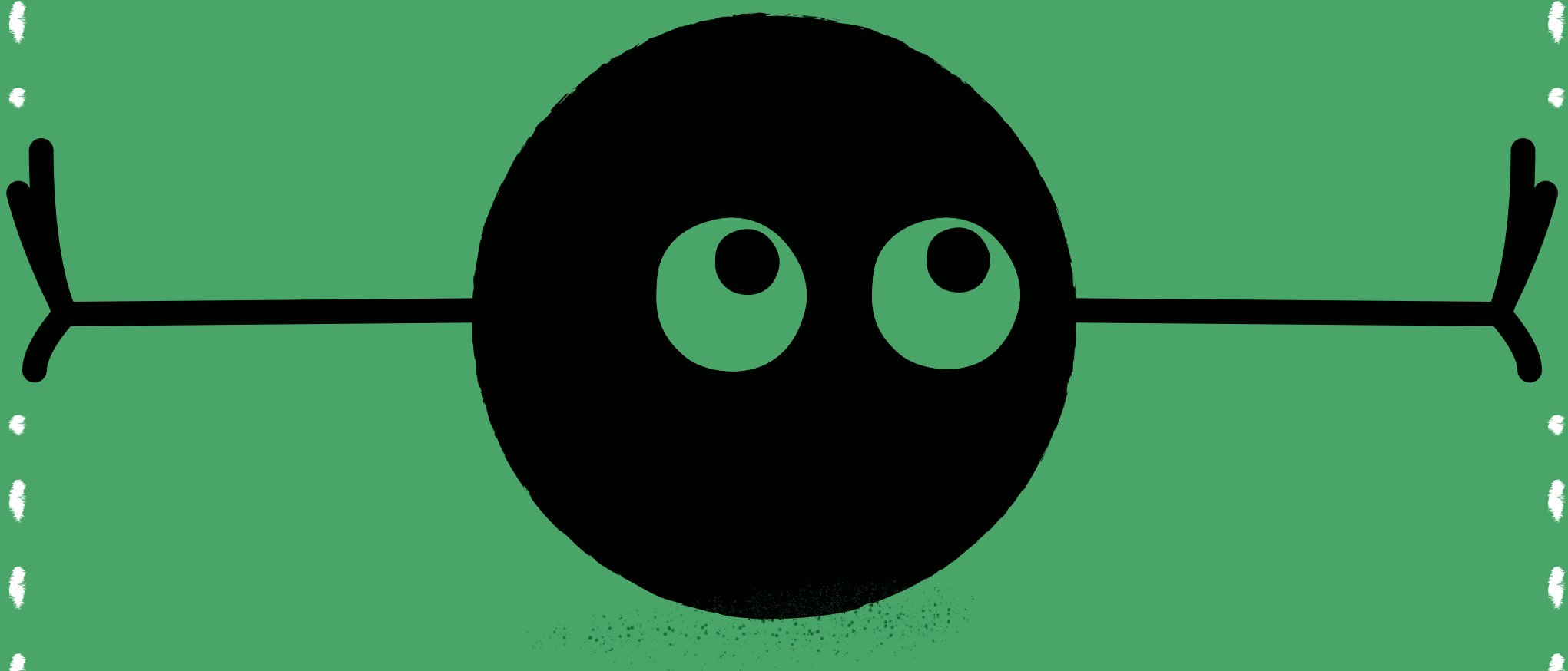
θετούν οι τράπεζες στην ΕΚΤ πέραν των υποχρεωτικών αποθεματικών) είναι το πρώτο βήμα.

Ωστόσο, η κεντρική τράπεζα μέχρι στιγμής δεν προχωρεί στην τροποποίηση του μηχανισμού αποδοχών για τις καταθέσεις που λαμβάνουν οι τράπεζες στο πλαίσιο του στοχευμένου προγράμματος μακροπρόθεσμων πράξεων αναχρηματοδότησης (TLTRO). Συνεπώς, όπως καταλήγει ο οίκος, οι ευρωπαϊκές τράπεζες θα συνεχίσουν να επωφελοούνται από τους ευνοϊκούς όρους των TLTROs, ενώ η Λαγκάρντ δήλωσε ότι αυτό το ζήτημα θα αντιμετωπιστεί σε μεταγενέστερο στάδιο.

5^η Εβδομάδα Ασφαλούς Παιχνιδιού

3—9.10
2022

Παιχνίδι είναι,
θέλει όρια

Δήλωσε συμμετοχή στην
Εβδομάδα Ασφαλούς Παιχνιδιού
και έλα να μιλήσουμε ανοιχτά
για το στοίχημα και τα τυχερά παιχνίδια.

Διοργανωτής

ΕΘΝΙΚΗ
ΑΡΧΗ
ΣΤΟΙΧΗΜΑΤΩΝ
nba.gov.cy

 Safer
Gambling
safergambling.gov.cy

Συντονιστής

imh
CONFERENCES | MEDIA | EXHIBITIONS

Για περισσότερες πληροφορίες και εγγραφή:
www.sgw.cy ή +357 22 881800

#SGW

Επιχείρηση προσιτή στέγη για νέους έως 39 ετών

Χαμηλότοκα δάνεια για αγορά, επιδοτήσεις για αναβάθμιση σπιτιών και μίσθωσή τους σε νέους, ανέγερση κοινωνικών κατοικιών

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Ενα «στρατηγικό σχέδιο» με δράσεις όπως παροχή φθηνών, ακόμη και άτοκων, δανείων για την αγορά πρώτης κατοικίας, αλλά και διάθεση ιδιωτικών ή κρατικών αναξιοποίητων ακινήτων, αφού πρώτα ανακαινιστούν και αναβαθμιστούν ενεργειακά, σε νέους και ζευγάρια, ηλικίας από 25 έως 39 ετών, παρουσίασαν οι συναρμόδιοι υπουργοί. Το σχέδιο εντάσσεται στη στρατηγική κοινωνικής στέγασης που εξήγγειλε ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης από τη ΔΕΘ το προηγούμενο Σαββατοκύριακο, και

απαντά σε έξι στόχους της κυβερνητικής πολιτικής με τελικό στόχο τη μείωση του πολύ υψηλού κόστους στέγασης, κυρίως για τους νέους ανθρώπους. «Η χώρα μας, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, είχε γίνει ένα αφιλόξενο μέρος για τους νέους, με αποτέλεσμα να σημειώζονται το πρόβλημα της στέγασης των νέων ανθρώπων στην Ελλάδα, κυρίως λόγω των υψηλών ενοικίων. Είναι άλλωστε ενδεικτικό το γεγονός ότι, ενώ στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά μέσον

όρο δαπανάται το 20% του εισοδήματος για την κάλυψη στεγαστικών αναγκών, στην Ελλάδα το ποσοστό ανέρχεται σε 37%. Παράλληλα, παρατηρείται φθίνουσα πορεία όσον αφορά το ποσοστό ιδιοκατοίκησης, ενώ τουλάχιστον 770.000 κατοικίες είναι κλειστές,

Οι περισσότερες δράσεις θα χρηματοδοτηθούν από το αποθεματικό του ΟΑΕΔ, ύψους 1,6 δισ. ευρώ.

εκ των οποίων 200.000 βρίσκονται σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Την ίδια στιγμή, η ηλικία στεγαστικής ανεξαρτητοποίησης στην Ελλάδα είναι τα 31 έτη, όταν στην Ε.Ε. είναι τα 26, καθώς οι νέοι, κυρίως για οικονομικούς λόγους, δυσκολεύονται να μείνουν μόνοι τους και να καλύψουν το βάρος των υψηλών ενοικίων. Ιδιαίτερα σημαντικό για τον κυβερνητικό σχεδιασμό είναι και το δημογραφικό πρόβλημα, που μπορεί να μην είναι ελληνικό (απειλεί τόσο την Ε.Ε. όσο και τον υπόλοιπο κόσμο), αποτελεί όμως βραδυφλεγής βόμβα για την εγχώρια οικονομία και την κοινωνία.

Στο πλαίσιο αυτό, το κυβερνητικό σχέδιο «Σπίτι μου» περιλαμβάνει 6 δράσεις προκειμένου να βοηθηθούν νέοι και ζευγάρια ηλικίας έως 39 ετών, που δυσκολεύονται να εξασφαλίσουν φθηνή στέγη, να αποκτήσουν εναλλακτικές επιλογές με ευνοϊκούς όρους, στα πρότυπα άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, επιχορηγήσεις και άτοκα δάνεια, ενώ κεντρικό άξονα αποτελεί η ανακαίνιση παλιών σπιτιών. Οι περισσότερες δράσεις θα υλοποιούνται μέσω της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΠΑ - πρώην ΟΑΕΔ), καθώς με βάση τις αλλαγές που πέ-

ρασαν στον πρόσφατο νόμο για τον εκσυγχρονισμό του ΟΑΕΔ, το αποθεματικό του 1,6 δισ. ευρώ που παρέμενε «κλειδωμένο», αφού δημιουργήθηκε από εισφορές εργαζομένων και εργοδοτών (μέχρι την κατάργηση της σχετικής εισφοράς για τους εργοδότες), και αναξιοποίητο, μπορεί πλέον να χρησιμοποιηθεί. Ενα, επίσης, μεγάλο μέρος του σχεδιασμού περνάει μέσω από την αξιοποίηση της μεγάλης και αναξιοποίητης ακίνητης περιουσίας του ΟΑΕΔ. Το συνολικό κόστος των δράσεων ανέρχεται σε 1,74 δισ. ευρώ και αφορά τουλάχιστον 137.000 νέους και ζευγάρια.

ΑΓΟΡΑ ΠΡΩΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Δάνεια έως 150.000 ευρώ με χαμηλό επιτόκιο 1%

Άτοκα ή χαμηλότοκα στεγαστικά δάνεια θα μπορέσουν να λάβουν τουλάχιστον 10.000 νέοι ή ζευγάρια, ηλικίας έως 39 ετών (τουλάχιστον ο ένας από τους δύο), μέσω του προγράμματος που προωθεί το υπουργείο Εργασίας και θα ξεκινήσει το πρώτο τρίμηνο του 2023. Το μέτρο αφορά τη χορήγηση στεγαστικών δανείων με πολύ χαμηλό επιτόκιο, κοντά στο 1% (έναντι 4% που είναι ο μέσος όρος των επιτοκίων στην αγορά σήμερα). Τα χαμηλότοκα δάνεια θα καλύπτονται έως και το 90% της εμπορικής αξίας του

γράφματος είναι 500 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων τα 375 εκατ. ευρώ θα προέλθουν από το αποθεματικό της ΔΥΠΑ και 125 εκατ. ευρώ από τις τράπεζες. Στην περίπτωση εξάντλησης των πόρων προβλέπεται ο διπλασιασμός του ποσού των χορηγούμενων δανείων. Προκειμένου να στηριχθούν ακόμα περισσότερο οι τρίτεκνες και πολύτεκνες οικογένειες για νέα ζευγάρια με τρία και πλέον παιδιά κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης παραγωγής στο πρόγραμμα, η ζευγάρια που θα αποκτήσουν τρία παιδιά κατά τη διάρκεια αποπληρωμής του δανείου, το δάνειο θα είναι άτοκο.

Στο πλαίσιο της προσπάθειας αξιοποίησης των υφιστάμενων κενών ιδιωτικών κατοικιών και με τη χρήση ευρωπαϊκών κονδυλίων ύψους 200 εκατ. ευρώ προωθείται πρόγραμμα χρηματοδότησης μαζικής ανακαίνισης και ενεργειακής αναβάθμισης 4.000 ακινήτων, που έχουν μειώσει κενά για μεγάλο χρονικό διάστημα, σε συνεργασία με τους ιδιοκτήτες τους, για την άμεση διάθεσή τους ως κατοικίες σε νέους και νέα ζευγάρια, με κοινωνικά κριτήρια. Το μέτρο θα ωφελήσει τόσο τους νέους που θα στεγαστούν σε αυτές όσο και τους ιδιοκτήτες των ακινήτων οι οποίοι θα εξασφαλίσουν εγγυημένο εισόδημα και αναβάθμιση των ακινήτων τους. Από τη δράση αναμένεται να ωφεληθούν 10.000 νέοι και νέα ζευγάρια, ηλικίας 25-39 ετών. Επιπλέον του υπουργείου Εργασίας είναι να εξασφαλιστεί χρηματοδότηση από το νέο ΕΣΠΑ.

Ενα νέο ζευγάρι που αγοράζει, για παράδειγμα, σπίτι αξίας 100.000 ευρώ θα πληρώνει μηνιαία δόση 275-285 ευρώ.

ακινήτου με ανώτατο όριο τις 150.000 ευρώ, για αγορά πρώτης κατοικίας. Θα αφορούν την αγορά διαμερισμάτων έως 120 τ.μ. και έτος κατασκευής έως και το 2007. Έτσι, ένα νέο ζευγάρι που αγοράζει, για παράδειγμα, σπίτι αξίας 100.000 ευρώ θα πληρώνει μηνιαία δόση 275-285 ευρώ, μέχρι το σπίτι, στη λήξη του δανείου, να μείνει στην ιδιοκτησία του. Προϋπόθεση θα είναι οι νέοι να έχουν επίσης καθαρό εισόδημα από 10.000 ευρώ έως 24.000 ευρώ, με προσαύξηση 3.000 ευρώ για κάθε προστατευόμενο μέλος.

Ο προϋπολογισμός του προ-

ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

1,8 ΔΙΣ. ΕΥΡΩ ΓΙΑ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ 135.000 ΝΕΟΥΣ ΚΑΙ ΖΕΥΓΑΡΙΑ

	Συνολικό κόστος (εκατ. €)	Πόροι Δημοσίου (εκατ. €)	Αριθμός ωφελουμένων	Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης
Χορήγηση άτοκων ή χαμηλότοκων στεγαστικών δανείων σε νέους και νέα ζευγάρια 25-39 ετών	500,0	375,0	10.000	Από 1/2023
Πρόγραμμα «ΚΑΛΥΨΗ»	21,5	21,5	2.500	Από 3/2023
Ευρωπαϊκά κονδύλια ύψους 200 εκατ. ευρώ για αξιοποίηση κενών ιδιωτικών κατοικιών	200,0	200,0	10.000	Από 1/2024
Πιλοτική δράση κοινωνικής κατοικίας για ευάλωτες ομάδες	1,5	1,5	200	2023-2026
Κοινωνική αντιπαροχή: Αξιοποίηση ακινήτων ΔΥΠΑ	-	-	5.000	2023-2025
Κοινωνική αντιπαροχή: Αξιοποίηση ακινήτων υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων	1,75	1,75	80	2023-2024
Ενίσχυση επιδόματος στέγασης των μαθητών 50 Επαγγελματικών Σχολών Μαθητείας της ΔΥΠΑ	1,5	1,5	1.000	Από 9/2022
Αύξηση κατά 50% του φοιτητικού στεγαστικού επιδόματος	75,0	75,0	50.000	Από 9/2022
Δημιουργία νέων σύγχρονων φοιτητικών εστιών σε 5 πανεπιστήμια της χώρας	540,0	540,0	8.150	2023-2027
Πρόγραμμα «Εξοικονομώ-Ανακαινίζω» για νέους	350,0	300,0	40.000	Από 12/2022
Πρόγραμμα «Ανακαινίζω-Ενοικιάζω» για Κενά Σπίτια	50,0	50,0	10.000	Από 1/2023
ΣΥΝΟΛΟ ΝΕΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ	€1,74 δισ.	€1,57 δισ.	136.930	

ΤΟ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΜΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ

37% του εισοδήματός τους δίνουν τα νοικοκυριά για κάλυψη στεγαστικών αναγκών

20% του εισοδήματος για στέγασση μέσος όρος Ε.Ε.

Φθίνουσα πορεία ιδιοκατοίκησης (74%), αν και υψηλότερη από την υπόλοιπη Ευρώπη (70%)

770.000 κλειστές κατοικίες, εκ των οποίων **200.000** σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη (στοιχεία ΑΑΔΕ)

95% των κατοικιών στην Ελλάδα είναι άνω των 15 ετών
85% άνω των 20 ετών (5,8 εκατ. κατοικίες)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΤΙΠΑΡΟΧΗ

Αξιοποίηση οικοπέδων για ανέγερση 2.500 κατοικιών

Τον Θεσμό της «Κοινωνικής αντιπαροχής» εγκαινιάζουν το υπουργείο Εργασίας και η ΔΥΠΑ, αξιοποιώντας την ακίνητη περιουσία τόσο του τρέχοντος Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας (ΟΕΚ) όσο και του υπουργείου. Έτσι, με στόχο την ανέγερση 2.500 κοινωνικών κατοικιών για 5.000 ωφελούμενους νέους έως 39 ετών, η ΔΥΠΑ θα παραχωρήσει τα οικοπέδα της μέσω διαγωνισμού σε τεχνικές εταιρείες που θα κατασκευάσουν διαμερίσματα. Το 50% αυτών θα διατίθεται σε νέους με πολύ χαμηλά ενοίκια. Η επιλογή των οικοπέδων θα ξεκινήσει φέτος, ενώ ο διαγωνισμός για την επιλογή των αναδόχων προγραμματίζεται για τα μέσα του 2023. Αντίστοιχα προβλέπονται και η αξιοποίηση 40 ακινήτων του υπουργείου Εργασίας και η παραχώρησή τους σε νεαρά ζευγάρια και νέους έως 39 ετών, εφαρμόζοντας ως μοντέλο διάθεσης είτε το ενοίκιο (που θα είναι χαμηλό έως μηδενικό) είτε το rent to own, που έχει ως

αποτέλεσμα, έπειτα από ένα εύλογο χρονικό διάστημα, το διαμέρισμα να περνάει στην ιδιοκτησία του ωφελουμένου.

«Κάλυψη»

Παράλληλα, το υπουργείο Εργασίας αναμένεται να «τρέξει» το πρόγραμμα «Κάλυψη» που προβλέπει τη μίσθωση -σε πρώτη φάση- άνω των 1.000 κατοικιών του προγράμματος «Εστία» σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη για παροχή κατοικιών με χαμηλό ενοίκιο σε νέους και νέα ζευγάρια. Τα σπίτια αυτά, που ήταν παραχωρημένα σε ιδιώτες και νοικιάζονταν σε μετανάστες, θα είναι διαθέσιμα μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2022. Ωφελούμενοι είναι 2.500 νέοι 25-39 ετών, δικαιούχοι του ελαχίστου εγγυημένου εισοδήματος.

Τέλος προβλέπεται η ανακαίνιση 100 διαμερισμάτων (70 στον Δήμο Αθηναίων και 30 στον Δήμο Θεσσαλονίκης), όπου θα στεγαστούν τουλάχιστον 200 νέοι και νέα ζευγάρια έως 39 ετών.

Φοιτητικό επίδομα

Αναδρομικά, μέσα στο φθινόπωρο, θα δοθεί το αυξημένο φοιτητικό επίδομα στέγασης σε τουλάχιστον 50.000 δικαιούχους φοιτητές και σπουδαστές δημοσίων ΙΕΚ. Υπενθυμίζεται ότι το εν λόγω επίδομα δίνεται κάθε Σεπτέμβριο και αφορά το ακαδημαϊκό έτος που προηγήθηκε, δηλαδή φέτος οι δικαιούχοι θα λάβουν 1.500 ευρώ αντί 1.000 ευρώ για την περίοδο 2021-2022. Μάλιστα, σε περίπτωση συγκατοίκησης το επίδομα αυξάνεται στις 2.000 ευρώ. Προσοχή: Σε όσους έχει ήδη καταβληθεί το επίδομα των 1.000 ευρώ, θα υπάρξει και νέα πληρωμή, ώστε συνολικά να λάβουν 1.500 ευρώ. Όσον αφορά τις φοιτητικές εστιές σε πέντε περιοχές της χώρας, Θράκη, Δυτική Μακεδονία, Θεσσαλία, Δυτική Αττική, Κρήτη, θα δημιουργηθούν έως το 2027, μέσω ΣΔΙΤ, περισσότερες από 8.150 κλίνες, με κόστος πάνω από 540 εκατ. ευρώ.

«ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ - ΑΝΑΚΑΙΝΙΖΩ»

Παρεμβάσεις αναβάθμισης παλιών σπιτιών

Στο τέλος του έτους ξεκινάει το νέο πρόγραμμα «Εξοικονομώ - Ανακαινίζω» για 20.000 νέους από 18 έως 39 ετών, προϋπολογισμού 350 εκατ. ευρώ, το οποίο εντάσσεται στη στρατηγική της κοινωνικής στέγασης. Στριζέται, δε, σε δύο πυλώνες: την ενεργειακή αναβάθμιση και την ανακαίνιση παλιών κτιρίων.

Για τον πρώτο πυλώνα, την ενεργειακή αναβάθμιση κατοικίας, ανώτατος προϋπολογισμός είναι 25.000 ευρώ με επιδότηση 50%-90%, ανάλογα με το εισόδημα του δικαιούχου, ενώ για την ολοκλήρωση των εργασιών μπορεί να ληφθεί άτοκο δάνειο.

Περιλαμβάνει παρεμβάσεις βελτίωσης ενεργειακής κλάσης του σπιτιού, όπως αντικατάσταση κουφωμάτων, εξωτερική θερμομόνωση, νέα συστήματα θέρμανσης - ψύξης, συστήματα παροχής ζεστού νερού χρήσης, συσκευές smart home και οικιακές ηλεκτρικές συσκευές. Το πρόγραμμα αναμένεται να ξεκινήσει τον Δεκέμβριο. Για την υλοποίηση των εργασιών αυτών, οι νέοι μπορούν να λάβουν άτοκο δάνειο. Προϋπο-

θέσεις για τη λήψη της επιδότησης είναι το ατομικό/οικογενειακό εισόδημα να είναι έως 50.000 ευρώ, το ακίνητο να είναι πατρογονική κατοικία που έχει μεταβιβαστεί, να είναι ιδιόκτητο ή ιδιοκατοικούμενο και ο νέος να έχει πλήρη κυριότητα ή επικαρπία.

Ο δεύτερος πυλώνας, που αφορά την ανακαίνιση, περιλαμβάνει παρεμβάσεις προϋπολογισμού έως και 10.000 ευρώ προκειμένου ο νέος ηλικίας έως 39 ετών να προχωρήσει σε ανακαίνιση χώρων μπάνιου και ειδών υγιεινής, ανακαίνιση χώρων κουζίνας, αντικατάσταση πόρτας εισόδου ή αντικατάσταση και επισκευές ηλεκτρολογικών ή υδραυλικών εγκαταστάσεων κ.ά., αλλά και αγορά οικιακών συσκευών, όπως ψυγείο ή κουζίνα υψηλής ενεργειακής κλάσης. Η επιδότηση σε αυτή την περίπτωση είναι οριζόντια με ποσοστό 30%. Και όσον αφορά τον δεύτερο αυτόν πυλώνα υπάρχει πρόβλεψη για δάνειο έως 7.000 ευρώ, το οποίο θα είναι χαμηλότοκο. Για τις παρεμβάσεις ανακαίνισης, προϋποθέσεις για τη συμμετοχή στο

υποπρόγραμμα είναι το ατομικό/οικογενειακό εισόδημα να είναι έως 20.000 ευρώ, το ακίνητο να είναι είτε πατρογονική κατοικία που έχει μεταβιβαστεί είτε να είναι ιδιόκτητο ή ιδιοκατοικούμενο και ο νέος ωφελούμενος να έχει πλήρη κυριότητα ή επικαρπία.

Σε κάθε περίπτωση το ακίνητο πρέπει να υφίσταται νόμιμα, να χρησιμοποιείται ήδη ή να πρόκειται να χρησιμοποιηθεί.

Εξχωριστό είναι το πρόγραμμα «Ανακαινίζω - Ενοικιάζω», που αφορά τις ανακαίνισης κενών κατοικιών, προϋπολογισμού 50 εκατ., και επιδότηση έως 40% για τιμολόγια εργασιών και υλικών. Στην πράξη, μέσω του προγράμματος που θα «τρέξει» το πρώτο τρίμηνο του 2023, ιδιοκτήτες με φορολογικό εισόδημα έως 40.000 ευρώ θα μπορούν να ανακαινίσουν τις κατοικίες και να τις χρησιμοποιήσουν για στέγασση νέων ανθρώπων για τουλάχιστον τρία χρόνια. Επιπλέον είναι οι κατοικίες έως 100 τ.μ. και προϋπόθεση είναι η κατοικία να μην είναι μισθωμένη το προηγούμενο διάστημα ή να είναι δηλωμένη ως κενή.

Στην Ελλάδα το πιο αργό σταθερό Ιντερνετ της Ε.Ε.

Ο δείκτης ποιότητας ψηφιακής ζωής υποχώρησε μία θέση συγκριτικά με πέρυσι

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Το πιο αργό σταθερό Ιντερνετ στην Ευρώπη έχει η Ελλάδα, παρά τις σημαντικές επενδύσεις που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια, ενώ η χώρα παραμένει μεταξύ αυτών που οι χρεώσεις των παρόχων είναι αρκετά υψηλές σε σχέση με τα εισοδήματα, κάτι, άλλωστε, που κατά καιρούς έχουν δείξει και τα στοιχεία της Eurostat. Ένας χρήστης του Διαδικτύου στην Ελλάδα χρειάζεται να εργαστεί κάθε μήνα περίπου 12 λεπτά για να αγοράσει 1 GB δεδομένα για το κινητό του τηλέφωνο, έξι φορές δηλαδή περισσότερο απ' ό,τι χρειάζεται στη Βουλγαρία και 149 φορές περισσότερο απ' ό,τι απαιτείται στο Ισραήλ, τη χώρα με τις χαμηλότερες χρεώσεις. Τα παραπάνω ευρήματα περιλαμβάνονται στην ετήσια έκθεση για την ποιότητα της ψηφιακής ζωής που καρτίζει η γνωστή ξένη εταιρεία κυβερνοασφάλειας Surfshark. Ευρήματα που αποκτούν ιδιαίτερη σημασία δεδομένου ότι ειδικά μετά τον κορωνοϊό η τηλεργασία και η τηλεκατάρτιση εξακολουθούν να εφαρμόζονται σε σημαντικό βαθμό, ενώ πλέον πολλές μορφές διασκέδασης και ψυχα-

γωγίας στο σπίτι, όπως οι πλατφόρμες τηλεοπτικού περιεχομένου, απαιτούν σύνδεση Ιντερνετ και μάλιστα υψηλές ταχύτητες.

Κατ' αρχάς με βάση την έκθεση της Surfshark η Ελλάδα κατατάσσεται στην 39η θέση μεταξύ 117 χωρών, υποχωρώντας κατά μία θέση από το 2021. Τούτο σχετίζεται με το γεγονός ότι από τους πέντε πυλώνες κριτηρίων που αξιολογεί η Surfshark, η Ελλάδα βελτίωσε τη θέση της μόνο σε αυτόν που σχετίζεται με την ψηφιακή διακυβέρνηση.

Οι επιδόσεις της χώρας στους επιμέρους πυλώνες είναι οι ακόλουθες:

– Οικονομική ευχέρεια πληρωμής των υπηρεσιών Διαδικτύου, που μετράει στην ουσία κατά πόσον είναι φθηνές για τα δεδομένα της χώρας και του εισοδήματος των πολιτών οι σχετικές χρεώσεις. Πρόκειται για την «αχίλλειο πτέρνα» της χώρας σε ό,τι αφορά την ποιότητα ψηφιακής ζωής, καθώς εκεί είναι που σημειώνει τις χειρότερες επιδόσεις και κατατάσσεται 67η από 61η πέρυσι. Κι αυτό διότι φέτος για την αγορά 1 GB δεδομένων κινητής θα πρέπει οι χρήστες στην Ελλάδα να εργάζονται περισσότερο σε

Στην **ποιότητα** Ιντερνετ που μετράει κυρίως την ταχύτητα, η Ελλάδα κατατάσσεται στην 55η θέση μεταξύ των 117 χωρών, με τις χαμηλές επιδόσεις να αφορούν κυρίως τις ταχύτητες στις συνδέσεις του σταθερού Ιντερνετ. Σε ό,τι αφορά την ταχύτητα του Ιντερνετ κινητής τηλεφωνίας, η Ελλάδα καταλαμβάνει πολύ υψηλότερη θέση, την 20ή, με την ταχύτητα να διαμορφώνεται στα 97,5 Mbps/δευτερόλεπτο. Αντιθέτως, οι ταχύτητες στο Ιντερνετ που έχουμε στο σπίτι είναι κατά μέσον όρο 40,4 Mbps/δευτερόλεπτο, γεγονός που κατατάσσει την Ελλάδα στην 84η θέση.

Βελτίωσε τη θέση της μόνο στον δείκτη που σχετίζεται με την ψηφιακή διακυβέρνηση.

σύγκριση με πέρυσι κατά 6 δευτερόλεπτα. Υψηλές είναι και οι χρεώσεις της σταθερής σύνδεσης Ιντερνετ. Για να πληρώσουν τη φθηνότερη σύνδεση οι Έλληνες πρέπει να εργάζονται τρεις ώρες και 46 λεπτά κάθε μήνα, 12 φορές περισσότερο απ' όσο πληρώνουν τα νοικοκυριά στο Ισραήλ, εκεί όπου για να πληρώσεις το πιο

φθινό Ιντερνετ αρκεί η εργασία 19 λεπτών τον μήνα.

– Ποιότητα Ιντερνετ που μετράει κυρίως την ταχύτητα: Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 55η θέση μεταξύ των 117 χωρών, με τις χαμηλές επιδόσεις να αφορούν κυρίως τις ταχύτητες στις συνδέσεις του σταθερού Ιντερνετ. Σε ό,τι αφορά την ταχύτητα του Ιντερνετ κινητής τηλεφωνίας, η Ελλάδα καταλαμβάνει πολύ υψηλότερη θέση, την 20ή, με την ταχύτητα να διαμορφώνεται στα 97,5 Mbps/δευτερόλεπτο. Αντιθέτως, οι ταχύτητες στο Ιντερνετ που έχουμε στο σπίτι είναι κατά μέσον όρο 40,4 Mbps/δευτερόλεπτο, γεγονός που κατατάσσει την Ελλάδα στην 84η θέση. Σύμφωνα με τη

Surfshark, οι ταχύτητες του σταθερού Ιντερνετ στην Ελλάδα είναι χαμηλότερες κατά δύο φορές σε σύγκριση με αυτές της Βουλγαρίας, ενώ του Ιντερνετ κινητής 36% χαμηλότερες.

– Ασφάλεια Διαδικτύου: Η Ελλάδα διατηρεί την 1η θέση, όπως και στην περυσινή κατάταξη, κάτι ιδιαίτερος σημαντικό για τους χρήστες, ιδιώτες και επιχειρήσεις, αλλά και για τη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης.

– Ηλεκτρονική διακυβέρνηση: Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 55η θέση από την 59η θέση πέρυσι, με τη βελτίωση να οφείλεται στην ετοιμότητα που έχουν το Δημόσιο και οι επιχειρήσεις να χρησιμοποιήσουν την τεχνητή νοημοσύ-

νης. Ως προς αυτό το επιμέρους κριτήριο, η Ελλάδα ανέβηκε δέκα θέσεις και κατατάσσεται στην 48η θέση από την 58η στην περυσινή έκθεση.

Την πρώτη θέση στη συνολική κατάταξη καταλαμβάνει στη φετινή έκθεση το Ισραήλ, «εκθρονίζοντας» τη Δανία, η οποία υποχώρησε στη 2η θέση. Στην 3η θέση βρίσκεται η Γερμανία και ακολουθούν η Γαλλία, η Σουηδία, η Ολλανδία, η Φινλανδία, η Ιαπωνία, η Μεγάλη Βρετανία, με την Κορέα να συμπληρώνει την πρώτη δεκάδα. Από την άλλη, στις τελευταίες πέντε θέσεις βρίσκονται το Κονγκό, η Υεμένη, η Αιθιοπία, η Μοζαμβίκη και το Καμερούν.

Κύπρος — το αύριο

ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027

Προγράμματα ύψους €315εκ.

Προς μια κοινωνία χωρίς διακρίσεις.

Στήριξη πέραν των 25,000 συμπολιτών μας.

- ▶ Δημιουργία υποστηρικτικού δικτύου και παροχή κατ' οίκον υπηρεσιών.
- ▶ Λειτουργία πρότυπων σχολείων ειδικής εκπαίδευσης.
- ▶ Ανάπτυξη νέων δομών φροντίδας για άτομα με αναπηρίες.

Ένα μεγάλο όραμα τώρα γίνεται πράξη. Σήμερα ολοκληρώνουμε το κοινωνικό κράτος του αύριο και διασφαλίζουμε ότι όλοι θα έχουν τη δική τους θέση σε αυτό.

cyprus-tomorrow.gov.cy

Σχέδιο Ανακάμψης και Ανθεκτικότητας

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ευρωπαϊκή Ένωση

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Airbnb, ο μεγάλος κερδισμένος του καλοκαιριού

Οι κρατήσεις και η μέση τιμή ενοικίασης αυξήθηκαν τον Αύγουστο κατά 30% και 18%, αντίστοιχα, έναντι του Αυγούστου του 2019

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Σε μεγάλο «κερδισμένο» του φετινού καλοκαιριού στον τομέα του τουρισμού εξελίσσονται, όπως όλα δείχνουν, τα καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης, καθώς συγκεντρώνουν την προτίμηση τόσο των ξένων όσο και των εγχώριων επισκεπτών. Σύμφωνα με τα στοιχεία που αναλύει σε μηνιαία βάση η εταιρεία AirDNA, η ζήτηση (με βάση τον αριθμό των κρατήσεων που έχουν γίνει) για τους μήνες Ιούλιο, Αύγουστο και Σεπτέμβριο σημείωσε αύξηση κατά 26,5% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2019, δηλαδή έναντι της τελευταίας χρονιάς ομαλής λειτουργίας της αγοράς, πριν από

το ξέσπασμα της πανδημίας.

Πρόκειται μάλιστα για την καλύτερη επίδοση σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, γεγονός που επιβεβαιώνει την εκτίμηση ότι η Ελλάδα αποτέλεσε κορυφαίο προορισμό τουρισμού κατά τη διάρκεια της φετινής τουριστικής περιόδου. Είναι άλλωστε χαρακτηριστικό ότι μόνο κατά το δίμηνο Ιουλίου - Αυγούστου οι κρατήσεις εκτιμάται ότι ξεπέρασαν το 1,3 εκατ., από μόλις 600.000 το αντίστοιχο περυσινό διάστημα.

Ειδικά, κατά τον μήνα Ιούλιο (σε λίγες ημέρες αναμένονται και τα στοιχεία του Αυγούστου που θα αποτυπώσουν ακόμα καθαρότερα τη συνολική εικόνα), η AirDNA αναφέρει ότι οι κρα-

τήσεις αυξήθηκαν κατά 30% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2019, ενώ η μέση τιμή ενοικίασης ήταν κατά 18% υψηλότερη σε σχέση με πριν από τρία χρόνια. Για τον δε μήνα Αύγουστο η AirDNA εκτιμά ότι ο όγκος των κρατήσεων θα είναι τουλάχιστον 18,7% υψηλότερος του

Μόνο το δίμηνο Ιουλίου - Αυγούστου οι κρατήσεις ξεπέρασαν το 1,3 εκατ., από 600.000 το αντίστοιχο διάστημα πέρυσι.

αντίστοιχου μήνα του 2019, επίδοση η οποία, εφόσον επιβεβαιωθεί, θα είναι η τρίτη υψηλότερη πανευρωπαϊκά, πίσω μόνο από μη ανταγωνιστικές της Ελλάδας χώρες, όπως η Γερμανία (24,8%) και το Βέλγιο (19,3%).

Εν τω μεταξύ, ανάλογη ανοδική τάση παρατηρείται και στον αριθμό των διαθέσιμων καταλυμάτων. Με βάση τα στοιχεία της εταιρείας Transparent, στρατηγικού συνεργάτη του STAMA Greece (Σύνδεσμος Εταιρειών Βραχυχρόνιας Μίσθωσης Ακινήτων), σε πανελλαδικό επίπεδο λειτουργούν 182.971 καταλύματα. Ο αριθμός αυτός είναι αυξημένος κατά 25% σε σχέση με το καλοκαίρι του 2019 και ασφαλώς καταδεικνύει την τάση

επιστροφής αρκετών κατοικιών στη βραχυχρόνια μίσθωση, ιδίως μάλιστα στις δημοφιλείς τουριστικές περιοχές. Σημειώτεον ότι το μέγεθος αυτό είναι ιδιαίτερα αξιόπιστο, καθώς η Transparent καταγράφει τις καταχωρίσεις καταλυμάτων σε όλες τις δημοφιλείς πλατφόρμες, όπως Airbnb, Booking, VRBO και Trip Advisor, αφαιρώντας τις διπλοεγγραφές αλλά και τα παρανόμα ακίνητα που δεν έχουν αριθμό μπρώου, όπως προβλέπει η σχετική νομοθεσία. Στην Αττική, τα καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης ανέρχονται σε 11.328.

Όσον αφορά τους προορισμούς που κατέγραψαν τη μεγαλύτερη αύξηση κρατήσεων σε σχέση με το 2019 κατά το

δίμηνο Ιουλίου - Αυγούστου, η AirDNA εντοπίζει αύξηση κατά 101% στην Κω και κατά 60% στην Τήνο.

Στη Σαντορίνη οι κρατήσεις αυξήθηκαν κατά 58,3%, στην Κέρκυρα κατά 57,2%, στη Ζάκυνθο κατά 51,7% και στη Νάξο κατά 51,5%, ενώ ακολουθούν κατά σειρά η Μήλος με άνοδο κατά 50,4%, η Ρόδος με αύξηση κατά 44,7%, ενώ στη Μύκονο η αύξηση συγκριτικά με το 2019 άγγιξε το 38,8%, έχοντας όμως από το περυσινό καλοκαίρι. Στη δε Αττική οι κρατήσεις έχουν επανέλθει στο επίπεδο του 2019, αυξημένες και κατά 164,3% από το περυσινό δίμηνο Ιουλίου - Αυγούστου.

Αναβαθμίζει περιοχές και δημιουργεί μια νέα δυναμική οικονομία

Ο **τομέας** των βραχυχρόνιων μισθώσεων δεν αποτελεί μόνο μια εναλλακτική μέθοδο εκμετάλλευσης ακινήτων, αλλά έχει αρχίσει να εξελίσσεται σε έναν κανονικό τομέα οικονομικής δραστηριότητας, με ένα πλήρες «οικοσύστημα» επιχειρήσεων που λειτουργούν υποστηρικτικά ή και συμπληρωματικά. Είναι χαρακτηριστικό ότι ήδη πριν από την εκτίναξη της απήκησης των βραχυχρόνιων μισθώσεων, έρευνα της Grant Thornton για λογαριασμό του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδας ανέφερε ότι τα έσοδα από τη διαμονή αφορούσαν μόνο το 50% της συνολικής συνεισφοράς του κλάδου στην οικονομία. Το υπόλοιπο 50% αφορούσε παροχή υπηρεσιών που σχετιζόνταν με τη φιλοξενία των επισκεπτών των καταλυμάτων, δηλαδή τις υπόλοιπες δαπάνες τους για διασκέδαση, σίτιση, αγορά ενδυμάτων και καταναλωτικών αγαθών, όπως επίσης και για υπηρεσίες καθαρισμού (π.χ. καταστήματα πλυντηρίων δημόσιας χρήσης, καθαρισμοί δωματίων).

• Έσοδα από τις υπηρεσίες διαμονής και τις δαπάνες των επισκεπτών.

Το 2021 υπολογίζεται ότι μόνο τα έσοδα από τη διαμονή σε καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης ανήλθαν σε 1,25 δις., ενώ για

Ο συνολικός τζίρος της οικονομίας των βραχυχρόνιων μισθώσεων θα φθάσει φέτος τα 3 δις. ευρώ.

φέτος οι προβλέψεις κάνουν λόγο για έσοδα που θα προσεγγίσουν το 1,5 δις., ξεπερνώντας τα έσοδα «ρεκόρ» ύψους 1,33 δις. του 2019. Αυτό σημαίνει ότι δυναμικά η «οικονομία του Airbnb» θα ανέλθει σε σχεδόν 3 δις. συνολικής αξίας σε ετήσια βάση. Μια ανθρακική αγορά καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης ασφαλώς και προσελκύει μεγάλο όγκο ξένων επενδυτών, που τοποθετούν τα κεφάλαιά τους για την απόκτηση διαμερισμάτων προς εκμετάλλευση, κάτι που έχει παρατηρηθεί κατά κόρον στο κέντρο της Αθήνας.

• Οι εταιρείες επαγγελματικής διαχείρισης ακινήτων αποτελούν έναν δυναμικό κλάδο της οικονομίας.

Πλέον οι εταιρείες που απασχολούνται με τη βραχυχρόνια μίσθωση έχουν πολλαπλασιαστεί και καλύπτουν μια πλειάδα υπηρεσιών, αρχής γενομένης από την ίδια τη διαχείριση των ακινήτων. Εξειδικευμένες εταιρείες αναλαμβάνουν για λογαριασμό είτε επενδυτών και άλλων εταιρειών είτε μεμονωμένων ιδιωτών την επαγγελμα-

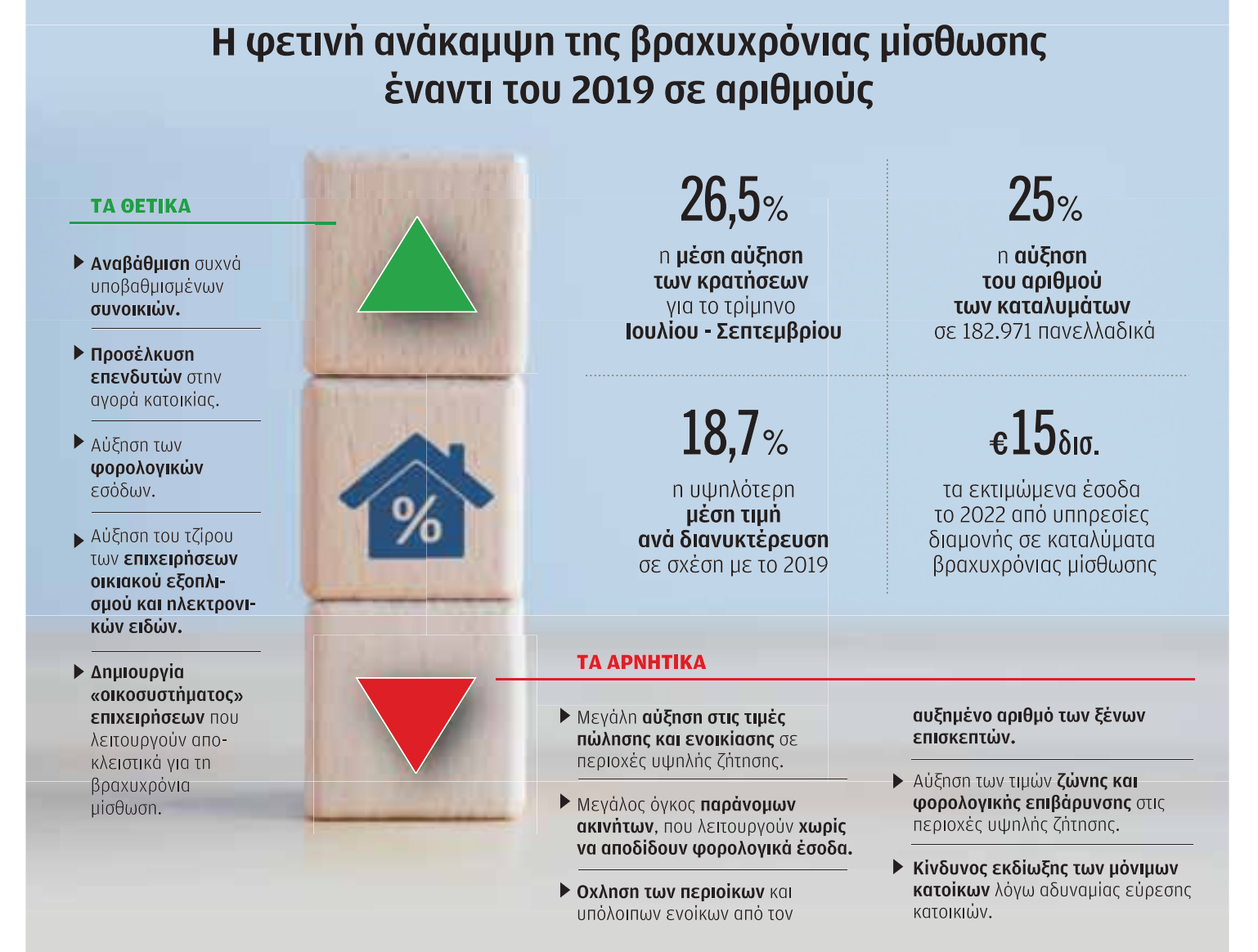
τική προώθηση και διαχείριση των ακινήτων που αξιοποιούνται ως καταλύματα βραχυχρόνιας μισθώσεων. Οι εταιρείες αυτές παρέχουν ένα πλήρες πακέτο υπηρεσιών, από τη βελτιστοποίηση της αγγελίας και την καλύτερη δυνατή προβολή της στις ψηφιακές πλατφόρμες, μέχρι την υποδοχή και τη φροντίδα των επισκεπτών, τον καθαρισμό των ακινήτων και φυσικά τη διαχείριση των κρατήσεων. Ουσιαστικά οι ιδιοκτήτες απλώς εισπράττουν το τίμημα που εξασφαλίζει το ακίνητό τους, αφαιρώντας την προμήθεια της εταιρείας διαχείρισης. Μόνο τα μέλη που έχουν εγγραφεί στον Σύνδεσμο Εταιρειών Βραχυχρόνιας Μίσθωσης Ακινήτων ανέρχονται πλέον σε 39 εταιρείες, οι οποίες διαχειρίζονται 3.050 καταλύματα σε 39 διαφορετικές περιοχές της χώρας.

• Ωθηση σε ένα ολόκληρο πλέγμα επιχειρήσεων και ελεύθερων επαγγελματιών.

Η αξιοποίηση ακινήτων μέσω των βραχυχρόνιων μισθώσεων έχει δώσει σημαντική ώθηση και στον τεχνικό και οικοδομικό κλάδο. Συνεργεία ανακαίνισης, ακόμα και εταιρείες που ειδικεύονται αποκλειστικά σε έργα αναβάθμισης ακινήτων έχουν συσταθεί τα τελευταία χρόνια και δραστηριοποιούνται κυρίως στην αγορά των βραχυχρόνιων μισθώσεων. Εκτός από μηχανικούς, μεγάλη αύξηση στη ζήτηση παρατηρείται και σε σειρά άλλων ειδικοτήτων, από πλακάδες και υδραυλικούς μέχρι ηλεκτρολόγους και ελασχωματιστές, ακριβώς επειδή τα διαμερίσματα που αξιοποιούνται μέσω βραχυχρόνιας μίσθωσης καλούνται να ξεχωρίσουν έναντι του υπόλοιπου ανταγωνισμού για να μεγιστοποιήσουν τα έσοδα που αποφέρουν στους κατόχους τους. Ασφαλώς σημαντική αύξηση παρατηρείται και στα έσοδα των εταιρειών προμήθειας υλικών (πλακάκια, είδη υγιεινής, οικοδομικά υλικά), αλλά και οικιακού εξοπλισμού (έπιπλα και ηλεκτρικές συσκευές).

• Θετική γνώμη για τις βραχυχρόνιες διαπιστώνει το Ευρωβαρόμετρο της Ε.Ε.

Σύμφωνα με έρευνα του Ευρωβαρόμετρου της Ε.Ε. που δημοσιεύθηκε στο τέλος του 2021, το 35% των ερωτηθέντων εκφράζει θετική άποψη για τις βραχυχρόνιες μισθώσεις, έναντι μόλις 12% που εκφέρουν αρνητική γνώμη. Αντίστοιχα, το 46% δηλώνει ότι δεν θεωρεί ότι οι βραχυχρόνιες μισθώσεις έχουν κάποια επίδραση στη γειτονιά όπου κατοικούν. Στην Ελλάδα το 40% των ερωτηθέντων διατυπώνει θετική γνώμη για τις βραχυχρόνιες μισθώσεις, έναντι μόλις 11% που τις εκλαμβάνουν ως κάτι αρνητικό.

Αυξάνει τα ενοίκια, δυσκολεύει τη ζωή των ντόπιων

Ασφαλώς, δεν είναι «όλα ρόδινα στο βασιλείο της Δανιμαρκίας», καθώς σε αρκετές περιπτώσεις, η υπέρμετρη διεύθυνση των βραχυχρόνιων μισθώσεων σε περιοχές με χαμηλό απόθεμα διαθέσιμων κατοικιών, δημιουργεί σημαντικά προβλήματα και ανισότητες.

• Η δυσκολία εύρεσης κατοικίας διαμοιχθεί για εργαζομένους και φοιτητές σε περιοχές υψηλής τουριστικής ζήτησης.

Πρόκειται ίσως για το μεγαλύτερο ζήτημα που καλείται να διαχειριστεί η πολιτεία, καθώς ιδίως φέτος, που οι βραχυχρόνιες μισθώσεις όχι μόνο επέστρεψαν στο επίπεδο του 2019, αλλά είχαν ακόμη υψηλότερες επιδόσεις, παρατηρήθηκαν ανυπερβλήτα προβλήματα στις περιοχές υψηλού τουρισμού με την εύρεση κατοικιών για τη φιλοξενία γιαιτρών, δασκάλων και άλλου μόνιμου προσωπικού, που προέρχεται από άλλες πόλεις της χώρας. Το ίδιο ισχύει και αυτήν την περίοδο με τους φοιτητές, καθώς πολλοί ιδιοκτήτες επιδιώκουν την εκμίσθωση των ακινήτων τους με τη σεζόν, δηλαδή από τον Οκτώβριο έως τον Μάιο και στη συνέχεια να αναζητήσουν ξένους επισκεπτες μέσω βραχυχρόνιας μίσθωσης. Τα προβλήματα είναι ιδιαίτερα έντονα σε δημοφιλή νησιά των Κυκλάδων (π.χ. Πάρος, Μύκονος, Σαντορίνη, Νάξος, Σύρος), των Επτανήσων (π.χ. Κέρκυρα, Ζάκυνθος)

και ακόμη περισσότερο στην Κρήτη (π.χ. Χανιά, Ηράκλειο).

• Αποκλεισμός μόνιμων κατοίκων από συνοικίες του κέντρου της Αθήνας λόγω έλλειψης διαθεσιμότητας και υψηλών τιμών ενοικίασης.

Περιοχές που βρίσκονται κοντά ή εντός του εμπορικού τριγώνου της Αθήνας, όπως για παράδειγμα το Κουκάκι, το Γκάζι, ο Κεραμεικός, η Πλάκα, το Μοναστηράκι, το Μετς, ακόμη και το Παγκράτι, αποτελούν «εστίες» υψηλής ζήτησης για βραχυχρόνια διαμονή. Ως εκ τούτου, έχει αυξηθεί ο αριθμός των ιδιοκτητών που επιλέγει αυτόν τον τρόπο για την εκμίσθωση του ακινήτου του, με αποτέλεσμα να μειώνεται η προσφορά και να αυξάνονται οι τιμές ενοικίασης (αλλά και πώλησης) των κατοικιών στις εν λόγω περιοχές. Το αποτέλεσμα είναι όσοι ενδιαφέρονται να μείνουν στα σημεία αυτά, να αναζητούν εναλλακτικές περιοχές διαμονής.

• Οκλήρωση από τον αυξημένη παρουσία ξένων επισκεπτών.

Σύμφωνα με την έρευνα του Ευρωβαρόμετρου της Ε.Ε., το 45% των ερωτηθέντων επιστημαίνει ως σημαντικότερο αρνητικό στοιχείο την όκλήρωση από μόνιμους κατοίκους μπορεί να αποτελέσει αφορμή για προστριβές, συχνά και μεταξύ των ιδιοκτητών της ίδιας πολυκατοικίας,

Δυσεύρετα τα σπίτια για μακροχρόνια ενοικίαση, ενώ πολλαπλασιάζονται τα καταστήματα διασκέδασης επιβαρύνοντας τις γειτονίες.

ειδικά αν οι φιλοξενούμενοι δεν τηρούν τις ώρες κοινής σουχίας ή διοργανώνουν συναθροίσεις στο ακίνητο που νοικιάζουν.

• Έλλειψη παρεμβάσεων εξομάλυνσης των προβλημάτων.

Το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τις βραχυχρόνιες μισθώσεις προβλέπει συγκεκριμένα μέτρα, σε περίπτωση που προκύψουν προβλήματα στο πλαίσιο λειτουργίας της αγοράς. Συγκεκριμένα, ο σχετικός νόμος ορίζει ότι «με κοινή απόφαση των υπουργών Οικονομίας και Ανάπτυξης, Οικονομικών και Τουρισμού μπορεί, για λόγους που σχετίζονται με την προστασία της κατοικίας, να καθοριστούν γεωγραφικές περιοχές όπου θα ισχύουν περιορισμοί στη διάθεση ακινήτων για βραχυχρόνια μίσθωση». Οι περιορισμοί αυτοί μπορεί να είναι π.χ. ότι κάθε ακίνητο δεν θα μπορεί να

μισθώνεται από ιδιώτη για περισσότερες από 90 ημέρες ανά ημερολογιακό έτος, ενώ για τα νησιά με πληθυσμό κάτω των 10.000 κατοίκων το όριο ορίζεται στις 60 ημέρες, δηλαδή ουσιαστικά μόνο για την υψηλή τουριστική σεζόν. Αν όμως τα έσοδα δεν ξεπερνούν τις 12.000 ευρώ/έτος, τότε είναι εφικτή η εκμίσθωση του μέσω ψηφιακών πλατφορμών για μεγαλύτερο διάστημα. Καμία από τις παραπάνω διατάξεις δεν έχει ενεργοποιηθεί μέχρι σήμερα, παρότι τίθενται πλέον σοβαρά ζητήματα, ιδίως σε τουριστικές περιοχές.

• Μεγάλες αυξήσεις τιμών, που «φέρνουν» και μεγάλες αυξήσεις στη φορολογική επιβάρυνση.

Μπορεί η υψηλή απήκηση των βραχυχρόνιων μισθώσεων να ευνοεί ορισμένες περιοχές, ως προς την αύξηση των ενοικίων και των τιμών πώλησης των ακινήτων, ωστόσο δεν είναι εφικτό να κεφαλαιοποιήσουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι τις υπεραξίες που δημιουργούνται. Αλλάστε, δεν είναι όλοι οι ιδιοκτήτες σε τουριστικές περιοχές, από τη στιγμή που τη χρησιμοποιούν οι ίδιοι ή τα παιδιά τους. Παράλληλα, η αναβάθμιση μιας περιοχής συνεπάγεται και αύξηση της τιμής ζώνης της, κάτι που μεταφράζεται σε υψηλότερη φορολογική επιβάρυνση, μέσω του ΕΝΦΙΑ και άλλων συναφών φόρων ακινήτων περιοχίας.

12 τρισ. δολ. έως το 2050 το όφελος από την πράσινη μετάβαση

Νέα έρευνα του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης ανατρέπει τα δεδομένα ότι η στροφή σε ΑΠΕ είναι ακριβή υπόθεση

Ο κόσμος θα μπορούσε να εξοικονομήσει έως και 12 τρισ. δολάρια με ορίζοντα το 2050 μέσω της μετάβασης από τα ορυκτά καύσιμα στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, βάσει των υπολογισμών πρόσφατης μελέτης την οποία εκπόνησε το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, ανατρέποντας την ευρέως διαδεδομένη άποψη ότι η πράσινη μετάβαση είναι μία μάλλον δαπανηρή υπόθεση. Ασφαλώς, οι τιμές του φυσικού αερίου έχουν εκτοξευθεί αυτή την περίοδο, λόγω των αυξανόμενων ανησυχιών για τον ενεργειακό εφοδιασμό. Ωστόσο, οι ερευνητές λένε ότι η στροφή στην πράσινη ενέργεια είναι πλέον οικονομικά συμφέρουσα και εξαιτίας της μείωσης του κόστους των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. «Ακόμη κι αν κάποιος είναι αρνητής της κλιματικής αλλαγής, θα πρέπει να συμφωνεί με αυτό που υποστηρίζουμε», επισήμανε στο BBC News ο καθηγητής Ντόιν Φάρμερ, του Ινστιτούτου Νέας Οικονομικής Σκέψης της Σχολής Μάρτιν της Οξφόρδης. «Το βασικό μας συμπέρασμα είναι ότι θα πρέπει να προχωρήσουμε ταχύτατα στη μετάβαση στην πράσινη ενέργεια, γιατί θα μας εξοικονομήσει χρήματα», εξήγησε.

Τα ευρήματα της έκθεσης

βασίζονται στην εξέταση ιστορικών δεδομένων για τις τιμές των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των ορυκτών καυσίμων, αλλά και σε μοντέλα που προβλέπουν τις πιθανές μετα-

Οι συνεχείς βελτιώσεις στην τεχνολογία είχαν ως αποτέλεσμα το κόστος της ηλιακής και αιολικής ενέργειας να μειωθεί με ρυθμό που πλησιάζει το 10% ετησίως.

βολές τους στο μέλλον. Εξετάζοντας τις ιστορικές τιμές των ορυκτών καυσίμων για διάστημα 100 ετών, έως το 2020, η μελέτη διαπίστωσε ότι εάν συνεκτιμηθούν ο πληθωρισμός και η αστάθεια της αγοράς, το κόστος δεν έχει αλλάξει πολύ. Αναφορικά δε με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, οι οποίες υφίστανται υπό τη μορφή αυτή μόνο τις τελευταίες δεκαετίες, τα ιστορικά δεδομένα είναι λιγότερα. Αλλά σε αυτό το διάστημα οι συνεχείς βελτιώσεις στην τεχνολογία είχαν ως αποτέλεσμα το κόστος της ηλιακής και αιολικής ενέρ-

γιας να μειωθεί ταχύτατα, με ρυθμό που πλησιάζει το 10% ετησίως.

Εφαρμόζοντας μοντέλα που χρησιμοποιούν δεδομένα για τις τεράστιες επενδύσεις και τις οικονομίες κλίμακας που έχουν κάνει άλλες παρόμοιες τεχνολογίες φθηνότερες, η μελέτη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το κόστος των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα συνεχίσει να φθίνει. «Η πιο πρόσφατη έρευνά μας δείχνει ότι η ανάπτυξη της πράσινης τεχνολογίας θα εξακολουθήσει να μειώνει το κόστος και όσο πιο γρήγορα προχωράμε τόσο περισσότερα θα εξοικονομούμε», σημειώνει ο δρ Ρούπερτ Γουέι, επικεφαλής της ομάδας που συνέταξε την έκθεση από τη Σχολή Επιχειρήσεων και Περιβάλλοντος Σμιθ.

Η αιολική και η ηλιακή ενέργεια είναι ήδη η φθηνότερη επιλογή για νέα έργα ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά μένει να απαντηθούν ερωτήματα σχετικά με τον καλύτερο τρόπο αποθήκευσης της ενέργειας, αλλά και τη διασφάλιση της ισορροπίας στα δίκτυα, όταν οι αλλαγές του καιρού οδηγούν σε μείωση της παραγωγής ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Στη Βρετανία, για παράδειγμα, το 2019 ο τότε υπουργός Οικονομικών Φίλιπ Χάμοντ είχε εκτιμήσει ότι το κόστος για

Η έκθεση, την οποία εκπόνησε το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, αναφέρει ότι το κόστος της μετάβασης στην πράσινη ενέργεια έχει υπερεκτιμηθεί και έχει λειτουργήσει αποτρεπτικά για την υλοποίηση επενδύσεων.

την επίτευξη του στόχου για μηδενικές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα έως το 2050 θα ξεπερνούσε το 1 τρισ. λίρες. Η έκθεση, την οποία εκπόνησε το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, αναφέρει ότι το κόστος έχει υπερεκτιμηθεί και έχει λει-

τουργήσει αποτρεπτικά για την υλοποίηση επενδύσεων. Σύμφωνα με αυτήν, οι προβλέψεις της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC) ότι η προσπάθεια συγκράτησης της ανόδου της θερμοκρασίας του πλανήτη κάτω από τους 2 βαθ-

μούς Κελσίου θα φέρει απώλειες του παγκοσμίου ΑΕΠ, ήταν πολύ απαισιόδοξες. Η μετάβαση στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας πιθανότατα θα έχει καθαρά οικονομικά οφέλη, καταλήγουν οι συντάκτες της έρευνας της Οξφόρδης.

PIK 1

ΕΙΡΗΝΗ ΠΑΣΙ

Η κωμική σειρά εποχής που αγάπησε το τηλεοπτικό κοινό επιστρέφει για δεύτερη χρονιά με νέες, ξεκαρδιστικές περιπέτειες του Παπαχρήστου και των υπόλοιπων χωριανών που θα μας χαρίσουν ακόμα περισσότερο γέλιο. Μπερδέματα, παρεξηγήσεις, έρωτες, τσακωμοί και ίντριγκες ανάμεσα στους κατοίκους του πιο τρελού χωριού! Μαζί με τους γνωστούς, αγαπημένους μας ήρωες θα βρίσκονται νέοι χαρακτήρες που έρχονται για να αφήσουν τη δική τους πινελιά.

Πρωταγωνιστούν
Κώστας Δημητρίου, Κρίστοφερ Γκρέκο, Μιχάλης Μουστάκας, Αντρέας Μελέκας, Βαλεντίνα Σοφοκλέους, Λουκία Μιχαήλ Μουσουλιώτη, Έλενα Παπαδοπούλου, Μαρία Μεσαρίτη, Άντρα Δημητρίου, Εύρος Βασιλείου, Βαλεντίνα Νικολάου, Κωνσταντίνος Αθικιβιάδης, Γεωργία Κωνσταντίνου, Ιάκωβος Χατζηβασίλη, Μάριος Στυλιανού, Θεοδώρα Βήχα, Σκεύος Πολυκάρπου, Ηρόδοτος Μιητιάδους.

Σενάριο
Μιχάλης Τερζής, Μαρίνα Φραγκεσκίδου

Σκηνοθεσία
Χρήστος Νικολάου

Σάββατο και Κυριακή
7.00 μ.μ.
PIK 1

PIK 1

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ «ΣΟΥΒΕΝΙΡ ΣΙΟΟΠ ΣΑΪΠΡΟΥΣ»

Το PIK φιλοξενεί στους κήπους του, την Τρίτη 20 Σεπτεμβρίου, στις 8.30 το βράδυ, τη θεατρική παράσταση από το θεατρικό σχήμα Γιώργου Ζένιου – Κώστα Βήχα «Σουβενίρ Σιοοπ Σάιπρους».

Παίζουν
Γιώργος Ζένιος, Κώστας Βήχας, Στεφανία Παναγιώτου, Πάννης Φωτεινός, Ξένια Κατσουνατού

Σκηνοθεσία Κώστας Βήχας
Σκηνικά Θέλημα Κασουλίδου
Β' Σκηνοθέτις Μαρία Κυπριανού
Μουσική Νίκος Βήχας

Τρίτη 20 Σεπτεμβρίου
8.30 μ.μ.

Είσοδος Ελεύθερη

ΑΝΑΛΥΣΗ

Ο κίνδυνος διαδοχικών αυξήσεων μισθών - τιμών

Των ΤΣΙΚΑΚΟ ΜΠΑΜΠΑ, ΤΖΕΪΒΟΥ ΛΙ*

Δισεκατομμύρια καταναλωτές σε όλο τον κόσμο βλέπουν ότι οι υψηλότερες τιμές του πετρελαίου εισχωρούν στο κόστος ζωής και τους μισθούς. Το γέμισμα της δεξαμενής της βενζίνης σύντομα θα αρχίσει να κοστίζει περισσότερο, όταν θα αρχίσουν οι τιμές του αργού να ανεβαίνουν, όπως και τα αεροπορικά εισιτήρια, αλλά, ούτως ή άλλως, το υψηλότερο κόστος ενέργειας διογκώνει επίσης τις τιμές σε όλα τα προϊόντα στα ράφια των καταστημάτων. Οι εργαζόμενοι αναζητούν υψηλότερους μισθούς για να αντισταθμίσουν την απώλεια στην αγοραστική τους δύναμη. Αυτά είναι όσα οι οικονομολόγοι αποκαλούν δευτερογενή αποτελέσματα και μπορούν με τη σειρά τους να αυξήσουν περαιτέρω τις τιμές. Εάν αυτή η ανατροφοδότηση είναι μεγάλη και διαρκής, θα μπορούσε να προκύψει ένα σπирάλ μισθού - τιμής, με την αύξηση των μισθών και τον

ντισπ εκ μέρους των κεντρικών τραπεζών και με εργαλείο τη νομισματική τους πολιτική. Ο κίνδυνος μιας τέτοιας δυναμικής τείνει να είναι μεγαλύτερος, όταν ο συνολικός ρυθμός πληθωρισμού είναι ήδη υψηλός. Για παράδειγμα, οι μισθοί αυξάνονται κατά 0,4% όταν ο πληθωρισμός είναι υψηλότερος από 4%, έναν χρόνο ύστερα από μια αύξηση 10% στις τιμές του πετρελαίου, αλλά σε διαφορετική περίπτωση αυξάνονται κατά λιγότερο από 0,2%. Όταν ο συνολικός πληθωρισμός είναι υψηλότερος, οι άνθρωποι τείνουν να είναι πιο προσεκτικοί στις αυξήσεις των τιμών παντού και να αναζητούν υψηλότερη αποζημίωση για τις αυξήσεις των τιμών του πετρελαίου. Ωστόσο, οι διαφορές μεταξύ περιόδων υψηλού και χαμηλού πληθωρισμού περιορίζονται το δεύτερο έτος. Αυτά τα αποτελέσματα εκπέμπουν δύο μηνύματα για την τρέχουσα κατάσταση, το ένα ανησυχητικό και το άλλο καθησυχαστικό.

Ανησυχητικό είναι το πως ο τρέχων υψηλός πληθωρισμός θα μπορούσε να αυξήσει τον κίνδυνο οι τιμές της ενέργειας να προκαλέσουν σημαντικές δευτερογενείς επιπτώσεις και μια διαρκή αύξηση του πληθωρισμού, η οποία περιλαμβάνει την ώθηση των προσδοκιών για τον πληθωρισμό. Για να αποτρέψουν ένα τέτοιο κίνδυνο, οι κεντρικές τράπεζες θα πρέπει να ανταποκριθούν αποφασιστικά. Αυτό που είναι καθυστερητικό είναι ότι, ακόμη και σε περιβάλλον υψηλού πληθωρισμού οι μισθοί σταθεροποιήθηκαν ύστερα από έναν χρόνο, αντί να συνεχίσουν να αυξάνονται με σταθερό ρυθμό. Με άλλα λόγια, υπάρχει ένα μισθολογικό επίπεδο, αλλά όχι αύξηση του πληθωρισμού των μισθών. Στον βαθμό που οι κεντρικές τράπεζες παραμένουν επαρκώς σε επαγρύπνηση, εν κατακλείδι, ο τρέχων υψηλός πληθωρισμός θα μπορούσε να προκαλέσει υψηλότερη αποζημίωση για το κόστος ζωής από το συννησιμένο, αλλά δεν χρειάζεται να μεταμορφωθεί σε μια διαρκή αύξηση του πληθωρισμού.

* Η κ. Τσικακό Μπάμπα είναι ανώτατη οικονομολόγος της μονάδας αναδυόμενων οικονομιών στο ευρωπαϊκό τμήμα του ΔΝΤ και ο Τζέιβου Λι αναπληρωτής διευθυντής στο τμήμα Ασίας - Ειρηνικού του ΔΝΤ. Το άρθρο δημοσιεύεται στο ιστολόγιο του ΔΝΤ.

Οι ΗΠΑ δεν μπορούν να σώσουν ενεργειακά την Ευρώπη τον χειμώνα

Η αμερικανική παραγωγή πετρελαίου και αερίου βρίσκεται στο ανώτατο όριο

Εάν η Γηραιά Ηπειρος προσβλέπει στις ΗΠΑ για να της διαθέσουν αυξημένες ενεργειακές προμήθειες πετρελαίου και φυσικού αερίου να αντεπεξέλθει στον χειμώνα, τότε τρέφει φρούδες ελπίδες. Τουλάχιστον αυτό αποτυπώνεται στις δηλώσεις αμερικανικών ενεργειακών ομίλων, που δραστηριοποιούνται στην εξόρυξη από σχιστολιθικά εδάφη, προειδοποιώντας ήδη πως δεν δύναται να σώσουν την Ευρώπη. Κι όλα αυτά συμβαίνουν υπό συνθήκες φόβου, πως μια μεγάλη μείωση των ρωσικών εξαγωγών «μαύρου» χρυσού θα εκτινάξει την τιμή του πάνω από τα 100 δολάρια το βαρέλι. Τα σχετικά αναφέρουν σε δημοσίευσμά τους οι Financial Times. Παρ'όλο που οι αγορές πετρελαίου έχουν κατευναστεί τις τελευταίες εβδομάδες, η ανάπαυλα θα μπορούσε να λήξει όταν το εμπόργκο της Ε.Ε. στις ρωσικές εξαγωγές του εμπορεύματος τεθεί σε πλήρη ισχύ αργότερα φέτος. Η υπουργός Οικονομικών των ΗΠΑ, Τζάνετ Γέλν, προειδοποίησε αυτή την εβδομάδα ότι το εμπόργκο «θα μπορούσε να προκαλέσει άνοδο στις τιμές του πετρελαίου».

Με δεμένα τα χέρια

Ωστόσο, στελέχη ομίλων με δραστηριότητα στα σχιστολιθικά κοιτάσματα των ΗΠΑ, τα πλούσια σε αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου, που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την ανακούφιση της ευρωπαϊκής ενεργειακής κρίσης, επισημαίνουν πως δεν θα μπορούσαν να αυξήσουν τις προμήθειες επαρκώς για να αποτρέψουν τις χειμερινές ελλείψεις. «Δεν είναι ότι οι ΗΠΑ μπορούν να αντλήσουν πολλά περισσότερα. Η παραγωγή μας είναι αυτή που είναι», δήλωσε ο Γουίλ Βάνλοχ, επικεφαλής του ομίλου ιδιωτικών επενδυτικών κεφαλαίων, Quantum Energy Partners, ενός από τους μεγαλύτερους επενδυτές του σχιστολιθίου. «Δεν επικείται πρόγραμμα διάσωσης», πρόσθεσε ο ίδιος. «Ούτε από την πλευρά του πετρελαίου ούτε από την πλευρά του φυσικού αερίου».

Οι εξαγωγές πετρελαίου και υδρογονάνθρακα φυσικού αερίου από τις ΗΠΑ έχουν αυξηθεί για να εκμεταλλευθούν τις υψηλότερες τιμές στην Ευρώπη, αλλά τώρα βρίσκονται κοντά στο ανώτατο όριο, δήλωσαν στελέχη του κλάδου,

Οι εξαγωγές πετρελαίου και υδρογονάνθρακα φυσικού αερίου από τις ΗΠΑ έχουν αυξηθεί για να εκμεταλλευθούν τις υψηλότερες τιμές στην Ευρώπη, αλλά τώρα βρίσκονται κοντά στο ανώτατο όριο, δήλωσαν στελέχη του κλάδου.

Την περασμένη εβδομάδα ο ΟΠΕΚ ανακοίνωσε ένα σχέδιο για την έναρξη μείωσης της παραγωγής του.

προειδοποιώντας ότι η αύξηση της παραγωγής αργού θα υπολείπεται των κυβερνητικών προβλέψεων για περίπου 1 εκατ. βαρέλια την ημέρα φέτος. Ερωτηθείς σχετικά με την προοπτική μιας μεγάλης αύξησης της παραγωγής από τη βιομηχανία σχιστολιθίου των ΗΠΑ, ο Σκοτ Σέφιλντ, διευθύνων σύμβουλος της Pioneer Natural Resources, είπε: «Οχι, δεν βλέπω να έρχεται το πρόγραμμα διάσωσης. Δεν προσθέτουμε εξέδρες γεωτρήσεων και δεν βλέπω κανέναν άλλο να μην μπορεί να αυξήσει την παραγωγή πετρελαίου στις ΗΠΑ. Οι τιμές του αργού μπορεί να ανέλθουν πάνω από τα 120 δολάρια το βαρέλι αυτόν

τον χειμώνα, καθώς οι προμήθειες συρρικνώνονται, τόνισε ο ίδιος.

Η Διεθνής Υπηρεσία Ενέργειας δήλωσε την Τετάρτη ότι οι πωλήσεις πετρελαίου από τη Ρωσία, τον μεγαλύτερο εξαγωγέα αργού στον κόσμο, θα μπορούσαν να μειωθούν σχεδόν κατά 20% όταν τεθεί σε πλήρη ισχύ το εμπόργκο της Ε.Ε. Οι τιμές του πετρελαίου τύπου Brent αυξήθηκαν 1 τοις εκατό, στα 94 δολάρια το βαρέλι, μετά την έκθεσή.

Η αυξανόμενη παραγωγή σχιστολιθίου την τελευταία δεκαετία έκανε τις ΗΠΑ τον μεγαλύτερο παραγωγό πετρελαίου στον κόσμο, με την παραγωγή τους πριν από την πανδημία του κορωνοϊού να αγγίζει τα 13 εκατομμύρια βαρέλια σε ημερήσια βάση ή περισσότερο από το 10% της παγκόσμιας προσφοράς.

Η αύξηση της παραγωγής κάθε χρόνο κατά τη διάρκεια των ετών της άνηθης ανταποκρινόταν από μόνη της στη συνολική αύξηση της παγκόσμιας ζήτησης, βοηθώντας να συγκρατηθούν οι τιμές του αργού. Ωστόσο, η παραγωγή των

ΗΠΑ την περασμένη εβδομάδα είχε ανακάμψει σε μόλις 12,1 εκατομμύρια βαρέλια ημερησίως, έπειτα από μεγάλη πτώση, όταν οι τιμές του πετρελαίου έπεσαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Νέες ανησυχίες σχετικά με την υποτονική αύξηση της προσφοράς του σχιστολιθίου διατυπώνονται εκ νέου, ενώ οι κρηματιστές ανησυχούν επίσης για την ικανότητα του ΟΠΕΚ να αυξήσει την προσφορά του. Την περασμένη εβδομάδα το καρτέλ ανακοίνωσε ένα σχέδιο για την έναρξη μείωσης της παραγωγής του.

Τέλος, ο Μπεν Ντελ, διευθύνων σύμβουλος του ομίλου ιδιωτικών κεφαλαίων Kimmeridge Energy, είπε ότι οι επενδυτές της βιομηχανίας σχιστολιθίου στη Γουόλ Στρίτ δεν θα έδιναν την «ευλογία» τους σε μια μεγάλη αύξηση της παραγωγής, προτιμώντας ένα μοντέλο χαμηλής παραγωγής και υψηλού κέρδους.

«Οι επενδυτές γενικά δεν θέλουν οι εταιρείες σχιστολιθίου να ακολουθήσουν ένα μοντέλο ανάπτυξης», είπε. «Η διαθεσιμότητα κεφαλαίου είναι εξαιρετικά περιορισμένη».

Προσφέρει ολόκληρη την επιχείρησή του στη... Γη

Ο ιδρυτής της Patagonia Ιβόν Σουινάρ μεταβίβασε την εταιρεία του σε ένα fund για την προστασία του περιβάλλοντος

Να προσφέρει ολόκληρη την εταιρεία του στη μάχη κατά της κλιματικής αλλαγής αποφάσισε ο ιδρυτής της Patagonia, Ιβόν Σουινάρ. Ο επιχειρηματίας, ο οποίος ίδρυσε την εταιρεία ένδυσης υπαίθριων δραστηριοτήτων το 1973, ήταν δισεκατομμυριούχος και, όπως λέει, αποφάσισε να «επανασχεδιάσει τον καπιταλισμό».

Η Patagonia, η οποία πραγματοποιεί τζίρο 1,5 δισ. δολ. τον χρόνο και σύμφωνα με τους New York Times αποτιμάται σε 3 δισ. δολ., θα ανήκει στο εξής σε ένα επενδυτικό ταμείο, που εστιάζει στην κλιματική αλλαγή, καθώς και σε μια κοινοπραξία μη κερδοσκοπικών οργανισμών. «Κάθε δολάριο (από τα κέρδη της) που δεν επανεπενδύεται στην Patagonia θα διανέμεται ως μερίσμα για την προστασία του πλανήτη». Ο Ιβόν Σουινάρ, ο οποίος πριν χαρίσει την εταιρεία του διέθετε περιουσία 1,2 δισ. δολ.,

Οι μετοχές θα ανήκουν πλέον σε ένα ταμείο που εστιάζει στο κλίμα και σε μια ομάδα μη κερδοσκοπικών οργανισμών.

πήρε αυτή την απόφαση με τη σύζυγό του και τα δύο ενήλικα παιδιά τους. «Ενώ κάνουμε ό,τι καλύτερο μπορούμε για να αντιμετωπίσουμε την περιβαλλοντική κρίση, δεν είναι αρκετό. Μια επιλογή ήταν να πουλήσουμε την Patagonia και να δωρίσουμε όλα τα χρήματα. Αλλά δεν μπορούσαμε να είμαστε σίγουροι ότι ο νέος ιδιοκτήτης θα διατηρούσε τις αξίες μας ή θα συνέχιζε να απασχολεί την ομάδα των ανθρώπων μας σε όλο τον κόσμο», εξήγησε σε επιστολή του.

Κάθε δολάριο (από τα κέρδη της) που δεν επανεπενδύεται στην Patagonia θα διανέμεται ως μερίσμα για την προστασία του πλανήτη, λέει ο Ιβόν Σουινάρ. Η εταιρεία του πραγματοποιεί ετησίως τζίρο 1,5 δισ. δολ. και σύμφωνα με τους New York Times αποτιμάται σε 3 δισ. δολ.

«Ένας άλλος τρόπος ήταν να μπει η εταιρεία στο χρηματιστήριο. Τι καταστροφή θα ήταν

αυτό. Ακόμη και οι εισηγμένες εταιρείες που έχουν καλές προθέσεις δέχονται υπερβολικές πι-

έσεις να δημιουργήσουν βραχυπρόθεσμα κέρδη εις βάρος της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας

και της εταιρικής και κοινωνικής υπευθυνότητάς τους», συνέχισε. Και κατέληξε ο κ. Σουινάρ: «Για να πούμε την αλήθεια, δεν υπήρχαν καλές διαθέσιμες επιλογές. Ετσι δημιουργήσαμε τις δικές μας».

Οι μετοχές της εταιρείας θα ανήκουν πλέον σε ένα ταμείο που εστιάζει στο κλίμα και σε μια ομάδα μη κερδοσκοπικών οργανισμών, που ονομάζονται Patagonia Purpose Trust και Holdfast Collective αντίστοιχα. Όλα τα κέρδη, που δεν είναι αναγκαία για τη λειτουργία της εταιρείας, θα διατίθενται, μέσω αυτών των οργανισμών, για την προστασία του περιβάλλοντος. Την εποπτεία του ταμείου θα έχουν μέλη της οικογένειας και στενοί σύμβουλοι. Η Patagonia υπολογίζει ότι θα δωρίσει περίπου 100 εκατ. δολ. ετησίως, ανάλογα με την πορεία της επιχείρησής.

BLOOMBERG

Το «κρυφό όπλο» του Πούτιν για τη ρωσική οικονομία

Τόνωση των δεικτών από την αμυντική βιομηχανία λόγω του πολέμου

Αθήνα στη βιομηχανική παραγωγή της Ρωσίας φαίνεται να δίνει ο πόλεμος, στηρίζοντας παράλληλα ολόκληρη την οικονομία, η οποία παρά τις κυρώσεις από τη Δύση, τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Ε.Ε., τη Βρετανία και άλλες χώρες συνεχίζει να καταγράφει καλύτερες επιδόσεις από το προσδοκώμενο. Παρά το γεγονός πως ο κλάδος της αμυντικής βιομηχανίας της χώρας λειτουργεί σε συνθήκες άκρας μυστικότητας, τα αποτελέσματα είναι ορατά κατά το εύρος των οικονομικών δεικτών. Ενδεικτικά, η παραγωγή «επεξεργασμένων μεταλλικών αγαθών», ενός δείκτη που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων βόμβες και όπλα, εκτινάχθηκε κατά σχεδόν 30% τον Ιούλιο σε ετήσια βάση, αφήνοντας σημείωσε μεγάλη υποχώρηση τους αμέσως προηγούμενους μήνες. Επίσης, ακόμη ένας δείκτης της ρωσικής οικονομίας, υπό τον τίτλο «άλλα οχήματα και εξοπλισμός», στον οποίο περιλαμβάνονται πλοία, αεροσκάφη και στρατιωτικός εξοπλισμός, καταγράφει εξαιρετικές επιδόσεις.

«Η βιομηχανία θα είχε πολύ χειρότερες επιδόσεις εάν δεν υπήρχε ο πόλεμος», δήλωσε χα-

ρακτηριστικά στο Bloomberg η Τατιάνα Ορλόβα, οικονομολόγος της Oxford Economics. Μάλιστα, η ανακατάληψη των πόλεων στην ευρύτερη περιοχή του Χαρκόβου ενέτεινε τις πιέσεις οι οποίες ασκούνται στη στρατιωτική βιομηχανία της Ρωσίας.

Ωστόσο, η τόνωση που προσφέρει αυτή η δραστηριότητα στην οικονομία της χώρας εν γένει εκτιμάται πως θα έχει εφήμερο χαρακτήρα, ιδίως εάν συνεχίσει να απαιτεί μεγάλο αριθμό εργαζομένων – εν τω μεταξύ, σημειωτέον, ακριβώς την ίδια στιγμή οι κυρώσεις των Δυτικών στερούν από τον κλάδο εξαρτήματα, τεχνολογία και τεχνολογία. Παράλληλα, οι εντάσεις στο πεδίο της ενέργειας εκτιμάται πως επιβαρύνουν τα κρατικά ταμεία της χώρας, η οποία έχει ήδη μειώσει τις ροές προς την Ευρώπη – άλλοτε ο μεγαλύτερος αγοραστής από τη Ρωσία – και πουλάει πετρέλαιο σε μειωμένη τιμή στην Κίνα αλλά και την Ινδία. Παρά το γεγονός πως η Ρωσία κινήθηκε πάρα πολύ γρήγορα τον Φεβρουάριο, ούτως ώστε να θωρακίσει την οικονομία της από το επερχόμενο σοκ της εισβολής της στην Ουκρανία, η προσαρμογή της βιομηχανικής

Την ίδια στιγμή που η αμυντική βιομηχανία δίνει ώθηση στη ρωσική βιομηχανία στηρίζοντας παράλληλα ολόκληρη την οικονομία, οι δυτικές κυρώσεις και οι εντάσεις στο πεδίο της ενέργειας επιβαρύνουν τα κρατικά ταμεία της χώρας, η οποία έχει ήδη περιορίσει τις ροές προς την Ευρώπη και πουλάει πετρέλαιο σε μειωμένη τιμή στην Κίνα, αλλά και στην Ινδία.

Η παραγωγή «επεξεργασμένων μεταλλικών αγαθών», ενός δείκτη που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων βόμβες και όπλα, εκτινάχθηκε κατά σχεδόν 30% τον Ιούλιο σε ετήσια βάση.

παραγωγής στις απαιτήσεις του πολέμου έδειξε πως καθυστέρησε. Τον Ιούλιο ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν έδωσε την έγκρισή του ούτως ώστε η κυβέρνηση της χώρας να αναλάβει εκτάκτως τον έλεγχο των επιχειρήσεων που ασχολούνται

με τη στήριξη του στρατού, είτε αυξάνοντας την παραγωγή τους είτε προσθέτοντας επιπλέον ώρες λειτουργίας. Τον Μάιο, πάντως, η αμερικανική κυβέρνηση είχε ανακοινώσει πως δύο μεγάλα εργοστάσια παραγωγής αρμάτων μάχης στη Ρωσία είχαν σταματήσει να λειτουργούν λόγω των κυρώσεων. Ωστόσο, σύμφωνα με τον ρωσικό τύπο, το ένα εξ αυτών όχι απλώς συνεχίζει να λειτουργεί, αλλά έχει μάλιστα ενισχύσει την παραγωγή του. Οι εργαζόμενοι στο τμήμα άμυνας έχουν πλέον 12 ώρες βάρδιες και μπορούν εθελοντικά να καλύψουν οκτώ ώρες βάρδιες, κατά τη διάρκεια του Σαββάτου.

Θα πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι τα στοιχεία που βλέπουν το φως της δημοσιότητας στη Ρωσία δεν επαρκούν ώστε να σχηματισθεί μια πραγματικά

ολοκληρωμένη εικόνα της όλης κατάστασης. Επί παραδείγματι, η παραγωγή των εργοστασίων στη χώρα – ένας δείκτης-βαρόμετρο για την πορεία της ρωσικής οικονομίας εν γένει – συρρικνώθηκε ελαφρώς τον Ιούλιο. Ωστόσο, τον ίδιο μήνα το ΑΕΠ συρρικνώθηκε 4,3% σε ετήσια βάση. Εντούτοις, έρευνα από το Κέντρο Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Βραχυπρόθεσμων Προβλέψεων διαπίστωσε πως η βιομηχανική παραγωγή συρρικνώθηκε 3,1% τον Ιούλιο σε ετήσια βάση και απέδωσε την απόκλιση από τα στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας στο ότι είχαν αποκλειστεί εκείνα τα θεωρούμενα ως απόρρητα. Ανεξαρτήτως των πρόσφατων οικονομικών δεικτών, δεν είναι σίγουρο ότι η Ρωσία μπορεί να καλύψει τις ανάγκες της, ιδίως εάν οι μά-

χες στην Ουκρανία συνεχιστούν με μεγαλύτερη ένταση. Παράλληλα ενδέχεται να επιβαρυνθεί και ο προϋπολογισμός του κράτους. Σύμφωνα με τον Γιάνις Κλούγκε, αναλυτή της ρωσικής οικονομίας στο Γερμανικό Ινστιτούτο για Διεθνείς Σχέσεις και Θέματα Ασφαλείας, οι αμυντικές δαπάνες στο διάστημα από τον Ιανουάριο έως και τον Ιούλιο της φετινής χρονιάς ήταν κατά σχεδόν 20 δισ. δολάρια υψηλότερες σε σχέση με την ίδια περίοδο του 2021. Υψηλόβαθμος αξιωματούχος εκτιμά πως οι αθροιστικές αμυντικές δαπάνες προμηθειών θα διογκωθούν κατά 700 δισ. ρούβλια, ήτοι 11 δισ. δολάρια φέτος, όταν το 2021 ο συνολικός αμυντικός προϋπολογισμός της Ρωσίας είχε ανέλθει στα 65,9 δισ. δολάρια.

BLOOMBERG

Ο ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΝΟΜΟΣ
[ΝΟΜΟΙ 90 ΤΟΥ 1972, 56 ΤΟΥ 1982, 7 ΤΟΥ 1990, 28 ΤΟΥ 1991, 9(Ι) ΤΟΥ 1992, 55(Ι) ΤΟΥ 1993, 72(Ι) ΤΟΥ 1998, 59(Ι) ΚΑΙ 142(1) ΤΟΥ 1999, 241(1) ΤΟΥ 2002, 29(1) ΤΟΥ 2005, 135(1) ΤΟΥ 2006, 11(1) ΤΟΥ 2007, 46(1), 76(1), 130(1) ΚΑΙ 164(1) ΤΟΥ 2011, 33(Ι), 110(1) ΚΑΙ 150(1) ΤΟΥ 2012, 20(Ι) ΚΑΙ 65(Ι) ΤΟΥ 2013, 120(1) ΤΟΥ 2014, 39(Ι) ΚΑΙ 134(1) ΤΟΥ 2015, 24(Ι) ΤΟΥ 2016, 142(1) ΤΟΥ 2018, 16(1) ΤΟΥ 2019 ΚΑΙ 75(Ι) ΤΟΥ 2021]

Γνωστοποίηση σύμφωνα με το άρθρο 18Α(12)

Με την παρούσα γνωστοποιείται ότι το Υπουργικό Συμβούλιο, ασκώντας τις εξουσίες που του παρέχουν οι πρόνοιες του άρθρου 18Α(11) του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου, αποφάσισε να εγκρίνει τα Σχέδια των Πολεοδομικών Ζωνών των πιο κάτω Κοινοτήτων, που εμπίπτουν στη Χωροταξική Περιφέρεια VII της Επαρχίας Λευκωσίας.

2. Αντίγραφα των εγκριμένων Σχεδίων των Πολεοδομικών Ζωνών των Διοικητικών Περιοχών που αναφέρονται στον πιο κάτω Πίνακα, τα οποία φέρουν τους κωδικούς αριθμούς ΔΠ/Ε2018/ΛΕΥVII/02-13 έχουν κατατεθεί στην Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας, στα Κεντρικά και στο Επαρχιακό Γραφείο Λευκωσίας του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως και στα Γραφεία των οικείων Κοινοτικών Συμβουλίων και είναι διαθέσιμα για επιθεώρηση από κάθε ενδιαφερόμενο κατά τις εργάσιμες ημέρες και ώρες. Τα εν λόγω σχέδια βρίσκονται επίσης αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως στη διεύθυνση <http://www.moi.gov.cy/tph>.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΩΝ ΖΩΝΩΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΩΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΗΣ ΕΓΚΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ VII

Κοινότητες:
Άγιος Θεόδωρος
Γαλάτα
Ευρύχου
Κακοπετριά
Καλιάνια
Κατύδατα
Κοράκου
Ληνού
Σινά Όρος
Σπήλια (Ενορία Αγίου Αντωνίου / Ενορία Κούρδαλι)
Τεμβριά
Φλάσου

Αριθμός Σχεδίου:
ΔΠ/Ε2018/ΛΕΥ VII/02
ΔΠ/Ε2018/ΛΕΥ VII/03
ΔΠ/Ε2018/ΛΕΥ VII/04
ΔΠ/Ε2018/ΛΕΥ VII/05
ΔΠ/Ε2018/ΛΕΥ VII/06
ΔΠ/Ε2018/ΛΕΥ VII/07
ΔΠ/Ε2018/ΛΕΥ VII/08
ΔΠ/Ε2018/ΛΕΥ VII/09
ΔΠ/Ε2018/ΛΕΥ VII/10
ΔΠ/Ε2018/ΛΕΥ VII/11
ΔΠ/Ε2018/ΛΕΥ VII/12
ΔΠ/Ε2018/ΛΕΥ VII/13

Έγινε στις 31.08.2022

Νίκος Νουρής
Υπουργός Εσωτερικών

(Υ.Ε. 05.33.020.002)

Η παρούσα Γνωστοποίηση δημοσιεύτηκε στις 09.09.2022, στο Παράρτημα Τρίτο, Μέρος II, της Επίσημης Εφημερίδας της Δημοκρατίας, αρ. 5113, ως ΑΔΠ 405/2022.

Ανοιξε η πλατφόρμα για την προστασία πρώτης κατοικίας

Διορία δύο μηνών έχουν τα ευάλωτα νοικοκυριά προκειμένου να υποβάλουν αίτηση και να ενταχθούν στο ενδιάμεσο πρόγραμμα για την προστασία της πρώτης τους κατοικίας, μέσω του οποίου το Δημόσιο επιδοτεί τη δόση του στεγαστικού τους δανείου με το ποσό των 70 έως 210 ευρώ για διάστημα 15 μηνών.

Το πρόγραμμα αποτελεί προθάλαμο για την ένταξη όσων νοικοκυριών αδυνατούν να εξυπηρετήσουν τις οφειλές

Τα κριτήρια ελέγχονται και διασταυρώνονται κατά την έκδοση της «βεβαίωσης ευάλωτου οφειλέτη», η οποία είναι απαραίτητη για τη συμμετοχή στο πρόγραμμα.

τους στον Φορέα Απόκτησης και Επανάμειθωσης Ακινήτων, όταν αυτός λειτουργήσει, δηλαδή περί τα τέλη του 2023.

Η πλατφόρμα που θα υποβάλλονται οι αιτήσεις για την ένταξη στο ενδιάμεσο πρόγραμμα άνοιξε στην Ειδική Γραμματεία Ιδιωτικού Χρέους και σύμφωνα με ανακοίνωση του υπουργείου Οικονομικών οι προθεσμίες είναι οι εξής:

– Όταν η επιβολή της κατάσχεσης ή η κήρυξη της πτώχευσης έχει γίνει σε προγενέστερο διάστημα από την έναρξη λειτουργίας της πλατφόρμας, η υποβολή της αίτησης θα πρέπει να γίνει εντός 60 ημερολογιακών ημερών από τις 15 Σεπτεμβρίου.

– Όταν η επιβολή της κατάσχεσης ή η κήρυξη της πτώχευσης γίνει σε μεταγενέστερο χρόνο από την έναρξη λειτουργίας της πλατφόρμας, η

υποβολή της αίτησης θα πρέπει να γίνει εντός 60 ημερολογιακών ημερών από την ημέρα αυτή.

Προϋπόθεση για την ένταξη στο πρόγραμμα και την παροχή της κρατικής επιδότησης είναι να πληρούνται συγκεκριμένα κριτήρια:

– Εισοδηματικά: Το συνολικό εισόδημα να μην υπερβαίνει τις 7.000 ευρώ για μονοπρόσωπο νοικοκυριό, προσαυξανόμενο κατά 3.500 ευρώ για κάθε επιπλέον μέλος του νοικοκυριού. Στη μονογονεϊκή οικογένεια για το πρώτο ανήλικο μέλος του νοικοκυριού ορίζεται προσαύξηση 7.000 ευρώ. Στα νοικοκυριά με απροστάτευτα τέκνα, ορίζεται προσαύξηση 7.000 ευρώ για κάθε απροστάτευτο τέκνο. Το συνολικό εισόδημα δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 21.000 ευρώ ετησίως.

– Περιουσιακά: Η συνολική φορολογητέα αξία της ακίνητης περιουσίας του νοικοκυριού να μην υπερβαίνει τις 120.000 ευρώ για το μονοπρόσωπο νοικοκυριό, προσαυξανόμενο κατά 15.000 ευρώ για κάθε πρόσθετο μέλος και έως 180.000 ευρώ. Το συνολικό ύψος των καταθέσεων του νοικοκυριού ή και η τρέχουσα αξία μετοχών, ομολόγων κ.λπ. να μην υπερβαίνει τις 7.000 ευρώ για μονοπρόσωπο νοικοκυριό, προσαυξανόμενο κατά 3.500 ευρώ για κάθε επιπλέον μέλος του νοικοκυριού. Στη μονογονεϊκή οικογένεια για το πρώτο ανήλικο μέλος του νοικοκυριού ορίζεται προσαύξηση 7.000 ευρώ. Στα νοικοκυριά με απροστάτευτα τέκνα ορίζεται προσαύξηση 7.000 ευρώ για κάθε απροστάτευτο τέκνο.

Τα παραπάνω κριτήρια ελέγχονται και διασταυρώνονται κατά την έκδοση της «βεβαίωσης ευάλωτου οφειλέτη», η οποία είναι απαραίτητη για τη συμμετοχή στο πρόγραμμα.

Αυξήθηκαν κατά 44,6% οι τιμές κατοικιών σε τέσσερα χρόνια

Το φετινό δεύτερο τρίμηνο η μεταβολή των αξιών πανελλαδικά φθάνει το 9,4%

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Επιστρέφει με γοργούς ρυθμούς στις αξίες που είχαν διαμορφωθεί πριν από την κρίση η αγορά κατοικίας. Με βάση τα τελευταία στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ), προκύπτει ότι οι τιμές στην περιοχή της Αττικής έχουν καταγράψει «ράλι» της τάξεως του 44,6% από το δεύτερο τρίμηνο του 2018 μέχρι και το φετινό δεύτερο τρίμηνο. Πλέον υπολείπονται κατά μόλις 18% του υψηλότερου σημείου στο οποίο είχαν βρεθεί το 2008.

Σε πανελλαδικό επίπεδο, η αύξηση των τιμών κατά το ίδιο διάστημα διαμορφώνεται σε 31,2%. Στη Θεσσαλονίκη, οι τιμές τα τελευταία τέσσερα χρόνια έχουν ενισχυθεί κατά 32,2%, ενώ στις άλλες μεγάλες πόλεις κατά 18,6%. Αντιστοίχως, από το δεύτερο τρίμηνο του 2018 και μέχρι και το φετινό δεύτερο τρίμηνο, οι τιμές των νεόδμητων κατοικιών καταγράφουν αύξηση της τάξεως του 34,3% στο σύνολο της χώρας, ενώ εκείνες των παλαιότερων

Υπολείπονται κατά μόλις 18% του υψηλότερου σημείου, στο οποίο είχαν βρεθεί το 2008.

κατοικιών έχουν αυξηθεί κατά 29,3%. Κατά τη διάρκεια του φετινού δεύτερου τριμήνου, σε πανελλαδικό επίπεδο, η ετήσια αύξηση των τιμών πώλησης κατοικιών άγγιξε το 9,4%, όντας οριακά υψηλότερη σε σχέση με το 9,3% του πρώτου τριμήνου, μετά την αναθεώρηση στην οποία προχώρησε η ΤτΕ (από 9,1% που ήταν με βάση τα προσωρινά στοιχεία). Παράλληλα, η ΤτΕ οριστικοποίησε και το ύψος της αύξησης των τιμών των κατοικιών κατά το 2021 σε 7,5%, από 7,1% που ήταν η αρχική εκτίμηση. Το διάστημα Απριλίου - Ιουνίου, τα νεόδομητα διαμερίσματα σημείωσαν αύξηση της τάξεως του 10,5%, ενώ η αντίστοιχη άνοδος των

τιμών των παλαιότερων ακινήτων διαμορφώθηκε σε 8,7%. Με βάση τα αναθεωρημένα στοιχεία της ΤτΕ, κατά το πρώτο τρίμηνο, τα νεόδομητα αυξήθηκαν κατά 10,4% και τα μεταχειρισμένα κατά 8,5%.

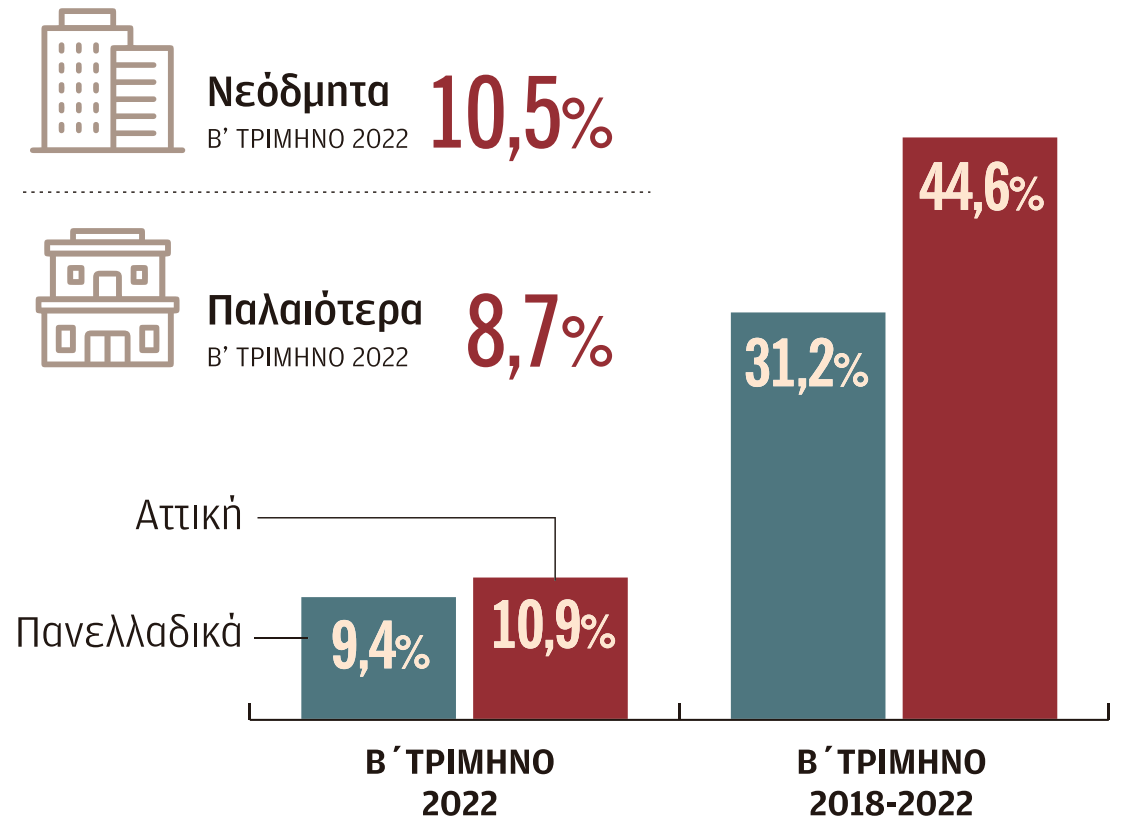
Στο δεύτερο τρίμηνο, η μεγαλύτερη αύξηση εντοπίζεται στην περιοχή της Αττικής με 10,9%, ενώ κατά το πρώτο τρίμηνο, η αύξηση είχε αγγίξει το 10,5%. Μέχρι σήμερα, η μεγαλύτερη ετήσια μεταβολή στην Αττική καταγράφηκε κατά το τρίτο τρίμηνο του 2019 με 11,5%. Στη Θεσσαλονίκη, κατά το δεύτερο τρίμηνο, οι τιμές σημείωσαν αύξηση της τάξεως του 10,4%, στις άλλες μεγάλες πόλεις κατά 8,9%, ενώ στις υπόλοιπες

περιοχές της χώρας η αύξηση άγγιξε το 6,3%. Συνολικά το 2021, η αύξηση των τιμών στην Αθήνα ήταν της τάξεως του 9,6%, στη Θεσσαλονίκη ανήλθε σε 7,3%, στις άλλες μεγάλες πόλεις της χώρας οι τιμές ενισχύθηκαν κατά 5,7% και στις υπόλοιπες περιοχές της χώρας κατά 4,8%.

Αυτό που διακρίνεται από τα παραπάνω στοιχεία είναι ότι ο πόλεμος στην Ουκρανία δεν μοιάζει να έχει αναχαιτίσει την ανοδική πορεία των τιμών, που παραμένει η υψηλότερη από την έναρξη της οικονομικής κρίσης και μετά. Το κατά πόσον όμως η εικόνα αυτή είναι διατηρήσιμη και τα επόμενα τρίμηνα μένει να αποδειχθεί, καθώς στην αγορά

δρουν αντίρροπες τάσεις. Από τη μία πλευρά, τείνει να διαμορφωθεί ένα αρνητικό κλίμα μεταξύ των ενδιαφερόμενων αγοραστών, ως αποτέλεσμα της ενεργειακής κρίσης και της ανασφάλειας που αυτή δημιουργεί. Από την άλλη πλευρά, όμως, καθίσταται πλέον ξεκάθαρο ότι έχει ολοκληρωθεί ο κύκλος του χαμηλού κόστους δανεισμού. Μετά και την πρόσφατη αύξηση των επιτοκίων κατά 0,75% από την ΕΚΤ, τα στεγαστικά δάνεια θα γίνουν ακριβότερα. Ετσι, αρκετοί σπεύδουν να προλάβουν και να οριστικοποιήσουν τις κινήσεις τους, με δεδομένο ότι επικίνδυνται κι άλλες αυξήσεις στο προσεχές μέλλον.

Συνεχίζεται το ράλι τιμών στην κατοικία

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Η Κύπρος του χειμώνα της Ευρώπης

Στα 24 χρόνια που αρθρογραφώ έκανα αναφορά τουλάχιστον πέντε φορές στο... «κοκαλούι του πουπούξου» που φαίνεται να έχουμε σαν χώρα και το οποίο πάντα έρχεται σαν από μηχανής θεός να μας ξελασπώσει από τα δύσκολα.

Μέσα στην καυτική κατάσταση που επικρατεί παγκοσμίως με την ακρίβεια, τον πληθωρισμό, το ενεργειακό – όπου όλοι μετράνε τα αποθέματα των αερίων τους – εμείς, όπως δείχνουν τα πράγματα, θα επωφεληθούμε ΚΑΙ από αυτό!

Βλέπετε, ο χειμώνας μας όσο βαρύνει και να φαίνεται σ' εμάς, για τους βόρειους είναι ήπιος. Έτσι με τον πιο επίσημο τρόπο, φαίνεται πως Γερμανοί, Άγγλοι κλπ, ενθαρρύνονται όπως την χειμερινή τους περίοδο την περάσουν μαζί σε χώρες όπως τη δική μας. Αυτό με την ελπίδα πως η κατανάλωση ενέργειας στις χώρες τους θα περιοριστεί αρκετά και να μην νιώσουν το τσουχτερό κόστος της ενέργειας συνεπεία της περιορισμένης προσφοράς φυσικού αερίου.

Αυτοί από εμάς που βλέπουν αιωνίως το ποτάρι μισοάδειο, θα πουν πως, «...βέβαια, θέλουν να μας φορτώσουν το κόστος εμάς αντί να το πληρώνουν αυτοί...». Δεν αποτελεί έκπληξη ο τρόπος σκέψης ή το mindset αυτών των ατόμων, αφού αυτά τα άτομα είναι συνήθως τα ίδια που το καλοκαίρι επέμεναν να πηγαίνουν στη δουλειά με φυσική παρουσία αντί με

Περισσότεροι επισκέπτες σημαίνει αυξημένη ζήτηση στο εμπόριο και στην εστίαση, όπως φυσικά σημαίνει και αυξημένα κρατικά έσοδα.

τηλεργασία για να έχουν δωρεάν κλιματισμό...

Η πραγματικότητα πάντως είναι πως αν μας κατέβουν μαζί οι βόρειο- Ευρωπαίοι – που μακάρι να το κάνουν – τα οφέλη μας σαν χώρα θα είναι τεράστια. Αυτάματα θα επιμκυνθεί η τουριστική μας περίοδος μέσα στον χειμώνα και αυτό δεν θέλει ιδιαίτερες αναλύσεις για να εξαχθεί ως συμπέρασμα. Μάλιστα εγώ προτρέπω όλους συντεταγμένα να βγούμε προς τα έξω και να το διαφημίσουμε με έξυπνο τρόπο έτσι ώστε να μεγιστοποιήσουμε το τουριστικό ρεύμα. Τουρισμός δεν σημαίνει αποκλειστικά διακοπές: μπορούμε να προβάλλουμε την τηλεργασία από την χώρα μας και τη παρεμφερή οφέλη που μπορεί ο οποιοσδήποτε να απολαύσει παράλληλα. Είναι μια χρυσή ευκαιρία να βγάλουμε προς τα έξω το γεγονός πως η χώρα μας είναι προορισμός παντός καιρού και όχι μόνο του καλοκαιριού.

Είναι φανερό πως επιτυχής έλ-

Είναι φανερό πως επιτυχής έλκυση επισκεπτών κατά τους χειμερινούς μήνες δεν θα ωφελήσει μόνο τις τουριστικές μονάδες.

κυσ επισκεπτών κατά τους χειμερινούς μήνες δεν θα ωφελήσει μόνο τις τουριστικές μονάδες. Θα ωφελήσει υποστατικά που είναι επίσημα ενταγμένα σε ηλεκτρονικές πλατφόρμες, αλλά και οικιστικές μονάδες που υπό κανονικές συνθήκες κάθονται αδρανείς από τον Οκτώβριο μέχρι και τον Μάιο. Περισσότεροι επισκέπτες σημαίνει αυξημένη ζήτηση στο εμπόριο και στην εστίαση, όπως φυσικά ση-

μαίνει και αυξημένα κρατικά έσοδα που με τη σειρά τους επιτρέπουν την εφαρμογή πολυεπίπεδης οικονομικής πολιτικής.

Μεγάλο όφελος θα έχει και ο τομέας των ακινήτων, ο οποίος βάλλεται από παντού. Πρώτον, βάλλεται από αυτούς που πασχίζουν καθημερινά να δημιουργήσουν αρνητικές προσδοκίες με απώτερο στόχο να κερδίσουν οι ίδιοι από ενδεχόμενη πτώση τιμών.

Δεύτερον, βάλλεται από την αύξηση στο κατασκευαστικό κόστος – παρόλο που τα πράγματα εξελίσσονται θετικότερα από όσο αρχικά έδειχναν. Τρίτον, πλήττεται από την αύξηση στα επιτόκια αφού η αύξηση στο κόστος δανεισμού αναχαιτίζει τη νέα ζήτηση και δυσχεραίνει τη νέα προσφορά. Τέταρτον, βάλλεται για τα ψηλά ζητούμενα επίπεδα ενοικίων.

Όμως στην πραγματικότητα

με βάση τα δεδομένα που επικρατούν αυτή την περίοδο, η κτηματαγορά επωφελείται γενικά από τον ψηλό πληθωρισμό και η ζήτηση εξακολουθεί να είναι δυνατή παρά την αύξηση των επιτοκίων. Η αιτία για την αυξημένη ζήτηση φαίνεται να οφείλεται στη δυνατή ζήτηση που προέρχεται από ξένους και η οποία προς το παρόν αντισταθμίζει την όποια μείωση στην εγχώρια ζήτηση ως απότοκο της αύξησης των επιτοκίων. Αυτό δεν σημαίνει πως η εγχώρια ζήτηση δεν είναι δυνατή. As μην ξεχνάμε ότι υπάρχουν πολλές καταθέσεις οι οποίες λόγω πληθωρισμού διοχετεύονται σε σεβαστό ποσοστό σε επενδύσεις ακινήτων.

Αν πράγματι τον χειμώνα δούμε αύξηση στο τουριστικό ρεύμα, τότε η διαθεσιμότητα κενών μονάδων θα είναι σε πολύ χαμηλά επίπεδα και με αυτό σαν δεδομένο, η πιθανολογούμενη πτώση στα ενοίκια και στις τιμές των ακινήτων φαντάζει μάλλον σαν ευσεβόπιστος παρά σαν πραγματικότητα.

Μπορεί λοιπόν ακόμη να μην μπορούμε να προμπεύουμε την Ευρώπη με φυσικό αέριο, αλλά μπορούμε άνετα να παρέχουμε μια καλή εναλλακτική λύση στο ενεργειακό της πρόβλημα. Με το αζημίωτο...

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

ΚΥΡΙΑΚΗ 18 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2022

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΤΕΧΝΕΣ & γράμματα

Το CD πέθανε, ζήτω το CD!

Σαράντα χρόνια μετά την εμφάνισή του, ο ψηφιακός μουσικός δίσκος μοιάζει να αντιστέκεται στην επέλαση του streaming

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ

Το φθινόπωρο του 1982 –ακριβώς 40 χρόνια πριν– κυκλοφόρησε στην αγορά το πρώτο CD. Ήταν το «52nd Street» του Μπίλι Τζόελ, που βγαίνοντας στην αγορά της Ιαπωνίας ταυτόχρονα με την πρώτη συσκευή CD, πυροδότησε μια μουσική επανάσταση η οποία κράτησε σχεδόν δύο δεκαετίες και έκανε τον κάποτε αδιαμφισβήτητο βασιλιά της μουσικής, τον δίσκο βινυλίου, να μοιάζει ξαφνικά παρωχημένος, μεγάλος και δύσχερστος.

Μπορεί εκείνο το «νέο ψηφιακό πικάπ που δουλεύει με ακτίνες λέιζερ» (όπως το είχε περιγράψει τότε ο Τύπος) να χρειάστηκε μερικά χρόνια για να γίνει προσίτο στον καθένα και να μπει σε κάθε σπίτι, μαζί με τα ασπόμενα δισκάκια, από τα τέλη της δεκαετίας του '80 όμως έως και τις αρχές της νέας χιλιετίας αποτελούσε τον κατεξοχόν τρόπο με τον οποίο ακούγαμε μουσική. Ενδεικτικό είναι ότι το 1988 κατασκευάστηκαν 400 εκατομμύρια

CD σε 50 μονάδες παραγωγής σε όλο τον κόσμο. Τα ράφια με τους αμέτρητους ψηφιακούς δίσκους, που υψώνονταν στους τοίχους των σπιτιών μας σαν αχανείς μουσικές βιβλιοθήκες, ήταν πια οικουμενικό φαινόμενο. Η ψηφιακή θύελλα που ήταν προ των πυλών, δεν ακουγόταν ακόμη.

Ήρθε απότομα, όταν το 1999 το Ιντερνετ κάλπαζε με ολοένα και πιο γρήγορες ταχύτητες και εμφανίστηκε η διαδικτυακή πλατ-

«*Η αγορά θα παραμείνει εστιασμένη στους συλλέκτες, είτε συστηματικούς (άνω των 40 ετών) είτε περιστασιακούς, που θα αναζητούν τις πολυτελείς ειδικές εκδόσεις.*»

φόρμα διαμοίρασης μουσικών αρχείων Napster. Τα τραγούδια έφταναν πλέον στα αυτιά μας συμπεσμένα σε ψηφιακά αρχεία και η μουσική δεν χρειαζόταν φυσικό κέλυφος, δεν είχε ανάγκη πια από δισκοπωλεία, δίσκους και εξώφυλλα. Ένας υπολογιστής και μια γρήγορη σύνδεση στο Διαδίκτυο αρκούσε. Κάτι που ισχύει ακόμη περισσότερο σήμερα, όπου δημοφιλείς πλατφόρμες streaming, όπως το Spotify, υπόσχονται μουσική με «lossless» (χωρίς απώλειες) ποιότητα, εφάμιλλης με τον κρυστάλλινο, υψηλότατης ανάλυσης ήχο του CD.

Αραγε, όμως, το CD πέθανε; Ο Θεόδωρος Τσαντούλας, έμπειρο στέλεχος στον χώρο της δισκογραφίας και σήμερα εμπορικός διευθυντής της Digital Minds, κάνει την εξής πρόβλεψη: «Το CD δεν θα πεθάνει, καθότι στα σπίτια υπάρχουν ακόμη συσκευές και μεγάλες συλλογές δίσκων, ενώ κυκλοφορούν εξαιρετικές επανεκδόσεις και νέα άλμπουμ με ωραία συσκευασία και, πλέον, λογικότερες τιμές».

Ένας άλλος επαγγελματίας του χώρου, ο Σπύλιος Λαμπρόπουλος, που διετέλεσε για χρόνια εμπορικός διευθυντής στα καταστήματα Public και είναι σήμερα σύμβουλος επιχειρήσεων, σχολιάζει: «Οι δίσκοι CD σταδιακά θα μειώνονται, αφού θα εξαφανίζονται και τα μέσα αναπαραγωγής τους. Αν δεν έχεις πού

να τους παίξεις, γιατί να τους αγοράσεις;», τονίζει, συνεχίζοντας: «Παρ' όλα αυτά η αγορά θα παραμείνει εστιασμένη στους συλλέκτες, είτε συστηματικούς (ηλικίας άνω των 40 ετών) είτε περιστασιακούς, που θα αναζητούν τις πολυτελείς ειδικές εκδόσεις. Ένα πολύ καλό τέτοιο παράδειγμα τα τελευταία χρόνια υπήρξε η περίπτωση της κορεατικής ποπ (της λεγόμενης «k-pop»), που έκανε τζίρο το 2019 στην Ελλάδα 400.000 ευρώ – ένα νούμερο τεράστιο για την αγορά του CD».

Ενδιαφέρον είναι εδώ να σημειώσουμε πως από την έκθεση της Διεθνούς Ομοσπονδίας Φωτογραφικής Βιομηχανίας (IFPI) για το 2021, μαθαίνουμε πως πέρυσι τα έσοδα από τις πωλήσεις των CD αυξήθηκαν για πρώτη φορά μέσα στη νέα χιλιετία, ενώ είχαν ιδιαίτερη άνοδο στην Ασία. «Ασφαλώς, είναι και τα πιο «niche» (εξειδικευμένα) κοινά, π.χ. αυτό της κλασικής μουσικής ή του χέβι μέταλ», θα μας πει ο Σπύλιος Λαμπρόπουλος, που, όπως θα συμπληρώσει, «καθόλου τυχαία διατηρούν στη ζωή δισκοπωλεία σε όλο τον κόσμο, αλλά και στη χώρα μας».

Τα «ειδικά κοινά»

Ένα από αυτά τα «ειδικά κοινά» θα βρούμε αν περπατήσουμε στη στοά του κινηματογράφου «Οπερα», που ενώνει την οδό Ακαδημίας με την οδό Πανεπιστημίου. Εκεί στέκονται ακόμη μερικά παλιά, κλασικά δισκάδικα, όπως το «Οπερα» του Ηλία Ποτουριδίου. Μιλώντας μαζί του, μαθαίνουμε πως, πράγματι, υπάρχει ένα ενθουσιώδες κοινό που σταθερά επισκέπτεται το κατάστημά του και παραγγέλνει δίσκους, ζωντανή απόδειξη πως η αγορά του CD –έστω κι αν αυτό αφορά ένα εξειδικευμένο κοινό– είναι ακόμη ζωντανή. «Ολοζώντανη, μάλιστα, από δισκογραφικής πλευράς», θα συμπληρώσει ο ίδιος ο Ηλίας Ποτουριδίου, σημειώνοντας πως «παραγωγές από ευρωπαϊκές εταιρείες όπως η Harmonia Mundi, η Alpha και η Arcana είναι μικρά αριστουργήματα, με τέλεια παραγωγή, άψογο ήχο και πανέμορφα εξώφυλλα». Ο ίδιος πιστεύει πως ο ψηφιακός δίσκος μάλλον δεν θα πεθάνει ποτέ, καθότι, όπως λέει, «δεν θα βρεθεί κάτι να αντικαταστήσει τον κορυφαίο ήχο και τα προ-

φανή πλεονεκτήματά του έναντι του βινυλίου, τις μεγάλες και μικρές ευκολίες του: το ότι μεταφέρεται εύκολα, ότι δεν χρειάζεται να αλλάξεις πλευρά, ότι δεν έχει γρατζουνιές...».

Γυρνώντας πίσω στις καταβολές του CD, μιλάμε με τον Κωνσταντίνο Ζουγανέλη, μουσικό και ιδιοκτήτη καταστημάτων εστίασης. «Όταν εμφανίστηκε το CD έγιναν διαθέσιμοι δίσκοι που σε μορφή βινυλίου ήταν πια εξαντλημένοι ή δυσεύρετοι», μας αφηγείται, μεγαλωμένος ο ίδιος μέσα στη μουσική. Ο πατέρας του Μάκης Ζουγανέλης είχε το «Ρεμέτζο» της Μυκόνου και θυμάται πως, κάποτε, στη δεκαετία του '80, για να προμηθευτούν τη μουσική που χρειαζόταν οι dj του μαγαζιού, έπρεπε να τους αναζητήσουν μέχρι και σε δισκάδικα του Λονδίνου. «Με την έλευση του CD άνοιξε η πρόσβαση σε ένα μεγάλο κομμάτι της δισκογραφίας. Η μουσική είχε εκλαϊκευθεί, όλοι μπορούσαν πια να την ακούσουν», θα μας πει. Και τι συνέβη, κατά τη γνώμη του, με την έλευση του ψηφιακού; «Είναι πλέον τόσο εύκολο να βρεις και να ακούσεις όποια μουσική θές, που το μουσικό προϊόν δεν μοιάζει να έχει αξία. Όταν κάτι σου προσφέρεται τόσο αφειδώς, τόσο εύκολα, δεν το εκτιμάς. Ένας πιστορικός του σήμερα δεν ξέρει τι σημαίνει να μπει στη διαδικασία να φύγει από το σπίτι σου για να πάρεις ένα λεωφορείο, να κατέβεις στο κέντρο της πόλης, να μπει σε ένα δισκοπωλείο, να ρωτήσει τους υπαλλήλους του τι δίσκο να πάρεις, να τον ακούσεις σύντομα στα ακουστικά και να περιμένεις με ανυπομονησία να πας σπίτι σου να τον ακούσεις με σουχιά. Ολη αυτή η διαδικασία σε έβαζε σε μια κοντινή, παθιασμένη σχέση με το αντικείμενο», τονίζει ο Κωνσταντίνος Ζουγανέλης.

Κάτι σχετικό με τα «προτερήματα» του CD μάς αναφέρει και η Χρύσα Οικονομοπούλου, μιλώντας εκ μέρους του δισκάδικου Syd Records και του μπαρ «Μπάρετ» στου Ψυρρή: «Αν και

Παρά την ασφυκτική πίεση που δέχεται από τις πλατφόρμες streaming, η αγορά των CD εμφανίζει σημάδια ανάκαμψης. Πέρυσι τα έσοδα από τις πωλήσεις τους αυξήθηκαν για πρώτη φορά μέσα στη νέα χιλιετία, ενώ είχαν ιδιαίτερη άνοδο στην Ασία.

οι αληθινοί «μερακλήδες» παραμένουν οι ελάχιστοι που παίζουν με βινύλια, υπάρχουν και αυτοί οι –ουκ ολίγοι– dj, που προτιμούν έναντι του laptop και του ψηφιακού φορμά, το CD για τα sets τους, επειδή αυτό αποτελεί εγγύηση για την ποιότητα του ήχου», θα μας πληροφορήσει.

Είναι αυτή η αίσθηση του «φυσικού», μάλλον, στα χέρια τους που δεν μπορεί να αντικατασταθεί από το άυλο της ψηφιακής μουσικής – αυτό που ο Ηλίας Ποτουριδίου ονομάζει, αξιομνημόνευτα, «μια πλατωνική σχέση με αυτό που επιθυμείς». Είναι φαινόμενο, πως παρά τα ελαττώματα, τις περιπέτειες και την πρόωρη παρακμή του, το CD, σαράντα χρόνια μετά τη γέννησή του, καταφέρνει ακόμη να δίνει χειροπιαστή, απολαυστική και τέλεια μορφή στο αντικείμενο του πόθου των μουσικολόγων.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

18.9 - 24.9.22

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
και ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΚΥΠΡΙΑ 2022

«Ο Οίκος του Ενός»
στο Πατίτσιο Λεμεσού

Η παράσταση «Ο Οίκος του Ενός» αναδεικνύει τα κρουστά όργανα ως σολιστικά όργανα στη σύγχρονη λογοτεχνία του ρεπερτορίου της κλασικής μουσικής, παρουσιάζοντας τα μέσα από ένα ποικιλόμορφο πρόγραμμα με διάφορους συνδυασμούς οργάνων και συνόλων με έργα Χριστού Χατζή, Γιάννη Ξενάκη, Μίνο Μίκι και Άντι Σκορδν, με τέσσερις εξαιρετικούς καλλιτέχνες από Γερμανία και Κύπρο, Kai Strobel, Νατάσα Χατζηανδρεου, Marc Strobel και Μάριος Νικολάου.. Παρασκευή 23 Σεπτεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Πατίτσιο Θέατρο Λεμεσού, Αγία Ζώνης 4 Λεμεσός. **Εισιτήρια Tickethour**

ΧΟΡΟΣ

«Το ταξίδι μιας φορεσιάς» στην «Αξιοθέα»

Με νήμα το ταξίδι της φορεσιάς της Καλλιόπης Μουπαγιατζή που έχει δωρίσει η εγγονή της, Πόπη Μουπαγιατζή, στο Πολιτιστικό Εργαστήρι Αγίων Ομολογητών, ξετυλίγεται η θλιβερή ιστορία της προσφυγοποίησης των Ελλήνων της Μικράς Ασίας και του Πόντου. Οι άνθρωποι και μαζί οι ιστορίες, αλλά και τα τραγούδια τους, οι μουσικές τους, οι χοροί τους, ταξιδεύουν από το Ικόνιο, τον Πόντο, στα παράλια της Μικράς Ασίας, και στις νέες πατρίδες που δημιούργησαν (Νέα Σμύρνη, Νέα Ερυθραία), αλλά και στην Κύπρο. Αυτό το ταξίδι κινείται παράλληλα με τις ιστορίες

των Μικρασιατών που έφτασαν και τελικά μετοίκησαν στο νησί μας. Οι καταξιωμένοι μουσικοί που πλαισιώνουν την παράσταση, καθώς και η χορωδία παραδοσιακού τραγουδιού, θα αποδώσουν τις σχέσεις αυτές μουσικά. Οι χορευτές του Πολιτιστικού Εργαστηρίου Αγίων Ομολογητών, φορώντας παραδοσιακές φορεσιές, θα μας ταξιδέψουν χρονικά και χορευτικά. Πολιτιστικό κέντρο Πανεπιστημίου Κύπρου, οδός Αξιοθέας, παλιά Λευκωσία. Κυριακή 18 Σεπτεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες** <https://www.facebook.com/ucyculturalcentre>

ΒΙΒΛΙΟ

Ηλιοβούττημα

Μετά το βιβλίο «Καρδκιά μου μίλα σιγανά...» σε ομοιοκατάληκτη ποίηση και το ημπελές, με διηγήματα στην ελληνική, ο Γιώργος Παπακωνσταντίνου επιστρέφει με μια νέα πρόταση με επίκεντρο τον έρωτα και την φύση. Στο νέο βιβλίο με τίτλο Ηλιοβούττημα, γραμμένο στην κυπριακή διάλεκτο, ο Γιώργος Παπακωνσταντίνου σπάζει τα όρια που θέτει ο ομοιοκατάληκτος στίχος, και συγγράφει με στόχο την αναζήτηση κοινών εμπειριών και συναισθημάτων. Το βιβλίο συγκρίνει την ζωή του ανθρώπου με τον κύκλο της μέρας προς την νύχτα. «Ένας κύκλος της ζωής τ' αθρήβου. Που την γέννα της φύσης τζιαι του σπόρου, στην ζωή τζιαι τον έρωτα. Έρωτας έντονος για ζι-αφέντιν τζιαι για μια κοινωνία με πιο πολλά χαμόγελα, με πιο πολλή μορφικιά μες τες ψυσσιές των αθρήβων». Καφε-νείο Δευτέρα 19 Σεπτεμβρίου, ώρα 7:00 μ.μ. Το Ταχυδρομείο, οδός Βασιλέως Παύλου, Λάρνακα. **Πληροφορίες τηλεφώνω 97678097.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Γράφοντας
ο ίδιος
τους τίτλους
του τέλους

Ο θάνατός του μπορεί να ήταν το πιο οργανωμένο σενάριο της ζωής του. Ήταν γνωστό ότι ο Ζαν Λικ Γκοντάρ δεν άφηνε τίποτα όρθιο σε χαρτί. Τα σενάρια του ήταν στοιχειώδη. Μερικές σκόρπιες σημειώσεις πάνω σε πακέτα από τσιγάρα ή ακατάστατα σε σελίδες. «Γυρίζοντας, ανακάλυπτα ποιο θα ήταν το επόμενο πλάνο. Όπως στη ζωγραφική: πρώτα τοποθετείς το ένα χρώμα και ύστερα το άλλο». Έτσι πορευόταν, έτσι μας αποχαίρετσε, με τον τίτλο του «πάπα του γαλλικού σινεμά» και του κινηματογραφικού «μύθου» να τον ακολουθεί. Την περασμένη Τρίτη πληροφορηθήκαμε ότι ο θάνατός του, στα 91 του χρόνια, οφειλόταν σε «νόμιμη υποβοηθούμενη ευθανασία στην Ελβετία, λόγω πολλαπλών παθολογικών καταστάσεων που προκαλούν αναπηρία, σύμφωνα με τους όρους της ιατρικής γνομώτευσης», όπως εξήγησε ο δικηγόρος του. «Δεν ήταν άρρωστος, ήταν απλώς εξαντλημένος», ανέφερε στον γαλλικό τύπο φιλικό πρόσωπο. «Ήταν δική του απόφαση να δώσει τέλος και ήταν σημαντικό γι' αυτόν να γίνει γνωστό».

Και αυτό το τελετουργικό το είχε σχεδιάσει μόνος του βήμα βήμα, ενημερώνοντας τους οικείους του. Σε συνέντευξη του στην ελβετική τηλεόραση, ο οδηγός ταξί που τον μετέφερε από το σπίτι του, στο μικρό χωριό Ρολ, έξω από τη Γενεύη, στη λίμνη Λεμάν για τον καθιερωμένο περιπάτο του, είπε ότι πριν από μια εβδομάδα άφησε να εννοηθεί ότι δεν θα επιστρέψει στο ίδιο σημείο. Και δεν επέστρεψε. Παρά μόνον η στάχτη του. Είχε ζητήσει από τη σύζυγό του, σκηνοθέτιδα Αν Μαρί Μπιβίλ, να τη σκορπίσει στη λίμνη Λεμάν.

Με έναν τρόπο, το τέλος του Γκοντάρ ήταν συνεπές με την πορεία της ζωής του: ασυμβίβαστο. Σε μια μεγάλη συνέντευξη του στο εμβληματικό περιοδικό Cahiers du Cinema, το 1985, αυτοχαρακτηριζόταν «αντιρροσικός»: «Αναρωτιόμουν: λένε πράσινο, δεν θα μπορούσε να είναι το αντίθετο;». Ο σκηνοθέτης, λοιπόν, που είχε διαφορετικά τον κινηματογράφο, δημιουργώντας τομές και διευρύνοντας τα όριά του, επέλεξε το τέλος που επιθυμούσε, έκανε «cut» τη στιγμή που έκρινε. Το προσωπικό του αξίωμα ότι «μια ταινία μπορεί να έχει αρχή - μέση - τέλος, αλλά όχι απαραίτητα με αυτή τη σειρά», είχε για πρώτη και τελευταία φορά στη ζωή του την αναμενόμενη ακολουθία.

Ο Γκοντάρ, είναι η αλήθεια, δεν διευκόλυνε την επικοινωνία, ειδικά με τους δημοσιογράφους. Τον θυμάμαι στις συνεντεύξεις τύπου των Κανών (2001 και 2004), το δέος και την αμηχανία που προκαλούσε. Χρειάζοταν αρκετό θάρρος για να αρθρώσει κάποιος ερώτηση και θα έπρεπε να είναι έτοιμος να δεχτεί και την απάντηση, κάποτε ειρωνικά ή απορριπτικά. Ιδιόρρυθμος, «μοναχικός φιλόσοφος».

Διόλου τυχαίο ότι και οι δύο «αποχαίρετοι» που του επιφύλαξε η κινηματογραφική τέχνη, ήταν διαφορετικοί. Συνέπεσαν μάλιστα χρονικά, το 2018. Η μία είναι η ταινία, φιλίον, του Μισέλ Χαζαναβίσιους «Γκοντάρ, αγάπη μου», μια παιγνιώδης προσέγγιση του «μύθου», τοποθετημένη στο Παρίσι του 1967. Ο σκηνοθέτης επιχειρώντας να βιογραφήσει τον σπουδαίο συνάδελφό του, δείχνει τις αντιφάσεις του, τα καλλιτεχνικά και πολιτικά αδιέξοδά του.

Η δεύτερη ταινία είναι το εξαιρετικό ντοκιμαντέρ της Ανιές Βαρντά «Πρόσωπα & Ιστορίες». Η 89χρονη «μπτέρα της νουβέλ βαγκ» και στενή φίλη του Γκοντάρ επιδιώκει να τον συναντήσει στην Ελβετία. Όμως, ενώ τον έχει ενημερώσει ότι θα πάει να τον δει, έχοντας πάρει μάλιστα και τα αγαπημένα του κρουασάν από τον γειτονικό φούρνο, εκείνος δεν της ανοίγει την πόρτα. Στενοχωριέται βαθύτατα, αλλά δεν αφήνει τη θλίψη να την παρασύρει. Κρεμάει τα κρουασάν στο πόμολο της εξώπορτας και μαζί με τον Γάλλο φωτογράφο και street artist, JR, συνοδοιπόρο της στο ντοκιμαντέρ, πηγαίνουν «να κοιτάξουν τη λίμνη». «Φοβάσαι τον θάνατο;» τη ρωτάει ο JR. «Τον σκέφτομαι πολύ, αλλά δεν νομίζω ότι τον φοβάμαι», απαντάει εκείνη. «Ίσως και να βρίσκομαι στο τέλος. Το περιμένω».

Ένα χρόνο μετά (το 2019) η Βαρντά έφυγε από τη ζωή. Πριν από λίγες ημέρες και ο Γκοντάρ. Δεν θέλησε να συναντηθούν. Ίσως γιατί, όπως απέδειξε, απεχθανόταν τους αποχαίρετους.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Μάριος Φραγκούλης-Deborah Myers
στο Αμφιθέατρο της Σχολής Τυφλών

Η Παιδιατρική Εταιρεία Κύπρου στο πλαίσιο της κοινωνικής προφοράς της ανακοινώνει τον προγραμματισμό δύο μουσικών φιλανθρωπικών εκδηλώσεων, με τη συμμετοχή των καλλιτεχνών Μάριου Φραγκούλη και Deborah Myers. Οι συναυλίες θα πραγματοποιηθούν στο Αρχαίο Θέατρο Κουρίου και στο Αμφιθέατρο της Σχολής Τυφλών, στη Λευκωσία. Η διοργάνωση των δύο συναυλιών εμπίπτει στις διαρκείς, έμπρακτες προσπάθειες της Παιδιατρικής Εταιρείας Κύπρου, και

στους ευρύτερους στόχους της που έθεσε από την ίδρυσή της, για ενίσχυση και αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών φροντίδας υγείας στα παιδιά της Κύπρου, καθώς τα καθαρά έσοδα θα προσφερθούν για οικονομική στήριξη των Παιδιατρικών Κλινικών που λειτουργούν σε όλες τις επαρχίες. Αμφιθέατρο της Σχολής Τυφλών, τη Δευτέρα 19 Σεπτεμβρίου 2022 στις 9:00 μ.μ. 28ης Οκτωβρίου Ακρόπολη, Λευκωσία. **Προπώληση Tickethour**

ΚΥΠΡΙΑ 2022

«Ο Βυσσινόκηπος» στο Ριάλτο

Την Τρίτη 20 Σεπτεμβρίου παρουσιάζεται, στο πλαίσιο των Κυπρίων 2022 το έργο «Ο Βυσσινόκηπος» από το Θέατρο Τσέπης. Καθώς η Λιούμπα Αντρέγιεβνα, μια τραγική ηρωίδα σε κωμικό δράμα, επιστρέφει στην οικογενειακή εστία, ο πατροπαράδοτος τρόπος ζωής της πάλλει από πλούσιας οικογενειακής χάνεται σιγά σιγά, μαζί κι ο αγαπημένος τους βυσσινόκηπος. Εν μέσω τεράστιων κοινωνικών αλλαγών, και στα πρόθυρα οικονομικής κατάρρευσης, πρέπει να αποφασίσουν αν θα πουλήσουν τη γη τους για να κατασκευασ-

στούν εξοχικές κατοικίες ή αν θα παραμείνουν σε μια μακάρια άρνηση της σένης πορείας προόδου. Το Θέατρο Τσέπης αναμετρείται με το κύνειο άσμα του μεγάλου Ρώσου δημιουργού για την αδυσώπητη δύναμη της αλλαγής και τη σύγκυση που προκαλεί η αβεβαιότητα για το μέλλον, οι φόβοι και οι ελπίδες για καθετί το καινούριο όταν κανείς βιώνει ιστορικές μεταβολές. Τρίτη 20 Σεπτεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Θέατρο Ριάλτο, Ανδρ. Δρυσισιώτη 19, Λεμεσός. **Πληροφορίες τηλεφώνω 7777745.**

ΕΚΘΕΣΗ

«Step into my World» του Π. Σπανού στην Γκαλερί Μορφή

Η Γκαλερί Μορφή ανακοινώνει το «Step into my World», τη δεύτερη μεγάλη ατομική έκθεση του Πάνικου Σπανού στην Κύπρο. Με επίκεντρο τα παραστατικά γλυπτά, η έκθεση στοχεύει να βυθίσει τον θεατή στη δημιουργική διαδικασία του καλλιτέχνη και να του προσφέρει μια διόδο στον κόσμο μέσα από τα μάτια του Σπανού. Τα έργα που παρουσιάζονται στο «Step into my World» είναι υποδειγματικά της συνεχούς εξερεύνησης των εσωτερικών σκέψεων του καλλιτέχνη, του περιβάλλοντος χώρου του,

και της κοινωνίας. Ο καλλιτέχνης αντλεί έμπνευση από ένα ευρύ φάσμα επιρροών, όπως η έννοια του χωροχρόνου, το φυσικό βασίλειο, και οι άπειρες δυνατότητες της ανθρωπότητας. Οι θεατές καλούνται να χρησιμοποιήσουν την αίσθηση της όρασης, της ακοής και της αφής, για να ταυτιστούν με τη δημιουργική διαδικασία του καλλιτέχνη και να γίνουν ένα με τον κόσμο του. Διάρκεια έκθεσης μέχρι τις 26 Σεπτεμβρίου. Γκαλερί Μορφή, Αγκύρας 84, Λεμεσός. **Πληροφορίες τηλεφώνω 25 378733.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Υπαιθρος χώρα και πολιτισμός

Η ύπαιθρος κρύβει πολλά ωραία μυστικά, και όταν αυτά με τρόπο έξυπνο και δημιουργικό αποκαλύπτονται, μαθαίνει κανείς ότι και τα χωριά μας έχουν αρκετά πράγματα για να μαγέψουν όσους και όσες θελήσουν να εκδράμουν σε αυτά. Αυτό φάνηκε και από το 6ο Φεστιβάλ Αγροτικού Πολιτισμού, που διοργανώθηκε το περασμένο Σεβτατοκύριακο 10 και 11 Σεπτεμβρίου στα Λεύκαρα, από τον Κυπριακό Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών. Δεκάδες περίπτερα με παραδοσιακά προϊόντα από όλη την Κύπρο, πλούσιο πρόγραμμα και πάνω από όλα ευγένεια από τους ανθρώπους στα περίπτερα και στα καταστήματα του χωριού.

Υπήρχαν και αρκετές ενδιαφέρουσες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις στην κεντρική πλατεία του χωριού, που ψυχαγωγούσαν τους επισκέπτες και τις επισκέπτριες του χωριού, αλλά και τους κατοίκους του. Επισκέφθηκα και το Τοπικό Εθνολογικό Μουσείο Παραδοσιακών Κεντρικών και Αργυροχοΐας στα Λεύκαρα και πραγματικά έφυγα με τις καλύτερες εντυπώσεις. Περιποιημένο και πλούσιο σε εκθέματα, η δε ευγενέστατη λειτουργός στην είσοδο του Μουσείου έκανε την επίσκεψη ακόμη πιο όμορφη. Περίπατος στα πεντακάθαρα σοκάκια του χωριού και θαύμασα την αποκατάσταση πολλών παραδοσιακών κτηρίων και ελκρινά δεν χόρταινες να βρισκείς γωνιές πολύχρωμες από λουλούδια που πήλες να φωτογραφί-

σεις. Εν ολίγοις το φεστιβάλ αυτό όχι μόνο έδωσε ζωή στο χωριό, αλλά και έδειξε το μεράκι πολλών μικροπαραγωγών, οι οποίοι αγωνίζονται δραστηριοποιούμενοι σε μικρά άλλα χωριά, που ψάχνονται για να παράγουν καλά προϊόντα.

Μπορεί αυτό το φεστιβάλ να αναβαθμιστεί; Θεωρώ πως ναι. Μπορεί να γίνει ακόμη καλύτερο, αν υπάρξει ένας πιο συστηματικός συντονισμός, αν πείσουν και άλλες ιδέες στο τραπέζι και καταλάβουμε όλοι και όλες ότι τα χωριά σε έναν τόπο όπως η Κύπρος είναι θησαυροφυλάκια.

Καλό θα είναι λοιπόν τα αρμόδια υπουργεία (Εσωτερικών, Γεωργίας) και υπηρεσίες (Πολιτισμού και Τουρισμού) και όλοι οι εποπτευόμενοι φορείς τους να αντιληφθούν τις δυνατότητες της υπαίθρου και μέσα από αιτιόφες μορφές ανάπτυξης να επιδωθούν σε όλους μας πόσο σημαντικό είναι να στηρίζονται αυτές οι περιοχές. Πρέπει να διαφυλαχθούν ως κόρη οφθαλμού από την κεντρική κυβέρνηση, να αναπτυχθούν τόσο όσο τους επιτρέπει το μέγεθός τους, μακριά από κατασκευαστικούς μεγαλοιδεατισμούς και όνειρα υπερκέρδους, κάτι που ήδη συμβαίνει σε ορισμένες περιοχές, με πρώτη και καλύτερη την περιοχή του Ακάμα.

Σε πάρα πολλές κοινότητες έχουν ανοίξει τη πρωτοβουλία διαφόρων μικρά μουσεία για παράδειγμα, τα οποία κλείνουν τις πόρτες τους λίγο μετά τα εγκαίνια τους, αποκαθίστανται κτήρια ορόσημα και ο περιβάλλον χώρος τους και μετά από λίγο πνίγονται από τη βλάστηση και την εγκατάλειψη. Καταλαβαίνετε λοιπόν ότι πολλές χιλιάδες ευρώ πολλές φορές πάνε στον βρόντο, αφού δεν έχει υπάρξει εξ αρχής κεντρικός και μακροπρόθεσμος σχεδιασμός και εξαρτάται από το εκάστοτε Κοινοτικό Συμβούλιο και ενεργούς κατοίκους αν κάτι θα προχωρήσει ένα βήμα παρακάτω ή αν θα βαλτώσει ένα έργο.

Αν θέλουμε λοιπόν να δούμε τις κοινότητες της υπαίθρου μας να παίρνουν ξανά ζωή, θα πρέπει πρωτίτως το κράτος να δώσει κίνητρα, να ενισχύσει τις προσπάθειες συλλογικότητας και ομάδων να λειτουργούν απρόσκοπτα και φυσικά σε εμάς τους κατοίκους των πόλεων ότι αξίζει μια επίσκεψή μας σε αυτά τα μέρη καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου.

Ήδη τα καλοκαιρινά φεστιβάλ, Φέγγαρος, Windcraft, Animafest, Ξαρκίς, Αντίσκυνο, Afrobanana έχουν βάλει στον χάρτη

των εξορμησέων μας πολλά χωριά για το καλοκαίρι, ίσως θα μπορούσε να γίνει κάτι και τον χειμώνα, που στην Κύπρο δεν είναι ακριβώς χειμώνας.

Είναι σημαντικό, κλείνοντας, να ξέρουν οι κάτοικοι των χωριών μας πως δεν είναι μόνοι τους, τα Κοινοτικά Συμβούλια και οι σύλλογοι νέων των χωριών πως δεν θα χρειαστεί να παλεύουν με το τέλος της γραφειοκρατίας για να επιτύχουν κάτι για το χωριό τους. Και εδώ είναι που χρειάζεται όραμα, σχεδιασμός, πρόγραμμα και μεράκι, ώστε να μη χιτίζουμε και μετά από λίγο να καθαρίζουμε τα συντρίμια όσων χτίστηκαν για να ξαναχτιστούμε. Δεν πρέπει να μένουμε σε φοβλήδες αντιλήψεις για την υπαίθρο, ούτε σε άκριτους παρελθοντολογισμούς... ούτε θα πρέπει να αντιμετωπίζουμε τους κατοίκους των χωριών ως εξωστικά περιέργα όντα. Χρειάζεται σχεδιασμός και συνεργασίες, ειλικρίνεια και μεράκι από όλους τους φορείς, και φυσικά αποτίμησή και απολογισμός, ώστε κάθε επόμενη διοργάνωση να είναι καλύτερη από την προηγούμενη.

Στα χωριά μας και ο πολιτισμός τους στα Κατεχόμενα μπορεί να έχουν καθεί ή να κινδυνεύουν κάθε μέρα και περισσότερο να καθούν διά παντός, as μην επιτρέψουμε να γίνει το ίδιο και με εκείνα στις ελεύθερες περιοχές.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Περιμένοντας τον Γκοντό, επί 48 χρόνια

Η σύμπραξη ενός Ελληνοκυπρίου και ενός Τουρκοκυπρίου στη σκηνή του Εθνικού

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Στην πράσινη γραμμή στη Λευκωσία, δύο άνθρωποι περιμένουν τον Γκοντό. Ο ένας μιλάει τουρκικά, ο άλλος κυπριακά, αλλά και οι δύο περιμένουν μάταια να έρθει. «Το παράλογο του Σάμιουελ Μπέκετ είναι η ιστορία μας, είναι η ιστορία της Κύπρου», λέει στην «Κ» ο Ελληνοκύπριος ηθοποιός Γιώργος Κυριακού, ο ένας εκ των δύο πρωταγωνιστών της παράστασης «Περιμένοντας τον Γκοντό» του θεάτρου Αντίλογοι και σε σκηνοθεσία του Κώστα Σιλβέστρου, που θα παρουσιαστεί στο Εθνικό Θέατρο την Τετάρτη. Παραδοσιακά, η αμφίβολη ταυτότητα του Γκοντό αποτελεί τον πυρήνα των θεωρήσεων που ακολουθούν το κλασικό έργο του Μπέκετ. Αλλά στη συγκεκριμένη παράσταση, η ταυτότητα έχει ξεκάθαρο όνομα, ευδιάκριτη ουσία. «Σε εμάς είναι ξεκάθαρο ότι, σε αυτό το ανέβασμα, ο Γκοντό είναι η λύση στο Κυπριακό», τονίζει ο κ. Κυριακού, «η επανένωση του νησιού και η συνύπαρξη ξανά των δύο κοινοτήτων».

Η συγκεκριμένη παράσταση, στην οποία συμπρωταγωνιστεί ο

Τουρκοκύπριος ηθοποιός Ιζέλ Σεϊλάνι, έχει ήδη διανύσει μεγάλη πορεία, καθώς τα τελευταία δύο χρόνια έχει παρουσιαστεί στην Κύπρο, στα Κατεχόμενα και στην Τουρκία, όπου μάλιστα της απονεμήθηκαν και δύο βραβεία (σκηνοθέτη και Α' ανδρικού ρόλου εξημισίας στους δύο συμπρωταγωνιστές) στο Φεστιβάλ Θεάτρου Μάλτεπε της Κωνσταντινούπολης. Είναι όμως η πρώτη φορά που θα παρουσιαστεί στην Ελλάδα. Η παράσταση έρχεται στην Αθήνα στο πλαίσιο της «Εβδομάδας Κυπριακού Θεάτρου», στόχος της οποίας είναι η γνωριμία της σύγχρονης κυπριακής θεατρικής σκηνής και η δημιουργία ενός διαλόγου με την ελληνική θεατρική πραγματικότητα και το ελληνικό κοινό.

«Είμαι πολύ ενθουσιασμένος», υπογραμμίζει στην «Κ» ο 32χρονος Ιζέλ Σεϊλάνι, ο οποίος, με αφορμή την παράσταση, θα έρθει για πρώτη φορά στην Ελλάδα. «Περιμένα την κατάλληλη στιγμή για να έρθω», τονίζει, «και η κατάλληλη στιγμή ήταν να έρθω με αυτή την παράσταση, και να μετατραπεί η επίσκεψή μου σε μια ιστορική στιγμή για τη ζωή μου». Ο ίδιος δηλώ-

Γιώργος Κυριακού και Ιζέλ Σεϊλάνι πρωταγωνιστούν στο έργο του Σάμιουελ Μπέκετ «Περιμένοντας τον Γκοντό» στο πλαίσιο της Εβδομάδας Κυπριακού Θεάτρου (Θέατρο Rex, Σκηνή «Κατίνα Παξινού», Τετάρτη 21/9, 21.00).

«Είμαστε ίδια ηλικία και δουλεύαμε με 100 μέτρα απόσταση, αλλά δεν τον είχα γνωρίσει ποτέ. Τώρα, μπορώ να τον ονομάζω αδελφό μου».

νει πως το συγκεκριμένο έργο έχει φέρει κοντά κόσμο και από τις δύο κοινότητες στην Κύπρο, συμπληρώνοντας πως οι αντιδράσεις τόσο των Ελληνοκυπρίων όσο και των Τουρκοκυπρίων στην παράσταση έχουν υπάρξει πολύ παρόμοιες. «Το κοινό στοιχείο», αναφέρει ο κ. Σεϊλάνι, «ήταν η ελπίδα για το κοινό μας μέλλον».

Προτού συμπρωταγωνιστήσουν

στο «Περιμένοντας τον Γκοντό», ο κ. Σεϊλάνι και ο κ. Κυριακού δεν γνωρίζονταν. «Αυτό είναι ένα από τα τρελά πράγματα της κυπριακής πραγματικότητας», τονίζει ο δεύτερος. «Είμαστε ίδια ηλικία και δουλεύαμε με 100 μέτρα απόσταση, αλλά δεν τον είχα γνωρίσει ποτέ». Τώρα, έχουν έρθει τόσο κοντά οι δυο τους, «ώστε να μπορώ να τον ονομάζω αδελφό μου», τονίζει ο κ. Κυριακού.

Καθώς όμως το θέμα είναι τόσο ευαίσθητο, αναρωτιέται κανείς αν έχουν δεχθεί και αρνητικές αντιδράσεις. «Με ρωτάνε, “καλά, δεν υπήρξε κάποιος που να σας πει προδότες;”. Ευτυχώς όχι», απαντάει ο κ. Κυριακού, ενώ ο κ. Σεϊλάνι συμπληρώνει πως ακόμα και όταν βλέπουν την παράσταση άνθρωποι που έχουν πολύ αποκρυ-

σταλλωμένες ιδέες για το Κυπριακό, μετά το τέλος του έργου, η οπτική τους αλλάζει.

«Είναι μια παράσταση η οποία καταφέρνει να παρουσιάσει το σημαντικό κείμενο του Μπέκετ στην κυπριακή διάλεκτο της ελληνικής αλλά και της τουρκικής γλώσσας και τους δύο ηθοποιούς, οι οποίοι μιλούν τη δική τους γλώσσα και αναμένουν τον Γκοντό, την επίλυση του κυπριακού ζητήματος που εδώ και 50 χρόνια δεν έχει έρθει ακόμη – είναι πολύ σημαντική αυτή η σύμπραξη», δηλώνει στην «Κ» ο Χρίστος Γεωργίου, εκτελεστικός διευθυντής του Κυπριακού Κέντρου του Διεθνούς Ινστιτούτου Θεάτρου, εξηγώντας τους λόγους για τους οποίους η παράσταση δεν αφήνει το κοινό ανεμπρέαστο.

«Μια ζωή γερμανική»

Στο πλαίσιο της Εβδομάδας Κυπριακού Θεάτρου, διοργάνωση που γίνεται για πρώτη φορά στη συγκεκριμένη μορφή αλλά που αποτελεί μετεξέλιξη της Εβδομάδας Κυπριακού Θεατρικού Έργου στην Αθήνα, θα παρουσιαστεί και το έργο «Μια ζωή γερμανική», του Κρίστοφερ Χάμπτον, στην οποία πρωταγωνιστεί η καταξιωμένη ηθοποιός Δέσποινα Μπεμπιδέλη, σε σκηνοθεσία Ανδρέα Αραούζου και παραγωγή του Σατιρικού Θεάτρου και της Alpha Square (Κεντρική Σκηνή του Εθνικού (Τρίτη 20/9, 21.00). «Είναι κρίμα που θα ανέβουν μόνο δύο παραστάσεις γιατί έχουμε πολλές παραγωγές στην Κύπρο», λέει στην «Κ» ο Γιώργος Κυριακού, τονίζοντας όμως πως χαιρέται που επιστρέφει στο Εθνικό Θέατρο, από το οποίο αποφοίτησε αλλά στο οποίο θα παίξει για πρώτη φορά. «Χαίρομαι που θα παίξω στο θέατρο της σχολής από την οποία αποφοίτησα», επισημαίνει, «με μια παράσταση ιστορικής σημασίας για τον τόπο μου».

Σας προσκαλούμε να γιορτάσουμε την Παγκόσμια Ημέρα Τουρισμού 2022 “Επανεξετάζοντας τον Τουρισμό”

Η εκδήλωση οργανώνεται από τον Κυπριακό Σύνδεσμο Αειφόρου Τουρισμού (CSTI) σε συνεργασία με την ΕΤΑΠ Λάρνακας και το Δήμο Λάρνακας. Υπό την αιγίδα του Υφυπουργείου Τουρισμού.

Ημέρα: Τρίτη, 27 Σεπτεμβρίου, 2022
Ώρα: 18:00

Τοποθεσία: [Πολυχώρος Δημιουργικότητας και Πολιτισμού \(Οικία Ματέι\), Λάρνακα](#)
Π.Α. μέχρι την Παρασκευή, 23 Σεπτεμβρίου 2022 στο <https://bit.ly/3cuDKNI>

Μεταξύ άλλων το πρόγραμμα περιλαμβάνει:

- Κύριος ομιλητής Γιάννης Καρούσος, Υπουργός Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων με θέμα: “Fit55 και Τουρισμός”
- Ηχογραφημένη παρουσίαση από τον Jeremy Sampson, CEO, Travel Foundation με τίτλο: “Adapt or Die: Tourism in a Changing World”
- Φωτογραφική Έκθεση με θέμα: «Πλαστική ρύπανση-ακόμη μια απειλή για την ομορφιά των θαλασσών και των παραλιών μας»
- Εργαστήρια Λαϊκής Δημιουργικότητας
- Έκθεση παραγωγών με τοπικά προϊόντα
- Μουσικό πρόγραμμα με Καίτη Οικονομίδου και Αγνή Σακκά
- Δεξίωση με παραδοσιακά εδέσματα

Χορηγοί εκδήλωσης:

Χορηγοί επικοινωνίας:

Υποστηρικτές εκδήλωσης:

leventismuseum.org.cy |

ΧΩΡΑ

Ι. ΚΙΣΣΟΝΕΡΓΗΣ

17.05
30.10
2022

ΑΙΘΟΥΣΑ ΠΡΟΣΩΡΙΝΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ
Ώρες λειτουργίας: Τρίτη-Κυριακή, 10:00-16:30

ΧΟΡΗΓΟΣ **ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ** **ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ** **ΜΕ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ**

Λεβέντειο
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Έχουμε την τέχνη για να έχουμε μνήμη

Για την έκθεση στον Διάτοπο, αφιερωμένη στον Ιάκωβο Καμπανέλλη, μίλησαν οι επιμελητές Δ. Νικίτα και Γ. Ταξιαρχόπουλος

Συνέντευξη στη ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ

Το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού (ΕΙΠ) στο πλαίσιο του «Λογοτεχνικού Έτους 2022 Ιάκωβος Καμπανέλλης» τιμά τη μνήμη και την προσφορά του μεγάλου αυτού δημιουργού με μια σειρά εκδηλώσεων στην Αθήνα και το εξωτερικό. Το ΕΙΠ στην Κύπρο με επικεφαλής τον Γιώργο Ταξιαρχόπουλο συνδράμει στο αφιέρωμα αυτό με δράσεις και εκθέσεις που προβάλλουν το πολυδιάστατο έργο του σημαντικού αυτού συγγραφέα. Σε συνεργασία λοιπόν με το Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Διάτοπος το ΕΙΠ συνδιοργανώνει ομαδική έκθεση αφιέρωμα στον Ιάκωβο Καμπανέλλη με τίτλο «Ο δρόμος περνά από μέσα». Την επιμέλεια της έκθεσης έχουν η ιστορικός Τέχνης Δάφνη Νικίτα και ο εικαστικός Γιώργος Ταξιαρχόπουλος. Το έτος 2022 συμπληρώνονται 100 χρόνια από τη γέννηση του σπουδαίου δημιουργού. Ο Καμπανέλλης, μια πολυσχιδής προσωπικότητα διεθνούς εμβέλειας, ήταν συγγραφέας και πνευματικός

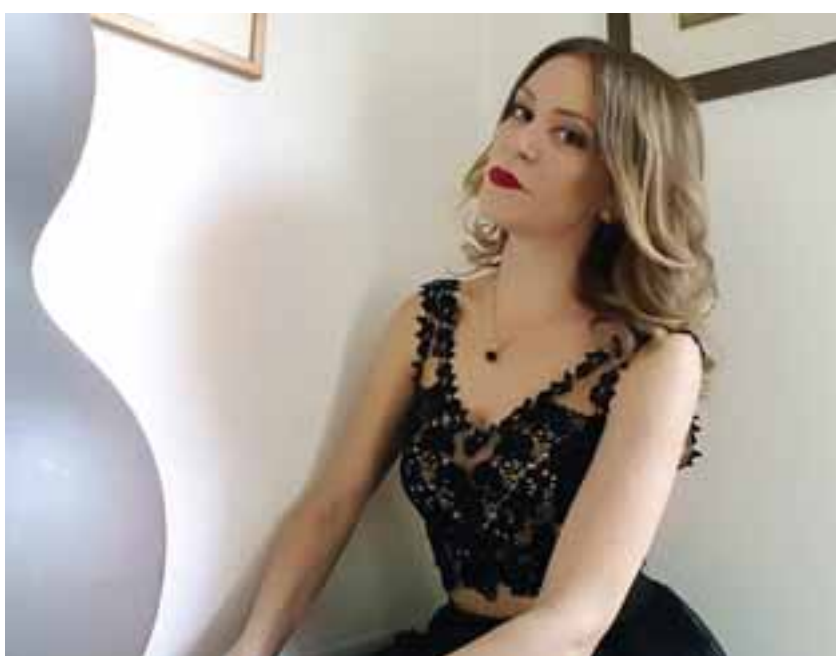
«Τα έργα του Ιάκωβου Καμπανέλλη σήμερα είναι πιο επίκαιρα από ποτέ αφού κανείς δεν διάχθηκε από το ματωμένο παρελθόν», τονίζει η επιμελήτρια της έκθεσης Δάφνη Νικίτα.

κόσ άνθρωπος, ο οποίος, αν και αυτοδίδακτος, κατέκτησε όλα τα είδη του πεζού και του έμμετρου λόγου με εμβληματικά λογοτεχνικά έργα και δοκίμια, θεατρικά κείμενα, διαχρονικά κινηματογραφικά σενάρια και φυσικά τραγούδια σε μουσική Μίκη Θεοδωράκη. Στην «Κ» μίλησαν οι δύο επιμελητές της έκθεσης, Δάφνη Νικίτα και Γιώργος Ταξιαρχόπουλος, αλλά και ο πρόεδρος του Ελληνικού Ίδρυματος Πολιτισμού κ. Νίκος Α. Κούκης.

—Για ποιο λόγο παραμένει ακόμη και σήμερα διαχρονικό το έργο του μεγάλου αυτού δημιουργού;

—**Δάφνη Νικίτα:** Παραμένει διαχρονικό λόγω της διαχρονικής θεματογραφίας του. Ο πόλεμος, η αιχμαλωσία, η απώλεια, η προσφυγιά και όλα τα κοινωνικά και υπαρξιακά προβλήματα που καθόρισαν την Ελλάδα και όλο τον πλανήτη. Οι ήρωες του Καμπανέλλη, αληθινοί και ρεαλιστικοί, άνθρωποι που βίωσαν την καταστροφή και το σκοτάδι που αφήνει στο πέρασμά του ο πόλεμος, αγωνίζονται να υπάρξουν, να ζήσουν, να ονειρευτούν ξανά. Ο συγγραφέας—as μπν ξεκινά—βίωσε τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, υπήρξε αιχμάλωτος στο στρατόπεδο συγκέντρωσης του Μαουτχάουζεν και στη συνέχεια έζησε τον καταστροφικό εμφύλιο που τραυμάτισε ολοκληρωτικά την Ελλάδα. Ο πόλεμος, η μεταπολεμική κατάσταση και τα πρώτα συμπτώματα του Ψυχρού πολέμου επηρέασαν βαθύτατα τον Καμπανέλλη που έγραψε σπουδαία έργα πολιτικά και βαθιά φιλοσοφικά. Ο πόλεμος φαίνεται δεν μας ξενάει και επιστρέφει συνεχώς. Δυστυχώς, πρόσφατο παράδειγμα ο πόλεμος στην Ουκρανία και φυσικά πολλοί που έγιναν ή που γίνονται ή θα γίνουν. Τα έργα του Καμπανέλλη σήμερα είναι πιο επίκαιρα από ποτέ, αφού κανείς δεν διδάχθηκε από το ματωμένο παρελθόν. Ο συγγραφέας με το έργο του φωτίζει τις πιο σκοτεινές περιόδους της ανθρωπότητας για να μας βοηθήσει μέσα από τον λογοτεχνικό του λόγο να μη λησμονήσουμε τις καταστροφικές συνέπειές του. Όπως λέει και ο ίδιος «Ποτέ ξανά, ποτέ ξανά! Η λήθη ισοδυναμεί με συγχώρεση». Ευτυχώς που έχουμε την τέχνη για να έχουμε μνήμη.

—**Γιώργος Ταξιαρχόπουλος:** Κατ' αρχάς επειδή το έργο του Ιάκω-

«Ο ναζισμός» τελικά επανέρχεται με διαφορετικά προσώπια κάθε φορά. Μόνο όταν δεν θα του επιτρέπεται να επιστρέφει για να λεηλατεί ξανά θα μπορούσαμε να απαλλαγούμε από τις πληγές και τα τραύματα», λέει η κα Δάφνη Νικίτα στην «Κ».

βου Καμπανέλλη είναι πολυσχιδής και επίκαιρο. Υπήρξε πρωτοπόρος θεατρικός συγγραφέας στην Ελλάδα. Θεωρείται πατέρας του ρεαλιστικού θεάτρου και αξιόσ πνευματικός εκπρόσωπος της χώρας στο εξωτερικό. Ασχολήθηκε με την καθημερινότητα των σύγχρονων Ελλήνων σε σχέση με την ιστορική πραγματικότητα που διαμορφώθηκε μεταπολεμικά, θεραπεύοντας τα υπαρξιακά τους τραύματα μέσω της τέχνης του.

—**Με ποιο τρόπο φαίνονται οι πληγές του Β' Παγκόσμιου Πολέμου στην έκθεση;**

—**Δ.Ν.:** Όλα σχεδόν τα έργα της έκθεσης στον Διάτοπο έχουν μια άμεση ή έμμεση σχέση με τον πόλεμο. Σαν ήρωες αρχαίας τραγωδίας φέρουμε μέσα μας τον άνεμο της σύγκρουσης και το τραύμα που ακολουθεί. Παρατηρώντας λοιπόν τα έργα διαπιστώνεις το άγγιγμα του πολέμου. Υφάσματα με συνθήματα που παραπέμπουν στο ολοκαύτωμα, χαρτιά με στίχους του Καμπανέλλη και με δυο χέρια σηκωμένα σε μια προσπάθεια να επουλωθούν οι πληγές, μια εγκατάσταση με διάφορα μελανοδοχεία αδειανά και χαρτιά-κουβάρια για τη φρίκη που δεν περιγράφεται. Η φωτογραφία

ενός τραπέζιου εμπνευσμένη από το θεατρικό του Καμπανέλλη «Τα τέσσερα πόδια του τραπέζιου» που του λείπει το ένα πόδι και γι' αυτό ο άνθρωπος παίρνει τη θέση του για να μην πέσει. Σε άλλο έργο η κόκκινη γραμμή στον τοίχο σαν αίμα, το τυπωμένο σε πλέξι γκλας ποίημα που αναφέρεται σε μια κοπέλα που την έλεγε Σάρα και χάθηκε σε κάποιο στρατόπεδο συγκέντρωσης. Ο δρόμος που χωρίζει τα δέντρα σ' ένα άλλο έργο όπως ο πόλεμος τους ανθρώπους. Σε όλα τα έργα υπάρχει η καταστροφή, σε όλα όμως υπάρχει η συνέχεια που ονομάζεται μνήμη.

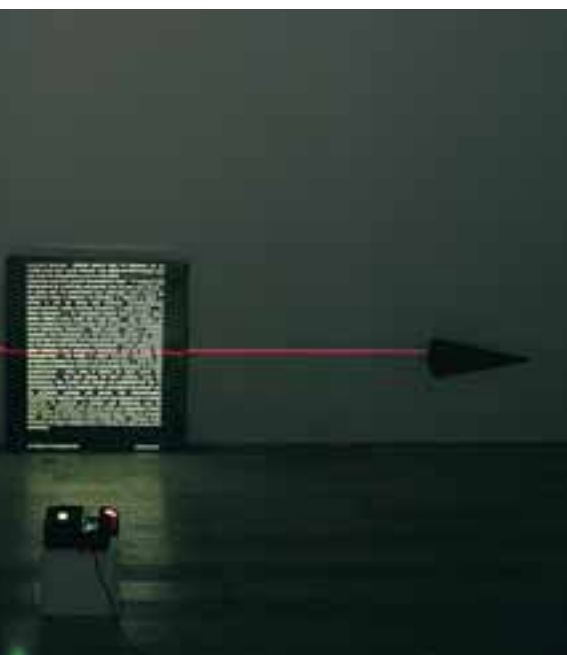
—**Γ.Τ.:** Το έργο της Λίας Λαπίθη μαρτυρά στον χώρο με αμεσότητα αυτή τη σχέση στην οποία αναφέρεστε. Επίσης, το σχέδιο του Νίκου Κουρούση το οποίο έκανε στο παρελθόν εμπνευσμένος από την πολεμική επικαρότητα στα σύνορα Ισραήλ και Παλαιστίνης μάς μεταφέρει τραυματικά συναισθήματα. Και το έργο του Θεόδουλου Γρηγορίου, το οποίο αναπαριστά υπογειές γέφυρες που ενυπάρχουν στη διπλωματική ιστορία της Κύπρου (πράσινη γραμμή) είναι ένα έργο το οποίο μεγαλειωδώς αναπαριστά μεταπολεμικά τραύματα. Γενικά, όμως, στην έκθεση, συνυ-

πάρχουν έργα καταξιωμένων και ανερχόμενων καλλιτεχνών χρησιμοποιώντας την αναπαράσταση του ίδιου του ίδιου το οποίο άλλοτε αφαιρετικά και άλλοτε αφηγηματικά διαπραγματεύεται διευρυμένα τον πόνο και το τραύμα της σε μιν-ύλη», αναφέρει ο κ. Γ. Ταξιαρχόπουλος για την έκθεση που θα παρουσιαστεί στο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Διάτοπος.

—**Μιλήστε μου για τους καλλιτέχνες που συμμετέχουν στην έκθεση;**

—**Δ.Ν.:** Έχουμε τη χαρά και την τιμή να είναι μαζί μας μια πολύ δυνατή ομάδα καταξιωμένων καλλιτεχνών που με τα έργα τους έγινε πραγματικότητα η έκθεση αυτή. Μαζί μας ο Θεόδουλος Γρηγορίου, ο Νίκος Κουρούσης, η Ευδοκία Κύρκου, η Μαρίνα Κωνσταντή, η Λία Λαπίθη, ο Νίκος Μάντζιος, ο Γιώργος Ταξιαρχόπουλος, με τον οποίο επιμεληθήκαμε την έκθεση, ο ΡΑΣΗΑΣ, η Ερατώ Χατζησαββα και εγώ. Χαίρομαι πολύ που συνεργάζομαι και συναντώ ξανά μετά από καιρό δημιουργούς που αγαπώ να συμπορευόμαι μαζί τους στον ιδιαίτερο δρόμο της τέχνης.

—**Γ.Τ.:** Για τις ανάγκες της επιμέλειας της έκθεσης, μαζί με τη Δάφνη Νικίτα, προτιμήσαμε να διαλέξουμε έργα τέχνης τα οποία εξυπηρετούν την αναπαράσταση

«Στην έκθεση, συνυπάρχουν έργα καταξιωμένων και ανερχόμενων καλλιτεχνών χρησιμοποιώντας την αναπαράσταση του ίδιου του ίδιου το οποίο άλλοτε αφαιρετικά και άλλοτε αφηγηματικά διαπραγματεύεται διευρυμένα τον πόνο και το τραύμα της σε μιν-ύλη», αναφέρει ο κ. Γ. Ταξιαρχόπουλος για την έκθεση που θα παρουσιαστεί στο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Διάτοπος.

Δημιουργία δεσμών με την Κύπρο

Η «Κ» επίσης επικοινωνήσε με τον πρόεδρο Ελληνικού Ίδρυματος Πολιτισμού, κ. Νίκο Α. Κούκη, ο οποίος ανέφερε πως το Ε.Ι.Π. γιορτάζει φέτος 30 χρόνια δημιουργικής πορείας για τη διάδοση του ελληνικού πολιτισμού και της ελληνικής γλώσσας στο εξωτερικό. Θεμελιώθηκε με πρότυπο τους διεθνείς οργανισμούς, όπως το γερμανικό Γκαίτε και το βρετανικό British Council. Το Ε.Ι.Π. διατηρεί, όπως λέει ο κ. Κούκης παραρτήματα στην Οδησό, την Τεργέστη, το Βελιγράδι, το Βουκουρέστι, το Λονδίνο, το Βερολίνο, τα Τίρανα, την Αλεξάνδρεια και αντιπροσώπους στη Λευκωσία, στο Παρίσι, το Σεράγεβο και την Τιφλίδα και φροντίζει το Μουσείο της Φιλικής Εταιρείας στην Οδησό, το οποίο ελπίζουν σύντομα να επαναλειτουργήσει, αλλά και το Μουσείο Καβάφη στην Αλεξάνδρεια, που ανακατασκευάζεται με χορηγία του Ίδρυματος Ανάσφ. Ο κ. Κούκης σχετικά με τη συνεργασία του Ε.Ι.Π. με το Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Διάτοπος και κατ' επέκταση με την Κύπρο είπε πως η Κύπρος είναι για το Ε.Ι.Π. ένας νέος πολιτιστικός ορίζοντας, σημειώνοντας πως η δημιουργία δεσμών με πολιτιστικούς οργανισμούς της Κύπρου αποτελεί στόχο μας. «Ο νέος μας αντιπρόσωπος, κ. Γιώργος Ταξιαρχόπουλος, έχει ήδη αρχίσει τις διερευνητικές επαφές στο νησί και ευελπιστούμε ότι σύντομα αυτές θα αρχίσουν να καρποφορούν. Η έκθεση που είναι αφιερωμένη στον Ιάκωβο Καμπανέλλη, με αφορμή το έτος Καμπανέλλη, και στην οποία δηλώνουν παρόντες σημαντικοί και καταξιωμένοι καλλιτέχνες, είναι η πρώτη δημιουργική εμφάνιση του Ε.Ι.Π. στο αδελφό κοινό της Κύπρου. Πιστεύουμε ότι, με σταθερά βήματα και με τις κατάλληλες συνεργασίες, θα επαναδραστηριοποιηθούμε στην Κύπρο με επιτυχία».

ματικό ποτέ πια» στον ναζισμό. —**Πώς προέκυψε η συνεργασία με το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού;**

—**Δ.Ν.:** Δεν είναι η πρώτη φορά που συνεργάζομαι με το ΕΙΠ. Το 2020 μαζί με τον Γιώργο Ταξιαρχόπουλο είκαστικό και εκπρόσωπο του ΕΙΠ στην Κύπρο στο πλαίσιο του αφιερώματος για την Κύπρο, του Ελληνικού Ίδρυματος Πολιτισμού πραγματοποιήθηκαν προβολές της σειράς των έργων video poetry (ποίηση Δάφνη Νικίτα και video art Γιώργου Ταξιαρχόπουλου) «WE BLEED BLUE-Ονειρεύομαι μόνο τις ελιές», στις Στάσεις του Μετρό Αθηνών, του ΗΣΑΠ και των λεωφορείων του ΟΑΣΑ. Χαίρομαι που φέτος η πρόταση του Γιώργου εκ μέρους του ΕΙΠ—που με τιμήσε με τη διάκριση HFC Delegate Award για την προσφορά στη διάδοση του ελληνικού πολιτισμού—το ΕΙΠ παρουσιάζει σε συνεργασία με το ΚΣΤ Διάτοπος την έκθεση «Ο δρόμος περνά από μέσα-αφιέρωμα στον Ιάκωβο Καμπανέλλη».

—**Πληροφορίες:** Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης ΔΙΑΤΟΠΟΣ, η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 8 Οκτωβρίου. Τρίτη-Παρασκευή 17:00 - 20:00, Σάββατο 11:00 - 13:00. Οδός Κρήτης 11, Λευκωσία. Τηλέφωνο 22766117.

Οι τελευταίες ημέρες του Μπέκετ

Πραγματικότητα και μυθοπλασία μπλέκονται σε ένα βιβλίο που κάνει οικείο και αληθινό τον σπουδαίο λογοτέχνη

ΜΑΪΛΙΣ ΜΠΕΣΣΕΡΙ
Παρατεταμένος χρόνος
Μτφρ.: Λίζυ Τσιριμώκου,
εκδ. ύψιλον/βιβλία, 2022, σελ. 197

Της **ΖΩΗΣ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ**

«Κύριος 83 ετών, συγγραφέας, συστημένος φιλικά από τον δρα Σερζάν, για κάποιο πρόβλημα εμφυσημάτων και επανειλημμένον πτώσεων που συνοδεύονταν από συνεδησιακή απόλεια».

Είναι ο Σάμιουελ Μπάρκλεϊ Μπέκετ, ο γερο-Σαμ πια. Φιλοξενείται σε οίκο ευγηρίας του Παρισιού, έχει απομείνει μόνος, λίγες μέρες πριν, η Σουζάν, η συνοδοιπόρος του για πενήντα χρόνια στη ζωή, σ' αυτή την πολυτάραχη κι αξιοζήλευτη ζωή, δεν υπάρχει πια, τον έχει αφήσει. Κι όμως την έχει μαζί του, τη νιώθει ακόμη γεμμένη πάνω στα γέρικα κόκαλά του να του θυμίζει ότι είναι ζωντανός, όχι θαμμένος, όχι ακόμη. Και θυμάται. Ανατρέχει σε όλη του τη ζωή, κρατάει ένα ημερολόγιο, ζωντανεύει το παρελθόν γράφοντας με τα τρεμάμενα πλέον χέρια του. Γράφει τις νύκτες. Προειδοποιεί τον εαυτό του για το παντοτινό σκοτάδι που έρχεται.

Ευπνάνει αργά το πρωί, προσπαθεί να συντηρήσει την αξιοπρέπεια του, επιμένει να εξυπηρετεί μόνος του τον εαυτό του. Δεν ζητάει βοήθεια, παρά αργά, βασιανιστικά αργά και πολύ δύσκολα, γίνεται ευπρεπής και βγαίνει, πηγαίνει τη βόλτα του. Το μυαλό του στριφογυρίζει στο Δουβλίνο που άφησε, στη Γαλλία της νεολημμένης εξορίας, στις παμπ που

έπινε μπίρες, στις δύο γλώσσες που προσδιόρισαν τη γραφή του, στην Ιρλανδία που πάντα είναι η αγαπημένη πατρίδα, στην απόπειρα δολοφονίας του από ένα κανονικό απόβρασμα, στις μέρες του πολέμου που κινδύνεψε πραγματικά, ανυποχώρητος στην αξία να κρατηθεί όρθιος ο κόσμος που μαχόταν και πέθαινε αποκρηύσσοντας τον ναζισμό. Η πιο σημαντική παρουσία του παρελθόντος που αναπολεί, είναι αναμφισβή-

Στον οίκο ευγηρίας του Παρισιού, έχει απομείνει μόνος. Γράφει τις νύκτες. Προειδοποιεί τον εαυτό του για το παντοτινό σκοτάδι που έρχεται...

τητα ο Τζέιμς Τζόις. Είναι ο φίλος του, ο συνομιλητής του, εκείνος στον οποίο απευθύνεται και πάλι, εκείνος με τον οποίο έζησε μια έντονη κοινή πνευματική και όχι μόνο ζωή.

Ο Μπέκετ του οίκου ευγηρίας, δεν παραμένει ωστόσο χαμένος στο παρελθόν. Παρακολουθεί τη ζωή του ιδρύματος, παρατηρεί τους ενοίκους, εκνευρίζεται ή αδιαφορεί για την παρουσία τους, όπως και για την ενοχλητική παρουσία του προσωπικού, διεκδικεί την αυτονομία του, δεν διανοείται να υποταχθεί στους κανόνες και τις υποδείξεις, παραμένει σκληρός και αυτοσαρκάζομενος. Η

Στο βιβλίο της, η συγγραφέας Μαΐλις Μπεσσερί μάς γνωρίζει τον Μπέκετ ως έναν άλλον ήρωα έργου του. Αριστερά, ιρλανδικό γραμματόσημο του 2004 με την προσωπογραφία του Σάμιουελ Μπέκετ.

ανάγκη του να γράφει, να εξακολουθήσει να γεμίζει τη σελίδα που τώρα πια φαντάζει τεράστια, δεν τον αφήνει να σουχάσει. Η πένα του σέρνεται κι όμως οι λέξεις, οι λίγες λέξεις που του μένουν, αυτές που έχουν φθαρεί από τη χρήση χρόνων, ζητούν μια θέση και πάλι για να απαντήσει σε επιστολές, να φανερώσει τις σκέψεις, να αποκαλύψει την ανίατη έλξη-απόωση για τη μητρική του γλώσσα.

Ο χρόνος περνάει και είναι κερδισμένος απ' τον θάνατο, είναι ο πρόσθετος χρόνος που του δίνεται ενώ ο ίδιος ξέρε ότι έχει τελειώσει. Και πράγματι φτάνει στον νεκρό χρόνο, όταν υπάρχει μα δεν απα-

ντά, βυθίζεται σε έναν ατελείωτο ύπνο και δεν μπορεί να ξυπνήσει, ο Μπέκετ πεθαίνει. Δεκέμβριος του 1989.

Η Μπεσσερί τολμάει να αυθαιρέτήσει και με τη μυθιστορηματική γραφή της να μας γνωρίσει τον Μπέκετ ως έναν άλλον ήρωα έργου του. Οι σκέψεις του, οι αναμνήσεις του, οι διάλογοι, ακολουθούνται από τις καταγραφές της εξέλιξης της υγείας του. Ψυχολογική εκτίμηση της αυτονομίας του και φυλλάδια παρακολούθησης της κατάστασής του, εισαγωγές σε νοσοκομεία και φαρμακευτικές αγωγές, δίαιτες και δραστηριότητες, όλα φανερώνουν την έκπτωση που

σιγά σιγά οδηγεί στην ανυπαρξία.

Γίνεται εξαιρετικά ενδιαφέρον και προκλητικό ότι τον παρακολουθεί τους τελευταίους μήνες της ζωής του πλέκοντας πραγματικά γεγονότα με όσα γεννάει η φαντασία της. Φτιάχνει έναν ήρωα οικείο και αληθινό, ανθρώπινο και καταβλημένο, αθυρόστομο και ελκρινή. Τον συντροφεύει καθώς ετοιμάζεται για τη μεγάλη έξοδο και καταφέρνει να μην τον προδώσει. Δεν τον ωραιοποιεί μα και δεν τον στρεβλώνει, τον αγγίζει με τρυφερότητα ψάχνοντας την αλήθεια του, καίθευει τη μοναξιά του τέλους που είναι τόσο κοντά και του κρατάει το χέρι σαν άλλη

κόρη που ξεπροβοδίζει τον γονιό της, που τον χαιρετά φτάνοντας μαζί του μέχρι την όχθη του Αχέρωντα. Και τον παραδίδει στα μάτια μας έτσι όπως τον περιέγραψε ο λόγος που του δόθηκε το Νομπέλ: «Τρέφει για την ανθρωπότητα μια αγάπη που εξελίσσεται σε κατανόηση, ενώ βυθίζεται σε ολοένα και πιο έντονη βδελυγμία, μια απόγνωση που πρέπει να φθάσει στο έσχατο όριο της οδύνης για να ανακαλύψει ότι η ευσιπλαχνία δεν έχει όρια. Από αυτή τη θέση, από το βασίλειο της εκμηδένισης, αναδύεται η γραφή του Μπέκετ ως επικλήση ελέους από μέρους ολόκληρου του ανθρώπινου είδους».

38th AYIA NAPAS INTERNATIONAL FESTIVAL

380 ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΓΙΑΣ ΝΑΠΑΣ 22-25/9

22/9

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ
#BEACTIVE

23/9

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ
«Τι να θυμηθώ τι να ξεχάσω»

24/9

ΕΛΕΟΝΟΡΑ ΖΟΥΓΑΝΕΛΗ
«Τι να λέμε τώρα»

25/9

ΓΛΥΚΕΡΙΑ ΔΙΑΣΤΑΣΗ
«Νύκτα για τραγούδι»

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ, ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ Κ. ΝΑΤΑΣΑΣ ΠΗΛΕΙΔΟΥ

AYIA NAPAS MUNICIPALITY

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ | ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓΙΑΣ ΝΑΠΑΣ
www.ayianapa.org.cy | www.alwaysayianapa.com

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

#PameAyiaNapa
#EnjoyRespectAyiaNapa

ΠΡΩΤΗ ΠΑΣΑ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

07:00 - 10:00

Στέλλη Μάρκου

Γιώργος Λογίδης

Αντρέας Γιωργακίδης

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

ΜΑΤΙΕΣ
ΣΤΟΝ
ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

VICTORIA & ALBERT MUSEUM

GAGOSIAN

THE MORGAN

HARVARD ART MUSEUMS

WILHELM VON GLUCKEN

ΛΟΝΔΙΝΟ

Μπέατριξ Πότερ

Η μεγάλη μορφή της Μπέατριξ Πότερ, γνωστής σε παιδιά και ενήλικους για τους υπέροχους κόσμους που επινόησε, είναι το θέμα της έκθεσης στο Μουσείο Βικτόρια και Αλμπερτ. Παρουσιάζει την Πότερ όχι μόνο ως δημιουργό, αλλά και ως επιστήμονα, υπέρμαχο της φύσης και των ζώων. Η έκθεση, σε συνεργασία με τη National Trust, θα διαρκέσει έως τις 8 Ιανουαρίου και περιλαμβάνει φωτογραφίες, αντικείμενα και φυσικά τις μοναδικές υδατογραφίες της.

ΡΩΜΗ

Τα γλυπτά της Σετσούκο

Στην γκαλερί Gagosian της Ρώμης παρουσιάζονται τα ιδιόμορφα γλυπτά της Σετσούκο σε πηλό, ορείχαλκο και ξύλο, εμπνευσμένα όλα από τον φυσικό κόσμο, καθώς και ζωγραφικά έργα της. Είναι κατά μία έννοια η επιστροφή της Σετσούκο στη Ρώμη, όπου είχε ζήσει επί δεκαπέντε χρόνια στην Ακαδημία των Μεδίκων. Τα κεραμικά γλυπτά της, όλα με φυτικές μορφές δέντρων, τα βουτάει σε γαλακτερό σμάλτο, σε συνδυασία με την ιαπωνική παράδοση.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Ασλεί Μπράιαν

Στο Μουσείο και Βιβλιοθήκη Μόργκαν εγκαινιάζεται στις 30 Σεπτεμβρίου η έκθεση - αφιέρωμα στον Αφροαμερικανό εικονογράφο Ασλεί Μπράιαν, γνωστό και από τη σύζευξη των εικόνων του με τα ποιήματα του Λάνγκστον Χιούζ στο βιβλίο «Sail Away» (2015). Οι εικόνες του Μπράιαν ανήκουν στις μόνιμες συλλογές της Μόργκαν και έχουν όλες θέμα τη θάλασσα και την πλοήγηση. Παράλληλα, παρουσιάζεται το σύνολο της εικαστικής δημιουργίας του.

ΜΑΣΑΧΟΥΣΕΤΗ

Διαφωτισμός

Τα Μουσεία Τέχνης του Χάρβαρντ, στο Κέμπριτζ, ανακοίνωσαν μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα έκθεση για το φθινόπωρο. Θέμα της, η τέχνη των γραφικών τεχνών την εποχή του Διαφωτισμού, δηλαδή στο δεύτερο ήμισυ του 18ου αιώνα. Η έκθεση συγκεντρώνει εκδόσεις και γέννια βιβλία, χαρακτηριστικά και σχέδια από αμερικανικές και ευρωπαϊκές συλλογές με σκοπό να προβάλλει νέα ερωτήματα για την κίνηση των ιδεών την εποχή του ορθού λόγου.

ΝΤΟΥΜΠΑΪ

Ο Μεγάλος Γύρος

Στον εκθεσιακό χώρο Firetti Contemporary παρουσιάζεται μια συγκατοίκηση φωτογραφιών του 19ου αιώνα με θέμα τον Μεγάλο Γύρο στην Ιταλία. Φωτογραφίες δημιουργών από Ιταλία, Αγγλία, Γερμανία, Γαλλία και αλλού, παρουσιάζονται ως μια βεντάλια θέσσης σε έναν ξεχασμένο κόσμο. Οφείλ της Νάπολης, της Πομπίας, της Ρώμης, της Σικελίας, της Βενετίας και της Φλωρεντίας μάς υπενθυμίζουν τη γοητεία που ασκούσε ανέκαθεν η ιδέα της Ιταλίας.

Ντέιβιντ Χόκνεϊ, «11η Απριλίου 2020, No 2».

Η άνοιξη του Ντέιβιντ Χόκνεϊ
έχει μεταφερθεί στο Σικάγο

Η μεγαλειώδης και «αιώνια» άνοιξη του Ντέιβιντ Χόκνεϊ έφτασε στο Σικάγο, στο Art Institute, όπου παρουσιάζονται, μετά το Λονδίνο, τα έργα που φιλοτέχνησε ψηφιακά στη διάρκεια του ταξιδιού του στη Νορμανδία το 2020. Είναι έργα που γέννησε η πανδημία του κορωνοϊού, αλλά έργα που ζουν αυτόνομα, ως φάροι χαράς και ομορφιάς. Αυτή η μεγάλη ενόπλητα, με τα λαμπρά χρώματα, είναι οργανωμένη ως έκθεση από τη Βασιλική Ακαδημία του Λονδίνου σε συνεργασία με το Ινστιτούτο του Σικάγου σε επιμέλεια της Ιντιθ Ντεβάνι. Η έκθεση που συνοδεύει την έκθεση περιλαμβάνει και τα 116 έργα της σειράς καθώς και μια συνομιλία του Ντέιβιντ Χόκνεϊ με τον συγγραφέα Ουίλιαμ Μπόιντ. Ο Χόκνεϊ δίνει στην ενόπλητα αυτή τη γνωστή χρωματική παλέτα της ψυχικής ευφορίας, με έμφαση στη φύση της Γαλλίας και στη χαρά της ζωής. Είναι σαν να μας λέει «αγαπήστε τη ζωή», χωρίς ενδοιασμούς και ενοχές. Γευτείτε στο έπακρο την απλότητα και την τελειότητα που μόνο η φύση προσφέρει. Η «Άνοιξη» του Ντέιβιντ Χόκνεϊ ήταν και ένα ακόμη πείραμα για τον ζωγράφο να αξιοποιήσει τα μέσα και τις δυνατότητες της τεχνολογίας, προς την οποία υπήρξε ανέκαθεν ανοικτός και δεκτικός, ακόμη και φιλοπε-

ρίεργος. Όπως λέει, όλα τα έργα της άνοιξης στη Νορμανδία έγιναν στο τάμπλετ του, σε iPad και ήταν σαν κανονική ζωγραφική διαδικασία. Στο ξέσπασμα της πανδημίας στην Ευρώπη, στις αρχές του 2020, ο Χόκνεϊ αποφάσισε να ταξιδέψει στη Γαλλία, που ούτως ή άλλως αποτελεί σταθερά αναφορά του (όπως και η Καλιφόρνια), προκειμένου να παρακολουθήσει και να καταγράψει το ξύπνημα της άνοιξης στην αγροτική Νορμανδία. Είναι η τρίτη φορά στη διάρκεια της πολυετούς καριέρας του που καταγράφει την αφύπνιση της φύσης. Ο Χόκνεϊ δούλεψε στην ύπαιθρο, κάθε μέρα, παρακολουθώντας τις ανεπαίσθητες αλλαγές. Η Νορμανδία άλλωστε ενέπνευε πάντα τους ζωγράφους και συνδέεται με το έργο των Γάλλων μπερσιονιστών. Όπως λέει ο ίδιος ο Χόκνεϊ, πριν από αυτόν είχε υπάρξει ο Μονέ στο γειτονικό Ζιβερνί, όπου είχε καταγράψει την άνοιξη επί 40 χρόνια. Μόνο που ο Χόκνεϊ τώρα έχει ένα τάμπλετ στο χέρι. Δημιούργησε ένα πρόγραμμα που του επιτρέπει να ζωγραφίζει ελεύθερα σαν με πινέλο σε καμβά. Μελέτησε το πρόγραμμα και εξάντλησε τις δυνατότητές του. Εφτιαξε και δύο βίντεο καθώς και μερικά έργα ρεαλιστικής απτικής. Το αποτέλεσμα είναι χάρμα οφθαλμών.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Το θέμα της Καμίλ

Είναι αυτή η μουσική που στοιχειώνει τα όνειρά του από παλιά. Η μουσική που το 1963 ο Ζορζ Ντελερού συνέθεσε για την «Περιφρόνηση» του Γκοντάρ, θέμα μουσικό άρρηκτα συνδεδεμένο με την Μπαρντό στην ταρατσα του Μαλαπάρτε στο Κάπρι.

Φράση μουσική που μοιάζει να αποτυπώνει μοναδικά πώς η (γυναικεία) ομορφιά μπορεί να έχει κάτι οδυνηρό. Το ανδρικό βλέμμα εξουσιάζει, όμως, στο βάθος, είναι υποχείριο των εικόνων που επιλέγει να πλάσει μόνο του.

Είναι ένας συνδυασμός πραγμάτων: η επίμονη σιλουέτα της Μπε Μπε, πεσμένη μπρούμυτα κάτω από τον ήλιο, με το πόδι ανασπασμένο κοριτσίστικα, ανέμελα και διαβολικά. Είναι το ίδιο το Κάπρι, με τους κάθετους βράχους και τη Μεσόγειο να απλώνεται ολόγυρα, είναι η αρχιτεκτονική

Είναι από τις στιγμές που ξέρεις πως βρίσκεσαι μπροστά στην κινηματογραφική ιστορία.

κή της οικίας Μαλαπάρτε, αυτού του διειδυτικού, ανοικτόμυτου συγγραφέα-δημοσιογράφου. Είναι η υποβλητική μουσική του Ντελερού, το περίφημο «θέμα της Καμίλ» (δηλαδή της Μπαρντό), που μοιάζει με υπενθύμιση ενοχής και κακοφομισμένη μνήμη (την ίδια μουσική θα χρησιμοποιήσει, τριάντα χρόνια μετά, στην επίγειο κόλαση του «Καζίνο» ο Σκορσέζε).

Η «Περιφρόνηση» θα συνδυάσει ακόμα το ομηρικό έπος του Οδυσσέα με την αγοραία λογική του Χόλιγουντ, τον θρύλο που

Ο Πολ και η Καμίλ κουβεντιάζουν μέσα στο διαμέρισμα, με την κάμερα να τους ακολουθεί κατά πόδας. Ο Μισέλ Πικολί και η Μπριζίτ Μπαρντό στην «Περιφρόνηση» του Γκοντάρ, το 1963.

άκουγε στο όνομα Φριτς Λανγκ με τον «καουμπότ» Τζακ Πάλανς, τον ευαίσθητο, μα και εμμονικό, Μισέλ Πικολί ως Πολ Ζαβάλ, με τη φευγάτη Μπε Μπε ως Καμίλ, την ωμή λαγνεία με το πιο ατόφιο συναίσθημα, την κινηματογραφική τεχνική με τον αφηγηματικό οίστρο.

Ο Πολ και η Καμίλ κουβεντιάζουν μέσα στο διαμέρισμα, με την κάμερα να τους ακολουθεί κατά πόδας: το βασανιστικό τράβελινγκ της νουβέλ βαγκ που παρατράχει ακόμη, καταγράφει τη βασανιστική κατάρρευση μιας σχέσης: εκείνη τον κατηγορεί ότι την «ξεπουλάει» για να γίνει αριστός στον παραγωγή και ρίχνεται στην αγκαλιά του παραγωγού σαν να του λέει: Πρόσθεσε τι εύχεσαι.

Είναι από τις στιγμές που ξέρεις πως βρίσκεσαι μπροστά στην κινηματογραφική ιστορία.

Ή μπροστά σε μια εμβληματική σκηνή της δεκαετίας του '60 καταμεσής της Μεσογείου. Λες και ο χρόνος έχει πάψει, για λίγο, να υφίσταται. Μπορείς να σταθείς σε κάθε πλάνο, μπορείς να αναλύσεις το μοντάζ για να σου αποκαλυφθεί η βαθύτερη φύση της αφήγησης, μπορείς απλώς και να αφεθείς στις εικόνες και στους ήχους που δημιουργούν κόσμους οι οποίοι σε ακολουθούν ακόμη κι αφού έχουν όλα σωπάσει ή σβήσει.

Κλείνοντας τα μάτια, ακούς ακόμα το θέμα της Καμίλ. Το ανασπασμένο πόδι της στην ταρατσα διεμβολίζει κάθε κινηματογραφική φιλολογία. Ο Γκοντάρ το κοιτάζει μέσα από την κάμερα. Ο ήλιος τον καίει, αλλά εκείνος ξέρει ότι αυτή είναι μια στιγμή σπάνια και ακριβή. Ο πόθος από μόνος του θα ήταν ένα τίποτα χωρίς την περιφρόνηση.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

«The Queen Is Dead»

Όταν ο Μορισέ τραγουδούσε στο «Nowhere Fast» πως ήθελε να κατεβάσει το πατελόνι του μπροστά στη βασιλίσσα Ελισάβετ, ειλικρινά δεν το εννοούσε. Η επιθυμία του ήταν να μπει στο παλάτι για να διαρρήξει έναν περίκλειστο, ασφαλή χώρο μ' ένα κομμάτι πραγματικότητας που ερχόταν από τους δρόμους. Αλλάστε και ο ίδιος είχε μεγαλώσει μοναχικά σ' ένα δωμάτιο κάπου στο Μάντσεστερ, παρέα με τα φαντάσματά του. Ένας οικειοθελής εγκλεισμός που τον έσπρωξε να γράψει στίχους για δεκάδες τραγούδια σε μια εξαιρετική θητεία. Δεν ήταν λίγες οι φορές που επαναλάμβανε, ως θέμα, μοτίβο ή εμμονή, εκείνη τη συστολή η οποία μπλοκάρει τη λαχτάρα να βγεις έξω και να χαρείς τη ζωή, τον πανικό της.

Πολλοί λοιπόν, με την αναγγελία θανάτου της βασιλίσσας Ελισάβετ, έτρεξαν ταυτόχρονα, με συνενοχή, ν' ακούσουν ξανά τον καλύτερο δίσκο των Smiths, αυτού του βραχύβιου συγκροτήματος που ήταν οι δικοί μας Beatles, χωρίς το εύρος τους βέβαια. Αναφέρομαι σ' ένα πλήθος ακροατών που μεγάλωσε στις αναλογικές δεκαετίες του '80 και '90, χαμένο στη μουσική, σε απόσταση από τον υπόλοιπο κόσμο.

Το «Nowhere Fast» είχε προγραφηθεί για το προηγούμενο άλμπουμ, επομένως το «The Queen Is Dead» ήρθε ως φυσικό επακόλουθο, ήταν η επέκτασή του. Με το πρώτο υλικό των τραγουδιών να έχει συγκεντρωθεί κατά τη διάρκεια της βρετανικής περιοδείας τους, μ' ένα τίτλο δανεισμένο από το πρώτο διήγημα του Χιούμπερτ Σέλμυ Τζούνιορ και το καρτένός ξεψυχισμένο Άλντ Ντελόν στο εξώφυλλο, με τα ροζ γράμματα σε φόντο στην απόκρυψη της τσόχας, ο δίσκος κατάφερε να υπερβεί τη βασιλική μοναξιά που νιώθει στην εφηβική σου περίοδο –άγνωστης διάρκειας–, όταν ένα κράτημα, σαν καπρίτσιο, δεν σου επιτρέπει να σηκωθείς από το κρεβάτι. Μερικοί σχολίασαν χαριτολογώντας πως οι Smiths ήταν μπροστά από την εποχή τους, προλέγοντας τον θάνατο της βασιλίσσας, 36 χρόνια νωρίτερα. Και ίσως ήταν. Στον βαθμό που ήταν αθεράπευτα πα-

Ο Μορισέ ήταν τρομερός στιχουργός, κοφτερός. Είχε την ικανότητα να ακούγεται συγκρατημένος, λες και είχε γεννηθεί την εποχή των παγετώνων, και την ίδια στιγμή να είναι θερμός, λαβωμένος από την εποχή της ανεργίας.

Πολλοί, με την αναγγελία θανάτου της βασιλίσσας Ελισάβετ, έτρεξαν ταυτόχρονα, με συνενοχή, ν' ακούσουν ξανά τον καλύτερο δίσκο των Smiths.

λαιομοδίτες, εκτός συρμού, μα με μια πρόταση παράδοξα μοντέρνα. Οι στίχοι τους είχαν κάτι σαρκαστικά τρυφερό, οι κιθάρες τους έμοιαζαν με τσιμπήματα στις χορδές, ρυθμικά ήταν υποτονικοί: σαν ένα παιδί που υπνοβατεί κι ακούει τους νυχτερινούς ήχους μιας πόλης την οποία δεν πρόκειται να επισκεφθεί.

Δεν είχαν τη σκληροπυρηνική στάση του πανκ, ούτε προεγγίζαν την τρέχουσα πολιτική ατζέντα με κυδαιότητα όπως οι U2. Τα τραγούδια τους ήταν σαν διακήρυξη μιας συνεσταλμένης κοινότητας που ενώ παρουσιάζεται νωθρή, πνίγεται από την καθημερινότητα και τελικά βρίσκει εκπρόσωπο. Οι Smiths ήταν κοντά σ' έναν αφανή μέσο όρο που μεταφέρεται με πείσμα από γενιά σε γενιά. Γι' αυτό δεν έχουν ξεχαστεί ακόμα. Η αλήθεια είναι πως

κέρδισαν χρόνο. Ανθρσσαν κυρίως μετά τη διάλυσή τους, όπως ένας άνθρωπος που αναπτύσσεται μετά τον χαμό του. «Το να 'ναι κανείς νεκρός είναι για το άτομο όπως το σαββατοβράδυ για τον καπνοδοχοκαθαριστή, ξεπλένει την καπνιά από το σώμα», έγραφε ο Κάφκα.

Ο Μορισέ, προτού παρακάμουν οι απόψεις του, ήταν τρομερός στιχουργός, κοφτερός. Είχε την ικανότητα να ακούγεται συγκρατημένος, λες και είχε γεννηθεί την εποχή των παγετώνων και την ίδια στιγμή να είναι θερμός, λαβωμένος από την εποχή της ανεργίας, για να παραφράσω μια γραμμή του. Μπορούσε να βάλει τον Αντώνιο και την Κλεοπάτρα να πίνουν ένα καφάσι μπήρες και τη Ζαν ντ' Αρκ να καίγεται παρέα με το γουόκμαν της, γλιστρώντας με θράσος σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους, για να καταλήξει σε στίχους σαν συνθήματα γραμμένα με σπρέι στον τοίχο της βιομηχανικής ζώνης, από την οποία δεν σκόπευε να δραπετευτεί: Κρεμάστε τον dj. Η μουσική που παίζετε δεν λέει τίποτα για τις ζωές μας. Τα πράγματα δεν αλλάζουν, αφού κανείς δεν είναι διατεθειμένος να ξεκολλήσει από τον θρόνο του.

Αν απομονώσει κανείς το ομό-

τιτλο και εναρκτήριο τραγούδι του δίσκου, θα εκπλαγεί από την απρέπεια των στίχων, με τη λεπτεπίλεπτη ειρωνεία για τον νυν βασιλιά Κάρολο και τη μητέρα του. Θυμίζει ξεχαρβαλωμένο εμβυτήριο, παγιμένο από την μπάντα του Μπάκιχαμ που έχει μόλις αποστατήσει. Μετά τον θάνατο της βασιλίσσας, ακόμη και ο Τζόνι Λάιντον των Sex Pistols απέδωσε τιμές, βγάζοντας τις παραμάνες από τη νεανική της φωτογραφία που κάποτε ήταν το σήμα κατατεθέν του συγκροτήματός του. Ωστόσο οι στροφές του Μορισέ εξακολουθούν να διατηρούν το αγκάθι τους.

Σε αντίθεση με τους U2, κανείς δεν προσκάλεσε τους Smiths στο Live Aid. Κι ως ήταν κορυφαίο συγκρότημα το '85. Ήταν μια ορθή στάση. Πόσο θα άντεχαν τα τραγούδια τους σ' ένα τεράστιο στάδιο; Ο πιο κατάλληλος τρόπος είναι να φοράς τ' ακουστικά, ν' ακούς τη μουσική τους και να περπατάς στην πόλη, σέρνοντας επιτέλους το δωμάτιό σου, έξω. Μια απόλαυση που δεν γεύτηκε ποτέ η βασιλίσσα Ελισάβετ: «Τους ετέθη η επιλογή να γίνουν είτε βασιλιάδες είτε αγγελιαφόροι των βασιλιάδων. Όπως και τα παιδιά, όλοι θέλησαν να γίνουν αγγελιαφόροι».

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΜΙΛΤΟ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ

Ο Μίλτος Πασχαλίδης γεννήθηκε στην Καλαμάτα το 1969. Μεγάλωσε στους Αμπελοκίπους. Σπούδασε Μαθηματικά και Φιλοσοφία στο Πανεπιστήμιο Κρήτης. Συνήθως γράφει τραγούδια. Εκεί εκδώσει 15 προσωπικούς δίσκους. Και τέσσερα βιβλία. Ζει στην Αθήνα και έχει δύο κόρες, την Ευγενία και τη Χριστίνα. Το τελευταίο του βιβλίο έχει τίτλο «Ξενοδοχεία» (εκδ. Αλεξάνδρεια).

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; «Μπίλι Σάμερς» του Στίβεν Κινγκ, «Τελευταία αναγγελία για Σαν Φρανσίσκο» του Γκιγιόμ Μισό και «Σπουδή στο μαύρο» του Χουάν Κάρλος Σομόβα.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί; Δεν το έχω σκεφτεί ποτέ. Νομίζω, ασυναίσθητα, ταυτίζομαι με τον «καλό» κάθε φορά.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους ποιητές ή συγγραφείς καλείτε, ζωντες και τεθνεώτες; Τους Στίβεν Κινγκ, Λουίς Σεπούλβεντα, Αρτούρο Πέρεθ-Ρεβέρτε. Και τη Λιλί Ζωγράφου μαζί με τον Μάνο Ελευθερίου, γιατί οι τρεις μας έχουμε αφήσει μια κουβέντα στη μέση.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου; Γράφει κάπου ο Γκιγιόμ Μισό, στη «Μυστική ζωή των συγγραφέ-

ων»: «Οι συγγραφείς δεν ξεκουράζονται ποτέ: Ή γράφουν ή σκέφτονται τι θα γράψουν».

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά; Έχω καιρό να διαβάσω κλασικό βιβλίο. Ίσως αυτά που με γοητεύσαν να τα εξάντλησα στην εφηβεία μου. Τα άλλα περιμένουν. Ή, καλύτερα, καιροφυλακτούν.

Το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές; Σπάνια διαβάζω κάτι δεύτερη φορά, ειδικά μυθιστορήματα. Είμαι τύπος της πλοκής, άμα ξερω το φινάλε σπάνια διαβάζω μόνο και μόνο για την ευχαρίστηση της ανάγνωσης. Με την ποίηση είναι αλλιώς. Συχνά ανατρέχω στα «Ποιήματα» του Σεφέρη και στον «Ερωτικόριστό» του Κορνάρου. Στο «Μαραμπού» του Καββαδία και στο «Άιγο του κόσμου» της Δημούλα.

Γιατί τα Ξενοδοχεία είναι σαν τους ανθρωπούς; Είναι γεμάτα ιστορίες. Που θα τις πουν συνήθως οι επόμενοι.

Κάθε κεφάλαιο έχει τίτλο το όνομα ενός Ξενοδοχείου. Ισχύει και το αντίθετο άραγε;

Πολύ ενδιαφέρουσα παρατήρηση. Πιθανόν κάποια Ξενοδοχεία να έχουν μια εντυπωσιακή ιστορία πίσω απ' τον τίτλο, αλλά τα περισσότερα μου φαίνονται να έχουν απλώς το όνομα της κόρης του ιδιοκτήτη ή κάποιο προφανές τοπωνύμιο.

Ποια είναι τα «ίχνη» που αφήνει κάποιος ώστε να μαντέψουμε την ιστορία του;

Μια σκιασμένη ταπεσαρία στον τοίχο. Μια χαρακιά στο σεκρετέρ. Αποτύπωμα από κάπυρα τοιγάρο στο πλαστικό τραπέζι στο μπαλκόνι. Μια ρωγμή στον νιπτήρα. Ένα κρεβάτι βουλημένο απ' τη μια μεριά. Ένα σωρό. Αρκεί να έχεις όρεξη να τα παρατηρήσεις, να μνησεί απλώς ένας αδιάφορος περαστικός.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ

Στην πρώτη γραμμή σε δύσκολους καιρούς

ΙΩΑΝΝΑ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ελλην Παπαδημητρίου: μια γυναίκα του 20ού αιώνα.
Ο κανόνας και η παράβαση
εκδ. Ερμής, σελ. 484

Τα καλά κορίτσια πάνε στον παράδεισο, τα κακά κορίτσια πάνε παντού. Αεικίνητη, φιλομαθής και διά βίου στρατευμένη, η Ελλην Παπαδημητρίου (1900-1993) υπήρξε γυναίκα με εκπαιδευτική προσωπικότητα. Ο περιπετειώδης βίος της συνδέθηκε με τις άγριες δοκιμασίες του σύντομου 20ού αιώνα καθώς φιλελεύθερη αστή αρχικά και αριστερή κομμουνίστρια κατόπιν, διανοούμενη και ποιήτρια, επιδίωξε να βρίσκεται πάντοτε στην πρώτη γραμμή των διαρκών αγώνων που απαιτήσαν οι δύσκολοι καιροί της. Από ευκατάστατο σπίτι της Σμύρνης, έζησε τον προσφυγικό ξεριζωμό παρότι η πατρική της οικογένεια πρόφτασε να διασφαλίσει τις υλικές βιοτικές προϋποθέσεις της. Δραστήριο μέλος της Επιτροπής Αποκατάστασης Προσφύγων, στενή συνεργάτις του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών, οικονομική χορηγός και ψυχική Ανώνυμης Εταιρείας «Ελληνική Τέχνη» για την προώθηση της προσφυγικής χειροτεχνίας στο ελληνικό

και ξένο εμπόριο, ήρθε σε στενή επαφή με τους πληθυσμούς των κυνηγημένων Μικρασιατών. Αοκνη, επίμονη και γεμάτη ιδέες, η φλογερή Ελλην διασχίζει ολόκληρη την Ελλάδα με αυτοκίνητο, τρένο, αραμπά, καΐκι ή γαϊδούρι για να τους συναντήσει. Και ταυ-

παραμφθεί σε δική από τις βρετανικές μυστικές υπηρεσίες και θα εκτοπιστεί στη μακρινή Ερυθραία. Και παράλληλα γράφει. Τα πρώτα ποιητικά της έργα δημοσιεύονται σε περιοδικό του Καΐρου δίπλα στα ονόματα του Καβάφη και του Σεφέρη. Αμάλγαμα αντιθέσεων, μέλος του ΚΚΕ, θρησκευόμενη, μόνιμο πνεύμα αντιλογίας, και ταυτόχρονα δημοφιλές πρόσωπο ανάμεσα στους απλούς λαϊκούς ανθρώπους, μετά τον πόλεμο θα αφιερωθεί στη σύνθεση ενός ορυσ magnam. Είναι η δημιουργία του τρίτου «Κοινού λόγου», έργο που συγκεντρώνει πλούσιες αυτοβιογραφικές μαρτυρίες από τη Μικρασιατική Καταστροφή, την Κατοχή, την Αντίσταση και τον Εμφύλιο για να ανατρατευτεί τη λήθη.

Η εργασία που έφερε εις πέρας η συγγραφέας - ιστορικός Ιωάννα Πετροπούλου είναι τιτάνια. Διάλεξε να βιογραφήσει ένα πρόσωπο που διέσχισε τον 20ό αιώνα, επέ-

λεξε να ακολουθήσει μια γυναίκα

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη Read LIBRARY

Μικρός Ήρωας
Στέλιος Ανεμοδουράς (1917-2000)
εκδ. Μικρός Ήρωας

Ο Μικρός Ήρωας ήταν εβδομαδιαίο περιοδικό που συνέγραφε ο Στέλιος Ανεμοδουράς με το ψευδώνυμο «Θάναος Ασπίτης» και διάνθιζε με σχεδία του κυρίου του Βύρμου Απόστολλου. Το περιοδικό κυκλοφορούσε υπό μορφή τριπλής έκδοσης, με δύο δηλαδή ανατυπώσεις εντός της ίδιας εβδομάδας και αγαπήθηκε πολύ από τις πρώτες μεταπολεμικές γενιές, σε μία προσπάθεια του δημιουργού του να αμβλύνει μέσω αυτού τις οδυνηρές συνέπειες του πολέμου, της κατοχής και του εμφυλίου σπαραγμού που είχαν μόλις προηγηθεί. Στόχος του Ανεμοδουρά, όπως ο ίδιος έχει αναφέρει σε συνεντεύξεις του, δεν ήταν τόσο η απόδοση υψηλών λογοτεχνικών εκφράσεων, όσο η χρήση λιτής και κατανοητής γλώσσας αλλά και η αποφυγή δικαστικών αναφορών, προκειμένου να επιτύχει την ανάδειξη αισθημάτων πατριωτικής υπερηφάνειας και ομόνοιας, κάτι που πίστευε ότι είχε τόσο ανάγκη η «φουρνιά» των νεαρών κυρίως αναγνωστών εκείνη τη δύσκολη εποχή. Πρόκειται για τις περιπέτειες τριών ηρωικών Ελλήνων (του Γιώργου Θαλάσση, της Κατερίνας και του «Σπίθα») κατά τη διάρκεια της κατοχής και του αγώνα τους απέναντι σε Γερμανούς, Ιταλούς και Βούλγαρους φασίστες. Κυκλοφόρησε για μία ολόκληρη 15ετία, από τις 24 Φεβρουαρίου του 1953 έως τις 18 Ιουνίου του 1968 όταν και διακόπηκε απότομα για να συνεχιστεί άμεσα με πλήρη εικονογράφηση. Επανεκδόθηκε αρκετές φορές και έχει διασκευασθεί και για το θέατρο. Σήμερα, κυκλοφορούν συλλεκτικοί τόμοι από τις ομώνυμες εκδόσεις «Μικρός Ήρωας» του εγγονού του Στέλιου Ανεμοδουρά, Λεωκράτη Ανεμοδουρά.

Η σειρά «Μικρός Ήρωας» διατίθεται σε ψηφιακή μορφή από την εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο <https://www.read-library.com/> για περισσότερα βιβλία και πληροφορίες.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasihiotatiska@sppmedia.com

Από τους Ρως μέχρι τον Κύριλλο

Μια έκδοση της Εθνικής Βιβλιοθήκης φωτίζει ιστορικές, ιδεολογικές και θρησκευτικές πτυχές του πολέμου στην Ουκρανία

Του ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ

Εκουν έναν διακριτικό τρόπο να προσελκύουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη οι εκδόσεις της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος. Στην πιο πρόσφατη, με τίτλο «Για τον πόλεμο της Ρωσίας εναντίον της Ουκρανίας», το διαπιστώνει κανείς από τις πρώτες σελίδες, όπου φιλοξενείται μια ασπρόμαυρη φωτογραφία: απεικονίζει μια βομβαρδισμένη πόλη και η μόνη επεξήγηση της λεζάντας είναι ότι τραβήχτηκε τον Μάρτιο, στη Μαριούπολη.

Ανάλογο πνεύμα φαίνεται πως διέπνεε και την εκδήλωση της Εθνικής Βιβλιοθήκης που πραγματοποιήθηκε τον περασμένο Απρίλιο και της οποίας οι τρεις ομιλίες αποτέλεσαν τη βάση για τα κείμενα που φιλοξενούνται στη συγκεκριμένη έκδοση. Το κίνητρο του όλου εγχειρήματος το εντοπίζει κανείς στο «Προλόγισμα» του Σταύρου Ζουμπουλάκη: «Κάνουμε αυτή την εκδήλωση πιο πολύ σαν νεύμα φιλίας και συμπαραστάσης προς τους συνανθρώπους μας της Ουκρανίας», έλεγε τον Απρίλιο ο πρόεδρος του Εφορευτικού Συμβουλίου της Εθνικής Βιβλιοθήκης.

Το πρώτο κείμενο τιτλοφορείται «Εισαγωγικά στην ιστορία της Ουκρανίας» και εκφωνήθηκε από τον ερευνητή και μεταφραστή Γιώργο Τσακνιά. Διατρέχοντας την ουκρανική ιστορία προκειμένου να την αντιπαραβάλει στα επιτεύγματα του Πούτιν περί «τεχνητής χώρας», ο Γιώργος Τσακνιάς ψπλαφίζει την κοινή σλαβική καταγωγή Ουκρανών και Ρώσων και επιχειρεί να φωτίσει τα αισθήματα των πρώτων, με δεδομένο ότι η πατρίδα τους είναι από εκείνες που ο ιστορικός Τίμοθι Σβάντερ ονόμασε «αιματοβαμμένες χώρες».

Ο πρώτος σλαβικός πολιτισμός, λέει ο Τσακνιάς, τοποθετείται στην περιοχή του σημερινού Τσερνόμπιλ, μεταξύ 6ου και 8ου αιώνα μ.Χ.

Ο λαός των Ρως κατέβηκε εκεί μάλλον από τη Σκανδιναβία, κατά τον 9ο αιώνα και δημιούργη-

«Ένα πράγμα δεν πρόκειται να αλλάξει ποτέ, στον αιώνα τον άπαντα: ο άδικος χαρακτήρας της στρατιωτικής επίθεσης, στις 24 Φεβρουαρίου 2022, της Ρωσίας εναντίον της Ουκρανίας», γράφει ο Σταύρος Ζουμπουλάκης.

σε μια κάστα ηγεμόνων, που εκσλαβίστηκε. Ο πρίγκιπας Ολέγκ δημιούργησε το 880 μ.Χ. το κράτος του Κιέβου, που διαλύθηκε από τις μογγολικές επιδρομές του 13ου αιώνα. Εκείνη την περίοδο η δυτική Ουκρανία διαφοροποιήθηκε από τους ανατολικούς Σλάβους, ενώ εκατό χρόνια αργότερα, ως κέντρο της περιοχής αναπτύχθηκε και η Μόσχα, η οποία, ακόμη και κατά τον 19ο αιώνα, αναφερόταν ως «Τρίτη Ρώμη». Ο ρωσικός πατριτισμός συντηρήθηκε ακολούθως από τον Στάλιν, που προκάλεσε τον φοβερό λιμό της Ουκρανίας, τα εκατομμύρια θύματα του οποίου την εντάσσουν στις «αιματοβαμμένες χώρες»: ένα τραύμα που παρέμεινε ανοιχτό στη μνήμη των Ουκρανών.

Στο δικό του κείμενο, με τίτ-

λο «Θα είναι μακρά η δοκιμασία», ο Δημήτρης Χριστόπουλος, καθηγητής Πολιτειολογίας και κοσμητορας της σχολής Πολιτικών Επιστημών του Παντείου Πανεπιστημίου, υποστηρίζει το εξής: «Η στερεοτυπική πρόσληψη της Ρωσίας», λέει, «ως της απόλυτης ευρωπαϊκής ετερότητας, μιας Ευρώπης που δεν είναι Ευρώπη ουσιαστικά, στη μακρά ιστορική διάρκεια, ετεροκαθορίζει και στιγματίζει τη Ρωσία. Αυτό, σε συνδυασμό με την ταπείνωση που η χώρα υπέστη την πρώτη δεκαετία μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, δημιούργησε τις κατάλληλες προϋποθέσεις για τη γιγάντωση του ρωσικού μεγαλοϊδεατισμού, ενός ακατέργαστου εθνικισμού, στη φαρέτρα του οποίου βρίσκεται η συνέχι-

ση της πολιτικής με άλλα μέσα, δηλαδή με πόλεμο».

Αφού αναφερθεί σε διάφορα ιστορικά παραδείγματα που χρησιμοποιούνται σήμερα για να δικαιολογηθούν μια ποικιλία στάσεων απέναντι στη ρωσική εισβολή (για παράδειγμα, η Συνθήκη των Βερσαλλιών που συνέβαλε στην άνοδο του Χίτλερ, παραπέμπει σήμερα στην αποτυχία του μεταψυχροπολεμικού συμβολαίου, ωστόσο, ούτε τα ναζιστικά εγκλήματα εξηγούνται από την επιθυμία των Συμμάχων να ταπεινώσουν τη Γερμανία το 1919, ούτε η διεθνής δικαιοσύνη είναι μια ζυγαριά στη μια πλευρά της οποίας βρίσκονται πάντοτε οι Αμερικανοί), ο Δημήτρης Χριστόπουλος προειδοποιεί ότι η επόμενη μέρα του πολέμου δεν θα είναι εύκολη: αν δεν αποδαιμονοποιηθεί

η Ρωσία, γράφει, «θα παραμείνει αυτό που ήταν από τα μέσα του 19ου αιώνα για τη Δύση: ο αιώνιος «άλλος» και, φυσικά, σε μια συνθήκη σαν τη σημερινή, ο φάρος έμπνευσης του πανταχού αντιδυτικισμού».

Ο Σταύρος Ζουμπουλάκης, σε ένα κείμενο με τίτλο «Η Ρωσική οδός της βίας και του πολέμου», προσθέτει στη συζήτηση το Πατριάρχειο της Μόσχας. Ο Πατριάρχης Κύριλλος, λέει ο Ζουμπουλάκης, υποστήριξε σε κήρυγμα του τον Μάρτιο, ότι η Ουκρανία, θέλοντας να ενταχθεί στη Δύση (της οποίας η παρακμή συμπεκνώνεται στο Gay Pride), συνιστά για τη Ρωσία και θηκή απειλής. Σε άλλη περίπτωση, υποστηρίζει ότι η Ουκρανία, η Λευκορωσία και η Μολδαβία συνδέονται ακατάλυτα με τη Ρωσία μέσω της ορθόδο-

Το εξώφυλλο της διακριτικής έκδοσης της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος.

Ο Στάλιν προκάλεσε τον φοβερό λιμό της Ουκρανίας, τα εκατομμύρια θύματα του οποίου την εντάσσουν στις «αιματοβαμμένες χώρες»: ένα τραύμα που παρέμεινε ανοιχτό στη μνήμη των Ουκρανών.

ξης πίστης και άρα δεν μπορούν να διεκδικούν ανεξαρτησία. Και σε ένα τρίτο κήρυγμά του, που αναφερόταν στον Αγίο Ιωάννη της Κλίμακος, ο πατριάρχης υπογράμμισε ότι ο δρόμος της Ρωσίας είναι ένας μόνο: «προς τα πάνω».

«Όταν ο αναγνώστης θα κρατάει στα χέρια του και θα διαβάσει αυτό το μικρό βιβλίο, πολλά θα έχουν αλλάξει στο στρατιωτικό και πολιτικό σκέλος του πολέμου», γράφει στο τέλος ο Σταύρος Ζουμπουλάκης, επιβεβαιώνοντας εκείνο τον διακριτικό τρόπο των εκδόσεων της Εθνικής Βιβλιοθήκης. «Ένα πράγμα όμως», συνεχίζει, «δεν πρόκειται να αλλάξει ποτέ, στον αιώνα τον άπαντα: ο άδικος χαρακτήρας της στρατιωτικής επίθεσης, στις 24 Φεβρουαρίου 2022, της Ρωσίας εναντίον της Ουκρανίας».

Πτηνά και σκέψεις που απειλούνται με εξαφάνιση

Τα δοκίμια του μεγάλου Αμερικανού συγγραφέα Τζόνναθαν Φράντζεν σε έναν τόμο με «αισιόδοξο» και επίκαιρο τίτλο

ΤΖΟΝΝΑΘΑΝ ΦΡΑΝΖΕΝ

Το τέλος του τέλους της Γης
μυθρ. Γιώργος - Ικάρος Μπαμπασάκης
εκδ. Ψυχογιός

της ΜΑΡΙΑΛΕΝΑΣ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

«Ζούμε τις μικρές μας ιστορίες, στο κέντρο και τις συνοικίες, όνειρα μεθυσμένα, σχέδια ματαιωμένα». Οχι, αυτό τον στίχο δεν τον περιέχει στα βιβλία του ο Τζόνναθαν Φράντζεν. Είναι ένας στίχος των Χάρντ και Πάνου Κατσιμίχα. Ομως ο Φράντζεν είναι ένας συγγραφέας που στα βιβλία του πραγματεύεται τη μικρή ιστορία, την ιστορία της οικογένειας που γίνεται μια ολόκληρη γενιά, και πώς αυτή εμπειρεί τον κόσμο που μας περιβάλλει. Έχει το ταλέντο να αναζητά το μικρό και να το κεντάει μεγαλοπρεπώς. Να στοχάζεται, αλλά κυρίως να ανήκει. Μερικοί συγγραφείς έχουν ανεπτυγμένη την τέχνη να μιλούν για τις ματαιώσεις των σχεδίων, ανοίγοντας σε μας ένα μεγαλύτερο παράθυρο συμπίεσης και πένθησης. Και αν δεν φαίνεται αυτό στα λογοτεχνικά τους έργα, σίγουρα φαίνεται στον δοκιμιακό λόγο.

Θα σκεφτεί κάποιος ότι ίσως μιλάμε για την αξία του νοιάξιματος. Στις εποχές που ζούμε θεωρώ ότι είναι ζητούμενο και στη γραφή. Το αποδεικνύει ο Τζόνναθαν Φράντζεν στα δοκίμια του, που κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Ψυχογιός.

Να ορκίζεσαι ότι αγαπάς τη γυναίκα σου, αλλά να περνάς καλύτερα με την ερωμένη σου. Και αν αυτό σκανδαλίζει την πραγματική ζωή, σίγουρα εξάπτει τη ζωή της φαντασίας. Πολλώ δε μάλλον εάν η γυναίκα σου είναι η λογοτεχνία και η ερωμένη το δοκίμιο. Τον τελευταίο καιρό πολύ συνειδητά απατώ το ένα είδος με το άλλο. Και μάλιστα επιλέγω να στοχεύω σε συγγραφείς που έχουν

Στοχάζεται με συμπάθεια τον σύγχρονο άνθρωπο, ο οποίος συντριβεται την ώρα που ποζάρει για μια τελευταία αυτο-φωτογράφιση.

καταπασει εξίσου επιτυχημένα και με τα δύο είδη. Είναι μία από τις δικές μου μικρές ξέφους να τους συναντώ κάθε φορά με άλλο είδος, να αναμετρηθώ με την ελευθερία τους αλλά και με όσα και οι ίδιοι αναμετρώνται στον «πεζό» τους κόσμο.

Ο Τζόνναθαν Φράντζεν είναι από τους πιο σημαντικούς Αμερικανούς συγγραφείς. Έχει βραβευτεί για τα λογοτεχνικά του βιβλία, ζει και αναπνέει μέσα στις ιστορίες των ηρώων του. Ανήκει στο σπουδαίο είδος της αμερικανικής γρα-

φής, αφοσιωμένος στη μυθοπλασία. Έχει όμως και ο ίδιος εμπνεές. Η αφοσίωσή του στη λογοτεχνία δοκιμάζεται κατά καιρούς και τη θρέφει. Ζει παρατηρώντας τη φύση, αγωνιά για το κλίμα. Αγαπά τα πουλιά και συντηρεί έναν από τους πιο ενημερωμένους καταλόγους σπάνιων πτηνών στον κόσμο, είναι ο άνθρωπος που θα παρατηρήσει ποιο πτηνό κινδυνεύει πρώτο με εξαφάνιση, σε έναν κόσμο που δεν υπόσχεται και πολλά για το μέλλον.

Παραμένει πιστός φίλος την

ώρα που πενθεί για τις στιγμές που δεν μοιράστηκε με τον αυτόχειρα Φόστερ Γουάλας. Μιλάει με αγάπη για τις αποτυχημένες σχέσεις του, την αδυναμία του να μείνει πιστός όχι επειδή τον ελκύουν τα πάθη (μπορεί και για αυτά), κυρίως όμως γιατί τα χρόνια πέρασαν για να μπορεί να συντηρεί αυταπάτες. Αποδίδει εύφημο μνησιν σε γυναίκες συγγραφείς που υπήρξαν αντιπαθητικές στο σύνολο της ζωής τους αλλά και τόσο γοητευτικές στα γραπτά τους. Την ίδια στιγμή στοχάζεται με συμπάθεια τον σύ-

Είναι ένα επίκαιρο βιβλίο, σε μια περίοδο όπου πολλά από αυτά που πραγματεύεται ο Φράντζεν δοκιμάζονται ακόμα. Ένα από αυτά είναι ο ορθός λόγος.

χρονο άνθρωπο που συντριβεται την ώρα που ποζάρει για μια τελευταία αυτο-φωτογράφιση. Παραμένει περισσότερο πιστός στα πτηνά παρά στον άνθρωπο, ενώ η ανθρώπινη διάσταση των ψυχικών συγκρούσεων, η ανάδυση της κανονικότητας σε έναν κόσμο που έχει πάψει να είναι προ πολλού κανονικός τον κρατάει ζωντανό.

Το βιβλίο του με τον «αισιόδοξο» τίτλο «Το τέλος του τέλους της γης» κυκλοφόρησε τον Μάρτιο του 2020, στην πρώτη φάση της καραντίνας. Όπως ήταν αναμενό-

μενο πέρασε στα ψιλά γράμματα, όπως και πολλά άλλα βιβλία, με κλειστά τα βιβλιοπωλεία. Είναι ένα επίκαιρο βιβλίο, σε μια περίοδο όπου πολλά από αυτά που πραγματεύεται ο Φράντζεν δοκιμάζονται ακόμα. Ένα από αυτά είναι ο ορθός λόγος. Η σκέψη που στέκεται αγέρωχη παρά τον λιβα που αλλοιώνει την οπτική των πραγμάτων. Ο Τζόνναθαν Φράντζεν μιλάει ανοιχτά για την απειλή της κλιματικής αλλαγής. Ταξιδεύοντας μέχρι την Ανταρκτική συνειδητοποιεί ότι οι άνθρωποι φτάνουν μέχρι εκεί για να φωτογραφηθούν, αδιαφορώντας για την ουσία του πράγματος. Επιπλέον στοχάζεται πάνω στη λογοτεχνία διατηρώντας γειωμένες τις εξιδανικεύσεις.

Μακριά από στερεότυπα εκθέτει και εκτίθεται μιλώντας για το παρελθόν του, τις αδυναμίες του, τα πρόσωπα που τον στοίχειωσαν και όσα έκαναν τον ίδιο αυτό που είναι. Ο Φράντζεν μιλάει για το δοκίμιο ως το είδος που επιτρέπει στον συγγραφέα να μιλήσει κατοικώντας το σώμα του. Να αφηγηθεί μια ιστορία υπακούοντας στον κανόνα της δραματολογίας. Ένα καλό δοκίμιο για τον Φράντζεν συγγενεύει με το ποίημα και με το διήγημα. Η δύναμή του έγκειται στο ότι είναι ένα είδος σκέψης υπό απειλή, άρα και υπό εξαφάνιση. Όπως και τα πτηνά που τόσο αγαπάει.

Ο Ζαν Λικ Γκοντάρ δεν πέθανε

Ενας μύθος ούτε αρκετά πειραματικός για τους πειραματιστές ούτε ικανοποιητικά εμπορικός για το κινηματογραφικό κύκλωμα

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Με τον θάνατο του Ζαν Λικ Γκοντάρ κλείνει η πρώτη περίοδος του σινεμά η οποία ξεκίνησε επίσημα με τους Λιμιέρ και τυπικά τελείωσε την προηγούμενη Τρίτη, αν και είναι ολοφάνερο πως αυτό είχε συμβεί εδώ και καιρό. Δεν αναφέρομαι σε συγκεκριμένους σκηνοθέτες –Μουρνάου, Βιγκό, Αντονιόνι–, μα σ' ένα αδιόμορφο, τολμηρό βλέμμα που νομοτελειακά θα εξατιμίζονταν.

Πλέον τα έχουμε δει όλα. Έχουμε δει όλες τις εικόνες. Τις έχουμε αποθηκεύσει στο κινητό μας και τις έχουμε ξεχάσει. Καρένας σκηνοθέτης δεν μπορεί να φιλιάρει ένα πρόσωπο, ένα ζευγάρι παπούτσια ή ένα φρούτο δίχως παρεμβολές, επειδή έχει παρακολουθήσει τόσο πολύ κινηματογράφο που τον εμποδίζει να φτάσει πίσω από το δέρμα: στο αίμα, στη σόλα, στο κουκούτσι.

Ο Γκοντάρ ήταν ο τελευταίος κάτοικος ενός μεγάλου σπιτιού και ήταν αναμενόμενο πως εκείνος θα έκλεινε την πόρτα, αφού η φιλμογραφία του ήταν μια σύνοψη του κινηματογράφου πριν από την επερχόμενη αλλαγή, τη ρευστότητα των καιρών μας, το κομμάτιασμα του βλέμματος σε χιλιάδες οθόνες. Δεν ήταν μόνο οι περίφημες «Ιστορίες του σινεμά» όπου σαν μιλέντερ ανακάλυψε σκηνές από φιλμ, μουσικές φράσεις, λεπτομέρειες από πίνακες και λογοτεχνία, λες και ήθελε να τις διατηρήσει παντοτινά στις τέσσερις ώρες της ταινίας. Η

στρατηγική του αναπτυσσόταν υπόγεια από την αρχή της καριέρας του, όταν περνούσε από το ένα είδος στο άλλο, σβέλτα, σαν κλέφτης, αδιαφορώντας για το κοινό και τους κανόνες, χωρίς όμως να έρχεται σε απόλυτη ρήξη με το σύστημα παραγωγής, όπως οι κινηματογραφιστές του περιθωρίου, καταφέροντας τελικά να βρεθεί σε πλεονεκτικότερη θέση, την πιο μετέωρη: ποτέ δεν ήταν αρκετά πειραματικός για τους πειραματιστές, ποτέ δεν ήταν ικανοποιητικά εμπορικός για το κινηματογραφικό κύκλωμα.

Κανείς δεν μπορεί να τον κατηγορήσει πως δεν αντιστάθηκε στη φρίκη μέχρι το τέλος, εκσφενδονίζοντας ψήγματα ομορφιάς.

Ξεκίνησε ως κριτικός στο θρυλικό έντυπο «Καγιέ» κι έπρεπε να φτάσει τα τριάντα για να γυρίσει το ντεμπούτο του, το θρυλικό «Με κομμένη την ανάσα». Ο μύθος λέει πως χρησιμοποίησε φωτογραφικό φιλμ υψηλής ευαισθησίας γιατί ήθελε ν' αποφύγει τον τεχνητό φωτισμό, πως δεν έκανε λήψεις παραπάνω από δύο-τρεις ώρες τη μέρα επειδή χρειαζόταν χρόνο για να σκέφτεται, εξοργίζοντας τον παραγωγό του, πως πεσόκοψε τα

Βερολίνο, 27 Ιουνίου 1966. Ο Γκοντάρ στο περίφημο κινηματογραφικό φεστιβάλ της γερμανικής πόλης.

πλάνα επειδή είχαν υπερβολική διάρκεια, λανσάροντας ένα νέο κι απότομο λεξιλόγιο στο σινεμά, κάτι που ήταν η μισή αλήθεια. Την ίδια εποχή, κάποιοι κινηματογραφιστές στην Αμερική καινοτομούσαν με περισσότερο θράσος και χωρίς χρήματα, όμως ο Γκοντάρ είχε τη διορατικότητα να μην αγνοήσει την παράμετρο της εξωστρέφειας που του παρείχε η μυθοπλασία. Τουλάχιστον τη δεκαετία του '60. Ο κόσμος είναι ακόμη αγκι-

στρωμένος στις πρώτες του ταινίες –«Ζούσε τη ζωή της», «Περιφρόνηση», «Ο τρελός Πιερό»–, και δικαιολογημένα. Μα ο Γκοντάρ δεν θα είχε γίνει ο Γκοντάρ αν είχε θρονιαστεί εκεί. Αυτό που τον έκανε συγκλονιστικό σκηνοθέτη, και ίσως τον πιο επιδραστικό δημιουργό του 20ού αιώνα, ήταν η ανάγκη ν' αναποδογυρίζει διαρκώς τον εαυτό του: έσβησε με μια κίνηση τις ανέμελες μέρες της νουβέλ βαγκ, όπλισε την

κάμερά του ως μέσο ανατροπής, κληρονομιά από τον Μάν του '68, επέστρεψε σε μια ανορθόδοξη αφήγηση, χάνοντας όσους θεατές είχαν απομείνει, για να επανέλθει με μια σειρά από βίντεο και μεγάλου μήκους ταινίες που επιβεβαίωσαν την ανεξάντλητη φρεσκάδα του: «Η κουλτούρα είναι ο κανόνας. Η τέχνη, η εξαίρεση». Ποτέ δεν έπαψε να χτίζει με μοναδικό τρόπο την αντιφατική του περσόνα. Ήταν ένας τεμπέλης

αστός που έγινε αριστερός και εργασιομανής, ήταν πικρόχολος με τους συντρόφους του, αιψύς με τους θεσμούς, ήταν βαθύς και επιφανειακός, ήταν οξύς, γριφώδης, εγωιστής, κι ενώ κουβαλούσε όλα τα κουσούρια ενός διανοούμενου, κατάφερε να τα μεταβολίσει με ασυγκράτητη ελευθερία σ' ένα τεράστιο έργο που χτυπούσε την καρδιά και το μυαλό ταυτόχρονα.

Η απομόνωση στην Ελβετία

Δεν είναι τυχαίο που κατέληξε ν' απομονωθεί στην Ελβετία, μαζί με τη σύντροφο του Αν Μαρί Μιεβίλ, πιθανώς για να παρατηρεί με μεγαλύτερη άνεση το σκοτάδι της εποχής, σαν ανέλπιδος ήρωας του Μπέκετ που δεν περιμένει πια τίποτα: «Όταν κοιτάζω τον ουρανό ανάμεσα στ' αστέρια, βλέπω μόνο αυτό που έχει εξαφανιστεί». Ωστόσο, κανείς δεν μπορεί να τον κατηγορήσει πως δεν αντιστάθηκε στη φρίκη μέχρι το τέλος, εκσφενδονίζοντας ψήγματα ομορφιάς. Μέσα στη νύκτα, βλέπω στον υπολογιστή μία από τις αγαπημένες μου ταινίες του: «Αυτοπορτρέτο τον Δεκέμβρη», γυρισμένο όταν ήταν εξήντα πέντε χρόνων. Βλέπω το άδειο δωμάτιο, τα γυαλιά του στο τραπέζι, τη σπασμένη καρέκλα, το πορτατίφ, τα παράθυρα, τη λίμνη, τις σκιές, την μπλε ανταύγεια που πλημμυρίζει τα πλάνα. Ακούω τον ήχο της γραφομηχανής. Ακούω το χαρακτηριστικό του ψεύδισμα. Η ανάσα του είναι βαριά, ασήκωτη, και τότε καταλαβαίνω πως ο Γκοντάρ δεν πέθανε. Απλώς κουράστηκε.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 19:00
ΜΕ ΤΟΝ ΤΑΣΟΤΡΥΦΩΝΟΣ

Μπες στην πιο συναρπαστική καταβίωση γνώσεων και κέρβισε μέχρι και **€10,000** καθημερινά!!

Τηλ. συμμετοχής: **99059905**

Για τον άπληρο και τον γοητισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

Η βασική τεχνολογία σύνθεσης DNA ονομάζεται CRISPR. Οι θεραπείες στις οποίες χρησιμοποιείται πειραματικά αφορούν μερικές μόνον ασθένειες: δρεπανοκυτταρική αναιμία, κάποιοι καρκίνοι, τυφλότητα.

Η επανάσταση της συνθετικής βιολογίας

Ένα νέο βιβλίο αναλύει τις τεράστιες προκλήσεις που φέρνει στην ανθρωπότητα η πρόοδος στη γενετική μηχανική

Του ΜΑΝΩΛΗ ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ

«Φανταστείτε έναν επεξεργαστή κειμένου, σαν αυτόν που χρησιμοποιείτε για να γράψετε στον υπολογιστή, ή στο κινητό σας. Αντί για κείμενα όμως να μπορείτε να επεξεργάζεστε κώδικα DNA, να φορτώνετε γονιδιακές αλληλουχίες στο λογισμικό, και μετά το γράψιμο ή την επεξεργασία του DNA, να είστε σε θέση να εκτυπώσετε ένα νέο μόριο απ' το μηδέν μέσω ενός τρισδιάστατου εκτυπωτή. Η τεχνολογία της σύνθεσης DNA (της μετατροπής δηλαδή του ψηφιακού γενετικού κώδικα σε μοριακό DNA) έχει βελτιωθεί εκθετικά». Αυτά γράφουν στο βιβλίο «The Genesis Machine - Our quest to rewrite life in the age of synthetic biology» (Public Affairs, 2022) η μελλοντολόγος Εϊμ Γουέμπ και ο γενετιστής Αντριου Χέσελ, χαρακτηρίζοντας ανενδόιστα την επανάσταση της συνθετικής βιολογίας ως «μια μηχανή της γενέσεως».

Η βασική τεχνολογία σύνθεσης DNA ονομάζεται CRISPR (Clustered Regularly Interspaced Short Palindromic Repeats, ή αλλιώς «Σύμπλεγμα κανονικών διακενών μικρών παλινδρομικών επαναλήψεων»). Το 2023 θα κυκλοφορήσει στη χώρα μας το βιβλίο «The Code Breaker, Jennifer Doudna, Gene editing, and the future of human race» του Γουόλτερ Αϊζακσον, από τις εκδόσεις Κλειδάριθμος, στο οποίο περιγράφεται γλαφυρά η εφεύρεση αυτού του σπουδαίου εργαλείου. Σήμερα, οι θεραπείες στις οποίες χρησιμοποιείται πειραματικά η CRISPR αφορούν μερικές μόνο ασθένειες όπως η δρεπανοκυτταρική αναιμία, κάποιοι καρκίνοι και η τυφλότητα. Είναι τόσο κοστοβόρες που αν υιοθετούνταν σε μεγαλύτερη κλίμακα θα μπορούσαν να πτωχεύσουν τα συστήματα υγείας. Η θεραπεία ενός μόνον ανθρώπου με δρεπανοκυτταρική αναιμία με τη μέθοδο CRISPR κοστίζει πάνω από 1 εκατομμύριο δολάρια. Φυσικά, αυτό σε λίγα χρόνια θα αλλάξει.

Οι εφαρμογές που ακολουθούν είναι αδιανόητες, γιατί ουσιαστικά με την CRISPR προχωράμε ένα βήμα πέρα απ' το «σπάσιμο» του κώδικα της ζωής. Τώρα, υποστηρίζουν οι επιστήμονες, με τη γενετική μηχανική μπορούμε σταδιακά να τον ξαναγράψουμε, «υποδουλώνοντας τον Θεό». Είμαστε μπροστά σε εξελίξεις προμηθεϊκών διαστάσεων. Ανοίγουμε ένα κουτί, που κανείς δεν είναι σε θέση να ξέρει τι κοσμογονικές

«Η μηχανή της γενέσεως θα καθορίσει σύντομα πώς θα κάνουμε παιδιά, πώς θα αντιλαμβανόμαστε την οικογένεια, πώς θα τρεφόμαστε».

αλλαγές μπορεί να φέρει. Με εργαλεία σαν κι αυτό, μπορούμε να προγραμματίζουμε βιολογικά συστήματα όπως προγραμματίζουμε τους υπολογιστές μας. Σκεφτείτε πόσο έχει αλλάξει τη ζωή η ψηφιακή τεχνολογία, και προχωρήστε σε υποθέσεις για το τι μπορεί να κάνει η συνθετική βιολογία. Σύντομα, θα μπορούμε όχι μόνο να εξαλείψουμε ασθένειες, αλλά και να αλλάξουμε τα σώματά μας ριζικά.

«Είμαστε στην αρχή ενός τεράστιου μετασχηματισμού της ζωής», γράφουν οι συγγραφείς του «The Genesis Machine», «η μηχανή της γενέσεως θα καθορίσει σύντομα πώς θα κάνουμε παιδιά, πώς θα αντιλαμβανόμαστε την οικογένεια, πώς θα αντιλαμβανόμαστε την ασθένεια, πώς θα φτιάχνουμε τις κατοικίες μας και πώς θα τρεφόμαστε». Στην εξαιρετικά ενδιαφέρουσα μελέτη τους, οι συγγραφείς συζητούν πιθανά σενάρια για το μέλλον, αναλύουν τους κινδύνους και κάνουν

τρεις συγκεκριμένες προτάσεις. Τα κέρδη που υπόσχεται η νέα αυτή βιομηχανική επανάσταση είναι ιλιγγιώδη, το ίδιο και οι διακινδυνεύσεις.

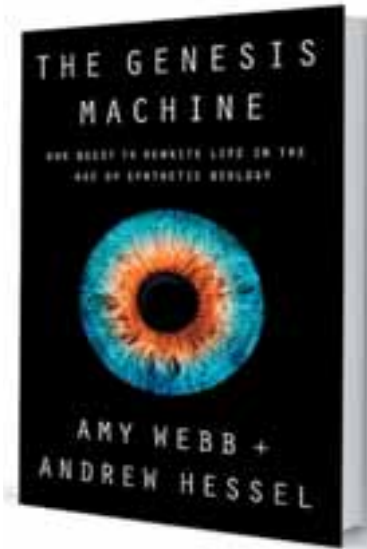
Η καταγωγή της συνθετικής βιολογίας, και της βιοτεχνολογίας γενικότερα, εντοπίζεται στην ανακάλυψη της ινσουλίνης το 1978. Σήμερα, η συνθετική βιολογία συνδυάζεται με την τεχνητή νοημοσύνη, αποκαλύπτει μοτίβα μέσα από μεγάλα σύνολα δεδομένων και παράγει νέες θεραπείες. Τα εμβόλια mRNA είναι ένα πρώτο βήμα της επονομαζόμενης «βιοοικονομίας». Η συνθετική βιολογία θα μεταμορφώσει την ιατρική, τη βιομηχανία των τροφίμων και την αγροτική παραγωγή, αλλά και το ίδιο το περιβάλλον. Από το πιο ακραίο, την τεχνητή μήτρα, ως το πιο ελπιδοφόρο, τη νίκη κατά του καρκίνου, η βιοτεχνολογία θα φέρει αλλαγές ασύλληπτες. Συνθετικό κρέας, βιοκαύσιμα, πράσινη μόδα, είναι μερικά μόνο απ' τα αξιοπρόσεκτα πράγματα που θα δούμε να υιοθετούνται μαζί στο μέλλον.

Ρίσκα και λύσεις

Για τη Γουέμπ και τον Χέσελ, οι διακινδυνεύσεις που θέτει η συνθετική βιολογία είναι ση-

μαντικές. Κατ' αρχάς, θεωρούν αναπόφευκτες τις ηθελπημένα και αθέλητα επιζημιες χρήσεις της εν λόγω τεχνολογίας. Επειτα, επισημαίνουν το αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι η βιολογία είναι απρόβλεπτη. Προειδοποιούν ότι η ιδιωτικότητα των γενετικών δεδομένων θα γίνει ένα τεράστιο ζήτημα ασφαλείας, καθώς τα δεδομένα αυτά θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να προκαλέσουν εξατομικευμένες βλάβες. Ταυτόχρονα, το ρυθμιστικό πλαίσιο είναι ακόμη πολύ πίσω. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με το ότι οι τρέχουσες νομοθεσίες τείνουν να πνίγουν την καινοτομία, δεν είναι πολύ ελπιδοφόρο. Για να θυμηθούμε και μια ταινία του 1997, το «Gattaca», ένας από τους μεγαλύτερους δυνητικά κινδύνους που θα έχουμε ίσως να αντιμετωπίσουμε στο μέλλον, θα είναι το γενετικό χάσμα, η γενετική ανισότητα μεταξύ εκόντων και μη εκόντων. Είναι πιθανό η συνθετική βιολογία να οδηγήσει σε νέες γεωπολιτικές συγκρούσεις, ή να απελευθερώσει υβριδικές μορφές ζωής. Οι συγγραφείς φοβούνται ότι όλοι αυτοί οι κίνδυνοι θα πολλαπλασιαστούν απ' τη διαβρωτική επίδραση της παραπληροφόρησης που ισχύει ήδη σε σχέση με τα επιστημονικά θέματα. Ανησυχούν ακόμη και για μια ενδεχόμενη κοινωνική κατάρρευση.

Οι λύσεις που προτείνει το δι-

Οι συγγραφείς του βιβλίου θεωρούν πως ένας από τους μεγαλύτερους δυνητικά κινδύνους που θα έχουμε ίσως να αντιμετωπίσουμε στο μέλλον, θα είναι το γενετικό χάσμα, η γενετική ανισότητα μεταξύ εκόντων και μη εκόντων. Αριστερά, σκηνή από την (προφνητική) ταινία «Gattaca» του 1997.

Ένα από τα βασικά ηθικά διλήμματα είναι αν θα πρέπει να προχωρήσουμε και σε προσπάθειες αναβάθμισης των ανθρώπων.

δυμο των συγγραφέων είναι σαφείς. Πρώτον, πρέπει να απαγορευτεί παγκοσμίως η ανάπτυξη βιολογικών όπλων. «Το τελευταίο πράγμα που χρειαζόμαστε αυτή τη στιγμή είναι μια κούρσα βιολογικών εξοπλισμών», γράφουν. Δεύτερον, χρειαζόμαστε ένα «Μπρέτον Γουντς για τη βιοτεχνολογία». Το 1944, μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, οι συμμαχικές δυνάμεις έβαλαν τα θεμέλια για ένα νέο νομισματικό σύστημα. Τότε δημιουργήθηκαν η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Κάτι αντίστοιχο πρέπει σήμερα να γίνει και για τη βιοτεχνολογία, υποστηρίζουν οι συγγραφείς. «Το σύστημα που προτείνουμε αντί να εποπτεύει και να ρυθμίζει μια παγκόσμια δεξαμενή χρημάτων, θα διευθύνει την παγκόσμια δεξαμενή γενετικών δεδομένων». Τρίτον, βλέποντας την αύξηση των βιοκάκερ, συνηθιστών τη δημιουργία ενός διεθνούς συστήματος κορήγησης αδειών σε άτομα

και ομάδες που ασκούνται με τη συνθετική βιολογία.

Τέλος, επισημαίνουν ότι πολλές χώρες, ανάμεσά τους σίγουρα και οι Ηνωμένες Πολιτείες, είναι εντελώς απροετοίμαστες μπροστά στο ενδεχόμενο ενός κυβερνο-βιολογικού πολέμου, και γ' αυτό θα πρέπει να σπεύσουν να λάβουν μέτρα.

Θεραπεία ή αναβάθμιση;

Ένα από τα βασικά ηθικά διλήμματα που επιφέρει η δυνατότητα της επεξεργασίας των ανθρώπινων γονιδίων, και της τεχνικής του CRISPR πιο συγκεκριμένα, είναι το αν θα πρέπει να προχωρήσει η ανθρωπότητα πέρα από τη χρήση αυτής της τεχνολογίας για θεραπευτικούς λόγους, και σε προσπάθειες αναβάθμισης των ανθρώπων. Στο πιο πρόσφατο βιβλίο του, «Φιλοσοφία της ανθρώπινης αναβάθμισης» (Αρμός), ο φιλόσοφος Θεοφάνης Τάσος διερευνά ικανοποιητικά τις απολήξεις αυτής της κουβέντας, βάζοντας μερικά χρήσιμα φιλοσοφικά θεμέλια.

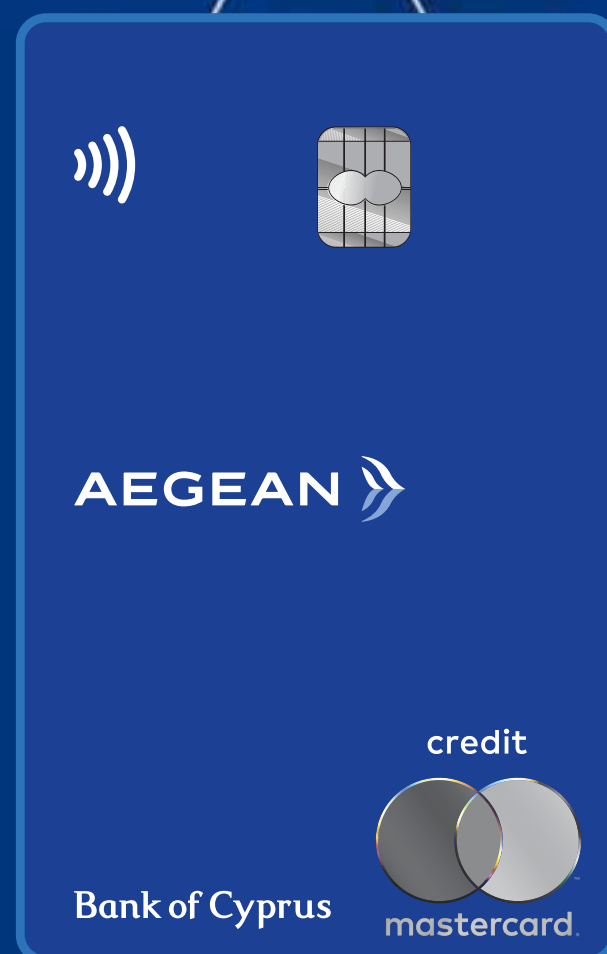
Στην ουσία, παραθέτει θεωρίες υπέρ και κατά της ανθρώπινης αναβάθμισης, κάνει καιριές διακρίσεις, παρέχει ορισμούς, και ξεκαθαρίζει σε μεγάλο βαθμό ποια είναι τα κρίσιμα διακυβεύματα. Είναι όπως όλοι μας σύμφωνος με τις θεραπευτικές διαστάσεις, αλλά σε σχέση με την αναβάθμιση, παίρνει μάλλον το μέρος των επονομαζόμενων «βιοσυντηρητικών», όπως είναι ο φιλόσοφος Μάικλ Σαντέλ.

Ο Τάσος απορρίπτει τη «ριζική αναβάθμιση» του Νικ Μπόρστρου και των άλλων διανοητών (μεταφράζει τον όρο transhumanism ως υπερανθρωπισμό και τον ταυτίζει μ' ένα είδος θρησκείας) και κλίνει σαφώς προς την επιλογή μιας «φρόνιμης αναβάθμισης».

«Αν και δεν κρίνω τη φρόνιμη αναβάθμιση επιθυμητή», γράφει, «δεν τη θεωρώ ούτε ανεπιθύμητη, επειδή θα μπορούσε ίσως να προστατέψει το ανθρώπινο είδος από κινδύνους, ν' αποδειχθεί χρήσιμη στην εξερεύνηση του Διαστήματος, να προστατέψει την υγεία των πολιτών, να βοηθήσει όσους εργάζονται σε επικίνδυνα ή ανθυγιεινά επαγγέλματα και, ενδεχομένως, σε ορισμένους να συμβάλει σ' έναν περισσότερο ευδαίμονα βίο». Ο Τάσος, στους αντίποδες των διανοητών, πιστεύει ότι οι βιολογικοί μας περιορισμοί, και ο θάνατος εν προκειμένω, είναι αυτοί που μας κάνουν ανθρώπους.

Η κάρτα ΠΟΥ ΣΕ ταξιδεύει.

Κάνε τις καθημερινές σου αγορές με την **ΑEGEAN Mastercard** από την Τράπεζα Κύπρου, **συγκέντρωσε μίλια** για ταξίδια και απόλαυσε μοναδικά προνόμια.

bankofcyprus.com.cy 800 00 800

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

